

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI (HAT) ANASANAT DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İBNÜLEMİN HAT KOLEKSİYONUNDAKİ
SÜLÜS-NESİH KİT‘ALARIN
İÇERİK VE SANAT YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

Ayşe DOĞAN

130301011

Danışman

Prof. Dr. M. Hüsrev SUBAŞI

İSTANBUL 2015

T.C.
FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
GELENEKSEL TÜRK SANATLARI (HAT) ANASANAT DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**İBNÜLEMİN HAT KOLEKSİYONUNDAKİ
SÜLÜS-NEŞİH KİT‘ALARIN
İÇERİK VE SANAT YÖNÜNDEN İNCELENMESİ**

Ayşe DOĞAN

130301011

Danışman

Prof. Dr. M. Hüsrev SUBAŞI

Bu tez 30.06.2015 tarihinde aşağıdaki jüri üyeleri tarafından oybirliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. M. Hüsrev
SUBAŞI

Prof. Dr. Muhittin
SERİN

Yard. Doç. Dr. Ersin F.
ÖÇAL

BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “İbnülemin Hat Koleksiyonundaki Sülüs-Nesih Kıt‘aların İçerik ve Sanat Yönünden İncelenmesi” başlıklı bu çalışma Prof. Dr. M. Hüsrev Subaşı’nımdanışmanlığında tamamlanmış olup, konuya ilişkin veriler ve her türlü malzeme tarafımdan toplanmış, başka kaynaklardan alınan bilgiler metinde ve kaynakçada eksiksiz olarak gösterilmiş, çalışma sürecinde bilimsel araştırma ve etik kurallara uyulmuştur.

30 Haziran 2015

Ayşe DOĞAN

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER	iii
ÖZ	iv
ÖNSÖZ	v
KISALTMALAR	vii
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	viii
1. GİRİŞ	1
2. İBNÜLEMİN M. KEMAL İNAL'IN HAYATI VE HAT KOLEKSİYONU.....	5
2.1. Eğitimi ve Meslek Hayatı	5
2.2. Edebî ve İlmî Kişiliği.....	7
2.2.1. Şairliği ve Yazarlığı	7
2.2.2. Düşünce Hayatı, Tarih ve Biyografi Yazarlığı	9
2.3. Hat Sanatına Hizmetleri ve Koleksiyonerliği	10
2.3.1. Medrese, Müze ve Yayın Faaliyetleri	11
2.3.2. Hat Koleksiyonunun Oluşma Süreci.....	11
3. İBNÜLEMİN HAT KOLEKSİYONUNDAKİ SÜLÜS-NESİH KİT'ALAR.....	13
3.1. Koleksiyonda Kıt'ası Olan Hattatlar	13
3.2. Koleksiyonda Bulunan Sülüs-Nesih Kıt'alar (Katalog)	16
3.2.1. Tarihi ve/veya Hattatı Belli Olan Kıt'alar	17
3.2.2. Sadece Hattatı Belli Olan Kıt'alar	96
3.2.3. Tarihi ve Hattatı Belli Olmayan Kıt'alar	107
4. HÂFİZ OSMAN VE S. ABDULLAH'IN YAZILARININ MUKAYESESİ	151
4.1. Sülüs Yazılarının Mukayesesi.....	153
4.2. Nesih Yazılarının Mukayesesi	157
5. SONUÇ	162
6. KAYNAKÇA.....	164
7. DİZİN.....	166
8. EKLER.....	170
8.1. Resimler	172
8.2. Çizimler.....	276

ÖZ

İbnülemin Mahmud Kemal İnal Osmanlı İmparatorluğun'nun son, Cumhuriyet'in ilk dönemine şahitlik etmiş bir fikir adamı ve sanatseverdir. Harf inkılâbıyla sekteye uğrayacağını düşündüğü Hat sanatının yok olmaması için gösterdiği gayretlerden biri de hat koleksiyonudur. Her nevi yazı örneklerinden oluşmuş zengin koleksiyonunu 1953 yılında İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ne bağışlamıştır.

Bu çalışmanın ana konusu İbnülemin hat koleksiyonundaki sülüs-nesih kıt'alarıdır. Kıt'alar orijinalinden alınmış dijital baskı üzerinden incelenmiş, metni okunup transkribe edilmiş, süslemeleri hakkında bilgi vermiş, araştırma esnasında dikkat çeken bilgiler paylaşılmıştır. Kıt'aları yazan hattatlar hakkında da araştırmalar yapılarak ayrı bir bölümde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: İbnülemin Mahmud Kemal İnal, sülüs-nesih, hat, koleksiyon, kıt'a.

ABSTRACT

İbnülemin Mahmud Kemal İnal was an art-lover intellectual who witnessed the last period of Ottoman Empire and first years of Turkish Republic. His collection of calligraphy was one of his efforts to prevent the interruption of this art after the alphabet reform. He granted his contentful collection which includes several scripts in every form of calligraphy to Istanbul University's in 1953.

The main subjects of this study are the kítas in the form of sülüs and nesih. The kítas were examined over the digital copies of the original works, read and transcribed into Latin alphabet. Also an outline about the conspicuous characteristics of the scripts and ornaments are given. The calligraphers who has written the kítas are investigated and dealt in an additional chapter.

Keywords: İbnülemin Mahmud Kemal İnal, sülüs-nesih, calligraphy, collection, kíta

ÖNSÖZ

En parlak çağını Osmanlılar döneminde yaşamış olan hat sanatı, 15. yüzyıldan itibaren yetişen büyük hattatların farklı yazı türleri ve zamanla gelişen üsluplarıyla bu topraklarda zirveye ulaşmıştır. Koleksiyoncular bilhassa on dokuzuncu yüzyıldan itibaren bu sanatın korunabilmesi ve sonraki nesillere güvenli bir şekilde aktarılabilmesi için hat eserlerini toplayagelmişlerdir. Hat koleksiyonlarında genellikle kitap, kıt'a, murakka', karalama ve levhalar bulunur. Bunların her birinin kendi içinde bölümleri vardır. Kur'ân-ı Kerîm'in bütünüyle toplanmış şekli olan Mushaflardan başka En'âm, Amme, Yasin gibi bölümler veya dua mecmuaları, tefsir kitapları, şairlerin divanları ve benzerleri de kitaplar kapsamına girer. Kıt'alar ise müstakil hat eserleridir. Çoğunlukla sülüs, nesih ve ta'lik ile yazılmış örneklerine rastlanır.

Bu araştırmaya konu olan İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın hat koleksiyonu da hem eser formu hem yazı çeşidi açısından oldukça zengin olup hat sanatına ilgi duyanlar için çok kıymetli üstatlara ait yazıları da kapsamaktadır. Eserler arasında Osmanlı hat mektebinin kurucusu Şeyh Hamdullah başta olmak üzere ekol sahibi olmuş, pek çok talebe yetiştirmiş, hat sanatının gelişmesinde ve günümüze taşınmasında kilometre taşı olmuş Hafız Osman, Yedikuleli Seyyid Abdullah, İsmâil Zühdi, Şekerzâde Mehmed Efendi gibi ünlü hattatların da eserleri bulunmaktadır.

Bu çalışmada, İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi'nde İbnülemin'in kütüphanesi ve diğer eşyaları ile birlikte muhafaza edilen İbnülemin Hat Koleksiyonu'nu genel olarak tanıtmak, koleksiyondaki yalnızca sülüs-nesih kıt'aları detaylı bir incelemeye tabi tutarak kayıt altına almak, araştırmacıların ve sanatçıların koleksiyona ait nadide eserlerin görsellerine kolayca ulaşabilmesini sağlamak amaçlanmıştır.

İbnülemin Mahmud Kemal İnal ince ruhlu bir sanatsever olarak bu eserlere kıymet verip koleksiyon oluşturmasının yanında hat sanatıyla ilgili *Son Hattatlar* adlı bir eser telif etmiş, bu alanda en kapsamlı çalışma olan Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin Efendi'nin *Tuhfe-i Hattâtînadlı* eserini neşre hazırlamış, Gelibolulu Mustafa Âlî'nin *Menâkıb-ı Hünerverân*'ının tenkitli metni ve Gelibolulu'nun biyografisini yazarak bu sahada önemli katkılarda bulunmuştur. Ayrıca *Türklerin, Arap Harflerini Tanzim ve İhya Etmek Suretiyle İlme ve Medeniyete Hizmetleri* adlı telif eseri de yazı tarihi ve hattatlardan örneklerle hat sanatı açısından önemli bir eserdir.

Üç ana bölümden oluşan bu çalışmadabirinci bölümde koleksiyonun sahibi İbnülemin ve hayatı, hat sanatına ilgisi ve hizmetleri hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde koleksiyondaki sülüs-nesih kıtalar transkribe edilmiş ve incelenmiş, ketebeli kıt'aların hattatları hakkında dipnotlarda kısa bilgiler verilmiştir. Üçüncü bölümde ise Hattat Hâfız Osman Efendi ile talebesi Seyyid Abdullah

Efendi'nin koleksiyondaki kıt'aları ile birlikte başka murakka'ları üzerinden genel bir mukayese yapılmıştır.

Araştırmalarım esnasında faydalandığım eserler bibliyografyada belirtilmiş olup bu kıymetli eserleri telif edenlere de şükranlarımı sunarım.

İbnülemin Hat Koleksiyonuna ulaşmam için gerekli izin verilmesi hususunda bana yardımcı olan İstanbul Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Mahmut Ak'a öncelikle teşekkürü borç bilirim. Ayrıca bu koleksiyonun varlığından beni haberdar eden ve çalışmalarım esnasında hiçbir zaman desteğini ve teşviklerini esirgemeyen Prof. Dr. İdris Bostan'a, tez konusu olan hat levhalarını tek tek hazırlayarak incelememe imkân veren başta Nadir Eserler Kütüphanesi sorumlusu Yasemen Akçay olmak üzere tüm kütüphane görevlilerine, Arapça metin okumalarının kontrolü sırasında yardımlarını esirgemeyen Yemenli arkadaşım Dr. Ebtisam Gerafi'ye ve dostum Ahlem Hazini'ye, tezhip değerlendirmelerinde büyük desteğini gördüğüm müzehhibe Zeynep Bostan'a, kaynaklara ulaşma ve ebruların incelenmesi konusunda yardımlarını esirgemeyen Hümeysra Bostan'a, kitaplarından her zaman müstefid olduğum İSAM ve IRCICA kütüphanelerinin fedakâr çalışanlarına teşekkürü vazife bilirim. Gerek eğitimim sırasında gerekse tez araştırmalarım safhasında müşkillerimin halli için başvurduğum hocam Prof. Dr. Muhittin Serin'e, uyarıcı ve yol gösterici ikazları için yazı eğitimimde ders aldığım hocalarım Ayten Tiryaki, Ali Toy ve Davut Bektaş'a, tezimin her döneminde hoşgörülerini esirgemeyerek bana destek oldukları için aileme bu vesileyle teşekkür ederim.

Nihayet yoğun çalışma programına rağmen bu konunun araştırılma ve incelenmesinin önemini vurgulayan, hat ve hattatlar hakkında yeni bilgilere ulaşılmasına katkıda bulunacağı hususunda beni cesaretlendiren, tezde takip edilecek metodu belirleyen, desteklerini hep hissettiğim danışman hocam Prof. Dr. M. Hüsrev Subaşı'na teşekkürlerimi arz ederim.

Bu tezin eksikleri zikredilen yardımlar sayesinde büyük ölçüde giderilmeye çalışılmıştır, ancak yine de mevcut tüm hata ve eksikler bana aittir. Umarım bilinen diğer hat koleksiyonlarının da çalışılmasıyla yeni hat örneklerine ve hattatlara ulaşmak mümkün olur ve hüsn-i hattın yeni şâheserleri bu vesilelerle gün yüzüne çıkma imkânı bulur.

İstanbul 2015

Ayşe Doğan

KISALTMALAR

a.g.e.	Adı geçen eser
AY.	Arapça Yazmalar
b.	Bin, İbn
bkz.	Bakınız
DİA	Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ef.	Efendi
IRCICA	İslam Tarih, Sanat ve Kültür Araştırma Merkezi
İSAM	İslam Araştırmaları Merkezi
İÜK.	İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi
h.	Hicrî
hızr.	Hazırlayan
Ktp.	Kütüphane
m.	Miladî
nr.	Numara
nşr.	Neşreden
s.	Sayfa
SK.	Süleymaniye Kütüphanesi
sy.	Sayı
ö.	Ölüm yılı
trc.	Tercüme
vb.	Ve benzeri
vr.	Varak
yy.	Yüzyıl

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

ا : ‘

ث : s

ح : h - H

خ : ħ - Ĥ

ذ : z - d

ص : s - S

ض : d - z

ط : t

ظ : z

ع : ‘

غ : ğ

ق : k

1. GİRİŞ

Sanatkârlar kültür mirasımızı geçmişten geleceğe taşıyan; kaybolan kimliğimizi, bilincimizi ve benliğimizi bugüne ulaştıran sanat eserlerinin ortaya konmasında ve bugüne taşınmasında en önemli role sahip olan kimselerdir. Taşınamayan kültür varlıklarını ve sanat eserlerini yerinde koruyup gözetmek kadar taşınabilir olanların da bugüne gelmesine hizmet etmek medeniyetimizi ve kimliğimizi muhafaza etmek ve tanımak açısından önemlidir.

Hat, tezhip, ebru gibi geleneksel sanatlarımız; hayatın içindeki inceliği ve letafeti hissettirerek, ecdadımızın bu alanlarda güzeli severek, güzeli görerek nasıl güzele ulaştıklarını ve onlardaki “rikkat-i kalbiyye”yi, lisan-ı hâl ile bizlere göstermektedir. Son yıllarda geleneksel sanatlara ilginin artmış olması bu sanatların klasik örneklerine ulaşmayı bir ihtiyaç olarak gündeme getirmiştir.

Taşıdıkları değer sebebiyle titizlikle korunması elzem olan orijinal eserler müzelerde, kütüphanelerde ve özel koleksiyonlarda muhafaza edildiği için maalesef ulaşması zor bir durumdadır. Bu çalışma, önemli bir hat koleksiyonunun daha fazla sayıda sanatseverin ve araştırmacının hizmetine takdim edilebilmesi için başlatılmıştır. Çalışmanın amacı İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler Bölümü’nde muhafaza edilen İbnülemin Mahmud Kemal İnal’ın hat koleksiyonundaki sülüs-nesih kıtaların tanıtılması ve ilgililerine sunulmasıdır.

Hat koleksiyonları hakkında şimdiye dek yeterli araştırmalar yapılmamıştır. Esra Kabacaoğlu tarafından hazırlanan *Emin Barın Hat Koleksiyonu* adlı yüksek lisans tezi hat koleksiyonları hakkında yapılan nadir çalışmalardan biridir¹. Hat koleksiyonları üzerine yapılan incelemelerin yetersiz olması koleksiyonlardaki eserlerin bir bakıma karanlıkta kalmalarına neden olmaktadır. Bu çalışmanın böyle bir boşluğu doldurmak üzere bir adım olması ümit edilmektedir. Yapılan literatür taramasında konu edilen koleksiyonla ilgili yayımlanmış kapsamlı bir çalışmaya ulaşılamamıştır. Hattat Ali Alparslan’ın *Müteferrika*² dergisinde yayımlanan makalesinde İbnülemin koleksiyonu için bir katalog hazırladığı bilgisine ulaşılmış, ancak yapılan araştırmalar neticesinde bu katalogun hazırlandığı halde basılmadığı sonucuna varılmıştır.

¹ Esra Kabacaoğlu, *Emin Barın Hat Koleksiyonu*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.

² Ali Alparslan “İbnülemin Mahmud Kemal İnal’ın Kısa Hayatı ve Hat Koleksiyonu”, *Müteferrika*, Yaz 2000, sy. 17. s. 85-100.

İbnülemin Mahmud Kemal'in hayatına dair eserlerde³ daha çok edebî ve siyasi kişiliği ön plana çıkarılmıştır. Her ne kadar bu çalışmada da İbnülemin'in hayatı hakkında kısa bilgilerden derlenen bir bölüme yer verilmişse de daha ziyade kendisinin sanatsever yönünün ve koleksiyonculuğunun ortaya çıkarılması hedeflenmiştir.

Çalışmada kıt'a olarak yazılmış levhaların özellikle seçilmesinin sebebi son dönemde sülüs-nesih kıt'a geleneğinin unutulmaya yüz tutmasıdır. Günümüzde daha çok duvar süslemesi amacıyla celi sülüs yazıların tercih edilmesi hat sanatının özünde bir kitap sanatı olduğu gerçeğinin unutulmasına neden olmaktadır. Oysa ki araştırmalar sülüs-nesih kıt'a geleneğinin Şeyh Hamdullah (ö. 1526)'ın yaşadığı döneme kadar dayandığını ve müteakip yıllarda hattatların bu türde pek çok örnek verdiğini göstermektedir. Gustav Mahler'e göre "gelenek küllere tapmak değil, ateşi korumaktır."⁴ Bu bakımdan muhtevası oldukça geniş İbnülemin koleksiyonu muvacehesinde sülüs-nesih kıt'aların incelenmesi ve yeniden sanatseverlerin ilgisine sunulması, unutulmaya yüz tutmuş bu geleneğin yeniden hayat bulmasına vesile olacaktır. Bununla birlikte, koleksiyonun muhtevasında 16. yüzyıldan 20. yüzyıla kadar farklı tarihlerde yazılmış pek çok eserin mevcut olması, hat sanatında kullanılan üslup ve teknikler ile kullanılan malzemelerin zaman içerisinde gösterdiği değişime de bir ışık tutmaktadır.

İbnülemin koleksiyonundaki sülüs-nesih kıtalar incelenmeye başlandığında öncelikle koleksiyonun bir kataloğunun hazırlanması gerektiği anlaşılmıştır. *Müteferrika* dergisinde yayımlanan makalesinde Ali Alparslan bizzat kendisinin böyle bir çalışma yürüttüğünü belirtirken sekizyüz üç adet eser kaydı bulunduğunu ancak bunlardan bazılarının mevcut bazılarının mevcut olmadığını belirtmekle beraber eksikler konusunda yeterli bir açıklama yapmamaktadır. Nadir Eserler Kütüphanesi'nden alınan bilgiye göre ise beşyüz altmış adet hat levhası bağışlanmıştır. Rakamlardaki bu farklılığın sebebi şimdilik tespit edilememiş olmakla birlikte ilk akla gelen dergide basım hatası olma ihtimalidir. Bu çalışma ile koleksiyondaki sülüs-nesih kıt'alara ait katalog aynı zamanda koleksiyonu gelecekte incelemek isteyenler için kaynak niteliği taşıyacaktır.

Elinizdeki bu çalışma üç ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde koleksiyonun sahibi İbnülemin ve hayatı hakkında bilgiler yer almaktadır. İkinci bölümde koleksiyondaki sülüs-nesih kıtalar transkribe edilmiş ve incelenmiş, kıt'aların hattatları ile ilgili bilgilere kısaca dipnotlardadeğnilmiştir. Üçüncü bölümde ise koleksiyonda kıt'ası bulunan hattatlardan Hâfız Osman Efendi ve talebesi Seyyid Abdullah Efendi'nin yazıları üzerinden genel bir karşılaştırma yapılmıştır. Bu

³ Hüseyin Vassaf, *İbnülemin Mahmud kemal İnal*, hzr. Fatih M. Şeker, İsmâil Kara, İstanbul 2009. Muhittin Öztürk, *İbnülemin Mahmud Kemal İnal'ın Hayatı ve Eserleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1996; Ömer Faruk Akün, "İbnülemin Mahmud Kemal İnal", *DİA*, İstanbul 2000.

⁴ Onur Güneş Ayas "Küllere Tapmak mı Ateşi Korumak mı?" *Kadem: Musiki ve Edebiyat Dergisi*, sy. 17, s. 60-63.

karşılaştırma esnasında hattatların koleksiyondaki eserleri yeterli olmadığından farklı murakka'larına da ulaşılarak görselleri temin edilmiştir. Ekler bölümünde ise araştırmada incelenen ve mukayese bölümü için temin edilen eserlerin görüntüleri yer almaktadır. Bundan başka koleksiyonda mevcut olan kıt'aların formları da ekler bölümündedir.

Nadir Eserler Kütüphanesi'ndeki İbnülemin koleksiyonunun sülüs-nesih kıt'aları tespit edildikten sonra birer örnekleri alınmıştır. Alınan örnekler üzerinde metin okuması ve transkripsiyon çalışması yapılmış, her eser için bir kimlik oluşturularak fiziksel özellikleri ve süslemeleri hakkında bilgiler hazırlanmıştır. Levhaların görünen estetik ve sanatsal yüzlerinin arkasında bu tez çalışmasının zenginleşmesine katkı sağlayan bilgilere de ulaşılmıştır. Levhaların çoğunun arka yüzünde İbnülemin'in istishab kaydı bulunmaktadır. Bazılarının arkasında ise levhaya dair önemli ek bilgiler mevcuttur. Bu bilgiler eserin özellikleri kısmında belirtilmiştir. Eserlerin orijinal ebatları bir bir ölçülerek yazı sınırları için iç ebat, tezyinat sınırları için dış ebat bilgileri de eser kimliği bölümünde kaydedilmiştir.

Eserdeki metnin muhtevası araştırılarak âyet, hadis, şiir veya kelâm-ı kibâr olduğu tespit edilmeye çalışılmış ve kimlik bölümünde bu bilgiye de yer verilmiştir. Bu bilgiler tespit edilirken yararlanılan eserler, hadis kitapları⁵, kaside-i bürde metinleri⁶, hat sanatı albümleri⁷, dergi ve makaleler⁸ olup bibliyografyada yer almaktadır.

Metinlerin transkripsiyonu yapılırken geleneksel transkripsiyon alfabesi kullanılmaya dikkat edilmiş, levhadaki sülüs yazılar kalın olarak, nesih yazılar ise normal karakterle yazılmıştır. Bazı levhalarda metnin okunamayacak durumda olan kısımları metnin aslına ulaşılarak köşeli parantez içinde tamamlanmıştır. Okunamayan ve aslına ulaşılamayan az sayıda kelime ve harfler de metinde [...] şeklinde gösterilmiştir. Yazılarda verilen hicrî tarihler ve hattatların hicrî olarak kaydedilmiş olan ölüm yılı bilgileri Türk Tarih Kurumu'nun internette hizmet veren <http://193.255.138.2/takvim.asp> adresli sitesinden faydalanılarak miladî tarihe çevrilmiştir.

Bu çalışmada levhalar mümkün mertebe kronolojik bir esasa göre düzenlenmiştir. Eserlerden tarih bilgisi olanlar en eski tarihliden yeniye doğru sıralanmıştır. Tarih kaydı olmayan eserlerin ise hattatı belliye hattatın yaşadığı dönem göz önüne alınarak sıralamada uygun bir aralığa yerleştirilmiştir. Ardından tarih kaydı olmayan ve ketebe kaydı bulunmasına rağmen hattatı hakkında bilgiye ulaşılamayan levhalar hattatın adına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Nihayet eserde hattat veya tarih kaydından hiçbir

⁵ Muhyidin Nevevî, *Riyâzû's-Salihîn*, trc. Mehmed Emre, İstanbul.

⁶ İmam Busîrî, *Kaside-i Bürde*, hzr. Sabah Erbilî, Mehmed Özçay, İstanbul 2011.

⁷ Uğur Derman, *Emin Barın ve Koleksiyonu*, İstanbul 2010; U. Derman, *Harflerin Aşkı*, İstanbul 2014; Muhittin Serin, *Türk Hat Üstadları 2 Şeyh Hamdullah*, İstanbul 2007.

⁸ Uğur Derman. "Türk yazı sanatında icâzetnameler ve taklid yazılar", *Kongreye Sunulan Bildiriler*, VII Türk Tarih Kongresi Ankara 25-29 Eylül 1970.

bulunmayan eserler sıralamada en son kısımdademirbaş numarasına göre sıralanmıştır. Kütüphane kayıtlarında kullanılan terim “demirbaş” olduğundan burada bu şekilde zikredilmiştir. Ancak katalog kısmında kıt‘aların kimliği oluşturulurken “demirbaş” yerine “envanter” kelimesi tercih edilmiştir. Eserlerin görselleri ekler kısmında bulunmaktadır.

İncelenen eserler arasında ketebe kaydı olanlar veya zahrındaki yazıda hattatı hakkında ipucu bulunanların hattatları hakkında bilgiler araştırılmış, çalışmanın bir bölümü bu bilgilere ayrılmıştır. Koleksiyonda eseri bulunan hattat biyografileri yazılırken tez sıra numarası belirtilerek hangi eserin o hattata ait olduğu bilgisine de yer verilmiştir. Hattatların hayatları ile ilgili bilgiler biyografi kitapları⁹, tezkireler¹⁰, tezler¹¹ ve ansiklopediler¹²den derlenerek hazırlanmıştır.

Bu çalışmalar esnasında mevcut literatürde bulunamayan bazı bilgilere de ulaşılmıştır. Mesela, koleksiyonda bulunan bir eser sayesinde İsmâil Bağdâdî'nin icâzet hocasının Şekerzâde Mehmed Efendi olduğu tespit edilmiştir. Ulaşılan bu ve benzeri yeni bilgilere metinde yer verilmiştir.

Koleksiyonda, bu araştırmada incelenen sülüs-nesih kıtaların dışında hilyeler, celi sülüs levhalar, ta‘lik kıt‘alar, nesih sayfalar, karalamalar, meşk sayfaları ve rik‘a yazılar da mevcuttur. Bu çalışmada yalnızca yüz elli dört eser incelenmiştir. Eserlerin hepsi bir murakka‘ üzerine yapıştırılmış, büyük çoğunluğunda az da olsa tezyinat uygulanmıştır. Belli bir kısmında ise tezyinata daha fazla önem verilmiş, kullanılan malzemeye itina gösterilmiştir. Camlı çerçevede korunan sülüs-nesih kıt‘a sayısı yirmi beşin üstünde, müze dahilinde sergilenen eser sayısı ise diğer yazı çeşitleri ile yazılmış olanlar dahil olmak üzere yüz adet civarındadır. Müzede, levhalardan başka İbnülemine ait hat sanatı malzemeleri de bulunmaktadır. Çok sayıda kamış kalem, kalemtıraş, makta‘, rıhdan, hokka ve kalemlikler de sergilenen malzemeler arasındadır.

⁹ Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014; Şevket Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul; İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Hattatlar*, İstanbul 1955; Clément Imbault Huart, *Les Calligraphes et Les Miniaturistes de l'Orient Musulman*, Paris: Ernest Leroux Editeur, 1908; Muhittin Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, İstanbul 2008; Ali Alparslan, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, İstanbul 2012; Süleyman Berk, *Hat Sanatı*, İstanbul 2013.

¹⁰ Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmâni*, hzr. Nuri Akbayar, İstanbul 1996.

¹¹ Süleyman Kınılı, *Hatt u Hattâtânda Osmanlı Hattatları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007; Kabacaoğlu, *Emin Barın Hat Koleksiyonu*,

¹² *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*.

2. İBNÜLEMİN M. KEMAL İNAL'IN HAYATI VE HAT KOLEKSİYONU

İbnülemin çok yönlü kişiliği ile müstesna bir Osmanlı Efendisi olarak vasfedilebilir. Son devir Osmanlı devlet adamları, şairleri, mûsikişinasları ve hattatları üzerine biyografileri ve tarih bilgisiyle tanınmış, edebî ve siyasî kimliği olan âlim, şair, musikîşinas ve sanatsever bir zât-ı muhterem idi.

17 Kasım 1871'de İstanbul'da Beyazıt'ta doğdu. Babası Mehmed Emin Paşa; Sadrazam Yûsuf Kâmil Paşa'nın yirmi yedi yıl mühürdarlığını yapmış, Rumeli beylerbeyiliği ile pâyelenmiştir. Annesi dinî ve ahlâkî terbiyesinde çok şey borçlu olduğu Hamîde Nergis Hanım'dır. Babası, Hz. Hüseyin soyundan gelmekle "seyyid" unvanı ile tanındığı gibi İbnülemin ve kardeşi Ahmed Tevfik de gerektiğince bu unvanı kullanmışlardır.

2.1. Eğitimi ve Meslek Hayatı

İlk resmî eğitimine Mercan Ağa Sıbyan Mektebi'nde başladı. Süleymaniye Camii İmaretindeki Şehzade Rüşdiyesi'nden 6 Haziran 1885'te mezun oldu. Daha sonra Maarif Nâzırı Münif Paşa'nın yardımı ile Mekteb-i Mülkiyye'nin yatılı kısmına kaydoldu. Buradaki öğrenimini bitirmeden ayrılıp dinleyici sıfatıyla Mekteb-i Hukûk'un derslerine devam etti. İki kardeşin de asıl eğitimleri küçük yaştan itibaren babalarının ihtimamı altında başlamış, daha sonra da konaklarına gelen hocalardan ve devrin tanınmış ulemâsından gördükleri cami dersleriyle devam etmiştir. Konağa gelen hocaların arasında, birlikte eğitim gördükleri Mehmed Âkif'in babası Fatih müderrislerinden İpekli Mehmed Tâhir Efendi de vardı. İbnülemin ve kardeşi ayrıca Trabzonlu Hoca Hüsnü Efendi'den tefsir, Sahih-i Buhârî ve Fars edebiyatı okudular. Ünlü hattat Hasan Tahsin Efendi'den hüsn-i hat meşkederek icâzet aldılar. Bu arada mutasarrıflık tahrirat kalemine devam ederek resmî muâmelât usullerini ve kalem işlerini öğrendiler.

İbnülemin, 17 Kasım 1889'da Bâbîâli'nin dairelerinden Vilâyât-ı Mümtâze Kalemi'ne stajyer olarak girdi. Bu tarihten itibaren Bâbîâli'nin ilgâ edilmesine kadar otuz üç sene aralıksız sürecek olan bürokrasi hayatı başlamış oldu. 1892'de Sadâret Mektûbî Kalemi'ne alınan İbnülemin; 1895 yılında Teftîş-i Islâhât Komisyonu başkâtipliğine getirilmiş, Mehmed Said Paşa'nın beşinci sadaretinde onun vaadlerine güvenerek yeniden Sadâret Mektubî Kalemi'ne dönmüştür. Fakat vaadlerin hiçbirisi gerçekleşmemiştir. İbnülemin, Said Paşa'nın sadaret dönemlerinde pek çok kez Sadâret Mektubî Kalemi'nde görev almıştır.

II. Meşrutiyet'ten sonra çeşitli komisyonlarda üyelik ve temsilcilik görevleri de verilen İbnülemin, II. Abdülhamid'in tahttan indirilmesi üzerine Yıldız Sarayı evrakının tetkik ve tasnifi ve birikmiş jurnallerin tasfiyesi işine memur edildi (29 Kasım 1911). Çalışmalara üç kişilik bir komisyon olarak başlanmışken bu görev zamanla tamamen ona emanet edildi. Karmakarışık hale gelmiş 800 sandık dolusu evrakı büyük bir vukuf ve titizlikle elden geçirerek şimdiki adı Başbakanlık Osmanlı Arşivi olan Sadaret Hazine-i Evrak Dairesi'ne teslim etti ve her türlü araştırmaya hazır mükemmel bir arşiv teşekkülüne muvaffak oldu. Telifi olan "Osmanlı Devrinde Son Sadriazamlar"ın meydana gelmesinde buradaki çalışmasının önemli payı bulunmaktadır.

İdarî hayattaki geniş tecrübesi ve tarihî kültür birikimi dolayısıyla sadrazamlar, nazırlar İbnülemin'den görüş almışlardır. I. Dünya Savaşı'nın sona erdiği sıralarda 11 Kasım 1918'de Hariciye Nezareti'nde, Harbiye Nezareti adına müsteşar sıfatıyla Miralay İsmet'in (İnönü) ve diğer nezaret müsteşarlarının da katıldığı fevkalade komisyonda sadaret makamının temsilcisi olarak görevlendirildi.

Savaş sonunda Osmanlı Devleti'nin değişen siyasî ve idarî bünyesi içinde Eyâlât-ı Mümtâze ve Muhtâre Dairesi'nin lağvedilmesiyle Bâbîâli Müdevvenât-ı Kânûniyye Dairesi ve Takvîm-i Vekâyi müdürlüğüne getirildi.

Devletin gücünün azalmasıyla birlikte Bâbîâli hükümeti tükenirken İbnülemin Bâbîâli'de en üst kademedeki vazifesi olan Dîvân-ı Hümâyûn beylikçiliğine getirildi (1 Ağustos 1922). Ancak bu görevi de Bâbîâli'nin lağvı ile 7 Kasım 1922'de sona erdi. Devlete veridiği otuz üç yıllık hizmet sonunda kendisine ve kardeşine cüz'i bir mâzuliyet maaşı bağlandı. Bu arada İbnülemin'indostları, işsizlik ve geçim sıkıntısının kucağına düşmemesi için kendisinden habersiz Düyûn-ı Umûmiyye İdaresi'nde ona bir memuriyet buldular (22 Eylül 1923). Ancak çok geçmeden Düyûn-ı Umûmiyye bütçesinde kısıtlanmaya gidilmesi üzerine tekrar işsiz kaldı (15 Mayıs 1924). Daha sonra Vesâik-i Târîhiyye Tasnif Heyeti başkanlığına getirildi.

Üzerindeki son resmî memuriyet olan Türk ve İslâm Eserleri Müzesi müdürlüğünden 1 Ağustos 1935'te yaş haddi dolayısıyla emekliye ayrıldı. 14 Nisan 1935'te annesini kaybeden İbnülemin, ertesi yıl kendisine hac yolculuğu imkânı açmış olan Prens Hatice Abbas Halim'in Kahire'den itibaren eşliğinde hac farîzasını da yerine getirdi (İstanbul'dan hareketi, 23 Mart 1936)¹³.

Cüz'i bir emekli maaşı ile köşesine çekilen İbnülemin bundan sonra kendini, her biri namını ayrı ayrı yâdettirecek büyük çaptaki eserlerini tamamlamaya verdi. Bu arada, müsteşrikler âlemindeki yaygın itibar ve şöhreti dolayısıyla yurt dışındaki ilmî kongrelere çağrıldı, bazı ilim cemiyetlerine üye yapıldı.

İbnülemin, müze değerindeki kütüphanesini ve emsalsiz hat koleksiyonunu ve konağındaki müzelik eşyayı İstanbul Üniversitesi'ne bağışladı. 1953 yılı Martında

¹³ Ömer Faruk Akün, "İbnülemin Mahmud Kemal", *DİA*, İstanbul 2000, c. 1, s. 249-262.

İstanbul Üniversitesi'nce şerefine düzenlenen merasimde, bu zengin hazineyi milletin istifadesine açan örnek alınacak bağış jestine resmen teşekkür edildi. Tarihî konağını da İbnülemin Mahmud Kemal Yurdu adı altında, İslâmî eğitim alan ya da İslâmî terbiyeye sahip talebeler için yurt olarak kullanılmak üzere, mevcut yapısına dokunulmayıp aynen korunması şartıyla İbnülemin Mahmud Kemal İnal Vakfı'na bağışladı.

İlerleyen yaşına rağmen bütün canlılığı ile ayakta kalan zihnî melekeleri ve sarsılmaz gayretinin sonunda üst üste gelen rahatsızlıklarla bedeni zamanla zayıf düşerek bir ameliyat sonrasında 24 Mayıs 1'de vefat etti. Seksen altı yıllık bir ömrü sadece öğrenmek, araştırmak, yazmak ve memlekete hizmet vermekle geçirmişti.

2.2. Edebî ve İlmî Kişiliği

İbnülemin, devletin pek çok kademesindeki görevlerini başarıyla yerine getirmiş olmasından başka ilmî, edebî ve fikrî sahada önemli yeri olan büyük bir şahsiyettir. Hem şâir, hem yazar, hem mütefekkir ve aynı zamanda gazeteci idi.

2.2.1. Şairliği ve Yazarlığı

İbnülemin Mahmud Kemal, erken yaşta Mehmed Âkif'le birlikte ilk nazım denemelerine başlamış; gazel tarzında manzumeler yazmıştır. Hersekli Ârif Hikmet gibi üstatları örnek alarak ünlülerin şiirlerine nazîreler yazdı. Bazen Nâlânî mahlasını kullandı. Şiirlerinde aşk temasını işledi. Yılların akışı içinde kaleme aldığı manzumeler büyükçe bir şiir mecmuasını dolduracak kadar ise de O bunlara fazla değer vermedi. İlerleyen zamanda şiirde çok defa latife ve mizah vadisine yöneldi. Ayrıca tarihî ve biyografik eserlerinde, fikrî yazılarında, konu arasına kendi kaleminden çıkma manzumeler yazmayı ihmal etmedi. Millî edebiyat akımından önce hece veznine ilgi gösteren İbnülemin'in bu vezinle yazdığı manzumeler de az değildir.

Manzumeleri arasında duygu ve dinî heyecan bakımından naatları önceliklidir. Hz. Muhammed'e karşı derin bir sevgi duyan İbnülemin'in naatlarının büyük bir kısmı Hüseyin Sadettin Kaynak, Hüseyin Kâzım Uz ve Hâfız İsmâil Nisfet gibi musikîşinaslarca bestelendi. Yakın arkadaşı Hüseyin Vassâf'a göre Süleyman Çelebi'nin Vesîletü'n-necât'ına yazdığı takriz ve bunun içindeki manzum parça, onun Hz. Peygamber'e olan sevgisinin güzel ifadesidir. Bunlardan başka bestelenmiş ilahileri ve diğer bazı manzumeleri de vardır. Şiirlerinden elinde kalabilenleri Mevzun Sözler adıyla bir araya getirdiyse de bastıramadı.

Yazarlığı konusunda ilk tecrübelerini Tercümân-ı Hakikat'te ve Asır Gazetesi'nde yaşayan İbnülemin, 1896 Ağustosundan itibaren artık Mütâlaa'nın da yazar kadrosu içindeydi. Ayrıca edebiyat ve fikir dergisi Resimli Gazete'de makaleler yazıyordu. Bu devredeki yazı faaliyeti, roman ve hikâye yazarlığına açılan edebiyatçı tarafını da ortaya

çıkarmaktaydı. Bu türe giren eserlerinde İbnülemin, ilkin Sabîh adlı tarihî romanla işe başlamış; daha sonra hissî konularla roman ve hikâyeler yazmıştır. Bu alandaki eserlerinden bazıları şöyle sıralanabilir:

1. Sabîh: Târihe dayalı bir hikâyedir. Nâmık Kemal'in Cezmi'sine benzer bu roman, üstün meziyetleriyle Halife Velîd b. Abdülmelik'in gözdesi olan Sabîh'in bir vazife ile Horasan Valisi Kuteybe b. Müslim'in yanına gönderilmesini ve Asya içindeki fetihlerine katılarak gösterdiği maceralarını ve ideal yolunda başına gelenleri anlatır.

2. Bir Yetimin Sergüzeşti: Romanla büyük hikâye arasındaki bu eser, yetim bir çocuğun akrabaları tarafından ellerinden her şeyinin alınması ve annesiyle birlikte sefalet içinde sürüklenirken iyiliksever bir insanın onlara sahip çıkması ile nasıl mesut bir hayata kavuştuklarını konu alır.

3. Rahşan: Zamanının dokunaklı edebiyatına yeni ve çok kuvvetli bir örnek katan bu roman, sadece zenginliğe değer veren bir anne ve babanın kızları Rahşan'ı sevdiğinden vazgeçirip paralı biriyle evlenmeye zorlamalarını ve acıklı neticeyi ele alır. Asır gazetesinde 1897 Ağustosunda başlayıp 1898 Martına kadar süren bir tefrika halinde yayımlanmıştır.

“Yetîm-i Alîl” adlı hikâyesinde merhamet duygusunu anlatan İbnülemin, saf Türkçe ile yazdığı “Türkçe: Köy ve Köylüler” adlı romantik bir deneme yazısıyla roman ve hikâye vadisini terk eder.

Yazı ve basın hayatına girişi gazetede yazıları iledir. İlk basılı yazısı “Ömr-i Beşer” adlı uzunca bir makaledir (Tarîk, nr. 2129, 7 Receb 1307 / 27 Şubat 1890). Builk yazının ardından aynı gazetede “Ticaret ve Erbâb-ı Ticâret” ve “Hulâsa-i Zirâat” adındaki makaleleri yayınlandı. Yazıları Tarîk gazetesinden başka devrin muteber diğer basın organlarında da yer aldı. Sekiz ay içinde devrin en önde gelen gazetesi Tercümân-ı Hakîkat'te yazmaya başladı.

Ahlâk, terbiye, iktisat ve musikî gibi bahisleri ele alan İbnülemin'in, yazılarında sosyal konular ağırlıkta idi. İslâm'ın çalışma ve başkalarına faydalı olma prensibinden hareketle bir çalışma ahlâkını temellendirmeye gayret eden İbnülemin'in “Hulâsa-i Ticâret”, “Hulâsa-i Zirâat”, “Umrân-ı Irâk”, “Reddiye”, “Sa'y ü Gayret”, “Atâlet Mûcib-i Mazarrattır”, “İhtiyaçtan Kurtulmak Kabil mi?”, “Tesviye-i İhtiyaç”, “Sanat ve Maarif Bâis-i Servettir”, “Ekâlîmin İnsan Üzerindeki Te'siri” adlı makaleleri hep bu felsefe etrafında toplanır. Bunları Sa'y-i Beşer adıyla bir kitapta bir araya getirdiyse de bastıramadı. Eserlerinden bazıları:

1. Hulâsa-i Zirâat (İstanbul 1307), 2. Ravzatü'l-Kemâl (İstanbul 1308), 3. Ahlâk (İstanbul 1308), 4. Eser-i Kâmil Paşa (İstanbul 1308), 5. Hulâsa-i Ticâret (İstanbul 1309), 6. Menâfiu's-Savm (İstanbul 1309), 7. Feyz-i Cevâd.

2.2.2. Düşünce Hayatı, Tarih ve Biyografi Yazarlığı

1895 yılı Aralık ayı başında Tercümân-ı Hakikat'teki yazılarına tekrar dönen İbnülemin'in ilk yazısı "İslâmiyet, Mârifet" başlıklı makalesi (Tercümân-ı Hakikat, nr. 43-5247, 22 Cemâziyelâhir 1313 / 9 Aralık 1895)dir. Bundan sonra İslâm dini, medeniyeti ve ahlâkı hakkında düşüncelerini kaleme aldığı yazıları İbnülemin'in İslâm dininin yüceliğini; ahlâkî, medenî ve insanî değerlerini anlatmayı üstlenen bir mütefekkir olduğunu gösterir. Tercümân-ı Hakikat'ten başka gazete ve dergilerde çıkan yazılarında İbnülemin'in savunduğu tez İslâmiyet'in terakkiye mâni olduğu yolundaki görüşün bâtil olmasıdır.

Özellikle Ramazanlarda sıklaştırdığı yazıları arasında "İslâmiyet, Mârifet"ten başlayarak "Âlem-i İslâmiyyet", "Dîn-i İslâm", "Hayrû'n-nâs men yenfau'n-nâs", "Hel yestevi'ilezine ya'lemûne vellezine lâ ya'lemûn", "Medeniyyet-i Sahîha", "Bir Mektub-Fezâil-i İslâm", "İslâm", "Garb Mektubu", "Fezâil-i İslâmiyye ve Üç Yüz Bin Nüfusun İhtidâsı", "Şehr-i Ramazan", "Aleyke's-selâm Ey Nebiyyü'l-verâ", "İltizâm-ı Hasenât ve İsti'dâ-yı Merhamet", "Nizâm-ı İlâhiyye", "Terbiye-i Esâsiyye", "Dîn-i Hak" gibi makaleleri arasında "Medeniyyet-i Sahîha" ile "Terbiye-i Esâsiyye", başlıklı yazıları zikredilebilir.

İbnülemin, "Medeniyyet-i Sahîha" adlı makalesinde, bundan önceki yazılarında olduğu gibi sonraki yazılarında da ifade ettiği bir medeniyet felsefesinin esaslarını ortaya koyar. İbnülemin burada, "medeniyet-i zâhire" (medeniyet-i kâzibe) ve "medeniyet-i sahîha" (medeniyet-i hakîka) yahut "medeniyet-i bâtına" olmak üzere iki ayrı medeniyet tipinin varlığını bahis konusu etmektedir.

II. Meşrutiyet devrinde İslâmî görüş etrafında bir müddet daha devam ettirdiği yazılarında, yeni bir unsur olarak İslâmiyet'in hürriyete verdiği değer meselesini konu alır. İbnülemin'in hürriyet kavramına İslâmî yönden yaptığı yorum, politik olmaktan çok vicdanî ve ahlâkî değerlerle adalet ve insana saygı düşüncesine dayanmaktadır.

İbnülemin, ayrıca Arap edebiyatının ve İslâmî edebiyatın Arap dili ile olan bazı klasik eserlerini tanıtmaya ve değerlendirmeye çalıştığı gibi özellikle de Arapçadan istifadeye, kültür ve edebiyat dili olarak Arapçanın lüzumuna değindi.

Biyografi sahasına yönelmesi zamanının ve çevresinin insanların bir bir hayattan çekilmekte olması, müesseselerde ve toplumdaki büyük ve hızlı değişmeyi gözlemesi sonucudur. Bu hususta ilk kitabı1891'de yayımladığı Eser-i Kâmil Paşa adındaki küçük eserdir.

İbnülemin'in biyograf tarafını gösteren çalışma 1898'de yayımladığı "Meşâhîr-i Osmâniyye" makalesidir (Resimli Gazete, nr. 89, 90; 17 Receb 1316 / 2 Aralık 1898). Her işinde "nef'-i nâs ile hayrû'n-nâs" ilkesini hayatının değişmez gaye ve felsefesi kılmış olan İbnülemin'in hal tercümesi yazıcılığına yaklaşımını ifade eden esas bu anlayış olmuştur.

İbnülemin, biyografi meselesini şöyle yorumlar: Geçmiş asırlarda bazı müelliflerimizin ulemâ, meşâyih, şairler, hattatlar yanında vezirler, kaptan-ı deryâlar gibi başka kesim ve sınıflardan meşhur kimselere dair tertip ettikleri, daha sonra zeyilleri de yazılan umumî çerçevede biyografik eserler sayesinde milletimizin geçmişte yetiştirdiği şahsiyetlerden bir kısmının varlığından haberdar olunabilmektedir. Bazılarının hal tercümeleri zamanında kaydedilmediğinden birçoğunun adları dahi kaybolup gitmiştir. Bundan dolayıdır ki bizim toplumumuza mahsus bir şey olarak “meşâhîr-i mechûle” diye paradoks bir kavram ortaya çıkmıştır. Böylece hem meşhur hem bilinmez olmak gibi birbiriyle uyumsuz iki şey bizde aynı şahıs için bahis konusu olabilmektedir.

Tek kişiyi konu alan monografilerden sonra belirli bir kesime mensup simaların hal tercümesini topluca içine alan eserler telif etmiştir. Çalışmalarının siyaset, ilim, sanat ve edebiyat tarihimize altmış yılı aşkın bir zaman içinde kazandırdığı eserler şunlardır:

1. Hersekli Ârif Hikmet Bey, 2. Kâmilü'l-Kemâl, 3. Nûrû'l-Kemâl, 4. İzzü'l-Kemâl, 5. Kemâlü'l-İsmet, 6. Kemâlü'l-Kıyâse fî Keşfi's-Siyâse, 7. Kâmil Paşa'nın Sadareti ve Konak Meselesi, 8. Kemâlü's-Safvet, 9. Gelenbevî, 10. Şeyhülislâm Yahyâ Divanı ve Mukaddimesi, 11. Hersekli Ârif Hikmet Bey Divanı ve Mukaddimesi, 12. Leskofçalı Galib Bey Divanı ve Mukaddimesi 13. Evkâf-ı Hümâyun Nezâretinin Târihçe-i Teşkilâtı ve Nüzzârın Terâcim-i Ahvâli, 16. Türklerin, Arap Harflerini Tanzim ve İhya Etmek Suretile İlme ve Medeniyete Hizmetleri, 17. Son Asır Türk Şairleri, 18. Osmanlı Devrinde Son Sadriazamlar, 19. Son Hattatlar, 20. Hoş Sadâ.

İlmi eserleriyle büyük şahsiyet olmasının yanında İbnülemin'in tarihî hüviyeti bakımından belirtilmesi gereken birçok yönü daha vardır. Konağındaki musikî meclisleri, müellif hattı tek nüsha yazmalar barındıran kütüphanesi, geçmiş asırlar Türk güzel sanatlarından bir tarih barındıran müzelik koleksiyon ve eşyaları, giyiminde ve yaşantısında görgü ve terbiyesini sürdüren bir Bâbîâli emektarını temsil eden bir şahsiyettir¹⁴.

2.3. Hat Sanatına Hizmetleri ve Koleksiyonerliği

Çok renkli bir sima olan İbnülemin'in hayatı çeşitli araştırmalara konu olmuş, hakkında pek çok kitap ve makale kaleme alınmıştır. Burada bu araştırmalardan faydalanılarak onun hayatının önemli kısımları öne çıkarılmış, biyografisi yazılmaya çalışılmıştır. Bu kaynaklarda hat sanatına olan ilgisi ve koleksiyonerliği üzerinde durulmadığı, genel olarak bir cümle ile zikredildiği görüldüğünden burada bu sanata verdiği önem ve gayretleri ayrı bir bölümde ele alınmıştır.

¹⁴ Akün, “İbnülemin Mahmud Kemal”, *DİA*, c. 1, s. 249-262.

2.3.1. Medrese, Müze ve Yayın Faaliyetleri

Hat sanatına eğitim hizmetleri hususunda, Medresetü'l-Hattâtîn'in kurulmasındaki (31 Mayıs 1914) gayretlerini öncelikle zikretmemiz gerekir. İbnülemin hem dönemin hattatlarını, hem hat sanatını inkırazdan korumak maksadıyla şeyhülislam ve evkaf nazırı Hayri Efendi'nin bir hat mektebi tesis etme hususundaki düşüncesini diğer birkaç kadirbilir kişinin de teşvikiyle fiiliyata geçirerek açılışına vesile olmuştur. İbnülemin aynı zamanda tezhip ve klasik cilt sanatlarının da ihyası için de çaba sarf etmiş, bunun yanında nadir ve değerli yazmaların baskılarını hazırlamak için kurulan Âsâr-ı Müfide Kütüphanesi heyetinin en verimli üyesi olarak divan şiirinin üç seçkin simasının divanlarının neşri işini üstlenmiştir.

Medresetü'l-Hattâtîn'i idare vazifesini de sürdüren İbnülemin her sene Ramazan ayında medrese salonunda hat, tezhip ve cilt sergisi açılmasına vesile olmuş, hatta sahip olduğu koleksiyondan bazı levhaları da sergilemekle başkalarının da rağbetine önyak olmuştur. Bu sergilerde düzenlenen icâzet ve mükâfat törenleri de oldukça gösterişli olmuştur¹⁵. İbnülemin II. Meşrutiyet yıllarında vakıflara ait sanat eserlerini kaybolmak ve yabancı diyarlara gitmekten kurtarmak gayesiyle Süleymaniye Camii İmaretinde Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi¹⁶'ni kurdu (27 Nisan 1914). Yerine getirdiği hizmetlerden dolayı kendisine üçüncü rütbeden Osmanlı nişanı verildi.

Daha sonra Veliht Prens Mehmed Ali Paşa tarafından Mısır'a davet edilerek İstanbul'daki Türk ve İslâm Eserleri Müzesi gibi bir müzenin kurulması ve müzede yer alacak yazıları ve levhaları tetkik ve tasnif etme amacıyla, Reîsü'l-Hattâtîn Kâmil Akdik ile birlikte 29 Aralık 1939'da Kahire'ye gitti. Bu vazifeyi de başarı ile gerçekleştirerek 19 Şubat 1940'ta İstanbul'a döndüler¹⁷.

İbnülemin Mahmud Kemal Bey'in Hat sanatına katkılarını sayarken Gelibolulu Mustafa Âlî'nin telifi olan *Menâkıb-ı Hünerverân*'ın tenkitli metni ve Mustafa Âlî'nin hayatı ile ilgili çalışmasını da unutmamak gerekir.

Hat sanatına büyük bir katkı sağlayan bir başka yayın faaliyeti de Müstakimzâde Süleyman Sâdeddin Efendi'nin *Tuhfe-i Hattâtînadlı* eserini neşre hazırlamış olmasıdır.

Ayrıca kendi telifi *Son Hattatlar*uzun bir araştırma ve çalışmanın ürünüdür. Halen pek çok çalışmaya kaynak olan eser bu araştırmanın da başucu kitaplarından.

2.3.2. Hat Koleksiyonunun Oluşma Süreci

Hat sanatının her çeşidine ilgi gösteren İbnülemin bu sanatın sönüp gitmemesi için mâli imkânları nisbetinde hutût-ı nefise satın almak, hattatlara yazdırmak, bazı

¹⁵ Hüseyin Vassaf, *İbnülemin Mahmud Kemal*, hzr. F. M. Şeker, İ. Kara, İstanbul 2009, s. 154-156.

¹⁶ Şimdiki adı "İslam Eserleri Müzesi", yeri Sultanahmet'te İbrahim Paşa Sarayı'dır.

¹⁷ İbnülemin Mahmud Kemal İnal, *Son Hattatlar*, İstanbul 1955, s. 170.

kadirşinâs şahsiyetleri sanatlı levhalar tedarikine teşvik etmek hususunda gayret etmiştir. Bununla birlikte genç nesli hat sanatına teşvikleri de göz ardı edilemeyecek katkılarındandır.

Konağında selamlık dairesinde mütâla‘a odası, misafir salonu ile sofada duvarları süsleyen hat yazılarını ve selâfın-i salife tuğralarını ihtiva eden levhalar, tahtaya menhût veya tezhip eserleri ile donatılmış idi.

İbnülemin Mahmud Kemal Bey’in bu çalışmanın konusu olan Hüsn-i Hat üzerine de sayısız hizmetleri olmuş; yazma eserler, levhalar gibi kıymetli malzemeyi toplama ve koruma hususunda hassasiyetiyle örnek olmuştur.

Bu araştırmada incelenen levhaların birçoğunun zahrında istishab kaydı vardır. İstishab kaydında tarih bulunmayan eserler de oldukça fazla olduğu için koleksiyonun hangi yıllarda oluşmuş olabileceği konusunda net bir şey söylemek mümkün değildir. İncelenen eserlerdeki kayıtlar 1907 ile 1921 yılları arasında olsa da İbnülemin’in çok daha geniş bir süreçte koleksiyonunu oluşturduğu tahmin edilebilir. İki adet eserin de (envanter No: 1244 ve 1293) Muhsinzâde (ö. 1899) terekesinden alındığı arka yüzündeki nottan elde edilen bilgidir.

Koleksiyondaki sülüs-nesih kıt‘alar incelendikten sonra görülmüştür ki çok meşhur hattatların yazıları yanında adı kaynaklarda geçmeyen hattatlara ait yazılar ve ketebesiz çok sayıda kıt‘a mevcuttur. Muhtemelen İbnülemin, harf inkılâbının hat sanatına getireceği sıkıntıları sezmiş olduğundan zayi olmaktan kurtarmak amacıyla bu yazıları toplama yoluna gitmiştir. Ketebesiz ve tarihsiz yazılar içinde de belli bir seviyeye ulaşmış yazılar bulunmaktadır. Bu itibarla detaylı incelemeye tabi tutulduklarında hangi dönem ve belki hangi hattata ait oldukları aydınlanacaktır.

3. İBNÜLEMİN HAT KOLEKSİYONUNDAKİ SÜLÜS-NESİH KİT‘ALAR

KİT‘A: Hat sanatında kullanılan “kıt‘a”, kökeni Arapça olan ve “parça, bölüm” anlamında bir kelimedir. Yazıldığı yazı türüne kıt‘alar isimlendirilir. Sülüs-nesih kıt‘a, sülüs kıt‘a, ta‘lîk kıt‘a, muhakkak-reyhânî kıt‘a gibi.

Kıt‘aların ortak tarafı kâğıdın bir yüzüne yazılmaları ve dikdörtgen olmalarıdır. Ayrıca yazının yazıldığı kâğıt varak halinde kalmayıp bir mukavvaya yapıştırılmalı ve bezenmek üzere dört tarafında boşluk bırakılmalıdır.

Osmanlılarda en yaygın olarak görülen sülüs-nesih kıt‘a formuüste uzun tutulmuş bir satır sülüs; altta ise üç, beş veya daha fazla nesih hattı ile yazılan satırlardan oluşur. Nesih satırlar sülüs satırdan kısa tutularak sağ ve sol kenarlarında 90° lik dikdörtgen boşluklar oluşur ki bunlar “koltuk” tabir olunur. Koltuklar genellikle süslenir. Şeyh Hamdullah’dan önce daha farklı tertib edilenlere de rastlanıyorsa da Şeyh Hamdullah kıt‘a formunu sadeleştirmiş olup kâğıt rengine kadar yeni bir düzenleme getirmiştir.

Nesih satırlar bazen sol yukarıdan sağ aşağıya doğru meyilli bir şekilde yazılır, “mâil” tabir olunur. Bazen ilk ve son satırlar sülüs ortada nesih yazısı tercih edildiği, hatta eski devirlerde muhakkak hattı kullanıldığı görülmüştür.

Kıt‘aların çoğu bulunduğu murakka‘ların parçalanarak ayrılması neticesi ortaya çıkmış ve bunların küçük ebatlı levha gibi değerlendirildiği görülmüştür¹⁸.

3.1. Koleksiyonda Kıt'ası Olan Hattatlar

Koleksiyonda sülüs-nesih kıt‘ası bulunup hayatları ve hat eğitimleri konusunda bilgisine ulaşabildiğimiz hattatlar hakkında bilgiler kısaca, katalog kısmında dipnot olarak verilmiştir.

Kıt‘aların bazılarında ketebe satırında isim mevcut olup künye bulunmadığı ve tarih kaydı olmadığı için hattatı tespit edilememiştir. Hattat adı ve tarih yazılmış olan eserler de mevcut olup kaynaklarda hattatı ile ilgili bilgi bulunmayanlar da vardır.

¹⁸ Derman. *Harflerin Aşkı*, İstanbul 2014, s.32.

Aşağıda ketebe kaydı olan kıt'aların envanter numaraları hattat isimleri ile eşleştirilerek alfabetik sıra gözetilerek liste halinde verilmiştir.

SÜLÜS-NESİH KİT'ALARDA İMZASI BULUNAN HATTATLAR

Hattat Adı	Tez Sıra No	Envanter No
Abdullah b. İsmail	86	1280
Abdurrahman Hilmi Ef.	46	1544
Ahmed Nâilî Efendi	57	1851
Ahmed Reşîd	40	1282
Ali Ma'lıkî	39	1243
Attârzâde	87	1262
Cezâyirî	5	1325
Derviş Abdî	7, 16	1237, 1252
Feride Hanım	64	1390
Hâczâde	88	1277
Haffâfzâde	17, 18	1442, 1161
Hâfız İ. Şevki Efendi	73	112
Hâfız M. Tosyavî	20	1408
Hâfız Osman Efendi	6	1236
Hafız Yusuf Efendi	26, 49, 50, 69	1293, 1207, 1434, 1545
Hasan Be'âbidî	89	1257
Hasan Hüsni	90	1284
Hüseyin	76	1587
İmam Tahsîn Efendi	74, 75	1574, 1258
İmamzâde	48	1229
İsmail b. Ali	9, 10, 11	1248, 1428, 1329
İsmâil Bağdâdî	19, 44	1230, 1170
İsmail Vehbî	25	1244
İsmail Zühdî	43,55, 56	1424, 1557, 1445

Kâmil Akdik	83	1259
Mâcid Ayral	84	1181
Mahmûd Hâcîzâde	91	1296
Mahmûd Mekkîzâde	125	1291
Mehmed Hilmi Efendi	77, 81	1421,1384
Mehmed Kerestecizâde	93	1581
Mehmed Râsim Efendi	27, 28, 29,30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38	1154, 1155, 1156, 1157, 1158, 1159, 1233, 1250, 1263, 1323, 1324, 1554
Mehmed Râşid Efendi	67, 70, 78, 80	1144, 1146, 1331, 1463
Mehmed Saîd	42	1163
Mehmed Saîd Bursevî	94	1260
Mehmed Şefik Bey	72, 79	124, 1858
Mehmed Zühdi	65	1488
Mîr Abdi Alipaşazâde	8	1464
Mîr Ali	92	1317
Mîr Mustafa Kânî	63	1165
Mustafa b. Osman	95	1315
Mustafa Hilmi	68	1412
Nizameddin Efendi	82	1312
Osman Naim Efendi	62	1160
Osman Rüşdî	59	1846
Ömer	24	1168
Ömer Vasfî Efendi	61	1413
Recâî Efendi	71	1151
Selim Vehbî	96	1318
Seyfuddin Yusuf	97	1273
Seyyid Abdullah	13, 14, 15	1446,1591, 1253
Seyyid Abdülkerîm	21	1290
Seyyid İbrahim	51	1328
Seyyid M. Sa'id	66	1396

Seyyid Raşid Efendi	54	1295
Süleyman Dâmâdzâde	12	1326
Şânîzâde M. Atâullah	53, 58	1149, 1849
Şekerzâde M. Efendi	23	1147
Şeyh Hamdullah	1, 2, 3	1589, 1590, 1245
Vehbî	41, 60	1457, 1261
Yahya Fahreddin	22	1203

KETEBESİZ KIT'ALAR	Envanter No
	1269, 1274, 1150, 1152, 1153, 1164, 1167, 1238, 1239, 1241, 1251,1254, 1256, 1264, 1265, 1267, 1266, 1268-1, 1247, 1246, 1378 , 1268-2, 1270, 1271, 1278, 1279, 1281, 1283, 1285, 1289, 1291,1299, 1301-1, 1301-2, 1313-1, 1313-2, 1313-3, 1313-4, 1314-1, 1314-2, 1322, 1330, 1338, 1377, 1379-1, 1379-2, 1385, 1386, 1393, 1394, 1401, 1404, 1407, 1416, 1449, 1456, 1458, 1469, 1494, 1552

3.2. Koleksiyonda Bulunan Sülüs-Nesih Kıt'alar (Katalog)

Bu araştırmanın konusunu teşkil eden İbnülemin koleksiyonundaki sülüs-nesih kıtalar ilk kısımda tarihine göre en eskiden başlayarak sıralanmıştır. Eserde tarih kaydı bulunmayıp hattat imzası mevcut ise hattatın yaşadığı dönem gözönüne alınarak eser uygun bir aralığa yerleştirilmiştir. İkinci alt başlıkta, eserde tarih kaydı bulunmayıp keleme kaydı olan ancak hattatı hakkında bilgi bulunamamış levhalar isme göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Üçüncü kısımda ise hattatı ve tarihi konusunda hiçbir bilgi bulunmayan levhalar koleksiyondaki envanter sırasına göre yer almıştır.

Koleksiyonda farklı tarzlarda karşımıza çıkan kıt'aların formları şablon olarak ekler bölümünde, çizimler başlığı altında verilmiştir.

3.2.1. Tarihi ve/veya Hattatı Belli Olan Kıt'alar

İbnülemin hat koleksiyonunda bulunan sülüs-nesih kıt'alardan bir kısmında ketebe ve tarih kaydı mevcut iken bir kısmında hattat imzası olduğu halde tarih bulunmamaktadır. Bu levhaların hattatı hakkında bilgi edinilmeye çalışılmış, yaşadığı dönem konusunda bilgiye ulaşılmış olanlar uygun tarih aralığına yerleştirilip bu bölümde incelenmiştir.

TEZ SIRA NO: 1

Envanter No: 1589

İç Ebat (boy-en): 7 x 11 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 25 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Ketebesiz (Şeyh Hamdullah ö. 926/1520)¹⁹

Metin: Hadîs-i Şerif

Allâhu veliyyu't-tevfîk ve hüve ni'me'r-refîk

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İrmû ve'rkebû ve en termû hayrun lekûm ve eħabbu ileyye min en terkebû fe-in küllü lehvün lehâ bihî'l-mü'minü illâ bâtılun illâ fı şelâşin ramyûke min kıavsike ve te'dîbüke ve feraseke.

¹⁹ **Şeyh Hamdullah (ö. 926/1520):** Osmanlı hat ekolünün kurucusudur. Amasya'da doğdu. Sühreverdiyye şeyhi Mustafa Dede'nin oğludur. "Şeyh, ibnü's-şeyh, kıbletü'l-küttâb, kutbü'l-küttâb, şeyhü'r-râmiyân" unvanlarıyla tanınmıştır. Dinî ve edebî ilimleri Hatib Kasım Efendi'den öğrenmiş, hattı Amasya'da Hayreddin Maraşî'den meşk ederek aklâm-ı sittede icâzet almıştır. II. Bayezid'in davetiyle İstanbul'a gelmiş ve sarayda görevlendirilmiştir. I. Selim ve Kanûnî dönemlerini de görmüştür. Tezkirelerde adı geçen kırk üç talebesi arasında oğlu Mustafa Dede ile damadı Şükrullah Halife, Şeyh Hamdullah mektebinin önemli temsilcileridir. Müstakimzâde ölümüne şu beyti tarih düşürmüştür: "Şeyh Hamdullâh olup küttâba kıble pîr-i hat / Rıhletinde dil dedi târîhini dayf-i ilâh" (926/1520). (Muhittin Serin, *Türk Hat Üstadları 2 Şeyh Hamdullah*, İstanbul 2007; M. Serin, "Hamdullah Efendi, Şeyh", *DİA*, İstanbul 1997, c. 15, s. 449-452; Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014, s. 171-172.)

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, kısa tutulmuş dört satır nesih yazısı ile klasi koltuklu olarak tertib edilmiştir. Yazıda ketebe bulunmaması murakka‘ parçası olmasındandır. Aynı çerçeve içinde bulunduğu iki numaralı eserle birlikte bir deri üzerinde olduğu görülüyor. Bu ve tezdeki sıralamada iki numaralı kıt‘anın tarih itibarıyla Şeyh Hamdullah’ın evâhir dönemi eseri olduğu görülmektedir. Harflerin satırda kendinden emin duruşu ve birbirine oranı bir düzen içinde olup, nesih satırlarda da belli bir ahenk görülmektedir. Koleksiyondaki ketebeli sülüs-nesih kıt‘aların en eski tarihlisi olduğu tahmin edilen eser oldukça iyi korunmuş olup muhtemelen kullanılan kâğıt ve mürekkebin mükemmelliğinden eserde hiçbir bozulma olmamıştır.

Durakları konulmuş, nesih satırların yanındaki boşluklar boş bırakılmıştır. Yazıyla bordür arasındaki dikey şeritlerde serpmeli şal ebru kullanılmıştır. Ebru kenarları ve renkli kağıt yapıştırılmış olan bordürün etrafı kırmızı cetvelle çevrilmiştir. En dışta altın ve açık kahverengi cetvellerle sınırlanmış, dış pervaza zerefşan yapılmıştır (Resim 1).

TEZ SIRA NO: 2

Envanter No: 1590

İç Ebat (boy-en): 6 x 12,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 25 cm.

Tarih: 920 (1514/1515)

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Şeyh Hamdullah(ö. 926/1520)

Metin: Hadîs-i Şerîf

İnhikû’s-şevâribu ve‘afû’l-luhâ

Qāle’n-nebiyyü şalavâtu’llâhi ‘aleyhi ve selâmuhû. İlâ men qarube ileyye min cihet’d-dîniyyetî lâ min ciheti’t-tınyiyeti. Ve Qāle Rasûlullâhi

Ketebehû Hamdullâh eş-Şeyh gûfira zünûbuhû

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs iki satır nesih hattı ile yazılmış eserde ketebe satırları sol koltuğa mâil olarak icâze hattı ile yazılmıştır.

Durakları konulmuş koltuklara süsleme yapılmamıştır. İki kırmızı cetvel arasındaki bordüre renkli kağıt yapıştırılmıştır. En dışta altın ve açık kahverengi cetvellerle sınırlanmış, dış pervaza simefşan yapılmıştır (Resim1).

TEZ SIRA NO: 3

Envanter No: 1245

İç Ebat (boy-en) : 10 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Şeyh Hamdullah (ö. 926/1520)(Zahrındaki Not)

Metin: Besmele, Hadîs-i Şerîf

Bismillâhirrahmânirrahîm

Kāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İzâ merartüm bi riyâdi’l-cenneti fe’rte’û. Kālû ve mâ riyâdu’l-cenneti. Kāle hileku’z-zikr. Ve kâle’n-nebiyyü şalavâtu’llâhi ‘aleyhi ve selâmuhû. Meşlullezî yezkürü rabbehû ve’llezî lâ yezkürü rabbehû meşelu’l-hayyi ve’l-meyyiti. Allâhümme şalli ‘alâ Muhammedin ve âlihî ecma’in.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve dört satır nesih hattı ile klasik kıt’a tarzında yazılmıştır. Eserin arka yüzünde bir köşesinde silik bir vaziyette “Şeyh hattıdır” yazmaktadır. Böyle bir tespiti yapmış olan şahsın bir hattat veya yazı tedkikinde usta bir şahsiyet olması gerekir. Bu sonuca varıldığında notu yazan kişinin notun altına kimliğini bildirir bir ibare yazması gelenektendir. Bu eserin arka notunda böyle bir ifadeye rastlanılmamış olmakla birlikte yapılan incelemeler sonucunda eserin şeyh Hamdullah’a ait olduğu kanaati ağır basmıştır. Bu sebeple tarih olmamasına karşın kronolojik sıralamada Şeyh Hamdullah’ın yaşadığı dönem gözönüne alınarak yazı bu aralığa yerleştirilmiştir. Şeyh Hamdullah’ın evahir yazılarından olduğu düşünülen bu eserde sülüs satırdaki besmelede harflerin kıvraklığı ve duruşundaki keskinlik yazıdaki dirayete işaret etmektedir. Zülfelerin tamamlanmamış olduğu görülmektedir. Nesih yazıda ise harflerin satırdaki duruşu oldukça muntazamdır. Şeyh Hamdullah’ın yazı karakterinin oturmuş olduğu döneme uygun olarak meyiller ve harf aralıkları belli bir düzendedir.

Duraklarda ve sülüs satırın sonunda penç motifleri ve sülüs satırdaki besmelenin sin keşidesi üzerinde serbest yaprak deseni mevcuttur. Cetvelleri çekilmiş ancak birbirinden ebat olarak farklı olan koltuklara bir tezyinat uygulanmamıştır. Yazının çevresinde battal zemin üzerine hatip ebru kullanılmıştır (Resim 2).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufira lehû”.

TEZ SIRA NO: 4

Envanter No: 1276

İç Ebat (boy-en) : 9,5 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 22,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: İcâzet (Hocası Katibzâde Mustafa Efendi ve Muhammed Necîb Suyolcuzâde el-Eyyûbî)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Fe-innemâ hiye mine's-şeytân

Kâle Rasûlullâhi şalavâtu'llâhi 'aleyhi ve selâmuhû. İnne min 'ibâdi'llâhi le-ünâsen mâ hüm bi-enbiyâe ve lâ şühedâe yağbiñuhüm. El-enbiyâu ve's-şühedâu yevme'l-kıyâmeti li-mekânihim mine'llâhi 'azze ve celle.

Kâtibu hâzîhi'l-kitâbeti ketebe bi-ğalemi'l-musteğâbe ve'ste'zene'l-ketebete ve uzine 'an üstâzîhi fahrü'l-müderrişînü'l-kirâm Muştafa Efendi el-müştehir bi-kâtibzâde ve 'ani'l-hâzîrîn ve ene minhümü'l-fakîr Muhammed Necîb Suyolcuzâde el-Eyyûbî.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih yazısı ile yazılan eserde koltuklarda icâze yazısı ile icâzet metni bulunmaktadır. Eser bir icâzetname olduğundan hattat kaydı yoktur. Tarih kaydı da bulunmadığı halde icâzet veren Hoca Suyolcuzade Mehmed Necîb (ö. 1171/1758)'in yaşadığı dönem göz önüne alınarak sıralamada bu bölüme alınmıştır. Eserin sülüs satırı daha oturmuş vaziyette olmasına rağmen nesih satırların satır meylinde yukarıya doğru bir kayma mevcuttur.

Durak işaretlerinde altı yapraklı merkezsel hatai yapılmış, sülüs satırdaki boşluklara ve nesih yazısındaki keşideli lam harfinin üstüne iğneperdahlı altın üzerine turkuaz ve kırmızı ile renklendirilmiş, zarif hatai, gonca ve yaprak desenleri uygulanmıştır. Koltuklardaki icâzet metninin etrafına sarı zemin üzerine siyah kurtlarla ince bordür yapılmıştır. Cetveller arasında cetvellerle verev kesişen, paralel çizgilerin oluşturduğu bordürde farklı ebrular kullanılmıştır. Altın cetvellerin dışına yeşil kuzu çekilmiş, pervazında ise kumlu ebru kullanılmıştır (Resim 3).

Kıt'anın zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufira lehû fi 5 Şevvâl sene1331”.

TEZ SIRA NO: 5

Envanter No: 1325

Ebat: 10,5 x 21 cm.

Tarih: 1103 (1691/1692)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Cezâyirî

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ene 'inde'l-münkesirati kulûbühüm li-ecli

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Lem tenhatû min hacerin ve lem tenşürû min şecerin. Eţ'imûhüm mimmâ te'külüne. Ve eksûhüm mâ telbesûne ve'ste'înu bihâ fi a'mâliküm fe-in 'acezû fe-a'yinûhüm ve in kerihümûhüm.

Fe-biy'ûhüm ve lâ tu'azzibû halku'llâhi.

Harrarahû Cezâyirî

Sene 1104

Özellikleri:Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih ve nesih satırların sol kısmına yazılmış üç satır mâil nesih hattından oluşmuştur. Sülüs satır ile nesih bölüm arasındaki boşluk yeterli olmadığından sıkışıklık vardır. Araya çekilen cetvel hareketlerin üstüne gelmiş sıkışıklığı artırmıştır.

Durak işaretleri dairesel motifler olarak konulmuştur. Klasik kıt'a tasarımından farklı olarak koltuk hazırlanmamış, nesih satırlar bir çerçeveye alınmış, yan boşluklar ve sülüs satır birbirinden ayrılmamıştır. Sol boşlukta yazı, sağ boşlukta altınla serbest çalışılmış çiçek deseni vardır. Yazının dışına da ince bir cetvel çekilerek tezyinat tamamlanmıştır (Resim 4).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 15 Cumâdelahire Sene 1331”

TEZ SIRA NO: 6

Envanter No: 1236

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17,5 x 23,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâfız Osman (ö. 1110/1698)²⁰

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ni'me'l-mevlâ ve ni'me'r-refîk

Küllü kelâmi'bni âdeme 'aleyhi lâ lehû illâ emren bi-ma'rûfîn ve nehyen 'an münkerin ev zekere'llâh. Ve kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem.Üzkürü'llâhe hattâ yekûlû mecnûn. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ'n-nebiyyi'r-rahmeti ve şefî'i'l-ümmeti Muhammedin ve âlihî ecma'în.

Ketebehû ed'afu'l-'ibâdi Osmânu'l-müştehir bi-hâfızı'l-Kur'ân.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, altına bir satır nesih ve onun da altına sekiz satır mâil nesih yazısı şeklinde düzenlenmiştir. Nesih yazıdaki ahenk ve zarafet koltuklardaki tezhipte de görülmektedir. Ketebe satırında Hâfız Osman imzası olan eser hattatın koleksiyondaki tek sülüs-nesih kıtasıdır. Üzerinde tarih olmaması ve hattatın başka eserlerinde gördüğümüz belirleyici karakteri izleyememiş olmamız dolayısıyla hangi dönemine ait olduğu hususunda bir şey söyleyemiyoruz.

Tezyinatı: Nesih satırlar altınla beyneşütura alınmış ve duraklar altı yapraklı çiçek motiflerinden oluşmuştur. Üstteki nesih satırın iki yanındaki küçük koltuklardaki desen, kâğıdın su almış olmasından dolayı dağılmıştır. Mâil satırların iki yanındaki

²⁰ **Hâfız Osman (ö. 1110/1698):** Hat sanatında ekol sahibi ünlü hattat. 1052 (1642) yılında İstanbul'da dünyaya geldi. Babası Haseki Sultan Camii müezzini Ali Efendi'dir. İlim tahsilini Köprülüzâde Fâzıl Mustafa Paşa'nın konağında ve himayesinde sürdürmüş, küçük yaşta hıfzını tamamladığı için Hâfız Osman diye meşhur olmuştur. Eserlerine yazdığı ketebe kayıtlarında kendisini "Hâfızu'l-Kur'ân" olarak vasfetmektedir. Yazıyı önce Büyük Derviş Ali'den, sonra Suyolcuzâde Mustafa Eyyubi Efendi'den meşk etmiş, on sekiz yaşında iken icâzet almıştır. Ancak yazıda elde ettiği bu seviyeyi yeterli bulmayan Hâfız Osman, Nefeszâde İsmâil Efendi'den elif-bâ meşkinden başlayarak aklâm-ı sitteyi yeniden meşk etmiş ve Şeyh Hamdullah tavrının inceliklerine vâkıf olmuştur. Şöhreti saraya kadar ulaşan Hâfız Osman, 1106 (1695)'da II. Mustafa (1664-1703) ve Şehzâde Ahmed'e hat muallimi tayin edilmiştir. Hâfız Osman aklâm-ı sitte, özellikle sülüs ve nesih yazılarda sayısız murakka', levhalar, En'âm-ı Şerîf, Delâilü'l-Hayrât ve yirmibeş mushaf yazmıştır. Bugün bilinen şekliyle sülüs-nesih hilye-i şerfi ilk defa düzene koyanın Hâfız Osman olduğu düşünülmektedir. Yetiştirdiği pek çok talebe arasında Yedikuleli Seyyid Abdullah hayru'l-halefi olmuştur. *Tuhfe*'de kırk beşten fazla talebesinin ismi zikredilmektedir. Vefatı 1110 (1698) tarihindedir. Mezar taşı kitâbesi Ağakapılı İsmâil Efendi tarafından celi sülüs hatla yazılmış ve taşa hakkedilmiştir. (Ali Alparslan, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, İstanbul 2012, s. 64; Uğur Derman, "Hâfız Osman", *DİA*, İstanbul 1997, c. 15, s. 98-100; Ömer Faruk Dere, *Hattat Hâfız Osman Efendi*, İstanbul 2009.)

koltuklarda kullanılan lacivert ve altın zemin üzerine rûmî ve çiçek desenlerinden oluşan klasik bir tezhip yapılmıştır. Sol koltuktaki desen intizamsızdır. Sülüs satırın boşluklarında altınla işlenmiş serbest yaprak motifleri ve sonunda altı yapraklı durak tezyinatı vardır. Cetveller arasında cetvellerle verev kesişen, paralel çizgilerin oluşturduğu bordürde beş farklı renk mevcuttur. Altın cetvelin dışında iki sıra beyaz kuzu ve eseri çevreleyen koyu yeşil zemin üzerine zerefşan uygulanmıştır. Özellikle sülüs satırın olduğu bölgede nemlenmeden dolayı bozulmalar görülmektedir (Resim 5).

Eserin zahrında serpmeli battal ebru üzerine İbnülemin'in istishâbı vardır: "Hüve-İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû, fi 3 Z[ilhicce] [1]339"

TEZ SIRA NO: 7

Envanter No: 1237

İç Ebat (boy-en): 11,5 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 24 cm.

Tarih: 1114 (1702/1703)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Abdi (Derviş Abdi) (ö.1172/ 1759)²¹

Metin: Şiir

Şifâtü 'z-zâti ve'l-ef'âli turrân.

Henîen li-erbâbi 'n-ne'imi ne'îmühüm. Ve li'l-'âşîki 'l-miskîni mâ yetecerra 'u

Qadîmâtü maşûnâtü 'z-zevâl

E'id zikra Nu'mânin lenâ inne kerrahû Hüve'l-miskü mâ kerrartehû yetedavva 'u

Sevedehû 'Abdi min telâmîzi İsmâ'ül Efendi. Sene 1114

Özellikleri: Eser iki satır sülüs arasında bir satır ve altta iki satır nesih hattı ile yazılmıştır. İkinci sülüs satır ile nesih satırları başlangıç noktaları aynı olmadığı için bu satırın ilk kelimesi koltuk kısmında kalmıştır. Hattat ketebesini yazarken hocasının ismini de zikrettiği ve yaşadığı dönem muvafık olduğundan Ağakapılı İsmâil Efendi'nin

²¹ **Derviş Abdi** (ö. 1172/ 1759): İstanbulludur. Kâtübü's-Sır (Sır kâtibi) demekle meşhurdur. Hüsn-i hattı Ağakapılı İsmâil Efendiden öğrenmiş ve yazıda meleke kesbetmiştir. Tarîk-i Hâcegân'a (bürokrasi sınıfına) intisabı bilinmektedir. Şikk-ı Sâlis Defterdârı iken görevini başkasına bırakarak aynı yıl 1172 (1758/1759)'da vefat etmiştir. (Müstakimzâde Süleyman Sadeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014, s. 267; Clément Imbault Huart, *Les Calligraphes et Les Miniaturistes de l'Orient Musulman*, Paris: Ernest Leroux Editeur, 1908 s. 176.)

talebesi Derviş Abdi olduğuna kanaat edilmiştir. Yazı tarihine bakarsak hattatın evâil yazılarıdır diyebiliriz.

Tezyinatta durak işaretleri basit daireler şeklinde yapılmış olup cetvelleri çekilmiştir. Cetveller arasında narçiçeği kırmızısı iplik mevcuttur. Koltuklarda görülen halkar desenin içinde de cetvellerde kullanılan kırmızı renk kullanılmıştır. Yazıyı çevreleyen bordürde intizamsız olarak zerefşan uygulamış ve cetvelin dışına lacivert ve narçiçeği kuzu çekilmiştir. Dış pervaza serpmeli battal ebru tercih edilmiştir. Üst orta kısmında yırtık tespit edilen eserde yıpranma belirtileri oldukça fazladır (Resim 6).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû, fi 2 Receb [1]336”

TEZ SIRA NO: 8

Envanter No: 1464

İç Ebat (boy-en): 9 x 17,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 11 x 21 cm.

Tarih: 1116 (1704/1705)

Hat Nev’i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Mir Abdi Ali Paşazâde

Metin: Münâcât

Ve'l ecsâdi'l bâliyeti es'elüke bi-ṭā'ati'l-ervâhi'l-râci'ati ilâ ecsâdihâ ve bi-ṭā'ati'l-ecsâdi'l-müle'îmeti bi-'urûkihâ ve bi-kelîmâtike't-tâmmâti ve eḥzike'l-ḥaḳḳa minhüm ve'l-ḥalâyiḳu beyne yedeyke yentezîrûne.

Min kizbin keşratü'l-mevâ'îdi ve şiddetü.

Ḥarrarahû el-faḳîr Mîr 'Abdi 'Ali Paşazâde

Sene 1116

Özellikleri: Eser klasik kıt'a tarzının farklı bir uygulamasıdır. Nesih satırlara öncelik verilmiş sülüs satır en sona bırakılmıştır. Üç satır nesih ve uzun tutulmuş bir satır sülüs hattı ile yazılmıştır. Sol koltukta ketebe satırları bulunmaktadır. Yazının genelinde mürekkep yoğunluğu şeklinde ortaya çıkmış kabarmalar dikkati çekmektedir.

Koltuklar tezyin edilmemiş olup soldaki koltukta hattatın ismi ve tarih mevcuttur. Koltuk bordüründe açık pembe zemin üzerinde kırmızı kurtlar vardır. Sülüs satırın iki

yanında bulunan kahverengi zeminli dar koltuklar da boş bırakılmıştır. Cetvelleri çekilmiş olup bordürde farklı renkte vev kesilmiş kâğıtların yan yana yapıştirılmasıyla oluşan süsleme bulunmaktadır (Resim 7).

TEZ SIRA NO: 9

Envanter No: 1248

İç Ebat (boy-en): 10,5 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 24,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: İsmâil bin Ali (ö. 1118/1706)²²

Metin: Hadîs-i Şerîf

Hayruküm men te'alleme'l-Kur'âne ve 'allemehû

Kâle Rasûlu'l-Mekkiyyü ve'l-Medeniyyü ve'l-Hâşmiyyü'l-Şeybiyyü'l-ebrahîmiyyü'l-tehâmiyyü şalavâtu'llâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Hayru'l-mecâlisi evse'uhâ

Harrarahû'l-hakîr İsmâ'îl bin 'Alî

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih yazısı ile yazılan eserde ketebe satırı sol koltuğa mâil bir şekilde devam etmiştir. Ağakapılı'nın evail dönemine ait olduğu düşünülen bu levhada nesih yazının satırlarında ve kelimelerinde meyillerde bir intizamsızlık görülmektedir. Sülüs satırın nesihe göre daha muntazam olduğu söylenebilir.

Durak işaretleri konulmuş, cetveller çekilmiştir. Koltuklarda tezyinat yapılmamış, bordürde yer yer cetvellerin üzerine taşan aralıklı koyu renk yaprak motifleri

²² **İsmâil bin Ali (ö. 1118/1706):** İstanbullu'dur. Ağakapısı mektebi hocası olması sebebiyle "Ağakapılı" adı ile meşhurdur. Sülüs ve nesih yazılarını Büyük Derviş Ali'den meşketmiştir. Şeyh Hamdullah üslubunu takip eden son hattatlardandır. Seyyid Feyzullah Efendi Medresesi ve Kütüphanesi (günümüzde Millet Kütüphanesi) kitabe yazıları Ağakapılı İsmâil Efendi'ye aittir. Kırtan fazla Mushaf-ı Şerif, pek çok En'âm-ı Şerif ve kî't'a yazmış, talebe yetiştirmiştir. 1118 (1706) yılında vefat etmiş, Hâfız Osman için yazdığı kitabe, sadece "Hâfız Osman" ibaresi çıkartılarak Ağakapılı'nın mezar taşına da hakkedilmiştir. Tersâne-i Âmire'nin arkasındaki Darı Deresi Kabristanı'na defnedilmiştir. (Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, s. 114; Suyolcuzâde Mehmed Necib Efendi, *Devhatü'l-Küttâb*, İstanbul 1942, s. 11; M. Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, s. 130; Huart, *Les Calligraphes*, s. 147-148.)

bulunmaktadır. Yazı çevresine koyu renk lekeler serpiştirilmiştir. Eserde dökülmeler mevcuttur (Resim 8).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 10

Envanter No: 1329

Ebat: 12 x 20 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: İsmâil bin Alî (ö. 1118/1706)

Metin: Hadîs-i Şerîf

În unķide inķade ve izâ unîha ‘alâ şahratin istinâh.

Fe-nâme ve harractü enfüdu mâ havlehû fe-izâ ene birâ'in muķbilin ķultü e-fi ğanemike lebenün. Kāle ne‘am ķultü e-fetaħlebü. Kāle ne‘am fe-eħaze şâten fe-ħalebe fi ka‘bi keşbetin min lebenin ve me‘î idâvetün ħameltühâ li‘n-nebiyyi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Yertevî fihâ yeşrabü ve yeteveđđâ fe eteytu‘n-nebiyyi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem.

Nemaķahu‘l-fakîr İsmâ‘il bin ‘Ali

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmış olan eserde sol boşlukta mâil olarak nesih hattı ile yazılmış imza satırı mevcuttur. Yazıldığı kâğıdın ince siyah noktalar serpiştirilerek hazırlanmış olduğu anlaşılan eserde bir tezyinat yoktur. Eserde yıpranma ve renk değişimleri görölmektedir (Resim 9).

TEZ SIRA NO: 11

Envanter No: 1428

İç Ebat (boy-en): 22,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 37 x 29 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: İsmâil bin Ali (ö. 1118/1706)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ķāle emîru'l-mü'minîne ve imâmu'l-mutteķîne

Ķāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve ve sellem. Men razakahu'llâhu Ķalben zâkiran ve lisânen şâkiran ve bedenen 'ale'l-belâi şâbiran ve'mraeten mü'mineten lâ tebgîhi havnen fî nefsihâ feķad

Leysullâhi'l-gâlib 'Aliyyu'bnü ebî

Ûtiye Ķayra'd-dünya ve'l-âĶireti. Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Ķayruküm men te'alleme'l-Ķur'âne ve 'allemehû. Şadaķa Rasûlullâhi.

Nemaķahû el-faķîru İsmâ'il bin 'Ali

Tâlibin 'aleyhi'l-kerâmetü ve'r-rıdvânu

Özellikleri: Eserin tertibi sıra ile uzun tutulmuş üç satır sülûsarasına üçer satır nesih hattı ile yazılmıştır.

Birbirinden farklı merkezsiz hatalardan oluşan durak tezyinatı yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Nesih satırların yanlarındaki dört koltukta serbest halkar kompozisyonları mevcuttur. Sülûs satırların beynessütura alınmış, bordür zemini altın olup boş bırakılmıştır. En dışta zemin üzerine köşelerde yoğunlaşan büyükçe bir altın zincir motifi bulunmaktadır (Resim 10).

TEZ SIRA NO: 12

Envanter No: 1326

İç Ebat (boy-en): 13 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 24 cm.

Tarih: 1131 (1718/1719)

Hat Nev'i: Sülûs-Nesih

Hattat: Süleyman Dâmadzâde (ö. 1156/1743)²³

²³ Süleyman Dâmadzâde (ö. 1156/1743): İstanbullu'dur. Sülûs ve nesih yazıyı Tozkoparanzâde Hâfız Mehmed Efendi'den öğrenmiş ve icâzet almıştır. Fatih Camii imamlığı yapmıştır. Pek çok mushaf yazmıştır. Hayli yaşlanmış iken Şevval 1156 (Kasım-Aralık 1743)'de vefat ettiğinde Edirnekapı dışında defnedilmiştir. (Şevket Rado, *Türk Hattatları*, s. 145.)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ķāle raculun li-mus'irin etuĥibbu en tuhdâ ileyke

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. E-lâ uĥbirkûm bimâ yemĥu'llâhu bihi'l-ĥatâyâ ve yerfe'u'llâhu bihi'd-derecâti isbâġu'l-vuĥû' 'ale'l-mekârih. Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Men teveĥĥâ fe-aĥsene'l-vuĥûe ĥaracet ĥatâyâhu min cesedihî ĥattâ taĥruce min taĥti ezâfirihî.

'uyûbuke ĥāle emmâ min nâşihîn fe-ne'âm ve emmâ min şâmitin fe-lâ

Şadaĥa Rasûlullâhi'l-meliki'l-müte'âl. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ Muĥammedin ve âlihi ve şahbihî ecma'îne't-tayyibîne't-ĥâhirîn.

Sevvedehû Süleymânü'l-ĥâfızu'l-ma'rûf bi-dâmadzâde. El-imâmu fî câmi'i ebi'l-feth.

Sene 1131

Özellikleri: Eserin tertibi sırasıyla şöyledir: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasında üç satır nesih ve en altta bir satır nesih olarak yazılmış olup sol koltuk boşluğunda ise imza satırları mevcuttur.

Durak işaretleri konulmuş, cetvelleri çekilmiş, sağ koltuğa zeminsiz, altınlı, çiçek ve yapraklardan oluşan simetrik bir kompozisyon işlenmiştir. Sol koltuk yazı içermektedir ve ebat olarak sağ koltuktan daha uzundur. Kâğıt kenarları oldukça yıpranmış olan eserde yazının pekçok yerinde mürekkep de dağılmış vaziyettedir (Resim 11).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufira lehû”.

TEZ SIRA NO: 13

Envanter No: 1446

İç Ebat (boy-en): 12,5 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Seyyid Abdullah(ö.1144/1731)²⁴

Metin: Hadîs-i Şerîf

Hüve'l-câmi'u beyne'l-beyn

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Men neffese 'an mü'minin kürbeten min kürobi'd-dünyâ neffese'llâhu 'anhu kürbeten min kürebi yevmi'l- kıyâmeti ve men yessera 'âlâmü'sirin yessera'llâhu 'aleyhi fi'd-dünyâ ve'l-âhirati ve men setera müslimen setera'llâhu fi'd-dünya ve'l-âhirati. Va'llâhu fi 'avni'l-'abdi mâ dâme'l-âbdü fi 'avni ehîhi.

Sevvedehû el-fakîr es-Seyyid 'Abdullâh gafera'llâhu zünûbehû.

Özellikleri: Eser, uzun tutulmuş bir satır sülüs dört satır nesih hattı ile koltuklu olarak tasarlanmıştır. Sülüs satırın ibaresinin kısa olması dolayısıyla satır sonundaki “nun” harfine, normal şartlarda sülüs yazısında kullanılmayan bir keşide verilmiştir. Bu usûl keşide nesih hattında daha çok görülür.

Durak tezyinatı yapılmış olup sülüs satırın sonundaki boşlukta altı yapraklı merkezsel bir hatai altınla işlenmiştir. Cetvelleri çekilmiş, koltukları boş bırakılmıştırKoleksiyonda çerçeveli olarak korunmakta ve sergilenmektedir (Resim 12).

TEZ SIRA NO: 14

Envanter No: 1591

İç Ebat (boy-en): 14,5 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22 x 32 cm.

Tarih: Kayıt yok

²⁴ **Seyyid Abdullah (ö.1144/1731):** İstanbullu'dur. Babası İmrahor Camii İmamı Seyyid Hasan el-Hâşimî'dir. Seyyid künyasının sebebi nesebinin anne ve baba tarafından Hz. Peygamber'e kadar varmasıdır. Hüsn-i hattı önce babasından, daha sonra meşhur hattat Hâfız Osman'dan öğrenmiş, aklâm-ı sittede iyi bir gelişme kaydederek kırk ay gibi kısa bir zamanda icâzet almıştır (1098/1686-87). Şeyh Hamdullah ekolünün en iyi temsilcilerindendir. Eğrikapılı Mehmed Râsim, Şekerzâde Mehmed Efendi başta olmak üzere birçok hattat yetiştirmiş; Türk hat sanatına uzun yıllar hizmet etmiştir. Süratli yazı yazmasıyla tanınan Abdullah Efendi kaynaklardaki bilgilere göre altmış üç yaşlarında vefat etmiş ve Eyüp'te Şah Sultan Camii karşısındaki mezarlığa defnedilmiştir. (M. Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, s.135; Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014, s. 249-250; Muammer Ülker, “Abdullah Efendi, Hâşimîzâde”, *DİA*, İstanbul 1988, c. 1, s. 98-99; Reşat Ekrem Koçu, “Abdullah Efendi”, *İstanbul Ansiklopedisi*, c.1, s. 42.)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Seyyid Abdullah(ö.1144/1731)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Allâhu veliyyu't-tevfîki ve huve ni'me'r-refîk.

Qāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Erbe'un min sa'adeti'r-raculi en yekûne lehû zevcetün muvâfikatün fi'd-dîni ve evlâdün ebrârün ve ihvânün şâlihune ve en yekûne rızkuhû fi beledihî. Qāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Lev kâne li'bni âdeme vâdiyâni min zehebin le'bteğâ lehû mâ şâlişen ve lâ yemleu cevfe'bni âdeme illa't-türâbu ve yetûbu'llâhu 'alâ men tâbe.

Harrahû es-Seyyid Abdullah

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs beş satır nesih hattı ile yazılan eserde sülüs satırın sonundaki “ni‘me” ifadesinin son harfi yarım bırakılmış, son kelime ise üst sol kısma mâil olarak nesih hattı ile yazılmıştır. Durak tezyinatı muntazam olarak yapılmıştır; cetvelleri çekilmiş, koltukları boş bırakılmıştır. Zeminsiz zerefşanlı bordürün iç tarafında kırmızı iplik ve dışında altın cetveller mevcuttur.

Eserin dış pervazında kumlu şal ebru kullanılmıştır. Koleksiyonda çerçeveli olarak korunmakta ve sergilenmektedir (Resim 13).

TEZ SIRA NO: 15

Envanter No: 1253

İç Ebat (boy-en): 9 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 21,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Zahrındaki not: Yedikuleli Abdullah Efendi (ö.1144/1731)

Metin: Besmele-i şerîfe, Hadîs-i Şerîf

Bismillâhirrahmânirrahîm

'An ebî Hüreyrete RD. 'ani'n-nebiyyi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Qāle etâküm ehlü'l-yemeni hüüm eraqqü ef'ideten ve elyene kulûben el-îmânü yemânin ve'l-hikmetü

yemâniyyetün ve'l-faḥru ve'l-ḥuyelâü fi eşḥâbi'l-ibili ve's-sekînetü ve'l-vakâru fi ehli'l-ganemi. Ve 'anhu kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Re'sü

Özellikleri: Eserin tertibi uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmış, koltuklu olarak tasarlanmıştır.

Durak işaretleri yapılmış, cetvelleri çekilmiş, koltuklar hazırlanmıştır. Koltuklarda ve çevresinde tezyinat mevcut değildir. Yazı çevresinde altın bordür boş bırakılmıştır. Yıpranma belirtileri görülmektedir (Resim 14).

Eserin arka yüzünde serpmeli battal ebru üzerinde “Yedikuleli Abdullah Efendi'nin hattıdır” ifadesi mevcuttur. Yazı incelendiğinde bu ifadeye ihtiyatlı yaklaşma gereği duyularak yazının Abdullah Efendi'ye ait olduğu hususunda kanaat oluşmamıştır. İhtimal dahilinde olmasından dolayı sıralamada bu kısımda incelenmiştir.

TEZ SIRA NO: 16

Envanter No: 1252

İç Ebat (boy-en): 10 x 14,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 22,5 cm.

Tarih: 1147 (1734/1735)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Ketebesiz(Hocası Derviş Abdi (ö.1172/ 1759)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Teraktü'd-dünya li- kulleti ğnâihâ

'An ebî Hüreyrete Kâle Rasûlullâhi şalavâtullâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Naḥnu'l-âḥirûne's-sâbiḳûne yevme'l-ḳiyâmeti beyde ennehüm ûtû'l-kitâbe min ḳablinâ ve ûtînâhû min ba'dihim. Şümme hâzâ yevmehümü'llezî furiḳa 'aleyhim ya'ni'l-cumu'ate ve'ḥtelefû fih.

Hâzihi'l ḳıḫ'ate ehaḳḳu ve'l-yevm en yektubu ismuhû taḫte kitâbetih ve ene'l-faḳîr Derviş 'Abdi ğufîra leh.

Sene 1147

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih ve bir satır icâze hattından oluşmaktadır. Tarih ibaresi ise sol koltukta mâil olarak yer almıştır.

Durak tezyinatı yapılmış, cetveller çekilmiş, ebatları farklı olan koltuklara ağırlıklı olarak penç ve hançer yapraklardan oluşan halkar kompozisyonu yerleştirilmiştir. Koltukları çevreleyen bordürlerde sağ koltukta koyu mavi, sol koltukta sarı zemin üzerine kurt işlenmiştir. Yazının çevresinde dış cetveller ve bordür de dahil olmak üzere zerefaşan tekniği ile süsleme yapılmıştır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 15).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 17

Envanter No: 1442

İç Ebat (boy-en): 9 x12 cm.

Dış Ebat (boy-en): 13 x 17,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev’i: Sülüs-Nesih

Hattat: Haffâfzâde (ö. 1154/1741)²⁵

Metin: Hadîs-i Şerîf

Nâru’l-furqati eşeddü min nâri cehenneme.

Ruviye ‘an Rasûlillâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Ed’-du‘âu lâ yuraddü beyne’l-ezâni ve’l-ikâmeti. Ed-du‘âu miftâhu’r-raḥmeti. Ve’l-vuḏûu miftâhu’ş-şalâti. Ve’ş-şalâtu miftâhu’l-cenneti.

Ketebehû eḏ‘afu’l-îbâd Ḥaffâfzâde ḡafera’llâhu zünûbehû.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattından oluşmaktadır. Büyük lekeler şeklinde durakları konulmuş, koltuklar boş bırakılmıştır. İki altın cetvelin arasındaki bordür boştur. Eserin dış pervazında battal ebru görülmektedir.

²⁵ **Haffâfzâde (ö. 1154/1741):** Edirneli’dir. Tam adı Hüseyin Haffâfzâde’dir. Edirne’nin Muradiye semtinde, Halebiye Camii’nin hatibi görevinde bulunan hattat “Kunduracıoğlu” diye tanınmıştır. Kendisi gibi Edirne’li olan Çelebi İmam Hafız Hacı Mustafa’dan sülüs ve nesih yazıyı öğrenmiş 1120 (1708)’de icâzetnâmesini almıştır. Gülşeniye tarikatına intisâbı sebebiyle bazı ketebelerinde bunu kullanmış, mûsikî ile de meşgul olmuştur. Yirmi üç Kur’ân-ı Kerîm, yüz Delâil-i Hayrât, otuz kadar En’âm-ı Şerîf, kıt’alar ve murakka’lar yazmıştır. 1154 (1741)’de elli dokuz yaşında iken vefat etmiştir. (Ş. Rado, *Türk Hattatları*, s. 142; <https://sanattarihi.wordpress.com/3-Mayis-2015/>.)

Koleksiyondaki camlı, çerçevesiz levhalardandır (Resim 16).

TEZ SIRA NO: 18

Envanter No: 1161

Ebat (boy-en): 13 x 20,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Haffâfzâde(ö. 1154/1741)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ed-dünyâ harâmun 'alâ ehli'l-âhirati ve'l-âhiratü

Ûale'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Ye'tî'l-mesihu min kıbeli'l-maşriki ve hemmethu'l-Medînetü hattâ yenzile dübüra Uhudin şümme tasrifu'l-melâiketü vecchê kübele'ş-Şâmi ve hünâlike yehluki'd-deccâl. Ve kâle'n-nebiyyü şalavâtullâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Men erâde'llâhu bihî hayran fekkâhehû fi'd-dîn ve 'arrefehû me'âyibe nefsih.

Sevvedehû'l-fakîru Hüseyin el-ma'rûf bi-Haffâfzâde.

harâmun li-ehli'd-dünyâ ve hümâ harâmâni li-ehli'llâhi.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasında dört satır nesih hattıyla yazılmıştır. Kıt'a üzerinde tarih olmayıp imza satırı mevcut olduğundan yazıldığı dönem hakkında bilgi sahibi olabilmekteyiz.

Cetvelleri çekilmiş, durak işaretleri konulmuş, sülüs satırların boşluklarına serbest yaprak deseni serpiştirilmiştir. Sağ koltuk boş olup sol koltukta ise ketebe satırının devamı olan "bi-Haffâfzâde" ibaresi yazılı olduğundan yazı çevresindeki altınlasınırlandırmadan başka bir tezyinat görülmemektedir. Kâğıt kenarlarında yıpranmalar, yazı mürekkebinde dağılmalar mevcuttur (Resim 17).

TEZ SIRA NO: 19

Envanter No: 1170

İç Ebat (boy-en): 8 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 22 cm.

Tarih: 1156 (1743-1744)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: İsmâil Bağdâdî. (ö. 1189/1775)²⁶

Metin: Kelâm-ı Kibâr, Hadîs-i Şerîf

Ketebe ba'du's-sâlihîne ilâ ehin leh

Qāle Rasūlullāhi şallallāhu 'aleyhi ve sellem. Lâ teşebbehū bi'l-yehūdi ve'n-naşara. Fe-inne teslîme'l-yehūdi el-işâretü bi'l-eşâbi'i. Ve teslîmen naşâra el-işâretü bi'l-keff. Nuķile min ihyâi'l-'ulûm.

Sevvedehū'l-fakîr İsmâ'il ğafera'llāhu lehū ve li-vâlideyhi.

Sene 1156

Ketebehū el-'abdu'l-fakîru ilâ rahmeti rabbihî'l-ķadîr. İsmâ'il eş-şehîru'l-Baĝdâdî. Ğufîra zünûbuhū.

Eceztü li-kâtibi hâzîhi'l-ķıt'ati'l-merĝûbeti. Bi-vađ'i'l-ķetibeti fîmâ ketebehū ve ene'l-fakîru es-Seyyid el-Hâc Muĥammed el-müştehir beyne'l-enâm bi-Şekerzâde. Razaķahu'llāhu bi't-tevfîķi fî mâ erâd.

Sene 1157

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla tertip edilmiş olup nesih satırın sağ ve sol yanlarında dikey olarak yazılmış ketebe satırı ve icâzet metni bulunmaktadır. Klasik icâzet usulünden farklı olarak hocanın dışında hattatın da imzasının mevcut olması dikkat çekiyor. İcazet metni ise eserden bir yıl sonra yazılmıştır.

Altın duraklardan başka ortadaki ve yanlardaki nesih satırlar altınla beynessütura alınmıştır. Koltuklar altın zeminli ve boştur. Sülüs satırın bulunduğu zemindeki bütün boşluklar serbest bir halkar deseni ile doldurulmuştur. Satırın sonundaki boşlukta cetvele yapışık büyükçe yarım bir merkezsiz hatai şeklinde durak vardır.

²⁶ **İsmâil Bağdâdî. (ö. 1189/1775):** Bağdatlı'dır. *Tuhfe-i Hattâtîn*'de tam adı İsmâil Enverî bin Mustafa olarak geçmektedir. Dizdârzâde olarak anılmıştır. Uzun seneler Mehmed Râsim Efendi'den talim görmüş, yaşlılığında Bayezid'de Kaĝıtçılar karşısındaki bir mektepte odasında kitabetle meşgul olmuştur. 1189 Receb (Eylül 1775) ayında vefat etmiştir. Koleksiyonda bulunan 1170 envanter numaralı eserin İsmâil Bağdâdî'nin icâzetnâmesi olduğu tespit edilmiş, icâzet metninin Şekerzâde Mehmed Efendi tarafından yazıldığı anlaşılmıştır. (Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, s. 116-117).

Yazının dışına doğru sırasıyla taba bir cetvel, nohudî boş bir bordür, ince altın cetvel, açık mavi iplik ve kalın bir altın cetvel bulunmaktadır. Genel durumu iyi olmakla birlikte rutubetten dolayı altınları kabarmıştır (Resim 18).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Kemâl, ğufira lehû fî [...] Şevvâl Sene 1331”.

Eserin en önemli özelliği İsmâil Bağdâdî'ye ait icâzetname olmasıdır. *Tuhfe-i Hattâtîn* ve Şevket Rado'nun *Türk Hattatları* adlı eserinde İsmâil Bağdâdî'nin tercüme-i hâlinde Şekerzâde'nin talebesi olduğuna dair bir kayıt mevcut değildir.

TEZ SIRA NO: 20

Envanter No: 1408

İç Ebat (boy-en): 11,5 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 20,5 cm.

Tarih: 1158 (1745/1746)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hafız Muhammed Tosyavî (ö. 1222/1807)²⁷

Metin: Hadîs-i Şerîf

Bismillâhi teyemmünen bi-zikrihî'l-ġadîm

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem.

İnne'llâhe lâ yenzuru şuveraküm bel yenzuru ilâ ħulûbiküm ve a'mâliküm. Ve ħāle'n-nebiyyü şalavâtullâhi 'aleyhi ve selâmu. Sebeħa'l-müferridüne ħālû ve me'l-müferridüne yâ Rasûlallâh. Ķāle ez-zâkirüne'llâhe keşîran ve'z-zâkirât.

Ketebehu Ĥâfiz Muħammed Tosyavî

1158

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih yazısı ile tertip edilmiştir. Sülüs satırın son kelimesindeki “dal” harfinin yazımı istisna bir yazılıştır.

²⁷ **Hafız Muhammed Tosyavî (ö. 1222/1807):** Tosyalıdır. Yazıyı Deli Osman'dan öğrenmiştir. Ömrünü hüsn-i hatla meşgul olarak geçirmiştir. 1222 (1807)'de vefat etmiştir. Karacahmed mezarlığında, Şeyh Hamdullah'ın hattatlar sofası olarak anılan kabri civarına defnedilmiştir. (Huart, *Les Calligraphes*, s. 188)

Hiçbir tezyinat bulunmayan eserde nesih yazıda mürekkep dağılması ve bir sıra siyah leke görülmektedir. Yazı, çevresine yapıştırılan kahverengi kâğıt ile sınırlandırılmıştır. Eserin genelinde kat izi ve lekeler mevcuttur (Resim 19).

TEZ SIRA NO: 21

Envanter No: 1290

İç Ebat (boy-en): 9 x 14 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 19,5 cm.

Tarih: 1162 (1748/1749)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Seyyid Abdülkerîm

Metin: Kelâm-ı Kibâr, Duâ

Zahmetü'sâlihîne rahmetün

Allâhümme rabbenâ leke'l-hamdü küllühü ve bi-yedike'l-ğayru küllühü ve ileyke yurce'u'l-emru küllühü 'alâniyetühü ve sirruhü sübhâne zi'l-mulki ve'l-melekûti sübhâne zi'l-'izzeti

Ezintü bi-vaç'i'l-ketebti li-nâmiği hâzihi'l-kıt'ati mergûbeti es-Seyyid Abdülkerîm İbnü'l-Hâc Muştafâ el-ma'rûf bi-kâtib-i serdârân-ı sâbıkâ ve ene'l-fakîr es-Seyyid 'Abdulhalîm kâtibü's-sarây el-'âmira.

Fî sene işneyn ve sittîn ve mie ve elf. min hicreti men lehü's-sa'âdetü ve'l-mecdü ve'l-kerâmetü ve's-şerefü eyyâma'llâhu²⁸ 'umru devletihî âmîn

Ezintü li-kitâbeti hâzihi'l-kitâbeti el-kıt'ati'l-mergûbeti 'annî bihî es-seyyid hâfiz İbrâhîm eş-Şevkî min telâmîzi es-Seyyid Muhammed eş-Şükrî tavvela'llâhu 'umruhümâ ve zed 'ilmehümâ âmîn. Ve ene'd-dâ'i Hulusî

Sene 162

Özellikleri: Eserin tertibi uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih ve koltuklara dikey olarak yazılmış icâze yazısından ibarettir.

Duraklarda birbirinden farklı, altı yapraklı bir merkezsel hatâi kullanılmış, cetveller çekilmiştir. Koltuklar kırmızı üzerine kurt yapılmış bordürle sınırlandırılmış, içinde yazı olduğundan tezyinat yapılmamıştır. Sülüs satırın boşluklarında yaprak

²⁸ Metinde "eyyâma'llâhu" şeklinde yazılmışsa da "edâme'llâhu" veya "eyyeda'llâhu" şeklinde olmalıdır.

desenleri ve sonunda yedi yapraklı bir merkezsel hatanın kullanıldığı bir rozet mevcuttur. Yazıyı çevreleyen bordürün iç kısmında açık mavi zemin üzerine koyu mavi kurt uygulanan ince bir çerçeve bulunmaktadır. Bunun dışında çiçek ve rûmi motiflerinden oluşan halkar tekniği kullanılmış iki iplik bordür vardır. Bundan sonra kalın altın cetvel ve en dışta turuncu kuzu mevcuttur. Dış pervazda ise kumlu zemin üzerine hatip ebru uygulanmıştır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 20).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâb vardır: "İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufira lehû fî 5 Şevvâl Sene 1331".

TEZ SIRA NO: 22

Envanter No: 1203

İç Ebat (boy-en): 8 x 14,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 22 cm.

Tarih: 1164 (1750/1751)

Hat Nev'i: Sülûs-Nesih

Hattat: Yahya Fahrüddin (ö. 1169/1755)²⁹

Metin: Hadîs-i Şerîf

Yehtezzü'l-'arşu 'inde bukâ'i'l-yefîm.

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Eşşalâvâtü'l-ĥamsu ve'l-cumu'atü ile'l-cumu'ati ve ramağânü ilâ ramağane mükeffirâtün mâ beynehünne iza'ctunîbeti'l-kebâir. Ķāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Sibâbu'l- mü'mini fusûkun ve kıtâlühû küfrun.

Ketebehû'l-fakîr Yahyâ Fahrüddîn.

²⁹ **Yahya Fahrüddin (ö. 1169/1755):** Tophaneli'dir. Adı Yahya b. Osman olup ketebesinde "Yahya Fahrüddin" olarak yazmıştır. Tophane'de Karabaş Tekkesi Şeyhi Hüseyin Efendi'nin akrabası olan Yahya b. Fahrüddin tekkenin kapısı bitişiğinde bir hücrede ikamet ettiği zamanlarda mihrabın ön tarafında Hattat Demircikulu Yusuf Efendi'nin kabrini temizlerken topraklar içinde bir kamış kalem bulmuş, bunu kendisi için hayırlı bir uyarı sayarak derhal Alaca İmamı Ambarizâde Derviş Ali Efendi'den hat dersi almaya başlamıştır. Tam icâzet alacak iken hocası vefat ettiğinden onun damadı Hüseyin Hablî b. Ramazan'dan (İpçi Hüseyin) bir miktar daha ders görmüş ve 1138 (1725) tarihinde icâzetnâmesini almıştır. Bu icâzet meclisinde zamanın önde gelen hattatları bulunmuştur. Yahya Fahrüddin on beş Mushaf-ı Şerîf yazmıştır. Nuruosmaniye Camii'nin yan kapıları içinde, eşiğin üst başındaki ayetleri Yahya Fahrüddin yazmakla görevlendirilmiştir. 1169 (1755) senesi Regaib gecesinde vefat etmiş, Şeyh Murad Efendi Tekkesi karşısında defnedilmiştir. (Ş. Rado, *Türk Hattatları*, s.156; Süleyman Kınlı, *Hatt u Hattâtânda Osmanlı Hattatları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007, s. 118)

Sene 1164

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı kullanılarak hazırlanmış olan eserde dördüncü satır diğer üç satırdan kısa olup boşluklara altın kullanılarak negatif tekniği ile serbest yaprak ve gonca motifleri işlenmiştir.

Durak tezyinatı altı yapraklı çiçek motiflerinden oluşmakta, koltuklarda yavru ağzı zemin üzerine zereşan tekniği görülmektedir. Cetvel aralarında düz altın zeminli bordür ve bu bordürün iç kısmında beyaz kuzu mevcuttur. Yazının çevresi ise hatip ebru ile çevrelenmiştir (Resim 21).

Eserin zahrında İbnülemin'in kendi hattıyla "İstashabehû el-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 1 Receb 1335" ifadesi yer almaktadır. Ayrıca "Sarı Yahya" yazmaktadır.

TEZ SIRA NO: 23

Envanter No: 1147

İç Ebat (boy-en): 7,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 11x19,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Şekerzâde Mehmed Efendi(ö.1166/1752)³⁰

Metin: Hadîs-i Şerîf

Yâ men yühibbu enîne'l-'abdi fi'n-nedemi.

³⁰ **Şekerzâde Mehmed Efendi (ö. 1166/1752):** Manisalı'dır. Babası şeker satıcısı olduğu için "Şekercizâde" diye anılmış fakat yazılarında "Şekerzâde" imzasını kullanmıştır. İstanbul'a geldiğinde İbrahim Kırımî'den ders almış, mushaf yazmada üstad sayılan Yedikuleli Abdullah Efendiden çok istifade ederek ondan icâzet almıştır. Bir çok mushaf, kî't'a ve murakka' yazmış olan sanatkâr; evinde talebelerine ders verdiği gibi Topkapı Sarayı Has Bahçe mensuplarına da hat hocalığı yapmıştır. Şekerzâde, III. Ahmed tarafından Medine'ye gönderilerek Şeyh Hamdullah'ın Ravza-i Mutahhara'ya vakfedilmiş olan mushafını takliden bir mushaf yazması emredilmiş; önce hac vazifesini yapmış, sonra Medine'de bir yıl kalarak bir Mushaf-ı Şerîf ile bir Delâil-i Hayrât yazmıştır. Aslından ayırt edimesi oldukça zor olacak kadar güzel basılan mushaf, Osmanlılar zamanında resmen bastırılan ilk Kur'ân-ı Kerîmdir. Yazı taklidinde de çok başarılı olan Şekerzâde hat sanatına güzel bir şîve ve nezâket kazandırmış büyük bir üstattır. 1166 (1753)'de vefat etmiş ve Karacahmet Mezarlığı'nda, Şeyh Hamdullah'ın hattatlar sofası olarak anılan kabri civarına defnedilmiştir. (M. Serin, "Şekerzâde Seyyid Mehmed", *DİA*, İstanbul 2010, c. 38, s. 489, C. Huart, *Les Calligraphes* s. 173. Burada Huart, Şekerzâde'nin icâzet aldığı hocası Yedikapılı Seyyid Abdullah'ı diğer adı olan Emîr olarak zikretmiştir.)

Kāle Rasūlullāhi ṣallallāhu ‘aleyhi ve sellem. Men ānese bi’l-vaḥdeti kâne’llāhu mūnisehū. Ve kāle ḥıyārüküm elyenüküm menākibe fi’ş-şalāti.

Nemeḳahū Es-seyyid Muhammed el-ma’rūf bi-Şekerzāde.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattıyla, klasik sülüs-nesih kıt‘a olarak hazırlanmıştır. Ancak sülüs satırın sonundaki “nedemi” kelimesinin son harfi olan “mim” nesih hattıyla yazılmıştır. Bu sayede sülüs satırı kısa tutularak koltukların daha geniş olmaması sağlanmış olabilir.

Cetvelleri çekilmiş, duraklar penç motifleriyle tezyin edilmiştir. Koltuklara sarı altın zemin üzerine yeşil altınla rûmî ve çiçek motiflerinden oluşan simetrik bir kompozisyon işlenmiştir. Koltuk kompozisyonunun etrafı siyah üzerine beyaz kurtlardan oluşan bir bordürle çevrelenmiştir. Bordür de dahil olmak üzere etrafına gümüş varak kullanılarak zereşan tekniğiyle süsleme yapılan eserin kağıt kenarlarında yıpranmalar ve renk değişimi gözlenmiştir (Resim 22).

Eserin zahrında “Şekerzāde” yazmaktadır.

TEZ SIRA NO: 24

Envanter No: 1168

İç Ebat (boy-en): 11,5 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17 x 26,5 cm.

Tarih: 1166 (1752-1753)

Hat Nev‘i: Sülüs

Hattat: Ömer

Metin: Hadîs-i Şerîf

Yâ ḡāliben ḡayra maḡlūb

El-cum‘atü ḥaccü’l-mesâkîn. El-ḥaccü cihâdü külli da‘îfin ve cihâdü’l-mer’eti hüsnü’t-tebe‘‘uli’ş-şâhil. ‘An Sa‘îd bin Cübeyrin ‘an ibn-i ‘Abbâsin ‘ani’n-nebiyyi ṣallallāhu ‘aleyhi ve sellem. Fî ḳavlihî te‘âlâ elâ inne evliyâ Allâhi lâ ḥavfun ‘aleyhim ve lâ hüüm yahzenûn.

Harrarahū Ömer

1166

Özellikleri:Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile klasik kıt'a tarzında tertib edilmiştir. Sülüs kalem ağzı nesih kalem ile kıyaslandığında biraz geniştir.

Tezminatda altın durak işaretleri yapılmış, koltuk kısımları boş bırakılmıştır. Sülüs satırın sonundaki boşluğa altın, mavi ve kırmızıyla renklendirilmiş, yaprak ve goncasıyla birlikte boyuna kesit bir hatâi deseni yerleştirilmiştir. Cetveller çekilmiş, bordürde zereşan uygulanmıştır. Bordürden sonra beyaz bir iplik ve en dışta da altın cetvel ve beyaz bir kuzu mevcuttur. Kâğıt kenarlarında yıpranmalar ve rutubet belirtileri görölmektedir (Resim 23).

TEZ SIRA NO: 25

Envanter No: 1244

İç Ebat (boy-en): 10 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 24 cm.

Tarih: 1167 (1753/1754)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: İsmâil Vehbî (ö. Bilinmiyor)³¹

Metin: Hadîs-i Şerîf

Allahu veliyyu't-tevfik ve bihî'l-avn

Ķāle Rasūlullāhi şalavātu'llāhi 'aleyhi ve selāmuĥū. Eyyūhe'n-nāsu itteĶu'llāhe ĥaĶĶa tuĶātihî ve's'av fi merĶātihî ve eyĶnū mine'd-dünyâ bi'l-fenâi ve mine'l âĥireti bi'l-beĶâi.Ve'melū limâ ba'de'l-mevti fe-ke-enneküm bi'd-dünyâ. Lem tekün ve bi'l-âĥireti lem tezel. ŞadaĶa Rasūlullāh.

El-ĥaĶîr İsmâ'îl Vehbî

Sene 1167

³¹ **İsmâil Vehbî (ö. Bilinmiyor):** Mısırlı'dır. Aslen Gürcü olan İsmâil Vehbî Mısır'a gidip orda ikamet ettiği sırada hüsn-i hatta meyledip Seyyid Muhammed Nûrî (ö. 1162/1749)'ye talebe olmuştur. Hocasından icâzetini alan İsmâil Vehbî yazıda yüksek mertebeye ulaşmıştır³¹. *Devhatü'l-Küttâb*'a İsmâil Mısırî olarak kaydedilen hattatın mahlasının "Vehbî" olduğu zikredilmektedir. (Müstakimzâde, *Tuĥfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa KoĶ, s. 119; Suyolcuzâde *Devhatü'l-Küttâb*, İstanbul 1942, s. 17)

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı ile yazılmış olan eserde sülüs satırın son kısmında görülen sıkışıklık ortadaki keşideli lam harfinin kısa yazılmasıyla giderilebilir olmasına rağmen hattat bu şekilde yazmayı tercih etmiştir. İmzanın bir kısmı ve tarih sol koltuğa mâil olarak kaydırılmıştır.

Durak tezyinatı yapılmış, cetveller çekilmiştir. Sülüs satırın boşluklarına altınla yaprak desenleri sepiştirilmiş olup koltuklarda ise boş zemin üzerine yeşil yapraklı kırmızı gül (şükufe) uygulanmıştır. Yazıyı çevreleyen altın cetvelin dışında siyah kuzu çekilmiş, pervazında hatib ebru kullanılmıştır. Eserin genel durumu iyi olmakla beraber yazının sağ tarafında rutubetlenmeden oluşan lekeler görülmektedir (Resim 24).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve-İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”. Ayrıca bir köşesinde “Muhsinzâde terekesinden alındı fî 25 M[uharrem] [13]34” yazmaktadır.

TEZ SIRA NO: 26

Envanter No: 1293

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 23 cm.

Tarih: 1169 (1755/1756)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâfız Yûsuf (ö. 1201/1787)³²

Metin: Hadîs-i Şerîf

Yâ ‘âmiren el-hirâbi’-d-dehri müctehiden bi’llâhi

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Unzile’l-Ķur’ânü ‘alâ seb’ati eĥrufin li-küllü âyetin minhâ zâhrun ve batnün ve li-küllü ĥaddin muṭṭala’un ve ĳāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Yuĳālü li-şâĥibi’l-Ķur’ân i’ĳra’ ve’rteĳi ve rattil kemâ künte türattilü fi’d-dünyâ fe-inne menzileke ‘inde âĥir âyetin teĳraûhâ.

³² **Hâfız Yûsuf (ö. 1201/1787):** İstanbul’da Kırkçeşme civarında peştamal ticareti yapan bir zâtın oğludur. Müstakimzâde doğu taraflarından gelmiş olan bu zâtın üvey oğlu olduğunu kaydetmektedir. Hâfız Yusuf Efendi ilk öğrenimini ve hâfızlığını Hasırcılar imamı ve Zülüflüler Ocağı’nın meşh hocası Mustafa Efendi nezaretinde tamamlamış, ilerleyen zamanda İbrahim Rodosî (ö.1201/1787)’ye talebe olmuş ve icâzetini ondan almıştır. Eğrikapılı Mehmed Râsim Efendi’den sülüs ve nesih yazının inceliklerini öğrenmiştir. Tayyibî Efendi’nin yaptırdığı mektepte kendi isteği ile hat hocalığı yapmış, daha sonra Galata Sarayı, oradan da Enderûn Mektebi hat hocalığına getirilmiştir. 1 Zilhicce 1201(14 Eylül 1787) tarihinde vefat eden Hâfız Yusuf zamanının önde gelen hattatlarından. (Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, s. 532; M. Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, s. 152; Ş. Rado, *Türk Hattatları*, s. 177)

Meşakahû Yûsufu'l ma'rûf bi-ḥafîzi'l-Kur'ân ğafera'llâhu zünûbehû. Âmîn.

Sene 1169

Özellikleri: Eserin tertibi uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih ve sol koltuğa mâil şekkilde nesih yazısı ile yazılmış ketebe satırlarından ibarettir.

Durak tezyinatı yapılmış sülüs ve nesih satırlardaki boşluklara yaprak desenleri işlenmiştir. Nesih satırların ilkinde bulunan keşideli lam harfinin üst boşluğuna turkuazrenkte serbest çiçek deseni negatif yöntemiyle işlenmiştir. Koltuklar boş bırakılmıştır. Cetveller ince bir şekilde çekilmiş, arasına yine turkuaz renk geçilmiştir. Sülüs satırın sonunda cetvele yapışık, iğneperdeli altın zemin üzerine renk kullanılarak boyanmış yarım bir rozet bulunmaktadır. Yazının dış kısmına zerefşan uygulanmıştır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 25).

Eserin zahirinde İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl bin Mehmed Emîn, gufire lehûmâ fî 25 Muharrem Sene [13]34” Ayrıca “Muhsinzâde³³” terekesinden alındı fî 25 M[uharrem] sene [13]34” yazmaktadır.

TEZ SIRA NO: 27

Envanter No: 1554

İç Ebat (boy-en): 11 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18,5 x 26 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Rasim (ö. 1169/1756)³⁴

³³ **Muhsinzâde Abdullah Efendi:** 1832'de İstanbul Kuruçeşme'de doğdu. Kazasker'in öğrencisiydi. Hafız Mehmed Efendi'den sülüs ve nesih öğrenerek icâzet aldı. Sonra Kazasker'e çıracı oldu. 1899'te vefat etti.

³⁴ **Mehmed Rasim (ö. 1169/1756):**1099 (1688)'de İstanbul'un Eğrikapı semtinde dünyaya gelmiş, bu yüzden Eğrikapılı diye meşhur olmuştur. Babası aynı semtteki Molla Aşkî Mescidi'nin imamı hattat Yusuf Efendi'dir. Bu yüzden Eğrikapılı Çelebi, İmamzâde Mehmed ya da Hoca Mehmed Rasim diye tanınır. Hâşimzâde Yedikuleli Seyyid Abdullah Efendi (1670-1731)'den derse başlamış, aklâm-ı sittenin her türünü ayrı ayrı meşk ederek on sekiz yaşında icâzetnâme almıştır. Nesta'lik yazıyı Katibzâde Mehmed Refi' (ö. 1183/1769)'den meşk etmiştir. Mehmed Râsim, başta Sultan III. Ahmed ve I. Mahmud gibi sanat hâmisi padişahlar olmak üzere devrinin sadrazamlarından ve devlet adamlarından takdir ve alâka görmüş, çağının Reîsü'l-Hattâtîn'i kabul edilmiştir. 1000 kadar hattat yetiştirdiği rivayet edilen Mehmed Râsim, Müstakimzâde gibi bir hat ve hattatlar tarihi müellifinin hocasıdır. Mehmed Râsim Efendi 1169 (1756)'da vefat edince kabir taşı kitabesini Saray-ı Âmire'de hoca olan Mestcizâde Ahmed Efendi yazmıştır. (Uğur Derman, “Mehmed Rasim Eğrikapılı”, *DİA*, İstanbul 2003, c. 28, s. 514)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve li'l-ganiyyi cemâlun ve li'l-fakîri mâlun

Ve kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve ve sellem. Leyse's-şedîdü bi's-sur'ati inne ma's-şedîdü ellezî yemlikü nefsehû 'inde'l-gadabi. Ve kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve ve sellem. Leyse'l-ginâ 'an keşrati'l-'araği inne ma'l-ginâ ğine'n-nefsi. Allâhümme şalli 'alâ nebiyyi'r-raĥmeti Muĥammedin ve âlihî ve şaĥbihî ecma'în.

Ketebehû el-fakîr Muĥammed Râsim.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılan eser klasik kıt'adır. Sülüs satırının sonundaki "lam" harfi nesih ile yazılmıştır.

Duraklar altı yapraklı merkezsel hatalı şekindedir. Koltuklar boş bırakılmış, yazı kalın bir altın cetvelle çevrenmiştir.

Eserin dış pervazında kumlu şal ebru kullanılmıştır (Resim 26).

TEZ SIRA NO: 28

Envanter No: 1154

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Besmele-i Şerîfe, Dua

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Allâhümme şalli 'alâ Muĥammedin ekremi'l-eslâf. El-kâimi bi'l-'adli ve'l-inşâf. El men'ûti fî şûreti'l-a'râf. El-müntehabi min eşlâbi's-şirâf. Ve'l-bütûni'z-zirâf. El-müşaffâ min müşâşi 'Abdilmuttalib [i]bini Abdimenâf. Ellezî hedeyte bihî.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla, klasik kıt'a tarzında düzenlenmiştir. Bu eserin ve tezdeki sıralamaya göre devamındaki dokuz levhanın nesih yazı metinlerinin bir diğerinin devamı niteliğinde olması ve tezhip usûlünün benzerliği itibarıyla dağılmış bir sülüs-nesih kıt'a murakka'ı olduğunu söyleyebiliriz.

Murakka'ın bu parçasın koltuklarında iğneperdahlı altın zemin üzerinde iki farklı tarama şükûfe demeti mevcuttur. Her iki koltuk mavi zemin üzerine beyaz kurtlardan oluşan bordürle çerçevelenmiştir. Sülüs satırındaki oklu Besmele'nin sin keşidesinin üzerindeki boşluğa cetvele bitişik yarım rûmî kapalı form içine, mavi zemin üzerine çiçek motifli tezhip yapılmıştır. Kapalı formla keşide arasındaki boşlukta tarama tekniği ile boyanmış gül motifi bulunmaktadır. Duraklarda birbirinin aynı penç motifi işlenmiştir. Kıt'anın iki yanında, cetvelle kıt'a arasında yeşil zemin üzerine zereşan çalışılmış dikey şerit vardır. Yazı çevresi ince turuncu ve dışında altın cetvelle çevrelenmiştir. Cetvellerin çevresinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halkar kısmı yıpranmıştır (Resim 27).

Eğrikapılı Mehmed Râsim'e ait bu sülüs-nesih murakka', koleksiyonda tam metni ve sayfaları mevcut olan tek murakka'dır.

TEZ SIRA NO: 29

Envanter No: 1155

İç Ebat (boy-en): 9 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756).

Metin: Hadîs-i Şerîf, Dua

Allâhu veilyyu't-tevfîk ve Hüve nî'me'r-refîk

mine'l- hilâf. Ve beyyente bihî sebîle'l-'afâf. Allâhümme innî es'elüke bi-efdalî mes'elüke bi-eḥabbî esmâike ileyke ve ekremihâ 'aleyke ve bimâ menente 'aleynâ bi-Muḥammedin nebiyyinâ şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Fe-'stenkâztenâ bihî mine'd-dalâleti. Ve emertenâ bi's-şalâti 'aleyhi

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla tertib edilmiştir. Klasik kıt'a tarzındadır. Sülüs satırın sonundaki "Er-Refik" ibaresi satırın sonuna, üst kısma yazılar arasındaki uyum gözetilerek nesih yazıyla yazılmıştır.

Tezminatta duraklarda birbirinin aynı penç motifi işlenmiştir. Koltuların alt ve üst kısımlarında üçgen form içinde lacivert üzerine altın süsleme yapılmıştır. Üçgenlerin aradaki boşlukta iğneperdeli altın zemin üzerinde iki farklı tarama şükûfe demeti mevcuttur. Sülüs satırın üst kısmındaki boşlukta cetvele yapışık halde serbest çalışılmış altın çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Kıt'anın iki yanında, cetvelle kıt'a arasında yeşil zemin üzerine zereşan çalışılmış dikey şerit vardır. Cetvellerin çevresinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halkar kısmı nemden dolayı yıpranmış, koltuklardaki zemin boya ları yer yer dökülmüştür (Resim 28).

TEZ SIRA NO: 30

Envanter No: 1263

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Kâle'n-nebiyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem

Ve ce'alte şalâtenâ 'aleyhi deraceten ve keffâreten ve lütfen ve mennen min i'fâik. Fe-ed'ûke ta'zîmen li-emrik. Ve'ttibâ'an li-vaşîyyetike ve muntecizen li-mev'ûdike li-mâ yecibü li-nebiyyinâ Muhammedin şallallâhu 'aleyhi ve sellem fî edâi hakkıhî kıbelenâ izâ âmennâ bihî ve şaddeknâhû ve'tteba'ne'n-nûrellezî.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih yazısı ile yazılan eser bir murakka' parçasıdır. Sülüs satırın son kelimesi nesih hattı ile satırın son üst kısmına yazılmıştır.

Durak işaretleri konulmuş cetvelleri çekilmiştir. Sülüs satırın boşluklarına altın, mavi ve turuncuyla renklendirilmiş serbest çiçek ve yaprak desenleri uygulanmıştır. Koltuklarda iğneperdeli altın zemin üzerine mavi çiçeklerden oluşan şükûfe bulunmaktadır. Koltuk köşelerinde rûmî köşebentler mevcuttur. Koltuk mavi bir bordür

ve altın cetvellerle çevrelenmiştir. Kıt'anın iki yanında, cetvelle kıt'a arasındaki şeritlerde zerefşan uygulanmıştır. Yazı dışında sırayla beyaz iplik, altın bordür ve beyaz kuzu vardır. Bordürün çevresinde yeşil zemin üzerinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halkar kısmında nemden dolayı yıpranmalar mevcuttur (Resim 29).

Eserin arka yüzünde İbnülemin'in kendi hattıyla "İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhu" ibaresi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 31

Envanter No: 1250

İç Ebat (boy-en): 9 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf, Ayet-i Kerîme.

Mâ min mevlûdin illâ ve kad yûledu 'alâ

Ünzile me'ahû ve kulte ve kavlüke'l-hakk. İnne'llâhe ve melâiketühü yuşallüne 'ale'n-nebiyyi. Yâ eyyühellezîne âmenû şallû 'aleyhi ve sellimû teslîmâ. Ve emerte'l-'ibâde bi's-şalâti 'alâ nebiyyihim ferîdatenifterağtehâ 'aleyhim ve emertehüm bihâ. Fenes'elüke'llâhümme bi-celâli vechike ve nûri 'azametike.

Özellikleri: Ait olduğu murakka'a uygun olarak uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile tertip edilmiştir.

Murakka'ın bu parçasın koltuklarında iğneperdahlı altın zemin üzerinde iki farklı tarama şükûfe demeti mevcuttur. Her iki koltuk pembe zemin üzerine turuncu kurtlardan oluşan bordürle çerçevelenmiştir. Sülüs satırda serbest çalışılmış altın çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Duraklarda birbirinin aynı penç motifi işlenmiştir. Kıt'anın iki yanında, cetvelle kıt'a arasında zerefşan çalışılmış dikey şerit vardır. Yazı altın cetvelle çerçevelenmiş, cetvelin iç ve dışına beyaz kuzu çekilmiştir. Cetvellerin çevresinde yeşil zemin üzerrine ince bir halkar mevcuttur. Genel durumu iyidir (Resim 30).

Levhanın arka yüzünde “Eğrikapılı Râsim Efendi” yazısı mevcut olup ayrıca İbnülemin’in kendi hattıyla “İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhu” ibaresi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 32

Envanter No: 1324

İç Ebat (boy-en): 9 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Fıtrati’l-İslâmi şümme ebevâhû yuhevvidânehû

Ve bimâ evcebe ‘alâ nefsike li’l-muhsinîn. En tuşalli ente ve melâiketüke ‘alâ Muhammedin ‘abdike ve rasûlike ve nebîyyike ve şafîyyike ve hıyrâlike min halkıke efđale mâ şalleyte ‘alâ ehadin min halkıke inneke hamîdün mecîd. Allâhümme’rfe’ deracetehû ve ekrim makâmehû ve şekkil mîzânehû ve eblic hüccetehû ve azhir

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih yazısı ile yazılmıştır. Sülüs satırın son kelimesi sığmamış, kelimenin son iki harfi nesih ile yazılmıştır.

Durak işaretleri konulmuş, cetveller çekilmiştir. Sülüs satırın üst kısmındaki boşlukta cetvele yapışık halde serbest çalışılmış altın çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Koltukları mavi üzerine lacivert kurtla bezenmiş cetvellerle çerçevelenmiştir. Koltukların içine iğneperdahlı altın zemin üzerine iki farklı şükûfe deseni yerleştirilmiştir. Kıt‘anın iki yanında, cetvelle kıt‘a arasında yeşil zemin üzerine zerefşan çalışılmış dikey şerit vardır. Yazıyı çevreleyen altın cetvelin iç ve dış kısmına beyaz kuzu çekilmiştir. Cetvellerin çevresinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halkar kısmı yıpranmıştır (Resim 31).

Eserin zahrında “Eğrikapılı Râsim Efendi” yazısı mevcut olup ayrıca İbnülemin’in kendi hattıyla “İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhu” ibaresi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 33

Envanter No: 1323

İç Ebat (boy-en): 9 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve yûnaşşirânihi ve yümeccisânihi ve kâle

Milletehû ve eczil şevâbehû. Ve edî nûrahû ve edim kerâmetehû ve elhık bihi min zürriyyetihî ve ehli beytihi mâ tekkarrubihî 'aynuhû ve 'azzamhû fi'n-nebiyyîne'lezzîne halev kablehû. Allâhümme'c'al Muhammeden ekşera'n-nebiyyîne teb'an. Ve ekşerahüm uzerâe ve efdalehim ve kerâmeten ve nûran. Ve e'lâhiim

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih yazısı ile yazılmış bir murakka' parçasıdır. Sülüs satırın sonundaki "ve kâle" ibaresi bir sonraki levhada tekrar edilmiştir.

Duraklarda birbirinin aynı penç motifi işlenmiştir. Koltuklarda tarama şükûfe ve çevresinde açok mazi zemin üzerine koyu mavi tezhip kompozisyonu mevcuttur. Sülüs satırın üst kısmındaki boşlukta cetvele yapışık halde serbest çalışılmış altın çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Kıt'anın iki yanında, cetvelle kıt'a arasında yeşil zemin üzerine zereşan çalışılmış dikey şerit vardır. Yazıyı çevreleyen altın cetvelin iç ve dış kısmına beyaz kuzu çekilmiştir. Cetvellerin çevresinde ince bir halkar mevcuttur. Eserin genel durumu iyidir (Resim 32).

Eserin zahrında "Yedikuleli çırağı Râsim Efendi" ibaresi ve İbnülemin'in istishâbı vardır: "İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhu".

Murakka'ın üzerinde tarih olmamasına rağmen arka yüzündeki bu ifadelerden hattatının Eğrikapılı Mehmed Râsim Efendi olduğuna kanaat getirilmiştir.

TEZ SIRA NO: 34

Envanter No: 1156

İç Ebat (boy-en): 9 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf, Dua

Ve kâle'n-nebiyyü şâlavâtullâhi 'aleyh.

dereceten ve eḫḫahüm fi'l-cenneti menzilen. Allâhümme'c'al fi's-sâbıkîne 'ġâyetehû ve fi'l-müntehabîne menzilehû ve fi'l-muḫarrabîne dârahû ve fi'l-muştaḫîne menzilehû. Allahümme'c'alhu ekreme'l-ekremîne 'indeke menzilen ve eḫḫalehüm şevâben ve eḫḫabehüm meclisen ve eḫḫbetehüm maḫâmen ve aḫḫvebehüm

Özellikleri: Eser dahil olduğu kıt'a muakka'ının üslubuna uygun olarak uzun tutulmuş bir satır sülüs dört satır nesih hattıyla yazılmıştır. Nesih satırlar bir önceki levhadaki nesih satırların devamı niteliğindedir.

Sülüs satırın boşluklarına yaprak desenleri ve duraklarda birbirinin aynı pençer kullanılmıştır. Koltukları mavi üzerine lacivert kurtla bezenmiş cetvellerle çerçevelemiştir. Koltukların içine iğneperdahlı altın zemin üzerine iki farklı tarama şükûfe yerleştirilmiştir. Kıt'anın iki yanında, cetvelle kıt'a arasındaki şeritlere zereşan yapılmıştır. Yazı ince yeşil ve dışında altın cetvelle çevrelenmiştir. Cetvellerin çevresinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halkar kısmı nemden dolayı yıpranmıştır (Resim 33).

TEZ SIRA NO: 35

Envanter No: 1157

İç Ebat (boy-en): 9 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf, Dua

Ḥayruküm men te'alleme'l-Kur'âne ve 'allemehû.

kelâmen ve encehahüm mes'eleten ve efdâlehüm ledeyke naşîben. Ve e'zamehüm fîmâ 'indeke rağbeten ve enzilhü fî ğurufâti'l-firdevsi mine'd-derecâti'l-'ulâ elletî lâ derecete fevkahâ. Allâhümme'c'al Muhammeden eşdeka kâilin ve encaha sâilin ve evvele şâfi'in ve efdâle müşeffe'in ve

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla tertip edilmiş olan eserde sülüs satırdaki hadîs-i şerif metninin son kelimesi olan “ve ‘allemehû” ibaresi satıra sığdırılmayıp satır sonunda tezyinatın koltuk kısmına nesih hattıyla yazılmıştır.

Sülüs satırın üst kısmındaki boşlukta cetvele yapışık halde serbest çalışılmış altın çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Koltukları mavi üzerine lacivert kurtla bezenmiş cetvellerle çerçevenmiştir. Koltukların içine iğneperdahlı altın zemin üzerine şemse formunun içine iki farklı şükûfe deseni yerleştirilmiştir. Şemsenin dışında kalan altın zemin üzerinde altın tezhip deseni uygulanmıştır. Koltuğun dört köşesinde dörtte bir rûmî kapalı form içinde rûmî motifler vardır. Kıt‘anın iki yanında, cetvelle kıt‘a arasındaki şeritlere zereşan yapılmıştır. Yazı ince yeşil ve dışında altın cetvelle çevrelenmiştir. Cetvellerin çevresinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halter kısmı nemden dolayı yıpranmıştır (Resim 34).

TEZ SIRA NO: 36

Envanter No:1158

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf, Dua

Allâhümme şalli ve sellim 'alâ eşrefi'l-halki.

ve şeffi'ahû fî-ümmetihî bi-şefâ[‘atin yağbituhû bihâ'l]-evvelüne ve'l-[âhirün.] Ve izâ meyyezte [‘ibâdeke bi-fâdli kadâike] fe'c'al Muhammeden fî'l-eşdaķine kıylen ve'l-aşsenîne 'amelen ve fî'l-mehdiyyîne sebîlen. Allâhümme'c'al nebiyyenâ lenâ ferâtan. Ve'c'al havdahu lenâ mev'iden li-evvelinâ ve âħirinâ.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla yazılmıştır. Bu parçada bozulmalar yazının okunmasına mâni olacak derecededir. Bu yüzden metnin okunamayan bölümlerini araştırmalar sonucunda ulaştığımız dua metninden tamamlayarak köşeli parantez içinde verdik.

Sülüs satırın üst kısmındaki boşlukta cetvele yapışık halde serbest çalışılmış altın çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Koltukları mavi üzerine lacivert kurtla bezenmiş cetvellerle çerçevelenmiştir. Sağdaki koltukta altın zemin üzerine şemse formu içine Şükûfe yerleştirilmiştir. Şemsenin dışında kalan altın zemin üzerinde farklı renklerde çiçeklerden oluşan bir tezhip kompozisyonu bulunmaktadır. Soldaki koltukta iğne perdahlı altın zemin üzerinde serbest tezhip kompozisyonu mevcuttur. Yazı içte yeşil ve dışında altın cetvelle çevrelenmiştir. Cetvellerin çevresinde yeşil zemin üzerinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halkar kısmında nemden dolayı yıpranmalar mevcuttur (Resim 35).

TEZ SIRA NO: 37

Envanter No: 1159

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râsim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf, Dua

Ve ekmeli'l-halkî Muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecma'în

Allahümme'hşürnâ fî zümretihî. Ve'ste'milnâ fî sünnetihî. Ve teveffennâ 'alâ milletihî ve 'arrifnâ vechehû. Ve'c'alnâ fî zümretihî ve hizbihî.

Ketebhû'l-fakîr ilâ rahmeti Rabbihi'l-kadîr. Muhammed Râsim hâmiden lillâhi te'âlâ ve muşalliyen 'alâ nebiyyihî Muhammedin ve âlihi't-tayyibîne't-tâhirîn.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla, klasik kıt'a tarzındadır. Sülüs satırdaki salavat-ı şerifeye ait olup satıra sığmayan sondaki “ve âlihî ve sahibihî ecma'în” ibaresinin “âlihî” kelimesi satırın sol üst kısmına, “ve sahibihî

ecma‘în” kelimeleri de satırın sol alt kısmına, koltuk tezyinatının içinde kalacak şekilde yazılmıştır.

Sülüs satırın üst kısmındaki boşlukta cetvele yapışık halde serbest çalışılmış altın çiçek ve yaprak motifleri bulunmaktadır. Koltukları mavi üzerine lacivert kurtla bezenmiş cetvellerle çerçevelenmiştir. Koltukların içine iğne perdahlı altın zemin üzerine lacivert zeminli rûmî kapalı form yerleştirilmiştir. Dışındaki boşluğa altın zemin üzerine altın tezhip kompozisyonu yapılmıştır. Kıt‘anın iki yanında, cetvelle kıt‘a arasındaki şeritlere zerefşan yapılmıştır. Yazı içten ince açık mavi ve dışında altın cetvelle çevrelenmiştir. Cetvellerin çevresinde yeşil zemin üzerinde ince bir halkar mevcuttur. Özellikle halkar kısmında yıpranmalar mevcuttur (Resim 36).

TEZ SIRA NO: 38

Envanter No: 1233

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 22 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Mehmed Rasim (ö. 1169/1756)

Metin: Hadîs-i Şerîf

İnne kûlûbe benî âdeme küllehâ beyne işbe‘îni min eşâbi‘i‘r-Rahmâni ke-ğalbin vâhidin yüşarrifuhû hayşü yeşâ’.

Ğâle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İnne leküm bi-küllü hutvetin dereceten kâlehû li-rahtî Câbirin ve kad erâdû en yebî‘û büyûtehüm fe-yağribû mine‘l-mescid.

Ve ħâle‘n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İnne li-küllü ümmetin emînen ve inne emînenâ eyyetühe‘l-ümmetü ebû ‘Ubeydete‘bnü‘l-Cerrâh. Allâhümme şalli ve sellim ‘alâ nebiyyi‘r-rahmeti Muğammedin ve âlihî ve şahbihî ecma‘în.

Harrarahû Muğammed Râsim min telâmîzi‘s-Seyyidi Abdullâh rağiye ‘anhû mevlâhû.

Özellikleri: Eserin tertibi uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı şeklindedir. Sülüs satıra yazılan hadîsin uzun olması sebebiyle satıra sığmayan ibareler satırın sol alt kısmında icâze yazısıyla iki satır halinde tamamlanmıştır. Bu satırlardan

biri sol koltuk sınırları içinde kalmıştır. Ayrıca ketebe satırının devamı olan “radiye’llâhu anhû ve mevlâhû” ibaresi de yine sol koltuk içinde mâil olarak yer almıştır.

Durak tezyinatı birbirine benzer altılı çiçek motifler şeklinde işlenmiş olup, koltuk bordürlerinde mavi renk kullanılmış ancak koltuklar boş bırakılmıştır. Sülüs satırın üst boşluklarına altınla işlenmiş hançer yaprak, cetvellerdeki ve iki renk altın kullanılarak zerefşan uygulanan yazı çevresindeki altının oksitlenmiş olduğu görülüyor. Yazıyı çevreleyen cetvellerin dışında açık yeşil kuzu mevcuttur. Eserin genel durumu iyidir (Resim 37).

Eserin arka yüzünde İbnülemin’in kendi hattıyla “İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufira lehu, fi 2 R[ebî’ulevvel] 1339” ifadesi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 39

Envanter No: 1243

İç Ebat (boy-en): 9 x 12,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 20 cm.

Tarih: 1176 (1762/1763)

Hat Nev’i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Ali Ma’kîlî (icâzet)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Men tereke’s-şehveti selime mine’l-âfât

Ruviye ‘an Rasûlillâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Kâle’llâhu Te‘âla el-kibriyâu ridâi ve’l-‘azametü izârî femen nâze‘anî vâhîden minhümâ kâzeftuhû fî’n-nâr.

Ezintü en yektubehû ismuhu tahte kitâbetihî ve ene’l-fakîr Abdullah Rodosîzâde.

Sene 176

Çad temme ile’l-kemâli çatta ‘Ali el-ma‘rûf bi-ma‘lîkî çusnen ketebtü iznen ve ene’l-müznib Açmed Hablî

Ezintü bi-vaç‘i’l-ketebeti li-şahibi hâzâ’l-kıç‘ati’l-laçifeti ve ene’l-fakîr Süleyman Er-Rüşdî.

Sene 1174

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattıyla hazırlanmış olup en alt kısımda ve kotuklarda dikey olarak yazılmış icâzet metinleri mevcuttur.

Durak işaretleri uygulanmış, son duraktan sonra kalan boşluğa gonca ve yaprak deseni yapılmıştır. Sülüs satırın boşluklarına da altınla serbest gonca, çiçek ve yaprak desenleri uygulanmıştır. Alt satırdaki icâzet metninin tezhipi başlık tezhibi şeklinde uygulanmıştır. İcazet satırı altın üzerine iğne perdahlı dendenlerle sınırlanmıştır. Dendanların iki yanındaki boşluklarda açık mavi zemin üzerine koyu mavi negatif bir klasik tezhip kompozisyonu yerleştirilmiştir. Yazıyı çevreleyen altın bordür boş bırakılmıştır,. En dış kısımda ise kırmızı zemin üzerine zerefşan tekniği uygulanmış olup bu kısımda yıpranmalar görülmüştür (Resim 38).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: "İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl bin Emîn 'ufiye 'anhümâ fi 2 Şa'bân 1333" ifadesi vardır.

TEZ SIRA NO: 40

Envanter No: 1282

İç Ebat (boy-en): 9 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 24,5 cm.

Tarih: 1182 (1768/1769)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Ahmed Reşîd

Metin: Besmele-i Şerîfe, Hadîs-i Şerîf

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Lâ tesubbû ehle's-Şâmi fe-inne fihimu'l-ebdâl. El-ebdâlu bi's-Şâmi ve hümm erbe'üne raculen. Küllemâ mâte raculun ebdâle'llâhu mekânehû raculen.

Men 'alleme bi'l-kalem mâ lem ya'lem bârik lenâ ve li-kâtibi hâzâ'r-raqame Ahmed er-Reşîd el-müste'zeni min efkari'l-'abîd fe-eceztühû en yuversim kitâbihi bi-resmi ismuhû ve ene'l-fakîr Seyyid Osmânu'l-ma'rûf bi-hâfîzi'l-Kur'an.

Sene işnân ve şemânûn ve miete ve elfu min hicreti min lehu's-şeref.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, iki satır nesih, iki satır icâze yazısı ile tertip edilen eser bir icâzetnamedir.

Durakları konulmuş olan nesih satırlar beynessütura alınmıştır. Koltuklar boş bırakılmış, Sülüs satırdaki bismelenin sin keşidesi üzerine ve alt boşluklarına altı üzerine kırmızı gölgeler atılmış yaprak ve çiçek motifleri işlenmiştir. Cetvelleri çekilmiş, yazıyı çevreleyen altın bordür boş bırakılmıştır. Bordürün dışında kalan kısma

zerefşan uygulanmıştır. Zerefşanlı kısımda ve cetvellerde dökülmeler mevcuttur (Resim 39).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhu 20 R[ebî‘ulahir] [13]39”

TEZ SIRA NO: 41

Envanter No: 1457

İç Ebat (boy-en): 13,5 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17 x 25 cm.

Tarih: 1182 (1768/1769)

Hat Nev‘i: Celî Sülüs-Sülüs-Nesih

Hattat: Vehbî

Metin: Şeyh Hamdullah'ın Kabir Kitabesinden

Reîsü 'l-hattâfîn Hamdullâh

El-ma'rûf bi'bni's-şeyhi rahmetu'llâhi 'aleyhi.

Nakleyledi Vehbî mezâr taşından

Bi'z-zât eyledi ziyâret ve hem ticâret vere Rabbü'l-'âlemîn Pâdişâh Efendime nusret. Suvide zâlike fî hamsete zi'l-ħiccete Sene 1182

Özellikleri: Eserde bir satır celî sülüs, bir satır sülüs ve bir satır da nesih hattı mevcuttur. Eserin boşluklarına negatif altın ve çiçekler serpiştirilmiştir. Sol koltuk sağ koltuktan geniş olup içlerine birbirinden farklı halkar uygulanmıştır. Altı cetvelleri çekilmiş, çevresine zerefşan yapılmıştır (Resim 40).

Şeyh Hamdullah'ın mezar taşından nakledildiği eserin içindeki ibarede belirtilmiştir.

TEZ SIRA NO: 42

Envanter No: 1163

İç Ebat (boy-en): 11 x 6,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17 x 23 cm.

Tarih: 1185 (1771-1772)

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih

Hattat: Muhammed Sa'îd

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ķāle'n-nebiyyü 'aleyhi's-Selâm. Men ketebe bi-ĥüsni'l-ĥatti

Ķāle'llāhu Tebâreke ve Ta'âlâ. İnnehû min Süleymâne ve innehû Bismillâhirrahmânirrahîm. Fe-ĥad deĥale'l-cenneti. Şadaĥa Rasûlullâh. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ eşrefi'l-ĥalki ve ekmeli'l-ĥuluĥi Muhammedin ve 'alâ âlihi ve şahbihi ecma'ine't-tayyibîne't-tâhirîn.

Ketebehu'l-fakîr Muhammed Sa'îd ĥufira leh. fi Muĥarrem Sene 1185

Özellikleri: Eser bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla tertîb edilmiş olup nesih satırların birincisinde farklı bir usûl uygulanmıştır. Satırın tamamını oluşturan Besmele'nin sin keşidesinin içine daha ince bir kalemle “Ķāle'llāhu tebâreke ve te'âlâ. İnnehû min Süleymâne ve innehû” ibaresinin yazılmıştır. Ayrıca ketebe satırı ve tarih de sol koltuĥa mâil bir şekilde yazılmıştır.

Tezyînatı oldukça sade görünen eserde ince ve düzgün çekilmiş cetveller ve pervazında zerefşân tekniĥinin kullanıldığı bir süsleme izlenmektedir. Sülüs satırın boşluklarına küçük çiçek desenleri serpiştirilmiştir. Altı köşeli duraklar mevcuttur. Altın cetvelin dışına beyaz bir kuzu çekilmiştir. Sol koltukta ketebe ve imza satırı mevcut olup herhangi bir tezyînat bulunmamakta, saĥ koltukta ise mavi renklerin kullanıldığı basit bir ebru göze çarpmaktadır. Eserin genel durumu oldukça iyidir, kaĥdında hiçbir yıpranma belirtisi gözlenmemiştir (Resim 41).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”.

TEZ SIRA NO: 43

Envanter No: 1424

İç Ebat (boy-en): 13.5 x 23,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18,5 x 28,5 cm.

Tarih: 1186 (1772/1773)

Hat Nev'î: Celî Sülüs-Nesih

Hattat: İsmâil Zühdi (ö.1221/1806)³⁵

Metin: Dua, Âyete'l-Kürsî.

Yâ settâre'l-'uyûb. Yâ Gâffara'z-zunûb.

Ferdun Hâyyun Kayyûmun hakemun 'Adlu Kudûsun

Mekşelinâ Mislinâ Mernûş Debernûş Şazenûş Kefeştatayyûş Kıtımîr

Bismillâhirrahmânirrahîm. Allâhu lâ ilâhe illâ hüve'l-hayyu'l-kayyûmu lâ te'hużühû sinetün ve lâ nevm. Lehû mâ fi's-semâvâti ve mâ fi'l-arđi men zellezi yeşfe'u 'indehû illâ bi-iznihî, ya 'lemu mâ beyne eydihim ve mâ ũalfehum ve lâ yuĥitûne bi-şey'in mim 'ilmihî illâ bi-mâ şâ'e vesi'a kürsiyyuhû's-semâvâti ve'l arđi ve lâ ye'ûduhû hızu humâ ve hüve'lu'aliyyü'l-'azîm.

Nemeķahû el-fakîr ilâ rahmeti Rabbihî'l-kadîr İsmâ'il Zühdi el-ma'rûf bi-hafizi'l-Ķur'ân

Sene sittun ve şemânîn ve mietün ve elf.

Özellikleri: Eser, kağıdın ortasına yazılan sülüs ibarenin çevresine nesih yazılar yazılarak oluşturulmuştur. Tezyinat yapılmamıştır (Resim 42).

TEZ SIRA NO: 44

Envanter No: 1230

İç Ebat (boy-en): 11 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22,5 x 30,5 cm.

³⁵ **İsmâil Zühdi (ö.1221/1806):** Orduludur. İsmâil Zühdi kendisinden önce yaşayan ve aynı adı taşıyan diğer meslektaşından ayırt edilmek için “Yeni”, “İkinci” veya Zühdi-i Sâni lakaplarıyla anılmıştır. Eğrikapılı Râsim Efendi'nin önde gelen talebelerinden Morali Ahmed Hıfzî'den sülüs, nesih ve rikâ' yazılarını meşk etmiştir. Hat öğrenimini tamamlayınca Zühdi mahlasıyla icâzet almıştır. 1204 (1790) yılında bir talebesine verdiği icâzetnâmede Eğrikapılı Râsim Efendi'nin öğrencilerinden Hacı Mehmed Emin Efendi'yi hocası olarak belirtmiş olan İsmâil Zühdi, muhtemelen Ahmed Hıfzî Efendi'nin ölümünden sonra bu zattan da faydalanmıştır. Sülüs-nesih yazılarındaki tavrı Hâfız Osman üslubundadır. Zühdi Efendi Mushaf-ı Şerif, En'âm-ı Şerif, Delâil-i Hayrât, hilye, pek çok murakka' ve kıt'a yazmıştır. İsmâil Zühdi Efendi pek çok hattat yetiştirmiştir. Kardeşi Mustafa Râkım ile İbrâhim Şevki Efendiler önde gelen talebelerindendir. 1 Şevval 1221'de (12 Aralık 1806) vefat eden İsmâil Zühdi, Edirnekapı Kabristanı'na defnedildi. Baş taşı celî sülüs, ayak taşı celî ta'lik hattıyla kardeşi Mustafa Râkım tarafından yazılmıştır. (Uğur Derman, “İsmâil Zühdi, Yeni”, *DİA*, İstanbul 2001, c.23, s. 125-126; Süleyman Berk, *Hat Sanatı*, İstanbul 2013, s.32; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 472-476; Rado, *Türk Hattatları*, s. 186; M. Uğur Derman, *İslâm Kültür Mirâsında Hat San'atı*, İstanbul 1992, s. 203-204.)

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: İsmâil Bağdâdî (ö. 1189/1775)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ed-dünyâ mezra'atü'l-âhirati. Şadağa

Qāle Rasūlullāhi ṣallallāhu 'aleyhi ve sellem. Men razaqahu'llāhu qalben zakiren ve lisānen şākiren ve bedenēn 'ale'l-belāi şābiren ve'mraeten mu'mineten lā tebgīhi ḥavnen fī nefsihā. Fe-kaḍ ūtiye ḥayra'd-dünya ve'l-âhirati. Şadağa Rasūlullāhi fimā kāle ve şadağa ḥabībullāhi'l-meliki'l-müte'āl.

Ketebehū'l-fakīr İsmā'il el-müştehir bi'l-Bağdâdî Ğafera'llāhu lehū ve li-vālideyhi.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı ile yazılmış olup sülüs satırda kırmızı mürekkep kullanılmıştır.

Sülüs satırın hareketleri kurşun kalem ile belirlenmiş acak mürekkeple tamamlanmamıştır. Eserin durak işaretleri eksiktir. Koltuklarına hazırlanmış olan desen tezhiplenmemiş, sadece kurşun kalem ile çizilerek bırakılmıştır. Düz yeşil zemine yapııştırılan yazı çevresinde ince iki sıra kuzunun dışında bir tezyinat yoktur (Resim 43).

Eserin arka yüzünde İbnülemin'in kendi hattıyla "İstashabehū Seyyid Mahmūd Kemâl, 'ufiye 'anhū" ifadesi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 45

Envanter No: 1269

Ebat (boy-en): 11 x 21,5 cm.

Tarih: 1191 (1777/1778)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Leyse şey'un ekrame 'ala'llāhi mine'd-du'âi.

'An Enesin rağiye'llâhu te'âlâ 'anhu kâle. Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İzâ hememte bi-emrin fe'stehir rabbeke fihi seb'a merrâtin şümme'nzur ile'llezî yesbiķu ilâ kalbike fe-inne'l-hıyarate fih. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ eşrefi'l-halkı ve ekmeli'l hülki Muħammedin ve âlihi ve şahbihî ecma'îne't-ıayyibîne't-ťāhirîn.

Sene 1191

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih yazısı ile yazılmış olup sülüs satırın son kelimesinin bir kısmı nesih ile tamamlanmıştır. Bundan başka tarih ise sol koltuğa mâil bir şekilde yazılmıştır.

Cetveller çekilmiş, koltuklar boş bırakılmıştır. Sol koltukta tarih metni bulunmaktadır. Yazı çevresindeki bordo zemin üzerinde de bir süsleme bulunmamaktadır (Resim 44).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû, fi 10 Şa'bân [13]35”.

TEZ SIRA NO: 46

Envanter No: 1544

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 14 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 21 cm.

Tarih: 1191 (1777/1778)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Abdurrahman Hilmî (ö. 1220/1805)³⁶

Metin: Besmele, Hadîs-i Şerîf

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Yurvâ enne Rasûlu'llâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Cae zâte yevmin ve'l-buşrâ turâ fi vechihî fe-kâle innehû câenî Cibrîlu 'aleyhi's-selâm. Fe-kâlelî e-mâ terđâ yâ Muħammed en lâ yuşallî 'aleyke eħadun min ümmetike illâ şalleytu 'aleyhi 'aşran. Ve lâ yusellime 'aleyke eħadun min ümmetike illâ sellemtu 'aleyhi 'aşran.

³⁶ **Abdurrahman Hilmî (ö. 1220/1805):** Eğrikapılı Mehmed Râsim'in (ö.1755) talebesidir. Yazısı metanetli olup çok yazmakla meşhur olmuştur. Ahlâklı, dürüst bir insan olarak tanınan Abdurrahman Hilmî vaktinin çoğunu hat öğretmekle geçirmiştir. 1220 (1805) tarihinde vefat etmiş, Karacaahmed Kabristanında Şeyh Hamdullah'ın kabri civarına defnedilmiştir (Ş. Rado, *Türk Hattatları*, İstanbul, s. 187; C. Huart, *Les Calligraphes*, 1908, s. 188.)

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve dört satır nesih hattı ile yazılmış olan eser klasik kıt'a usûlündedir. Durak işaretleri birbirinden farklı merkezsiz hatlardır. Sol koltukta imza satırları mevcut olup kalan boşluklara altın zeminli tezhip yapılmıştır. Sağ koltukta ise mavi zemin üzerine kırmızı, beyaz ve altınla klasik tezhip yapılmıştır. Sülüs satırın boşluklarında altınla çalışılmış serbest çiçek ve yaprak desenleri mevcuttur. İki cetvel arasında açık nohudî renk bordür boş bırakılmıştır. Cetvelin dışında açık yeşil zemin üzerinde halkar çalışılmıştır. Eser koleksiyonda camlı çerçevede olmasına rağmen renklerde solma tezhibinde dökülmeler mevcuttur. Ahşap çerçevesi de oldukça yıpranmıştır (Resim 45).

TEZ SIRA NO: 47

Envanter No: 1274

İç Ebat (boy-en): 10 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 21,5 cm.

Tarih: 1192 (1777/1778)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Ketebesiz (İcâzet)

Metin: Hadîs-i Şerîf

İnne min mûcibâti'l-mağfirati

Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İza ḥaḍarati's-şalâtü fe-l-yuezzin eḥadüküm ve-l-yeummeküm Ḳur'ânen. Ve ḳāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Li-yuezzin leküm ḥıyâruküm ve li-yeummeküm ḳurrâuküm.

Eceztü şâhibe'l-ḳıṭ'ati vaḍ'a'l-ketebeti me'a ismihî fî evâḥiri mektûbâtih. Ene'l-faḳîr Ḥalîl.

Sene 1192

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih ve bir satır icâze hattı ile tertip edilmiştir. Bir icâzet levhası olan eserde icâzet veren hocanın ifadesinde yazının son kısmında talebenin adının bulunduğu belirtilmekle beraber icâzeti alan talebenin ismi bulunmamaktadır.

Duraklarda altı yapraklı merkezsel hatayi ve penç motifleri motifleri mevcut olup cetveller çekilmiş, koltuklar tezyin edilmiştir. Koltuklarda iğneperdeli altın zemin üzerine tarama tekniği uygulanmış gül ve goncadan oluşan birer şükufe mevcuttur. Koltukları çevreleyen bordürde altın üzerine siyah kurtlar işlenmiştir. Başlık tezhîbi şeklinde süslenen icâze yazısının iki yanında koyu mavi ve kırmızı zemin üzerinde tezhip deseni bulunmaktadır. Altın cetveller arasında kalan bordürde kumlu ebru, yazıyı çevreleyen bölümde ise kumlu battal zemin üzerine hatip ebru kullanılmıştır. Eserin genel durumu çok iyidir (Resim 46).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstahabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 5 Şevvâl Sene 1331”.

TEZ SIRA NO: 48

Envanter No: 1229

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 25 cm.

Tarih: 1199 (1784/1785)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: İmâmzâde

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ḥayruṭa‘âmiküm el-ḥubzu ve ḥayru fâkihetekümü’l-‘ineb.

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Ḥayruṭa‘âmiküm el-ḥubzu ve ḥayru fâkihetekümü’l-‘ineb. Şadaḳa Rasûlullâhi fîmâ kâle ve şadaḳa ḥabîbullâhi.

Sevvedehû’r-râcî ‘afve Rabbihî. İmâmzâde 1199

Özellikleri: Eserin tertibi uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih tarzındadır. Sülüs satırdaki hadîs-i şerîfin son kısmından olan “fâkiheteküm” kelimesi sülüs satırın üstüne, “El-‘ineb” kelimesi ise satırın altına nesih hattıyla yazılmıştır. Hattatın lakabı olan “İmâmzâde” ve tarih ise sol koltukta yer almaktadır.

Durak sade olup, altın nokta şeklindedir. Koltuklarda altınla işlenmiş simetrik rûmî kompozisyondan tahrirsizdir. Yazının çevresinde tahrirsiz ve araları boş altın cetveller bulunmaktadır. Etrafı kırmızı düz bir kâğıtla çevrelenmiştir. Genel durumu iyidir (Resim 47).

Eserin arka yüzünde İbnülemin'in kendi hattıyla "İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû" ifadesi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 49

Envanter No: 1207

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 25 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâfız Yusuf (ö. 1201/1787)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ruddu's-sâile ve lev bi-zalfin muhrağın

Kāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İzâ enfeğati'l-mer'etü min ta'âmi beytihâ gayra mufsidetin kâne ecruhâ bimâ enfeğat ve li-zevcihâ ecruhû bimâ kesebe ve li'l-hâzini mişlu zâlîke lâ yunkîşu ba'duhüm ecra ba'din şey'en. Ve kâle şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Ruddu's-sâile ve lev bi- zalfin muhrağın.

Meşekâhû Yûsuf el-Hâfîzu bi'l-Kur'ân

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs dört satır nesih hattıyla düzenlenmiş olup keetebe satırı sol koltuğa doğru altın cetvelle sınırlandırılarak mâil bir şekilde girinti yapmıştır.

Durak tezyinatı yapılmış, sülüs satırın sonundaki boşluğa altı yapraklı, altın zemin üzerine kırmızı ve mavi ile renkelendirilen, yaprağı ile birlikte merkezsiz bir hatai işlenmiştir. Duraklarda ve bu hataide iğne perdah uygulanmıştır. Koltuklar boş bırakılmış olup cetveller oldukça itinalıdır. Yazıyı çevreleyen cetvel zemininde kullanılan yeşilin tonu kompozisyonu öne çıkarma konusunda oldukça başarılıdır. Bordür boş bırakılmış olup içinden beyaz bir kuzu geçmektedir. Bordür altın cetvel ve beyaz kuzu ile çevrelenmiştir. Cetvellerin dışında kalan bölümde zereşan tekniği kullanılmıştır (Resim 48).

Eserin arka yüzünde İbnülemin'in kendi hattıyla "İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû, 3 Z[ilhicce] [1]339" ifadesi bulunmaktadır.

TEZ SIRA NO: 50

Envanter No: 1434

İç Ebat (boy-en): 8 x 14 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 21cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâfız Yûsuf (ö. 1201/1787)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Meşelu'llezî yezkuru Rabbehû Ve'llezî lâ yezkuru Rabbehû meşelu El- Hayyi ve'l-meyyiti

Ve ruviye 'an Rasûlillâhi şallallâhu 'leyhi ve selleme. Men fareka'd-dünyâ 'ale'l-ihlâşi li'llâhi vahdehû lâ şerîke lehû. Ve eķāme's-şalâte ve âte'z-zekâte fârekahâ va'llahu 'anhu râdin. Kāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Ehliş dîneke yekfike'l-'amelu'l-ķalîlu.

Sevvedehû Yûsufu'l-ma'rûf bi-hâfızı'l-ķur'âni.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmıştır. İbarenin baş kısmı sülüs satırın orta üst kısmına ve devamı sol alt kısmına nesih yazısı ile yazılmıştır.

Durak tezyinatı muntazam olarak yapılmıştır. Koltuklara mavi zemin üzerine kaba, barok tarzı motiflerden oluşan halkar çalışması yapılmıştır. Sülüs satırın sonundaki boşlukta altı yapraklı merkezsel altın bir hatayı ve üstüne bir "S" üzerine çiçek ve yapraklardan oluşan bir kompozisyon yerleştirilmiş, diğer boşluklara hançer yapraklar serpiştirilmiştir. İç cetvelleri siyahtır. Bordür boş bırakılmıştır, içinden beyaz bir kuzu geçmektedir. En dışta kalın bir altın cetvel ve siyah ve kırmızı kuzularla sınırlanmıştır. Eserin dış pervazında serpmeli gel-git ebru mevcuttur (Resim 49).

TEZ SIRA NO: 51

Envanter No: 1328

İç Ebat (boy-en):9,5 x 14 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 22 cm.

Tarih: 1211 (1796/1797)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Seyyid İbrâhîm.

Metin: Hadîs-i Şerîf, İcâzet.

Tub 'aleynâ fe-innenâ beşerun.

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Ezîbû ta 'âmeküm bi-zikrillâh.

Ve kâle 'n-nebiyyü 'aleyhi 's-selâm. İnneme 'l-a 'mâlu bi 'n-niyât.

Ezîtü bi-vaç 'i 'l-ketebeti li-kâtibi hâzihi 'l-ķıt 'ati 'l-mergûbeti es-Seyyid İbrâhîm bi-ħâfizi 'l-Ķur 'ân. Zâde 'llâhu eşerihî âmîn. Ve ene müznib es-Seyyid Aħmed.

Sene 1211

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih, üç satır icâze hattından oluşan eser bir icâzet levhasıdır.

Büyük küçüklü çiçek motiflerinden oluşan, altın üzerine iğneperdah ve renklerin kullanıldığı durak tezyinatı vardır. Nesih satırlar iğneperdahlı altın zeminden oluşan beyessütûra alınmıştır. En alttaki icâzet metni başlık tezhibi şeklinde bezenmiş, metin altın ile sınırlanarak iki yanındaki boşluklara lacivert zemin üzerine klasik tezhip uygulanmıştır. Koltuklarda lacivert ve altın zemin üzerinde rûmî ve çiçek motiflerin kullanıldığı simetrik, klasik tezhip kompozisyonu bulunmaktadır. Koltuklar turuncu iplik, altın cetvel ve açık pembe zemin üzerine kırmızı kurtlardan oluşan bordür ile çevrelenmiştir. Sülüs satır başlık tezhibi şeklinde bezenmiştir. İki yanındaki boşluklarda altın üzerine klasik tezhip deseni uygulanmıştır. Sülüs satırın altında "S" şeklinde hat üzerinde yürüyen altın üzerine kırmızı ve mavi ile renklendirilmiş üç ayrı çiçek, gonca ve yaprak kompozisyonu mevcuttur. Sülüs satırın sonundaki boşlukta iğneperdahlı altın zemin üzerine mavi ve kırmızı ile renklendirilmiş goncası ile birlikte altı yapraklı merkezsel bir hatai mevcuttur. Dışında altın cetvellerin arasında koyu yeşil zeminli boş bir bordür mevcuttur. Yeşil bordürün üstünde ve en dışta açık renk iki kuzu bulunmaktadır. Dış çevrede zereşan uygulanmıştır (Resim 50).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: "-Hüve- İstashabehû' Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû fi 15 Receb Sene [13]36"

TEZ SIRA NO: 52

Envanter No: 1152

İç Ebat (boy-en): 10 x 17,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 23 cm.

Tarih: 1214 (1799-1800)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Kayıt yok

Metin: Hadîs-i Şerîf

Estağfirullâhe min külli zenbin ve etûbu.

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Küllü ümmetî yedhulüne'l-cennete illâ men ebâ. Kâlû ve men ye'bâ yâ Rasûlallâh. Kâle men etâ'anî dehale'l-cennete. Ve men 'aşânî fekad ebâ. Ve kâle'n-nebiyyü şalavâtullâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Men feţţara şâimen ev cehheze ğâziyen fe-lehû mişlu ecrihî. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ eşrefi'l-halki Muhammedin ve âlihi ve şahbihi ecma'in.

Sene 1214

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, altında on satır mâil nesih tarzında tertip edilmiştir.

Durak tezyinatı her durakta aynı motif işlenerek yapılmıştır. Sülüs satırın sonunda altın, kırmızı ve mavi renklerle boyanmış merkezsiz hatai bir rozet, boşluklarında ise yaprak desenleri vardır. Koltuklarda hatai ve hançer yapraklardan oluşan dikey simetrik halkar kompozisyon mevcuttur. Yazının dışına birkaç kat renkli ve altın cetvel çekilmiştir. Cetvellerin dış kısmı zereşan tekniğiyle tezhiplenmiştir. Eserde muhtemelen nemlenmeye bağlı yıpranmalar görülmektedir (Resim 51).

TEZ SIRA NO: 53

Envanter No: 1849

İç Ebat (boy-en): 15,5 x 21 cm.

Dış Ebat (boy-en): 26 x 32 cm.

Tarih: 1215 (1800/1801)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Muhammed Ataullah (ö.1242/1827)³⁷

³⁷ **Muhammed Ataullah (ö.1242/1827)**: İstanbullu'dur. Şânîzâde Mehmed Atâullah Efendi, Şânî Ahmed Dede'nin torunu ve fukahâdan Şânîzâde Mehmed Sadık Efendi'nin oğludur. Sülüs ve nesih yazıyı İsmâil

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem.

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Lâ tesubbû eşhâbî. Fe lev enne ehadeküm enfeka mişle Uhudin zeheben mâ belega müdde ehaduhüm ve lâ naşîfehû. Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem.

Kefâke min ne‘îmi’d-dünyâ el-îmân

El-mü’minu heyyinun leyyinun ke’l-cemeli’l-enifi izâ’nkıyde inkâde ve izâ unîha ‘ala şahratin’istenâha. Ķāle’n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Sibâbu’l-mü’mini fusûkun ve kıtâluhû küfrün. Allâhümme şalli ve sellim ‘alâ nebiyyi’r-raħmeti ve şefi’i’l-ümmeti Muhammedin ve âlihî ecma’în.

Ve min ni‘ami’l-âhîrati’l-Ķur’ân.

Nemekahû eđ‘afu’d-du‘afâi Muhammed ‘Atâullâh min telâmîz Muhammed el-Vaşfi

Sene ħamse ‘aşerah ve mieteyni ve elf.

Özellikleri: Eser üç satır sülüs yazının arasında; üç, dört ve en son da bir satır nesih olmak üzere toplam onbir satırdan oluşmaktadır.

Durak tezyinatı yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Nesih satırların yanlarındaki dört koltukta mavî zemin üzerine rumî, çiçek ve yaprak motiflerinin kullanıldığı serbest kompozisyonlar bulunmaktadır. Bordürde iki altın cetvel arası boş bırakılmış olup sadece içinden bir beyaz kuzu geçmektedir. En dışta iki beyaz kuzuyla yazı sınırlanmış, yazının dışındaki boşluklara zerefşan uygulanmıştır (Resim 52).

TEZ SIRA NO: 54

Envanter No: 1295

Zühdî Efendi’den öğrenmiştir. 9 Zilkade 1241’de (15 Haziran 1826) Bektaşî olduğu ileri sürülerek arpalığı olan Tire’ye sürgün edilmiş, iki ay sonra da orada vefat etmiştir³⁷. Şânîzâde’nin hatta dair eserleri günümüze pek ulaşmamıştır. İbnülemin Mahmud Kemal İnal, koleksiyonundaki Atullah ketebeli levha için şunları söylemektedir: “Yazı koleksiyonları arasında sülüs ve nesih ile muharrer bir kıt’a mevcuttur ki ‘Mehmed Atullah’ ketebesini ve ‘1225’ tarihini hâvidir. O tarihlerde bu isimde bir hattat bulamadım. İsmi ve tahrir tarihinin tevafukuna binaen eldeki kıt’anın merhûma te’allukuna zâhib oldum. Fakat ketebede ‘Şânîzâde’ kaydının bulunmaması, bu hususda hüküm vermeğe mâni’ oldu. Başka kıt’asını görmedik ki ne yolda ketebe yazdığını, yazının tarzını mukabele ve mukayese edüp anlayamadım. (İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 66.)

İç Ebat (boy-en): 10, x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 21,5 cm.

Tarih: 1216 (1801/1802)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Râşid

Metin: Hadîs-i Şerîf

Meclisu'l'İlmi ravdatün min riyâdi'l-cenneti.

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Men şeteme üstâzehû fi ğaybihî la yerhamullâhu te'âlâ fi'd-dâreyni hatta ya'fû üstâzehû ve illâ le'ane'llâhu te'âlâ fi'd-dünyâ ve'l-âhirati. Ve ĵāle 'aleyhhi's-selâm. İrkebu'l-ħayle fe-innehâ mîrâşu ebîküm İsmâ'îl. Ve ĵāle 'aleyhhi's-selâm. Evvelu mâ tekelleme bi-kelâmi'l-'arab İsmâ'îl.

Sevvedehû'l-fakîrû es-seyyid Râşid

Sene 1216

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı ile tertib edilen eser nohudî renkli bir kâğıda yazılmıştır. Pervazında yeşil kâğıt şeritler yapıştırılarak oluşturulmuş bordür bulunan eserde tezyinat yoktur (Resim 53).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”.

İbnülemin *Son Hattatlar* adlı eserinde bu levha için şu notu yazmıştır. “Kütübhanemde Es-Seyyid Raşid künyeli ve 1216 tarihli sülüs ve nesihle yazılmış bir kıt'a mevcuttur. Bu Raşid'in hüviyeti öğrenilemedi³⁸.”

TEZ SIRA NO: 55

Envanter No: 1557

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 13 x 20,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: İsmâil Zühdi (ö.1221/1806)

³⁸ İbnülemin, *Son Hattatlar*, İstanbul 1955, s. 301.

Metin: Hadîs-i Şerîf

Kâde'l-fakru en yekûne küfran

Qāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Len yunecci ehadeküm ‘amelehu kıyle ve lâ ente yâ Rasûlallâhi. Qāle ve lâ ene illâ en yetegammedâni’llâhu bi-fadlihî ve rahmetihî. Qāle’n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve ve selleme. Ezîbû ta‘ameküm bi-zikrillâhi. Allâhümme şalli ve sellim ‘alâ eşrafi’l-halki Muhammedin ve âlihî ecma‘in. Nemaqahû el- müznibu İsmâ‘îl ez-Zühdi

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı ile yazılmıştır. Sülüs satırın sonundaki işaret bazı eserlerde nesih satırların sonunda da görülmektedir. Dikkat çeken bu remzin ne amaçla yazıldığı tespit edilememiştir.

Durak tezyinatı yapılmış, cetvelleri çekilmiş, sülüs ve nesih satırların boşluklarına altın yapraklar serpiştirilmiştir. Koltuklarda basit bir halkar çalışması mevcuttur. Koltukların bordüründe kurt bulunmaktadır. Bordürde iki altın cetvel arası boş bırakılmıştır. En dışta zerefşan uygulanmıştır (Resim 54).

TEZ SIRA NO: 56

Envanter No: 1445

İç Ebat (boy-en): 10,5 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 22 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: İsmail Zühdi

Metin: Hadîs-i Şerîf

Râ‘i’l-hakka ‘inde galabâti’n-nefsi ve ‘anhu

Qāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Men lezime’s-sultâne’ftutine. Ve me’zdâde ‘abdun mine’s-sultâni dünuvven illâ’zdâde mine’llâhi bu’den. Qāle Rasûlullâhi salavâtullâhi ‘aleyhi ve selâmuhu. Men ehlâsa li’llâhi erbe‘îne sabâhan zâherat yenâbi‘u’l-hikmeti min qalbihî ‘alâ lisânihî. Ve qāle’n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve ve sellem.

Ve ente vekîli yâ vekîle ‘aleyhim fe-ğasbî

Meşakahu el-fakîr İsmâ'îl ez-Zühdi

Özellikleri: Kıt'a uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına on bir satır nesih ve sol koltuğun yanına dikey olarak yazılmış ketebe satırından oluşmaktadır. Altı dilimli daireler şeklinde durakları konulmuş, koltuklar boş bırakılmıştır. Sülüs satırın boşluklarına altın apraklar sepiştirilmiştir. Eserin dışındaki iki cetvel arasında bordürde serpmeli battal ebru vardır (Resim 55).

TEZ SIRA NO: 57

Envanter No: 1851

İç Ebat (boy-en): 22 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 32 x 29 cm.

Tarih: 1224 (1809/1810)

Hat Nev'i: Celî Sülüs-Sülüs-Nesih

Hattat: Ahmed Nâilî Efendi (ö.1227/1812)³⁹

Metin: Tuğra, Hadîs-i Şerîf, Duâ

Şefâ'atî li-ehli'l-kebâir min ümmeti.

Ketebehû ed'afu 'ibâdillâhi'r-rahmân. El- Hâc Ahmed el- ma'rûf beyne'l-küttâb bi- Nâilî es-sâkin fi Ebî Eyyûbi'l- Enşârî. Ve nefes'ana'llâhu bi-şefâ'atihî

Sene erbe'a ve işrûne ve mieteyni ve ba'de'l-elf.

Hacecnâ me'a'l-huccâci haccen ke-huccetihim hacceten fe-tehaccetû

Allâhümme ehsin 'âkıbetenâ fi'l-umûri küllihâ ve ecirnâ min hızyi'd-dünyâ ve 'azâbi'l âhira inneke 'alâ külli şey'in kadîr. Ve şallallâhu 'alâ seeyyidinâ Muhammedin ve 'alâ âlihî ve şahbihî ecma'in. Bi-rahmetike yâ erhamerrâhimîn.

Ketebehû el-Hâc Ahmed el- ma'rûf bi-Nâilî

³⁹ **Ahmed Nâilî Efendi (ö. 1227/1812):** El-Hâc Ahmed Nâilî Efendi "Galatalı Nâilî" adı ile de bilinmektedir. Yazdığı mushafların ketebesinde kimi zaman "es-sâkin fi Galata" kimi zaman "es-sâkin fi Eyyûb" ifadesinini yer alması Eyüb ve Galata'da oturduğuna işaret etmektedir. Yazıyı Mustafa Kütâhî'den öğrenmiş, 120'den fazla Kur'an-ı Kerîm ve bir çok Şifâ-yı Şerîf yazmıştır. *Hatt u Hattâtân*'da "Mevlânâ Ahmed" adı ile kaydedildiği gibi bazı eserlerinde de Kasımpaşa'lı ketebesi kullandığı kayd edilmektedir. Hızlı ve gayet güzel yazılar yazdığı kabul edilen Ahmed Nâilî Efendi, 1227 (1812)'de vefat etmiş ve Haliç'te Yâ Vedûd Kabristanı'na defnedilmiştir. (İbnülemin, *Son Hattatlar*, İstanbul 1955, s. 218; Ş. Rado, *Türk Hattatları*, s. 187.)

Sene 1224

Özellikleri: Eserin tertibinde üstte tuğra şeklinde tasarlanmış bir hadîs-i şerîf, altında iki satır nesihden sonra bir satır sülüs ve üç satır nesih yazısı bulunmaktadır.

Tuğranın boşluğunda yeşil, mavi, kırmızı renklerin kullanıldığı zarif bir tarama şükûfe demeti yerleştirilmiştir. Sülüs satırın sonundaki dikdörtgen boşlukta ve nesih satırın iki yanındaki farklı boyutlu koltuklarda lacivert ve altın zeminli klasik tezhip uygulanmıştır. Solfaki koltuk altın üzerine kurtlar ve kırmızı gölgeden oluşan bir bordürlü çevrelenmiştir. Eserin açık yeşil zeminli bordüründe iki yanından altın cetveller ve ortasından iki kırmızı iplik geçmektedir. Altın cetvelin biraz uzağında iki beyaz kuzu vardır. Eserin dış pervazındaki boşluğa bordürden itibaren zerefşan uygulanmıştır (Resim 56).

TEZ SIRA NO: 58

Envanter No: 1149

İç Ebat (boy-en): 11 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22 x 30 cm.

Tarih: 1225 (1810-1811)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Muhammed Ataullah (ö.1242/1827)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Allâhümme bârik lenâ fî Recebe ve Şa'bâne ve bellignâ Ramağâne.

'An Enes [i]bni Mâlik R.Đ. Ennehû kâle. Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Efdalu's-şavmi ba'de Ramağâne. Şavmu Şa'bâne'l-mu'azzami Li-ta'zîmi Ramağâne. Ve efdalu's-şadaqati şadaqatiin fî Ramağâne. Ve kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Şa'bânü şehri ve Ramağânü şehru'llâhi ve Şa'bânu'l-mu'tahhiru ve Ramağânu'l-mükeffiru. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ eşrefi'l-halki Muhammedin ve âlihî ecma'in.

Sevedehû Muhammed Ataullah ğufira leh. Sene 1225.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı kullanılarak yazılmış olup ilk üç satır nesih kısa tutulmuş, son iki satır nesih hattı baştaki sülüs

hattıyla aynı uzunlukta yazılmıştır. Yazının sülüs satırındaki hadîs-i şerîfte “ve belleġnâ Ramazâne” ibaresi muhtemelen sülüs satırın uzamaması için nesih hattıyla yazılmıştır.

Eserin koltuk kısımlarında yaprak ve çiçeklerden oluşan ibtidai bir kompozisyon mevcuttur. Cetvellerin dışında altınla kontürlenmiş, yaprak ve çiçek motifleriyle oluşturulmuş iki iplik hat üzerinde yürüyen zeminsiz kompozisyon vardır. Yazıyı çevreleyen altın cetvelin ve onu çevreleyen iki iplik kompozisyonun dışında beyaz kuzular mevcuttur. Duraklarda penç motifinin kullanıldığı eserin genel durumu iyi olup yıpranma belirtileri asgarî düzeydedir (Resim 57).

TEZ SIRA NO: 59

Envanter No: 1846

İç Ebat (boy-en): 16,5 x 15 cm.

Dış Ebat (boy-en): 27 x 25cm.

Tarih: 1226 (1811/1812)

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih

Hattat: Seyyid Osman Rüşdî

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve ‘anhû şallallâhu ‘aleyhi ve sellem.

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İlâ men ĵarube ileyye min cihet’ d-dîniyyetî lâ min ciheti’ t-ıyniyyeti. Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Küllü mü’minin taııyyin naııyyin fe-huve âlî. Ķāle’n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Eııabbu’n-nâsi ilâ’llâhi el-ferrârûne bi-dînihim me’a ‘İse’bni Meryeme yevme’l-ııyâmeti.

Sevvedehû es-Seyyid Oıımân Rüşdî

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı ve en altta ketebe satırı levhayı ortalayacak şekilde altıncı nesih satır olarak düzenlenmiştir.

Muntazam durak tezyinatı yapılmış, cetvelleri çekilmiş ve koltuk kısımları boş bırakılmıştır. En dışta zemin üzerine köşelerde yoğunlaşan büyükçe bir altın zincir motifi bulunmaktadır. Yazının çevresine kırmızı kağıt yapııştırılmıştır (Resim 58).

TEZ SIRA NO: 60

Envanter No: 1261

İç Ebat (boy-en): 9 x 15 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21 x 27 cm.

Tarih:1237 (1882)

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Vehbî

Metin: Besmele, Hadîs-i Şerîf

Bismillâh irrahmân irrahîm

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İne şerra’n-nâsi ‘inde’llâhi menzileten yevme’l kıyâmeti men terakehu’n-nâsu’ttikâe şerrihi ve yurvâ ittikâe fuşşih. Ve kâle lâ hasede illâ ‘alâ işneyi raculun âtâhu’llâhu’l-Kurâne fe-huve yekûmu bihî ânâe’l-leyli ve ânâe’n-nehâri ve raculun âtâhu’llâhu mâlen fe-huve yunfîku minhû ânâe’l-leyli ve ânâe’n-nehâr.

Ketebehû’l-fakîr Vehbî

Sene 1237 (1821/1822)

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmıştır.

Durak işaretleri konulmuş ve cetveller şekilde çekilmiştir. Ebatları birbirinden farklı olan koltuklarda 1260 nolu eserdeki basit motifler tekrarlanmıştır. Sülüs satırdaki sin keşidesinin üst boşluğunda cetvele yapışık bir şekilde rûmi ve yapraklardan oluşan zeminsiz, altınla çalışılmış yarım bir kompozisyon mevcuttur. Yazının dış pervazında düz mavi renk üzerinde tahrirsiz araları boş altın cetvel vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 59).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 61

Envanter No: 1413

Ebat: 13 x 22,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih-Rik'a

Hattat: Ömer Vasfi (ö. 1240/1824)⁴⁰

Metin: Duâ

Estağfiru'llâhe min sem'î ve min başarî ve min damîrî ve min fikrî ve min hikemî

Estağfiru'llâhe mimmâ kad cenethü yedî mine'l haşâyâ ve mimmâ kaddemet kademî.

Laz Ömer Efendi

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve bir satır nesih yazılarından oluşan eserde sülüs satırın son kısmında “fikrî ve min hikemî” ibareleri satırın üst ve altına nesih hattıyla yazılmıştır. Yazının sol alt kısmında rik'a hattı ile “Laz Ömer Efendi” ibaresi muhtemelen imza maksadıyla yazılmamıştır. Bir çalışma sayfası olma ihtimali vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 60).

TEZ SIRA NO: 62

Envanter No: 1160

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17,5 x 25 cm.

Tarih: 1249 (1833-1834)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Osman Naîm Efendi

Metin: Hadîs-i Şerîf, İcâzet metni

Ekremu'n-nâsi etkâhüm.

Kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Ekrimû'l-'ulemâe fe-innehüm vereşetü'l-enbiyâ.

⁴⁰ **Ömer Vasfi Efendi (ö. 1240/1824):** Trabzonludur. Laz Ömer olarak da bilinirdi. Bazı yazılarında “Laz Ömer” şeklinde imzası görülmektedir. Önce Hâfız Yusuf Efendi'ye talebe olmuş, sonra Yamakzâde Salih Efendi'den meşk ederek sülüs ve nesih yazıyı öğrenmiştir. Enderûn-ı Hümâyûn yazı hocalığına tayin edilmiş, Enderûnda ve dışında pek çok talebe yetiştirmiştir. Kasımpaşa'da kışla kapılarının, kışla içindeki caminin (Kalyoncular Kışlası Camii), o bölgedeki Hasan Paşa Çeşmesinin yazıları Ömer Vasfi Efendi'ye aittir. 15 Şaban 1240 (4 Nisan 1825)'de vefat eden hattat Karacaahmed Kabristanında Şeyh Hamdullah'ın kabri civarında medfundur. (İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 259; Ş. Rado, *Türk Hattatları*, s. 195)

Ezintü bi-vaç'î'l-ketebete li-nâmiķi hâzihi'l-kıt'ati'l-mustahseneti mîr es-Seyyid Osmân Na'îm Efendi zâde'llâhu 'ilmehû ve ma'rifetehû ve ene'd-dâ'î Hâfız Muhammed Râġıb.

Ezintü bi-vaç'î'l-ketebete li-kâtibi hâzihi'l-kıt'ate's-şerîfete mîr es-Seyyid Osmân Na'îm Efendi 'aleyhi i'ânetü'l-Bârî ve ene'd-dâ'î es-Seyyid Muştafâ Râsih.

11 Ra Sene 49

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, iki satır nesih hattıyla tertîb edilen eser bir icâzetnâmedir. İki farklı hocanın icâzet metni mevcuttur. Kıt'a yeşil zemin üzerine, icâzet metinleri nohudî renk üzerine yazılmıştır.

Sülüs satırda yazının etrafındaki boşluklar serbest altın çiçek motifleri ile doldurulmuştur. Son kısmında altı yapraklı merkezsel hatayi şeklinde bir durak vardır. Nesih satırlar altın üzerine iğneperdah çalışılmış beyne's-sütûra alınmıştır. Yıldız ve çiçek motifli durakalar mevcuttur. İki yanındaki koltuklarda iğneperdahlı altın zemin üzerine şemse içinde renkli bir şükûfe demeti ve köşelerde basit çiçek motifli tezyinat vardır. Koltuklar açık mavi zemin üzerine zencerekle çevrenmiştir. İcazet metinleri altın dendanlarla sınırlanmış, dendanların dışı turkuaz zemin üzerine altınla tezhiplenmiştir.

Yazı çevresi altın cetvele ve nohudî zemin üzerine iki iplik bordürle çevrenmiştir. Bordürün dış kısmındaki kalın ve ince cetveller arasında beyaz bir kuzu mevcuttur. En dışta altın cetvellerle sınırlanmış mavi zemin üzerine altınla çalışılmış halkar mevcuttur. Bordür ve halkar kısımlarında yıpranmaya bağlı dökülmeler görülmektedir (Resim 61).

TEZ SIRA NO: 63

Envanter No: 1165

İç Ebat (boy-en): 11 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18 x 25,5 cm.

Tarih: 1260 (1844/1845)

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih-Dîvânî

Hattat: Mîr Mustafa Kânî(ö.1266/1850)⁴¹

⁴¹ **Mîr Mustafa Kânî(ö. 1266/1850):** Enderûn-ı Hümâyûn peşkir ağalarından Mehmed Ağa'nın oğludur. Tahsil ve terbiyesini Enderûnda gören Kânî Mustafa Bey, Sarıkçıbaşı olarak göreve başlamış 1233 (1818) yılında kahvecibaşı ve mabeyinci olmuştur. Şairliğinin yanı sıra hüsn-i hat sahasında da ehl-i hüner arasında yer almış, sülüs ve nesihte maharet göstermiştir. Yazıyı meşhur hattatlardan İsmâil Zühdi'den (ö.

Metin: Hadîs-i Şerîf

Bismillâhirrahmânirrahîm

Ûāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Men ketebe Bismillâhirrahmânirrahîm ve cevvedehû ğafara ‘llâhu leh. Şadaka ħabîbu ilâhi.

Receb-i Şerîf Sene 1260

Mîr Muştafâ Kânî nâzır-ı evķâf-ı hümayûn

Min telâmîz İsmâ‘îl Zühdi Efendi ğufire leh

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır muhakkak, üç satır nesih, sağ ve sol koltuk bölmelerinde ise dîvânî yazı kullanılarak tertîb edilmiştir. Koltuklardaki yazılar imza ve tarih içermektedir.

Nesih yazılar altın zemin üzerine iğneperdahlı beynessütura alınmıştır. Durak tezyinatı yapılmıştır. Muhakkak besmele de altın zemin üzerine iğneperdahlı beynessütura alınmıştır. Satır sonundaki boşlukta mavi zemin üzerine altınla çalışılmış sekiz köşeli bir madalyon vardır. Madalyonun alt ve üst kısımlarından “s” şeklinde uzanan yaprak ve çiçek tezyinatı mevcuttur. Cetvelleri itina ile çekilmiş olan eserde sağ ve sol koltuklar iki bölüme ayrılmış olup dış taraftaki koltuklarda yazı etrafına altınla yapılan tezhipvardır. İç koltuklarda tarih belirten yazıların üst kısmına altın ve mavi zemin üzerine çiçek motifli tezhip kompozisyonu yerleştirilmiştir. Eserin genel görüntüsü iyidir (Resim 62).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû’l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, ğufira lehû fî 19 Cemaziyelevvel Sene [1]326”

TEZ SIRA NO: 64

Envanter No: 1390

İç Ebat (boy-en): 11 x 14,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 19,5 x 23 cm.

Tarih: 1261 (1845)

1221/1806) öğrenmiştir. Sultanahmet Camii civarında Helvacıbaşı Mahallesinde konağı bulunan Kânî Mustafa Bey, Sultan II. Mahmud’un emriyle *Telhîs-i Resâil-i Rumât*ında okçulukla ilgili bir eser telif etmiştir. Cemaziyelevvel 1266 (14 Nisan-18 Mayıs 1850)’de vefat etmiştir. (Mustafa Kânî Bey, *Telhîs-i Resâil-i Rumât, Okçuluk Kitabı*, hzr. Kemal Yavuz, Mehmed Canatar, İstanbul 2010, s. XXI; Mehmed Süreyya, *Sicill-i Osmânî*, hzr. Nuri Akbayar, İstanbul 1996, c. 6, s.1790.)

Hat Nev'î: Sülûs-Nesih-İcâze

Hattat: Feride Hanım (ö.1321/1903)⁴²

Metin: Hadîs-i Şerîf, İcâzet.

El haccu'l-mebrûru leyse lehû cezâen ille'l-cennete

Kâle Rasûlullâhi şalavâtu'llâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Er-râhimûne yerhamuhümü'r-rahmân. İrhamû men fi'l-arđı yerhameküm men fi's-semâ'. Ve kâle inne'llâhe cemîlun yuhibbu'l-cemâl. Şadağa

Bi-smihî subhânehû'l-mevlâ ve kerîmehû ve laţîfehû ve ihsânehû ketebehâ es-Seyyidetü el-hâfîzatü'n-nesîbetü'l-ferîdetiün bintuhû Bahârzâdeţavvala'llâhu umrehâ ve ene'l-fakîru'l-hakîru's-seyyid Halîl eş-Şayrâfi

Ezintü bi-vaç'il ketebeti kâtibi hâzihi kı'tu'l-laţîfe'lletî ketebethâ es-Seyyidetü el-hâfîzatü'n-nesîbetü'l-ferîdetiün bintuhû Bahârzâdeţavvala'llâhu umrehâ ve ene'l-fakîru'l-hakîru's-seyyid Muhammed er-Râif.

Sene 1261

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülûs, üç satır nesih yazısı ile tertip edilen eserde alt kısımda iki ayrı bölmede icâze yazısı ile icâzet metinleri mevcuttur.

Durak işaretleri konulmuş, nesih satırlar altın ile beynessütura alınmıştır. Koltuklarda koyu lacivert zemin üzerine altın ve renkle basit bir tezhip uygulaması mevcuttur. Sülûs satırın etrafındaki boşluklaraltın ve renk kullanılarak serbest bir kompozisyonla tezyin edilmiştir. Yazının çevresi içten dışa doğru genişleyen altın cetvellerle ve aralarındaki boşluklar, açık yeşil ve pembe renk kullanılmak suretiyle bezenmiştir. Yanyana iki bölümden oluşan icâzet metni başlık tezhibi şeklinde düzenlenmiştir. İki tarafındaki boşluklara koltuklardaki tezhip kompozisyonunun benzeri uygulanmıştır. İcâzet metinlerinin arasındaki boşlukta altın zeminli dairenin içini dolduran yazı okunamamıştır. En dışta kalan bölüme yeşil zemin üzerine tek hat üzerinde yürüyen, dal ve yapraklardan oluşan, altın ve renk kullanılmış birsu yolu mevcuttur. Tezyinatı latif bir görünüm arzeden eserin kağıt kenarlarında görülen yıpranmalar dışında genel durumu iyidir (Resim 63).

⁴² **Feride Hanım (ö. 1321/1903):** Kastamonuludur. Tanınmış âlim ve şairlerden Baharzâde Hammâmî Mehmed Efendi'nin kızıdır. Yedi yaşında Kur'ân-ı Kerîm'i hıfzetmiş, babasından Arapça ve Farsça öğrenmiştir. Hasan Şevki Efendi'den sülûs ve nesih yazıyı öğrenmiş, icâzetini aldıktan sonra sekiz Mushaf-ı Şerîf ve Muhammediye yazmıştır. Daha sonra şiire heves ederek babasının şiirlerine nazire yazmaya başlamıştır. 10 Cemâziyelevvel 1321 (4 Ağustos 1903)'de vefat eden Nesibe Feride Hanım, Yakup Ağa Camii haziresine defnolunmuştur. (Hilal Kazan, *Dünden Bugüne Hanım Hattatlar*, İstanbul 2010, s. 93; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 773.)

TEZ SIRA NO: 65

Envanter No: 1488

İç Ebat (boy-en): 15,5 x 10,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 29 x 23 cm.

Tarih: 1262 (1845/1846)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Muhammed Zühdî

Metin: Kelâm-ı Kibâr, Duâ

Ġanîmetü'l-mü'mini vicdânü'l-ĥikmeti

Şadaқа'llâhu'l-'azîzü'l-celîlü'l-cebbâr. Ve belleġa rasûluhu'l-ĥalîmü'l-kerîmü'l-muĥtâr. Ve naĥnu 'alâ ma kâle ĥâlikunâ ve râzîkunâ ve mevlânâ mine's-şâhidîne bi't-tasdîki ve'l-ikrâr.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Allâhümme irĥamnâ bi'l-Ķur'ân. Ve'c'alhu lenâ imâmen ve nûran ve huden ve rahmeten. Allahümme zekkîrnâ minhu mâ nesînâ ve 'allimnâ minhu mâ cehlinâ ve'rzuknâ tilâvetü ânâe'l-leyli ve'n-nehâr. Ve ce'alhu lenâ ĥucceten yâ rabbe'l-'âlemîn.

Ketebehu'l-fakîr es-Seyyid Muhammed ez-Zühdî min telâmîzi 'Abdülkâdir eş-Şükrî Kâtibü's-sarayı's-sulţânî ġafera zunûbehümâ.

Sene işneyn ve sittîne ve mieteyni ve elf.

Özellikleri: Eser, uzun tutulmuş bir satır sülüs ve on iki satır nesih yazıdan oluşmaktadır. Nesih satırlar sülüs satırın altına dikey olarak yerleştirilmiştir.

Altın durak işaretleri ve cetveller tahrirsizdir. Koltuklarda tahrirsiz serbest çalışılmış bir süsleme mevcuttur. Açık kırmızı bir kağıda yapıştırılan eserin genel durumu iyidir (Resim 64).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”.

TEZ SIRA NO: 66

Envanter No: 1396

İç Ebat (boy-en): 31 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 41 x 28 cm.

Tarih: 1265 (1848/1849)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Seyyid Muhammed Sa'îd

Metin: Besmele, Hadîs-i Şerîf, İcâzet.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Ķāle'n-nebiyyü şalvātu'llâhi 'aleyhi ve selâmu. Allâhümme ahsin 'âkıbetinâ fi'l-umûri küllihâ. Ve ecirnâ min hızyi'd-dünyâ ve 'azâbi'l-âhirati. İnneke 'alâ

Hayruküm men te'alleme'l Ķur'âne ve 'allemehû.

Bismillâhirrahmânirrahîm. El-ğamdü li'llâhillezî tekaddese zâtuhû 'ani'l- beyâni ve'l-ğalem. Ve's-şalâtü ve's-selâmu 'alâ men tenezzehe şumû'u benânihi 'an edhineti'r- rakami ve 'alâ âlihî ve eşhâbihî ze-vi'l-ihsâni ve'l-keremi. ve ba'du fe-lillâhi derru kâtibi hâzihi'l-ğıt'ati'l-merğûbeti es-Seyyid Muhammed es-sa'îd et-ab'î. Ķaysu ebraze rumûze fûnûnihi bi-Yâkûti'l-ğalemi. Ecâze lehû es-Seyyidu'l-ğafizu Ķalîlu el-Ķalîmî. Li-seneti Ķamsete ve sittîne ve mieteyni ve elf.

Ezintuhû ve eceztuhû bi-vaç'i'l-ketebeti ve ene'd-dâ'iyu Mustafa el-Fevzî el-Müftî bi-mağmiyye-i Edirne bûrike lehu ve ezine lehû ed-dâ'î Muhammed el-Medhî. Ve ezine lehû el-Ķac Şerîf el-Ķıfzî. Ve ezine lehû el-fakîr eş-şeyh Hasen er-Rızâî. Ve ezine lehû el-ğafiz Ahmed er- Rızâî. Ve ezine lehû al-Ķac Ahmed eş-Şûfi bâreke'llâhu Ķağğahû ve Ķale 'umrahû ve zâde ma'rifetehû. Ve ezine lehû el-fakîr İbrâhîm el-Ķamdi. Ve ezine lehû el-fakîr el-ğafiz Muhammed en-Necâtî. Ve ezine lehû el-fakîr el-ğakîr el-Ķafiz Muhammed eş-Şerîf el-Ķulûsî bâreke'llâhu Te'âlâ. Ve ezine lehû el-ğafiz Ķâhir er-Rıf'atî. Ve ezine lehû el-ğafiz Muhammed eş-Şabrî. Ve ezine lehû es-Seyid el-Ķafiz el-Ķakî . Bâreke'llâhu Ķağğahû. Ve ezine lehû Edhem es-Sırrî. Ve ezine lehû el-Ķac Hasen el-Ķüsnî. Ve ezine lehû Süleymân el-Ķulûsî. El müştehir bi-ğâimmekâm. Ve ezine lehû es-Seyyid el-ğafiz Ahmed en-Nûrî. Ve ezine lehû el-ğafiz Muştafâ eş-Şevkî. Ve ezine lehû el-fakîr Muhammed el-'Arif ez-Zihni. Ve ezine lehû es-Seyyid el-ğafiz Emîn er-Rüşdî. Ve ezine lehû el-ğafiz Muhammed el-Medhî el-Müştehir bi-câmi'-i 'atîğ h[ğ]atîb.ve ezine lehû el-ğafiz Muştafâ eş-Şükrî. Bâreke'llâhu Ķağğahu ve Ķale 'umrahû ve zâde ma'rifetehû. Sene

Özellikleri: Sırasıyla uzun tutulmuş bir satır sülüs, altı satır mâil nesih, uzun tutulmuş bir satır sülüs ve üçsatır nesih hattının ardından nesih yazısı ile uzunca bir icâzet metninin terkibinden oluşan levha farklı bir eserdir. Klasik kıt'a bölümü hazırlandıktan sonra geniş bir cetvelle ayrılan bölümde hamd ve duadan sonra, hattatın

hocasının icâzet metni, alt kısımda ise onbeşden fazla hattatın icâzet ifadeleri bulunmaktadır.

Durak işaretleri konulmuş cetvelleri çekilmiştir. Eser iki parçadan oluşmakta olup boyuna katlanabilir bir durumdaki murakka‘ tarzındadır. Satırlar altın üzerine iğneperdah çalışılmış beyneşütûra alınmış, durak tezyinatı yapılmıştır. En üstte besmelenin sin keşidesinin üst boşluğunda birbirine bağlı “S” ler üzerinde altı yapraklı merkezsel hatailerin bulunduğu ve zeminin tamamen yapraklarla doldurulduğu altın ve yeşil renk kullanılarak oluşturulmuş bir kompozisyon mevcuttur. Alt boşluğunda yaprak ve çiçeklerden oluşan tek hat üzerinde yürüyen serbest bir tezyinat vardır. Besmele satırını nesih satırlardan ayıran şeritte üçgen noktalı zencerek, zencereğin etrafında mavi bir iplik mevcuttur. Koltuklara sin keşidesinin üstündeki desenin aynısı simetrik bir şekilde yerleştirilmiştir. Koltukların etrafındaki bordürde içinde beyaz kurtların olduğu mavi ve yavruağzı bir iplik vardır. Koltuklu bölümle alt sülüs satırı mavi bir iplik ayırmaktadır. Altındaki sülüs satırın solunda altınla serbest çalışılmış bir tezyinat mevcuttur. Bu satırla eserin üst parçası son bulmaktadır. Alt parçadaki nesih satırları bir kısmını pembe üzerine kırmızı gölgelerin olduğu bir iplik ayırmaktadır. Eserin tamamının pervazında halkar çalışması mevcuttur (Resim 65).

Koleksiyonda bulunan ve geleneksel olarak tertib edilen icâzet levhalarından farklı özellikleri olan bir levhadır. Metinde birden fazla hocanın icâzet cümleleri kendi hatları ile yer almıştır. İncelemesini yaptığımız icâzet levhası Uğur Derman’ın bir makalesinde⁴³ Edirnekârî olarak kaydettiği icazetnameye bir örnektir. Zaten hattatın hocasının dışında icâzet cümlesi yazanların ilki dönemin Edirne Müftüsü Fevzi Efendi olması bu görüşü desteklemektedir. Buna benzer olarak farklı sayfalarda farklı hocalardan icâzet alınarak murakka‘ haline getirilen icazetnameler de görülmüştür.

TEZ SIRA NO: 67

Envanter No: 1463

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 13 cm.

Dış Ebat (boy-en): 13,5 x 16,5 cm.

Tarih: 1267 (1850/1851)

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih-Ta‘lik

Hattat: Râşid Eyyûbî (ö.1297 /1880)⁴⁴

⁴³ Uğur Derman. “Türk yazı sanatında icâzetnameler ve taklid yazılar”, VII Türk Tarih Kongresi Ankara 25-29 Eylül 1970, *Kongreye sunulan bildiriler TTK* 1973, s. 716-728

⁴⁴ **Râşid Eyyûbî (ö.1297 /1880):** 1232 (1816) yılında Eyüp’de, Câmî-i Kebîr mahallesinde dünyaya gelmiştir. Hattat Hüseyin Şakir Efendi’nin oğludur. Zamanın yazı üstadlarından Kebecizâde Mehmed

Metin: Hadîs-i Şerîf

İnnema'l-a'mâlu bi'n-niyâti.

Ûāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İnnne ahsene'l-ħaseni el-ħuluķu'l-ħasenu.

*Râşid Eyyûbi*267

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve iki satır nesih yazısı bulunan eserde sol koltuğa doğru imza satırı nesta'lık hattı ile yazılmıştır. Genel olarak sülüs-nesih kıt'alarda ketebe satırı icâze veya nesih hattı ile yazılagelmekte olup bu levhada istisnâ bir durum görölmektedir.

Koltuklarda boş zemin üzerinde altınla belli belirsiz bir çiçek demeti bulunmaktadır. Sülüs satırın sonundaki boşlukta altınla negatif bir gül çalışılmıştır. Cetveller altındır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 66).

TEZ SIRA NO: 68

Envanter No: 1412

Ebat: 11 x 17,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hakkâkzâde Mustafa Hilmi (ö. 1268/1851)⁴⁵

Vasfi Efendi (ö. 1228/1832)'den sülüs ve nesih meşketmiş ve 1243 (1827) yılında icâzet almıştır. Sülüs ve Nesih yazıyı çok güzel yazan Râşid Efendi otuzyedî Kur'ân-ı Kerîm, iki Buhârî, birçok Delâil-i Hayrât ve Şifâ-yı Şerîf yazmıştır. Bir Kur'ân-ı Kerîm'i Sultan Mahmûd türbesinde bulunmaktadır. Râşid Efendi'nin ölüm tarihi kesin olarak bilinmemektedir. *Hatt u Hattâtân*'da 1292 (1875) yılı olarak kaydedilmiş olmakla birlikte *Türk Hattatları*'nda 1297 (1879) olarak verilmiştir. Torunu Cenap Yazansoy'un ifadesine göre yazılarının en son h. 1297 tarihini taşıdığından muhtemelen bu yılın sonlarında vefat etmiş olabileceği yönündedir. (Mehmed Nermi Haskan, *Eyüplü Hattatlar*, hzr. Süleyman Berk, İstanbul, s.124.)

⁴⁵ **Hakkâkzâde Mustafa Hilmi (ö. 1268/1851):** Hangi tarihte, nerede doğduğu bilinmeyen Hakkâkzâde sülüs ve nesih yazıyı Laz Ömer lakaplı Ömer Vasfi Efendiden öğrenmiştir. 1235 (1819) yılında Fatih'te Nakşidil Valide Sultan (Sultan II. Mahmud'un validesi), daha sonra Bezmiâlem Valide Sultan (Sultan Abdülmecid'in annesi) mektebinde hocalık yapmıştır. Hocası Ömer Vasfi'nin kabir kitabesini yazmış ayrıca *Mizânü'l-Hattadlı* risalenin İstanbul Millet Kütüphanesinde bulunan nüshasını da Mustafa Hilmi kaleme almıştır. 1268 (1851)'de vefat eden Hakkâkzâde Taksim civarında o zaman mevcut olan

Metin: Besmele, Hadîs-i Şerîf

Bismillâhirrahmânirrahîm

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Ekrimû ĥamelete'l-Ķur'âne [fe-men] ekremehüm feĶad ekremenî. ŞadaĶa Rasûlullâh.

Ketebehû ed'afu'l-küttâbi Muştafa el-Hilmî bi-Hakkâkzâde

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs üç satır nesih hattı ile yazılan eserde hiç bir tezyinat yapılmamış olup eserin kenarlarında yıpranmalar vardır (Resim 67).

Eserin zâhrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- Seyyid Mahmûd Kemâl”

TEZ SIRA NO: 69

Envanter No: 1545

İç Ebat (boy-en): 7 x 14,5

Dış Ebat (boy-en): 13 x 20,5

Tarih: 1171 (1757/1758)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâfız Yûsuf (ö. 1201/1787)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve ‘anhu tâtü'n-nisâi nedâmetün. ŞadaĶa

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. E-lâ uĥbiraküm bi-ĥayri'n-nâsi raculun mumsikün bi-'inâni feresihî fi sebîli'llâh. Ve Ķāle e-lâ uĥbirküm bi-şerri'n-nâsi raculün yes'elu bi'llâhi ve lâ yu'tî bih.

Ketebehû Yûsufu'l-ma'rûf bi-hâfizi'l-Ķur'ân.

Fî Ramağân Sene 71

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmıştır.

Ayaspaşa kabristanına defnedilmiştir. (Süleyman Kınlı, *Hatt u Hattâtânda Osmanlı Hattatları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007 s.125, İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 213, Ş. Rado, *Türk Hattatları*, s. 208.)

Duraklar konulmuş, cetveller çekilmiş, koltuklar boş bırakılmıştır. İki cetvelin arasındaki mavi zeminli bordüre zerefşan uygulanmış ayrıca iç kenarlarına beyaz kuzu çekilmiştir.Eserin pervazında açık renk zemin üzerine zerefşan yapılmıştır. Koleksiyonda camlı çerçeve içinde bulunan esede renk değişimleri mevcut olup ahşap çerçeve yıpranmıştır (Resim 68).

TEZ SIRA NO: 70

Envanter No: 1144

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 14,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 21 cm.

Tarih: 1273 (1856-1857)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Raşid Efendi (ö. 1297/1880)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve'l-ḥayâu şu'betün mine'l-îmân. Şadaka Rasûlullâh

Ve'l-iblü ve'l-feddâdîne min ehli'l-veber. Ve's-sekînetü fî ehli'l-ğanem. Ve 'anhû R.D 'An Rasûlillâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Kâle mâ be'asallâhu nebiyyen illâ ra'a'l-ğanem. Fe-kâle aşhâbuhû ve ente, kâle ne'am küntü er'â alâ qarârîta li-ehli Mekkete. Ve kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. El-îmânu biğ'un ve sittüne şû'beten. Ve'l-ḥayâu şu'betün mine'l-îmân. Şadağa Rasûlullâh.

Ketebehû Râşid. Sene 73.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattıyla yazılmıştır. Sülüs satırın sonundaki “Rasûlullâh” kelimesi muhtemelen ölçüde tenasüp için satırın hemen altına nesih hattıyla yazılmıştır.

Yazının bordürü iç kısımda yeşil cetvel ve yeşilin dışında altın cetvelden oluşmaktadır. Durak tezyinatı yapılmış olup her durakta aynı motif kullanılmıştır. Çevresi zerefşan tekniğiyle altınlanmış olup koltuklar hazırlanmış ancak tezyinat yapılmamıştır. Eser iyi durumdadır (Resim 69).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, ğufira lehumâ fî 22 Şehr-i Şevvâl Sene 1324”

TEZ SIRA NO: 71

Envanter No: 1151

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 14 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21 x 26,5 cm.

Tarih: 1278 (1861-1862)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Muhammed Recâî Efendi (ö. 1291/1874)⁴⁶

Metin: Hadîs-i Şerîf

El-Cemâ'atü rahmetün ve'l-furkatü 'azâb.

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İnne eşedde'n-nâsi 'azâben yevme'l-kıyâmeti 'indellâhi'l-muşavvirûn. Allâhümme şalli 'alâ Muḥammedin ve şahbihi ve sellim.

Ketebehû Muhammed Er-Recâî. Sene 278.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı kullanılarak tertib edilmiştir.

Sağ koltuk sol koltuktan dar olup her iki koltuk da mavi zemin üzerine bir tam ve bir yarım şemse formları ve çiçeklerden oluşan bir kompozisyonla tezhiplenmiştir. Yazı kırmızı ve lacivert renklerle hazırlanmış bir hatip ebrûsuyla çerçevelemiştir. Yazıyla ebru arasında, ebruda kullanılan renklerle uyumlu bordür, kuzu ve altın cetveller mevcuttur. Bordür de dahil olmak üzere etrafına gümüş varak kullanılarak zerefşan tekniğiyle süsleme yapılmıştır. Sülüs satırın baş kısmında, yazının silinmesine sebebiyet verecek derecede ve diğer bölgelerde gözle görülür yıpranmalar mevcuttur (Resim 70).

Eserin zahrında "Müzehhib Ali Efendi fî 19 z[ilhicce] Sene ...ifadesi mevcuttur.

⁴⁶ **Muhammed Recâî Efendi (ö. 1291/1874):** Sütücelidir. Mehmed Şakir Recâî Efendi 1218 (1803)'de doğmuştur. Maden Kalemi başkâtibi Nuruddin Efendi'nin oğludur. On yaşında okuyup yazmaya başlayan Mehmed Şakir Efendi on üç yaşında iken nesih ile Amme sûresini yazmış, bunun üzerine kendisine hocası Filibeli Mehmed Efendi tarafından icâzet ve "Recâî" mahlası verilmiştir. Bir müddet Divân-ı Hümâyûn Kalemlerine devam etmiştir. Türk edebiyatının ünlü şahsiyetlerinden Recaizâde Mahmud Ekrem Bey'in babasıdır. Meşhur Hocapaşa yangınında Çemberlitaş'taki evi yanmış; kırk senede topladığı nefis kitaplar, yazılar ve kendi eserleri mahvolmuştur. Recâî Efendi sülüs, celf sülüs ve nesih yazıyı güzel yazmasının yanında ta'lik yazıyla da meşgul olmuştur.. Hayatının sonuna doğru çok sıkıntılı günler geçirmiş, 13 Şevval 1291 (23 Kasım 1874) tarihinde vefat etmiş ve Eyüp'te defnedilmiştir. (İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 311; Ş. Rado, *Türk Hattatları*, s. 215.)

TEZ SIRA NO: 72

Envanter No: Yok (ibnülemin kayıt no 124)

İç Ebat (boy-en):10 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 19,5 x 29 cm.

Tarih: 1283 (1866/1867)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Şefik(ö.1297/1880)⁴⁷

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Ka'b b. Züheyr)

Leḳad eḳūmu makāmen lev yeḳūmu bihî. Erâ ve esme‘u ma lev yesme‘u’l-fîlu.

*Lâ te ‘huẓnî bi-ekvâli’l-vuṣâti ve lem ezneb [uẓnib] ve in keşurat ‘anni’l-ekāvîlu.
Hatâ vaḳa ‘tu yemînî lâ unâziruhû. Fî keffi zî neġamâtin kâlehû’l-kâlu.*

Le-ẓalle yur‘adu illâ en yekûne lehû. Mine’r-rasûli bi-iznillâhi tenvîlu.

Sevvedehû Muḥammed Şefîk

1283

Özellikleri: Eser, uzun tutulmuş iki satır sülüs yazı arasında iki satır nesih yazı ile tertib edilmiştir. Üstteki sülüs satırın son kelimesi olan “filu” sülüs kaleminden daha dar bir kalem ve nesih hattı ile yazılmıştır. Alttaki sülüs satırın son kelimesi “tenvîlu” ise satırın altına nesih kalemi ve nesih yazı ile yazılmıştır. Sol koltukta mâil olarak icâze hattı ile imza ve tarih görülmektedir.

Durak tezyinatı yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Koltuklarda mavi zemin üzerinde basit, çiçek ve yaprak desenlerinden oluşan serbest kompozisyonlar bulunmaktadır. İki altın cetvel arasındaki bordür boş bırakılmış olup ortasından beyaz bir kuzu

⁴⁷ **Mehmed Şefik (ö.1297/1880):** 1820 yılında İstanbul'da dünyaya gelen Mehmed Şefik Bey'in babası Süleyman Mahir Bey'dir. Trabzonlu Laz Ömer Efendi'nin öğrencilerinden Ali Vasfi Efendi'den sülüs-nesih yazılarını öğrenmiş, onun vefatından sonra teyzesinin kocası olan Mustafa İzzet Efendi'ye devam etmiştir. Ta'lik yazıyı da Ali Haydar Bey'den öğrenmiştir. Ayasofya Camii'nin mihrap içinde hakkedilmiş ayet-i kerime, Kudüs'te Kubbetü's-Sahra'nın çini üzerine nakşolunmuş Yasin Süresi, Sultan Abdülmecid Türbesi'nin kuşak yazıları, İstanbul Üniversitesi'nin Bayezit'teki merkez binası üzerindeki yeşil zeminli celi sülüs mermer kitabesi onun yazılarıdır. İki Mushaf-ı Şerif, sekiz Delâil-i Hayrât, birçok murakka‘ ve levha bırakmıştır. Öğrencileri arasında Hasan Rıza ve Çırçır Ali Efendi'ler ilk akla gelen isimlerdir. 1880 yılında vefat eden Şefik Bey'in kabri Yahya Efendi Dergahı'nın haziresindedir. (M. Serin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*, s. 170; Uğur Derman, “Mehmed Şefik Bey”, *DİA*, İstanbul 2003, c.28, s.530-531.)

geçmektedir. Yazı en dışta beyaz bir kuzuyla sınırlandırılmıştır. Bordürün dışından itibaren zerefşan uygulanmıştır. Genel durumu iyidir (Resim 71).

TEZ SIRA NO: 73

Envanter No: 112 (İbnülemin kayıt no)

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 22 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâfız İbrâhîm. (ö. bilinmiyor)⁴⁸

Metin: Hadis-i Şerîf

Kefâ bi'l-mer[î] keziben en yuhaddiše bi-küllî mâ semî'â

Ķāle Rasūlullāhi şallallāhu ‘aleyhi ve sellem. Men mâte min ümmetî lâ yuşriku bi’llāhi şey’en deĥale’l-cennete ve in zenâ ve in seraka. Ve ĳāle’n-nebiyyü şalavātu’llāhi ‘aleyhi ve salāmuĥu. Men lekıye’llāhe lâ yuşriku biĥî şey’en deĥale’l-cennete. Allahümme şalli ve sellim ‘alâ nebiyyi’r-raĥmeti Muhammedin ve ālihî ve şaĥbihi ecma’in. Sevvedehu’l-faĳır Ĥâfız İbrâhîm el-ma’rûf.

Özellikleri: Kıt’a uzun tutulmuş bir satır sülüs dört satır nesih hattı ilei sülüs satırın sonundaki “semî’a” kelimesi nesih ile yazılmıştır.

Durakları konulmuş, koltuklarda koyu mavi zemin üzerinde altınlı kaba ve büyükçe bir hatâi deseni yerleştirilmiştir. Altın cetvelleri çekilmiş, bordürde hatip ebru görölmektedir (Resim 72).

TEZ SIRA NO: 74

⁴⁸ **Hâfız İbrâhîm. (ö. bilinmiyor):** Hâfız İbrahim Şevki Efendi, Fatih Camii civarında Otlukçu Yokuşu’nda yaşadı. Şair ve edebiyatçıdır. Ölüm tarihi bilinmemekle beraber Ekrem Hakkı Ayverdi koleksiyonunda 1233 (1818) senesine ait bir Kur’an-ı Kerim yazması mevcuttur. C. Huart ise 1245 (1829-30) senesine ait eserlerini gördüğünü belirtmektedir. Hâfız İbrahim Efendi, İbrahim b. Ramazan Efendi’den sülüs ve nesih yazıyı öğrenerek icâzet almıştır. Bundan başka Şeyhülislam Es-Seyyid Mustafa Efendi’ye hizmette bulunmuş, kadılık ve Anadolu Kazaskerliği de yapmıştır. 18. yüzyıl hattatı olarak sayılan İbrahim Efendi hafız olarak tanınır.(*Ekrem Hakkı Ayverdi Hatıra Kitabı*, İstanbul 1995, s. 49. C. Huart, *Les Calligraphes*,s. 192.<http://www.kalemguzeli.org/index.php?go=main&KNO=99>(05-10-2015))

Envanter No: 1574

İç Ebat (boy-en): 10,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 26 cm.

Tarih: 1291 (1874/1875)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: İmam Tahsîn (ö.1915)⁴⁹

Metin: Kelâm-ı Kibâr

Ketebtu kitâben nâiben ‘an ziyâdetin

İtteku’llâhe’llezi in kultüm semi‘a ve in damertum ‘alime

‘ale’r-rusuli tîbyânen limen kâne zâ hicrî

Şadağa ‘Ali ‘aleyhi’l-kerâmete ve ‘r-rıdvân

Harrahû Tahsîn el-İmâm

1291

Özellikleri: Eserin tertibinde uzun tutulmuş iki satır sülüs yazının arasında bir satır icâze ve altta iki satır icâze yazısı kullanılmış, en alta da tarih yazılmıştır.

İcâze yazısının iki yanındaki boşluklar sebest altın kompozisyonlarla tezyin edilmiştir. Çevresinde iki kalın altın cetvel arasında açık renk boş bordürün ortasından beyaz bir kuzu geçmektedir. Genel durumu iyidir (Resim 73).

TEZ SIRA NO: 75

⁴⁹ **İmam Tahsîn Efendi (ö.1915):** 1267 (1851)’de Tokat’ta dünyaya gelen Hâfız Hasan Tahsin Efendi Meydan Camii imamı Osman Efendi’nin oğludur. 1867 (h.1283/1284) yılında İstanbul’a giderek medrese tahsili görmüş, ayrıca Hattat Muhsinzâde Abdullah Hamdi Bey’den sülüs ve nesih meşkedip icâzet almıştır. Bu arada Muhsinzâde’nin hocası Kazasker Mustafa İzzet Efendi’den de faydalanmıştır. Beyazıt Devlet Kütüphanesine hâfız-ı kütüb olan İmam Tahsin Efendi ölümüne kadar yirmi dokuz yıl boyunca burada yöneticilik görevini sürdürmüştür. İbnülemin Mahmud Kemal ve kardeşi Ahmed Tevfik’e hocalık yapmış, İbnülemin sülüs ve nesih icâzetini ondan almıştır. Çadırcılar semtinde yer alan hanın dış cephesindeki celi sülüs “Sarnıçlı Han” ibaresi de onun eseridir. Tahsin Efendi yazılarına genellikle “Tahsin el-İmâm”, “Hâfız Hasan Tahsin” veya kısaca “Tahsin” şeklinde imza atmıştır. 13 Aralık 1915 tarihinde vefat eden Tahsin Efendi Eyüp’te Bahariye sırtlarında Kâşgarî Dergâhı yakınında defnedilmiştir. (Hüsrev Subaşı, “Tahsin Efendi”, *DİA*, İstanbul 2010, c. 39, s. 431-432; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 424-427; H. Subaşı, “Tokat’lı Hattat ve Hâfız-ı Kütüb el- Hâc Hasan Tahsin Efendi” *Tokat Sempozyumu 2012*, c. 3, s. 369-371)

Envanter No: 1258

İç Ebat (boy-en) : 7 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 31 cm.

Tarih: 1291 (1874/1875)

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: İmam Tahsîn (ö.1915)

Metin: Şiir

Ķanvâu fi ħurreteyhâ li'l-başîri bihâ 'utķun mübînün ve fi'l-ħaddeyn

Zalemtü sünnete men ehyâ'z-żalâme ilâ enişteket ĳademâhu 'd-đurra min verem.

Sevvedeû 'l-faķîr Tahsîn el-imâm

Sene 1291

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, bir satır nesih hattından oluşan levhada sol koltukta dairesel istif içinde ketebe satırı bulunmaktadır.

Durak işareti ve ince cetvel çekilmiş olan eserde sol koltukta yazı, yazının etrafına yerleştirilmiş zemini boyanmamış, tahriri yapılmamış rûmî kompozisyon, sağ koltukta yine zemini boyanmamış, tahriri yapılmamış rûmî kompozisyon bulunmaktadır. Yazının pervazında düz mavi renk üzerinde tahrirsiz araları boş altın cetvel vardır. Genel durumu iyidir (Resim 74).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”

TEZ SIRA NO: 76

Envanter No: 1587

İç Ebat (boy-en) : 18 x17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 28 x 27 cm.

Tarih: 1294 (1877/1878)

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih

Hattat: İmam Tahsîn

Metin: Kelâm-ı Kibâr

Ķāle kıbletü'l küttâbi cemâlu'd-dîn

Yâkûtu'l-Musta'şimî 'aleyhi rahmetu'llâhhi'l-meliki'l-bârî

Allâhümme şalli ve sellim 'alâ eşrefi'l-ĥalkı Muhĥammedin ve âlihi't-tâhirîn

Ve mâ şey'un bi-aĥsene min şiyâbin 'Ali

Ķāle emîru'l-mü'minîne ve imâmu'-müttekîne leysu'llâhi'l-gâlibi 'Ali bin ebî Tâlib

'aleyhi'l-kerâmetü ve'r-rıdvân. İtteku'llâhe in ĳultüm semî'a ve in eğmertüm ilmen

Etrâfihâ semtü'l-midâdi

Ketebehu'l Taĥsîn el-İmâm

1294

Özellikleri: Eserin tertibi uzun tutulmuş üç satır sülüs arasına ikişer satırlık nesih yazılar şeklindedir. Eserde cetveller çekilmiş satırlar arası yatay cetvellerle ayrılmıştır. Satırların iki yanında kalan boşluklara altın ile ince çiçek deseni çalışılmıştır. İki cetvel arasındaki kırıkbeyaz bordür boş bırakılmıştır. Gri bir kâğıda yapıştırılmış olan eserin sağ üst köşesinde su lekesi görülmektedir. Koleksiyonda camlı çerçeve içinde bulunan eserin genel durumu iyidir (Resim 75).

TEZ SIRA NO: 77

Envanter No: 1384

İç Ebat (boy-en): 9 x 20,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21,5 x 32 cm.

Tarih: 1291 (1874-1875)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Seyyid Mehmed Hilmi (ö. bilinmiyor)⁵⁰

Metin: Hadîs-i Şerîf

⁵⁰ **Seyyid Mehmed Hilmi (ö. bilinmiyor):** Merzifonludur. Seyyid Mehmed Hilmi olarak tanınmıştır. Sülüs ve nesih yazıyı Şekerzâde Mehmed Efendi'den öğrenmiş ve icâzet almıştır. Diğer yazıları da erbabından öğrendikten sonra görevi sebebiyle bazı seyahatler yapmıştır. Bu seyahatlerinden biri de Dârüsselâm Bağdat'adır. *Tuhfe*'de İsmâil Enverî (Bağdâdî)'nin tercüme-i hâlinde Seyyid Mehmed Hilmi ile bir süre Bağdat'ta görüştikleri kaydedilmiştir. Tosun Mehmed Paşa'nın kethüdalığında bulunup hasekilikten emekli olmuştur. (Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014, s. 345.)

Allâhu velyyu't-tevfik ve hüve ni'me'r-refik

Ķāle Rasūlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Men lezime's-sulţâne'ftutine. Ve mezdâde 'abdun mine's-sulţâni dünuvven illâ'zdâde mine'llâhi bu'den. Ve 'anhu mâ eskera keşîruhu fe-çalîluhu ħarâm. ŞadaĶa Rasūlullâh.

Sevvedehû es-Seyyid Muĥammed Hilmi. Sene 1291

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih yazısının yanında, koltuk tabir edilen sol bölmede imza ve tarih satırı vardır. Nesih yazıdaki incelik ve zarafet dikkat çekicidir.

Sol koltuktaki yazının etrafında ve sağ koltukta renklendirilmemiş rûmî bir desen çizimi mevcut olup iki koltuk arasında ölçü farklılığı vardır. Yeşil düz kağıt üzerine yapıştirılan yazı tahrirsiz altın cetvellerle çerçevelemiştir. Eserin genel durumu iyidir (Resim 76).

TEZ SIRA NO: 78

Envanter No: 1146

İç Ebat (boy-en): 6 x 12,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 21 cm.

Tarih: 1293 (1876-1877)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Râşid Efendi (ö. 1297/1880)

Metin: Kelâm-ı Kibâr

Ķāle 'Aliyyun kerremallâhu vechehû. Zebün vâhidün keşîrun ve elfu tâ'atin kalîlün. Ve Ķāle züllü'l-mer'i fi't-tama'i.

Zikru's-şebâbi ħasretün

Ve Ķāle 'Aliyyun kerremallâhu vechehû. Zikru'l-evliyâi yünezzilü'r-raĥmete.

Sevvedehû Râşid. Sene 92

Özellikleri: Eser eşit uzunlukta iki satır nesih hattı arasında bir satır sülüs hattıyla yazılmış olup koltuksuz tasarlanmıştır.

Cetvelleri çekilmiş, durak tezyinatı yapılmıştır. Bordürde pembe renk kullanılmış olup iki yanına altın cetveller çekilmiştir. Yazının koyu mavi zeminli dış çevresi, bordürle birlikte zereşan tekniğiyle süslenmiştir. Kullanılan malzeme zamanla oksitlendiği için boya görünümü almıştır. Yazı çevresinde ve pembe bordürün içinde beyaz kuzular mevcuttur. Ortadaki sülüs satırın boşluklarına altın yapraklar serpiştirilmiştir. Kâğıt kenarlarının yıpranmış olduğu ve renginde de değişmeler olduğu gözlenmiştir (Resim 77).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufira lehû fi 15 Cemâziyelâhır Sene 1331”

TEZ SIRA NO: 79

Envanter No: 1858

İç Ebat (boy-en): 11 x 21 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22,5 x 32 cm.

Tarih: Kayıt yok (Tezhip Tarihi 1316/1899)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Şefik (ö.1297/1880)

Metin: Besmele-i Şerîfe, Hadîs-i Şerîf

*İnnehû min Süleymâne ve innehû **Bismillâhi'r-raḥmânirraḥîm.***

Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Unzile'l-Ḳur'ânu 'alâ seb'ati ahrufîn. Li-küllî âyetin minhâ zâhrun ve batnun ve li-küllî ḥaddin maṭla'un. Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. El- mâhir fi'l-Ḳyr'âni me'a's-seferati'l-kirâmi ve'l-berarati. Ve'llezi yeḳrau'l-Ḳur'âne ve yeteta'te'u fihi ve huve şâḳḳun lehu ecrâni.

Sevvedehû Muhammed Şefik es-Seyfi ḡafera'llâhu lehû.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs keşideli besmele ve sin keşidesinin üstünde nesih yazısı ve altta da dört satır nesih hattı ile yazılmıştır.

Durak tezyinatı yapılmıştır. Koltuklarda altın zemin üstüne renkle çalışılmış bir şükufe mevcuttur. Koltukların bordüründe açık yeşil zemin üzerine kurtlar yer almaktadır. Sülüs satırda besmele keşidesinin üstündeki boşluktaki hattın çevresiyle üstteki bordür arasında dendanlarla sınırlandırılmış bölgede altın zemin üzerine çiçek ve rumilerden oluşan serbest bir kompozisyon mevcuttur. Yazının bordürü altın cetveller

arasına alınmış olup açık kırmızı zeminli ve boştur. Bordürün dışına, köşelerde yoğunlaşan bir sıvama halkar çalışması yapılmıştır (Resim 78).

TEZ SIRA NO: 80

Envanter No: 1331

İç Ebat (boy-en) : 6 x 17,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 10,5 x 22 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Râşid (Eyyûbî) (ö.1297/ 1879/1880)

Metin: Hadîs-i Şerîf

Fe-innemâ yenkuşu 'alâ nefsihî ve men buğîye 'aleyhi

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Uzûkurû mehâsine mevtâküm. Ve küffû 'an mesâvîhi.

Sevvedehû Râşid.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, iki satır nesih hattı ile yazılmış olan eserde sülüs satırın son kısmı cetvele değmiştir.

Duraklar işaretlenmiş, nesih yazının ilk kelimesindeki keşideli lam harfinin üst boşluğuna altınla serbest desen çalışılmıştır. Cetveller çekilmiş, koltuklarda altın zemin üzerine yeşil dal ve kırmızı çiçeklerden oluşan serbest kompozisyon uygulanmıştır. Koltuğun bordürü içten dışa, düz siyah kalın cetvelve iki altın cetvel arasına açık renk zemin üzerine siyah kurtlardan oluşmaktadır. Yazıyı çevreleyen yeşil bordürün içine iki sıra beyaz kuzu çekilmiştir. Bordürle yazı arasında siyah bir cetvel, bordürün dışında ise altın cetvel mevcuttur. Eserin dış pervazına zerefşantekniği uygulanmıştır. İç ve dış cetvellerde dökülmeler ve dış kısımda yıpranmalar mevcuttur (Resim 79).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâb vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fî 19 R[ebî'ulâhır] Sene [13]33”

TEZ SIRA NO: 81

Envanter No: 1421

Ebat (boy-en): 12 x 22,5 cm.

Tarih: 1307 (1889/1890)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mehmed Hilmî

Metin: Hadis-i Şerîf

İzâ raeytumu'l-harîka fe-kebbirû fe-innehû yutfiu'n-nâra.

Kıyle li-ebi'd-Derdâ radiye'llâhu 'anhu. Kad'ihtereķat dâruke ve kaneti'n-nâruķad veķa'at fî maħalletihî. Fe-kâle mâ kâne'llâhu li-yef'ale zâlike fe-kıyle lehû selâşen. Ve yekûlu mâ kâne'llâhu li-yef'ale zâlike. Şümme etâhu âtin fe-kâle yâ ebâ'd-Derdâ inne'n-nâra ĥine denet min dârike tufiet kâd 'alimtu zâlike fe-kıyle lehû mâ nedri eyyu ķavleke a'cebu. Kâle semi'tu Rasûlallâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Kâle men yekûlu hâulâi'l- kelimâti fî leylin ev nehârin lem yeğurruhû şey'un ve hiye Allâhümme ente Rabbî lâilâhe illâ ente 'aleyke tevekkeltü ve ente Rabbu'l-'arşı'l-'azîm. Lâ ĥavle velâ kuvvete illâ billâhi'l-'aliyyi'l-'azîm. Mâ şâ Allâhu kâne ve mâ lem yeşe' lem yekun a'lemu enne'llâhe 'alâ külli şey'in ķadîrun ve enne'llâhe ķad eĥâta bi- külli şey'in 'ilmen ve eĥşâ külle şey'in 'adeden. Allâhümme inni e'ûzu bi-ke min şerri nefsi ve min şerri külli dâbbetin ente âhizun bi-nâşiyetihâ. Inne Rabbî 'ala şirâtin müstekîmin. Şadaķa Rasûlullâhi.

Harrahu'l-fakîr el- muĥtâcu ilâ 'afvi ve maġfirati Rabbihi'l-ķadîr. Es-Seyyid Muĥammed Hilmî fî evâni şeybihî.

1307

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve altı satır nesih hattı ile yazılmış olan eserin nesih yazısı oldukça zarif görünmektedir.

Birbirinden farklı merkezsel hatalar şeklinde olan durakları mevcuttur. Koltuklarda basit bir halkar çalışması vardır. Cetvelleri çekilmiştir.

Koleksiyonda camlı çerçeve içinde korunmasına rağmen sülüs satırın yazısında dökülmeler görülmektedir (Resim 80).

TEZ SIRA NO: 82

Envanter No: 1312

İç Ebat (boy-en) : 9,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 23,5 cm.

Tarih: 1337 (1918/1919)

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Nizameddîn ibn-i Tahsîn (ö.1353/1954)⁵¹

Metin: Hadîs-i Şerîf

Bismillâhi teyemmunen bizikrihi'l-celil

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Sibâbul-mü'mini fusûkun ve kıtâluhû küfrun.

Nemaqahû Nizâmüddîn ibn-i Tahsîn

Sene 1337

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile tertip edilmiştir.

Durak işaretleri birbirinin aynı altı yapraklı çiçek motiflerinden oluşmaktadır. Cetvelleri çekilmiş koltukları hazırlanmıştır. Koltuklara ve yazı çevresine mavi petekli zemin üzerine renkli çiçeklerin bulunduğu desenli bir kağıt yapıştırılmıştır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 81).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâb vardır: “-Hüve-İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye anhû”

Arka yüzde istishâb kaydından başka şöyle bir not yazılmıştır.

B[ismillâh]

Bayezîd Kütüphanesi Müdürü ve Âlî Paşa Câmii İmâmı hattât Tahsîn Efendi'nin oğludur. Hatta ve mûsikîye müntesib idi. Fâtih'de Millet Kütübhanesinde me'mûr idi. Oranın müdürü cinnet-semîri Diyarbakir'li Emîrî'nin bir kitâb mes'elesinden dolayı

⁵¹ **Nizameddîn ibn-i Tahsîn (ö.1353/1954):** Abdullah Nizameddin Efendi, hattat Hasan Tahsin Efendi'nin oğludur. 13 Cemaziyelevvel 1310 (3 Aralık 1892) yılında İstanbul'da dünyaya gelmiştir. Sülüs ve nesih babasından meşk etmiş ve oldukça ilerletmiş, musikîyi İsmâil Hakkı Bey'den tahsil etmiştir. Abdullah Nizameddin ibtidaiye ve rüşdiye tahsilini tamamladıktan sonra Bayezid Umumî Kütüphane müdürü olan babasının yanında hizmete başlamış, daha sonra Millet Kütüphanesi'nde vazifelendirilmiştir. Babasındankalan Arapça bir divânı isteyen Millet Kütüphanesi müdürü Ali Emîri Efendi'ye o eseri vermeyince müdürün tehdidine maruz kalmış ve o günden sonra işini bırakmıştır. Çocukluğunda da hallerinde gayratabîlik görülen Nizameddin Efendi, bu olaydan sonra kendini bir odaya kapatmış ve vefatına kadar çıkmamıştır. Geçimini güçlük içinde annesi sağlamış, İbnülemin kendisiyle bizzat ilgilenerek evine doktor götürmüş, ancak odasından çıkaramadıkları için hastanede tedavisi mümkün olmamıştır. 15 Şa'ban 1353 (20 Kasım 1934)'de annesinin vefat ettiği gün odasına dönüp kendi hayatına son vermiştir. (İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 236-240.)

üstüne hücum etmesinden müte'essir ve esâsen müste'id olduğundan tecennün etdi. Kendini bin zahmetle besleyen annesinin vefâtını müte'akiben ustura ile intihâr eyledi.

TEZ SIRA NO: 83

Envanter No: 1259

İç Ebat (boy-en): 11 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 23 x 29,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ahmed Kâmil (ö. 1861-1941)⁵²

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve daccû dacceten ke-đacîcinâ ve 'accû 'acîcen ve'-e'âdî te'accecû

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. El-ğaccu'l-mebrûru leyse lehû cezâun illâ'l-cennetu. Ve ĳāle'n-nebiyyü şalavâtu'r-raĳmâni 'aleyhi ve selâmuĳû. Lâ yedĳulu'l-cennete illâ raĳîm. Allâĳümme şalli ve sellim 'alâ nebiyyi'r-raĳmeti ve şefî'i'l-ümmeĳi Muĳammedin ve âlihi ve şahbihî ecma'în.

Ketebehû'l-faĳrû'l-Hâc Ahmed Kâmil min telâmîzi'l-ma'rûf Mehmed Sâmi ĳufîra lehümâ

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile tertip edilmiştir. Yazının genelinde görülen dirayet sülüs satırda oldukça belirgindir.

⁵² **Ahmed Kâmil (ö. 1861-1941):** Tam adı Ahmed Kâmil Akdik'tir. Hacı Kâmil diye de bilinir. 26 Cemâziyelevvel 1278 (29 Kasım 1861)'de İstanbul-Fındıklı'da doğdu. Babası Tersâne-i Âmire erzak ambarı başkâtibi Süleyman Efendi'dir. İlk hocası Zeyrek Sâliha Sultan Mektebi'nde yazı hocası olan Süleyman Efendi'dir. Sâmi Efendi'ye dört yıl devam ederek sülüs-nesih yazılarından icâzet almış, Sâmi Efendi ondan Kâmil mahlasını Hâşim'e çevirmesini istemiştir. Bu sebeple bir dönem yazılarında Ahmed Hâşim imzasına rastlanmaktadır. Belli bir süre sonra tekrar Kâmil mahlasını kullanmaya başladığından bu isimle tanınmıştır. Medresetü'l-Hattâtîn'de (1914) sülüs-nesih hocalığı ve Galatasaray Sultânîsi'nde (1918) rik'a dersleri hocalığı yapmıştır. Sanâyi-i Nefîse Mektebi'nde (Güzel Sanatlar Akademisi) hüsn-i hat öğretilmeye başlanınca (1936) vefatına kadar burada hat hocalığı yapmıştır. Hat tarihinde zaman zaman kıdem ve dirayetiyle önde gelen hattatlara verilen "Reîsü'l-Hattâtîn" unvanı son olarak 21 Ağustos 1915'te Kâmil Efendi'ye tevcih edilmiştir. 23 Temmuz 1941 gecesi Fatih'teki evinde vefat etmiş ve Eyüp'te Gümüşsuyu Kabristanı'na defnedilmiştir. Mezar taşı kitabesini, oğlu ressam Şeref Akdik yazmıştır. (Uğur Derman, "Akdik Kamil", *DİA*, İstanbul 1989, c. 2, s. 234-235; İbnülemin, *Son Hattatlar*, s. 168-169.)

Durak işaretleri konulmuş ve cetveller çekilmiştir. Koltuklarda zemini ve tahriri yapılmamış altın, simetrik rûmî kompozisyon mevcuttur. Yazının dış pervazında düz mavi renk üzerinde tahrirsiz, araları boş altın cetvel vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 82).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”

TEZ SIRA NO: 84

Envanter No: 1181

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 25,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mâcid

Metin: Hadîs-i Şerîf

İnne min hyâriküm ahsenüküm ahlâkan

Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Lâ yezâlu min ümmetî ümmetün kâimetün bi-emrillâhi lâ yeḍurruhüm men ḥazelehüm ve lâ men ḥâlefehüm hattâ ye'tî emru'llâhi ve hüm 'alâ zâlike. Şadaқа Rasûlullâh.

Sevvedehû Es-Seyyid Mâcid ğafara'llâhu zünûbehû.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs üç satır nesih hatıyla tertip edilmiştir. Yazının tamamında bir letafet mevcuttur.

Cetvelleri çekilmiş, durak işaretleri konulmuş, koltuklar belirlenmiştir. Cetvel aralarında özensiz altın uygulanmıştır. Koltuklarda ve cetvel çevresinde özensiz bir zerefşan yapılmıştır. Ancak kullanılan malzeme oksitlenmiş olduğundan koyu gri bir renk almıştır (Resim 83).

Eserin zahrında “Macid” ibaresi mevcuttur. Burada Hattatı Macid Ayrıl gibi düşünülüp yazı bu bölümde incelenmişse de Macid Bey'in olmama ihtimali yüksektir.

3.2.2. Sadece Hattatı Belli Olan Kıt'alar

TEZ SIRA NO: 85

Envanter No: 1570

İç Ebat (boy-en): 12 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Abdullah

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Ka'ab Bin Züheyr'in Kasîde-i Lâmiyyesinden)

Lâkinnehâ hulletünkad sîta min demihâ fec'un

Lâ yedrî le 'allahû lâ yeşilu ileyhi ve inne'l- 'abde 'inde hürûci nefsihî

Min şavbi sâriyetin biydun ye'âfilu

Ve hülûli ramsihî yerâ cezâe mâ eslefe ve kalleti ganâi mâ hallefe

Ekrîm bihâ hulletün lev ennehâ şadekat mev'ûduhâ

Meşakahû'l-müznib 'Abdullah

Özellikleri: Uzun tutulmuş üç satır sülüs yazınının arasında iki satır nesih yazısı tertibiyle yazılmıştır. İkinci nesih satırın yanında mâil olarak imza mevcuttur.

Cetvelleri çekilmiş altın nokta şeklinde durakları konmuş, nesih satırların iki yanındaki koltuklar boş bırakılmıştır. Yazı çevresi altın cetvelle çevrelenmiştir. Dış pervazda hatip ebru mevcuttur (Resim 84).

TEZ SIRA NO: 86

Envanter No: 1280

İç Ebat (boy-en): 7,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 13,5 x 23 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Abdullah bin İsmâil

Metin: Besmele-i Şerîfe, Hadîs-i Şerîf.

Bismillâhirrahmânirrahîm

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Men lezime’s-sultâne uftitune ve me’zdâde ‘abdun mine’s-sultâni dînuvven ille’zdâde mine’llâhi bu’den. Ve ‘anhu ‘aleyhi’s-selâm. KeĶâke min na ‘îmi’d-dünyâ’l-îmânu ve min na ‘îmi’l-âĶirati’l-Ķur’ân.

Sevvedehû ĦâĶîzu’l-Ķur’ân ‘Abdullâh bin İsmâ’îl ĶâĶera lehümâ.

Özellikleri: Bir satır muhakkak, üç satır nesih hattı ile tertib edilen eserin sol koltuk bölümü geniş tutularak ketebe kaydı bu bölüme nesih yazısı ile mâil olarak iki satır halinde altınla sınırlandırılarak yazılmıştır.

Durak işaretleri yapılmış, nesih satırların ilk kelimesi olan “kâle” ibaresinin keşideli lam harfî ve besmelenin keşideli sin harfî üzerine hançer yaprak işlenmiştir. Koltuklar cetvele alınmamış olup altın kullanılarak negatif motifler uygulanmıştır. Muhakkak besmelenin boşluğuna altın zemin üzerinde kırmızı ile renklendirilmiş çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan bir desen mevcuttur. Cetveller çekilmiş, cetveller arasındaki yeşil zeminli bordüre zereĶşan yapılmıştır. Yazının çevresi düz, koyu nohudî renktedir. Eserin genel durumu iyidir (Resim 85).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhu”

TEZ SIRA NO: 87

Envanter No: 1262

İç Ebat (boy-en) : 8,5 x 15 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21 x 28 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev’i: Sülûs-Nesih

Hattat: Attârzâde

Metin: Hadîs-i Şerîf

Beşâsetü’l-vechi ‘atıyyetün şâniyetü

Ķāle Rasūlullāhi ŧallallāhu ‘aleyhi ve sellem. Men ŧābe ŧeybeten fi ‘l-islāmi kānet lehū nūran yevme ‘l-ķiyāmeti. An ‘amr bin ibn-i ŧu‘ayb ‘an ebihī ‘an ceddihī. Ve ķāle Rasūlullāhi ŧallallāhu ‘aleyhi ve sellem. Lā tentefu ‘ŧ-ŧeybe fe-innehū nūru ‘l-mūslim.

Ketebehū ‘Aṭṭārzāde

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmıştır.

Durak işaretleri konulmuş ve cetveller zarif bir şekilde çekilmiştir. Ebatları birbirinden farklı olan koltuklarda zemini ve tahriri yapılmamış altın, simetrik rûmî kompozisyon mevcuttur. Yazının dış pervazında düz nar çiçeği renk üzerinde tahrirsiz araları boş altın cetvel vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 86).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehū Seyyid Mahmūd Kemāl, ‘ufiye ‘anhū”

TEZ SIRA NO: 88

Envanter No: 1277

İç Ebat (boy-en): 6,5 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâczāde

Metin: Hadîs-i ŧerîf, Hz. Ali’ye ait kelâm-ı kibâr.

Sūkūtu ‘l-lisāni selāmetü ‘l-insāni.

Ķāle emīru ‘l-mü‘minîn. Leyŧu ‘llāhi ‘l-ġālîbi ‘Aliyyu bin ebî Ṭālibin kerreme ‘llāhu vechehū ve raḍiye ‘llāhu ‘anhu. Ye ‘sü ‘l-ķalbi râhatü ‘n-nefs.

Nemaķahu ‘l-müznibu el-Hâczāde

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve iki satır nesih yazısından oluşan eserin sağ koltuk kısmında nesih hattı ile ketebe satırı mevcuttur.

Durak işaretleri konulmamış, cetveller çekilmiştir. İki cetvel arasındaki boş bırakılan bordürün zemini koyu mavidir. Çevresine zerefşan uygulanırken dağılmalar olmuştur. Levhanın kenarlarında yıpranmalar vardır (Resim 87).

Eserin zahrında İbnü’lemin’in mühürü olduğu anlaşılan “İbnülemin Mahmūd Kemāl” istifi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 89

Envanter No: 1257

İç Ebat (boy-en) :10 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22,5 x 29 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat:Hasan Be'âbidî

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ṭayyibun mehmâ etânî minküm innenî edrî bi-ennî müznibun.

Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Ruşşû şufûfeküm ve kâribû beynehâ ve câzû bi'l-a'nâki fevellezî nefsi bi-yedihî innî le-erâ's-şeytâne yedhulu min hileli's-şaffi ke-ennehâ'l-ħazf.

Sevvedehû Hasan Be'âbidî

Ve ileyküm ħad teşeffe'nâ biküm muhlikî.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasında üç satır nesih yazısı kullanılarak hazırlanan eserde durak işaretleri konulmuş ve cetveller zarif bir şekilde çekilmiştir. Koltuklarda zemini ve tahriri yapılmamış altın, simetrik rûmî kompozisyon mevcuttur. Yazının dış pervazında düz kırmızı renk üzerinde tahrirsiz araları boş altın cetvel vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 88).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”

TEZ SIRA NO: 90

Envanter No: 1284

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17,5 x 25,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hasan Hüsnî

Metin: Hadîs-i Şerîf

'aleyke selâmu'llâhi yâ gâyete'l-munâ

Qāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. zâka ta'me'l-îmâni men radiye billâhi rabben ve bi'l-islâmi dînen ve bi-Muhammedin şallallâhu 'aleyhi ve sellem rasûlen ve nebiyyen. Ravâhu'l-'Abbâs bin 'Abulmuţtalib.

Sevedehû'l-fakîru'l-Hasanu'l Hüsnî.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih ve sol koltuğa mâil olarak yazılmış ketebe satırlarından oluşmaktadır.

Duraklarında, altın üzerine renk kullanılarak birbirinden farklı altıyapraklı merkezsel hatalı motifler yapılmış sondaki durağın etrafındaki boşluk duraktan çıkan dal, gonca ve yapraklarla doldurulmuştur. Nesih satırlardaki lam keşidesinin üstündeki boşluk bir dal üzerine yerleştirilmiş yaprak motifleriyle doldurulmuştur Koltukların çevresi altın üzerine kırmızı kurt bulunan bordürle sınırlanmış olup sağ koltuk tamamen boş bırakılırken sol koltukta ise imza satırı altınla sınırlandırılmıştır. Sülüs satırdaki boşluklarda altın üzerine kırmızı ile renklendirilmiş yaprak ve gonca motifleri ve en sonda sekiz yapraklı merkezsel hatalı şeklinde bir rozet mevcuttur.

Cetveller çekilmiş, yazı çevresine petrol mavisi zemin üzerine zerfşan uygulanmış olup yazının bitiminden itibaren içten dışa doğru beyaz ve turuncu kuzu, petrol mavisi zeminden oluşan bordür, altın bordür ve beyaz ve turuncu kuzu mevcuttur. Kenarlarında yıpranma belirtileri görülen eserin genel durumu iyidir (Resim 89).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâb vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fî 2 R[ebî'ulâhır] sene 1329”

TEZ SIRA NO: 91

Envanter No: 1296

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18,5 x 23,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih-İcâze

Hattat: Mahmûd Hâcî Mekkîzâde(ö. Bilinmiyor)⁵³

Metin: Dua, Hadîs-i Şerîf.

Estağfiru'llâhe min nuḡḡi ve min ḥuluḡi ve min ḡama'î.

Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Yaḡrucu fî âḡiri'z-zamâni ricâlun yaḡtilûne'd-dünya bi'd-dîni yelbesûne li'n-nâsi culûdu'd-dâni mine'l-lîni elsinetuhüm ehlâmîn elsinetüküm ve kulûbuhüm kulûbe'z-zîyâb. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ Muḡammedin ve âlihi't-ḡāhirîne ecma'în.

Harrarahû ed'afu'l-küttâbi Maḡmûdu'l-ma'rûf bi-ḡâcî Mekkîzâde min telâmîzi İsmâ'îl Efendi yesârîzâde.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih, bir satır icâze hattı ile düzenlenmiştir.

Duraklar birbirinin aynı çiçek motifleri olarak yapılmış, ayrıca nesih satılardaki bir boşluğa hançer yaprak işlenmiştir. Cetveller çekilmiş, sülüs ve nesih yazıları ayırıp koltuk kısımlarını belirleyen cetvelin içinde boş zemin üzerinde altın ve siyah renkle işlenmiş kurt bulunmaktadır. Koltuklarda altın ve lacivert renk kullanılarak yapılmış mushaf gülü şeklinde bir bezeme mevcuttur. Sülüs satırın boşluklarına ve sonuna altınla dal, çiçek yaprak motifleri işlenmiştir. Altın cetveller arasındaki bordür boş bırakılmıştır. Yazının pervazında orijinal bir hatip ebru kullanılmıştır. Genel durumu iyi olan eserin sağ alt köşesinde hasar vardır (Resim 90).

Eserin zahrında şal ebru üzerine İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve-İstashabê Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”

TEZ SIRA NO: 92

Envanter No: 1317

İç Ebat (boy-en): 8 x 15 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 21,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

⁵³ **Mahmûd Hâcî Mekkîzâde(ö. Bilinmiyor):** Edirneli'dir. Eski Cami yakınlarında oturur, Hâcî Mekkîzâde olarak tanınırdı. Hüsn-i hattı Yesârîzâde İsmâil Efendi'den öğrenmiş ve icâzet almıştır. Evi erbâb-ı irfan ve üstâdn sürekli girip çıktığı bir mekân olmuştur. (Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014, s. 460.)

Hattat: Mîr Alî

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ḳasemen bi-şemsi cebînehâ ve duḥâhâ

Ruviye ‘an Rasûlillâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Men lebise’l-ḥarîra fi’d-dünyâ lem yelbeshu fi’l-âḥira. Ve ruviye ‘an Rasûlillâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. El-Kelimetü’ṭ-tayyibetü şadaḳatün. Şadaḳa Rasûlullâh.

Ketebehu’l-faḳîr Mîr ‘Ali ğafera’llâhu zünûbehû.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile yazılan eserin nesih yazısı zarif ve akıcıdır. Durak işaretleri yapılmış, cetveller çekilmiş, koltuklar ve açık yeşil zeminli bordür boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen dış kısımda zerefşan vardır. Sülüs yazıda dağılmalar, bordürde dökülmeler görülmektedir (Resim 91).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”

TEZ SIRA NO: 93

Envanter No: 1581

İç Ebat (boy-en): 10 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18 x 24 cm.

Tarih:Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Muhammed Kerestecizâde⁵⁴

Metin: Kelâm-ı Kibar

Ḳâle ebu’l-Muzaffer yahbu ‘alâ’l-eşâgirân

Menente bihâ ḥaḳḳan yaḳînen li-men yedrî bi-subḥâne men Esrâ bi-leylin bi-‘abdihi mine’l-mescidi’l-aḳşâ ile’l-beyti ve’l-ḥaceri bi-sûreti ehli’l-Kehfi şümme bi-

⁵⁴ **Muhammed Kerestecizâde:** İstanbullu’dur. Hüsn-i hattı Aksaraylı Kâtibzâde Mustafa Efendi’den öğrenmiş ve ondan icâzet almıştır. Hocasının mezar taşını yazmak ona kısmet olmuştur. Yazıları temizdir ancak yavaş yazı yazan biri olarak bilinirdi. (C. Huart, Les Calligraphes, s. 178; Müstakimzâde, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014, s.446)

Meryeme bi-Tāhâ bi-zikri'l-Enbiyâi 'ale'l-eşiri ve bi'l-ḥacci şümme'l-mü'minîne ve faḍlihim

Ve bi'n-nûri ve'l-Furḳâni ecâbiri'l-keşri. Bi-ḥakḳi tavâsînu's-selâsi fe-lem yekfi sivâke.

Ketebehû Muḥammed el-ma'rûf bi-kerestecizâde

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, yedi satır mâil yazılan nesih yazısı ve en altta düz yazılmış bir satır nesih hattından oluşmaktadır. Nesih satırların sağ yanındaki köşebentte ketebe satırı mevcuttur. Metindeki ibareden anlaşıldığına göre Kur'an-ı Kerimdeki surelerin sıralanması ile ilgilidir. Muhtemelen bu ibare sûre sırasını ezberlenmesinde kolaylık olması için Ebu'l-Muzaffer⁵⁵ tarafından yazılmış manzum bir metindir.

Durak tezyinatı yapılmış cetvelleri çekilmiştir. Mâil satırların boşluklarında bulunan köşebentlerden üstte olan rumi ve çiçek motiflerinden oluşan bir kompozisyon ile tezyin edilmiştir. Alttaki köşebentte ketebe satırı vardır. Koltuklarda büyükçe çiçek ve yapraklardan oluşan serbest kompozisyonlar vardır (Resim 92).

TEZ SIRA NO: 94

Envanter No: 1260

İç Ebat (boy-en) : 7,5 x 14,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20,5 x 27,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hattat: Muhammed Sa'îd Bursevî

Kefâke bi'l-'ilmi fi'l-ummiyyi mu'cizeten

Ḳâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Lâ tentefu'ş-şeybe fe-innehû nûru'l-müslim. Men şâbe şeybeten fi'l-islâm. Ketebe'llâhu bihâ haseneten. Ve keffere ('anhu bihâ) ḥaḳîeten. Ve rafe'ahû bihâ dereceten.

Ressemehû Muḥammed Sa'îd el-Bursevî

⁵⁵ **Ebü'l-Muzaffer es-Sem'ânî (ö. 489/1096):** Fıkıh, hadis, tefsir, kelâm ve Arap edebiyatı alanlarında iyi bir eğitim almış Hanefî fakihî. (Abdullah Aygün, "Sem'ânî, Ebul Muzaffer", *DİA*, İstanbul 2009, c. 36, s. 463-464).

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile tertip edilmiştir. Ketebe satırı sol koltuğa dikey olarak yazılmıştır.

Durakları altın nokta şeklindedir. Sol koltuktaki yazının etrafına altın tahrir ile basit motifler yerleştirilmiştir. Sağ koltuğun tamamı altın tahrirli aynı basit motiflerle doldurulmuştur. Yazının dış pervazında düz mavi renk üzerinde tahrirsiz araları boş altın cetvel vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 93).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”

TEZ SIRA NO: 95

Envanter No: 1315

İç Ebat (boy-en):18,5 x 12,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 23 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Mustafâ bin Osmân

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Kasîde-i Mîmiyye)

Min ni‘ami. Buşrâ lenâ ma‘şera’l-islâmi inne lenâ

Mine’l-‘inâyeti ruknen ğayra münhedim. Lemmâ de‘â’llâhu dâ‘iyenâ li-ţâ‘atihî. Bi-ekremi’rusüil. Künnâ ekreme’l-ümem. Râ‘at kulûbu’l-‘idâ enbâu bi‘şetihî. Ke-nebbe‘etin eclefet ğuflen mine’l-ğinem. Mâ zâle yelkâhüm fî külli mu‘terakin. Hattâ hakû bi’l-kanâ laħmen ‘alâ

Ve dammin ve zû’lfirâde fekâdû yağbiţüne bihi. Eşlâe şâlet me‘a’l-‘ikbâni ve’r-ruħam. Temđi’l-leyâlî ve lâ yedrûne ‘iddetehâ. Mâ lem tekun min leyâlî’l-eşhuri’l-ħurum. Ke-enneme’d-dînu ğayfun ħ[alle sâħatehum.] Bi-külli ħarmin ilâ laħmin ‘idâ ħarmin. Yecurru bahre ħamîsin fevka sâbiħatin. Termî bi-mevcin mine’l-ebţâli mültatimin. Min külli müntedibin lillâhi muħtesibin. Yesţû bi-müstâin şilin li’l-küfri muştalim. Hattâ ğadet milletü.

Meşakahû Mustafâ bin Osmân ğufira zünûbih.

Özellikleri: Eserin tertibi, uzun tutulmuş bir satır sülüs, altında üç satır nesih, daha altta ise oniki satır mâil nesih yazısı şeklindedir. Sağ koltukta ise imza istifi bulunmaktadır.

Durak tezyinatı tahrirsiz altın noktalar şeklinde yapılmış, cetveller çekilmiş tahrirlenmemiştir. Koltuklar ve etrafındaki koyu nohudi renkteki bordür boş bırakılmış altın cetvelle çevrelenmiştir. Sülüs satırın sağ üst köşesinde basit bir altın çiçek motifi vardır. Eserde dökülmeler görülmektedir (Resim 94).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”

TEZ SIRA NO: 96

Envanter No: 1318

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Selîm Vehbî

Metin: Hadîs-i Şerîf.

El-birru hüsni'l-huluği ve'l-ismü mâ hâke fi

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Şelâsü da'vâtin müstecâbâtün lâ sekke fi hinne da'vetü'-l vâliidi ve da'vetü'l-müsâfiri ve da'vetü'l-mazlûmi. Ve kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. El-mü'minûne lâ yemûtûne bel yunçalûne min dâri'l-fenâi ilâ dâri'l-bekâi.

Sevedehû Selîm Vehbî

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı ile hazırlanan eserde her iki yazı farklı renkteki kâğıtlara yazılmıştır. Yazılar mavi zemine yapıştırılmış ancak tezhiplenmemiştir (Resim 95).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”

TEZ SIRA NO: 97

Envanter No: 1273

Ebat (boy-en) :15,5 x20,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Hâfız Seyfüddîn Yûsuf

Metin: Besmele-i Şerîfe, Hadîs-i Şerîf, Dua, Hurûfat

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Qāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Lâ tünzirû fe-inne’n-nezra lâ yuġnî mine’l-ķaderi şey’en ve innemâ yüstahracu bihî mine’l-baġîl. Ve ‘anhu lâ teķûmu’s-sâ‘atü ħattâ teġlu‘a’s-şemsü min maġribihâ fe-izâ raâhe’n-nâsu men âmene ‘aleyhâ fezâke ħîne lâ yenfe‘u nefsen îmânuhâ lem tekün âmenet min ħabl.

Nemaķahu’l-faķîr Seyfüddîn Yûsufu el-ma‘rûf bi-ĥâfîzi’l-Ķur’ân. Min telâmîzi Muĥammed el-ma‘rûf Nûrî

Yâ ġâliben ġayra maġlûbun

Rabbi yessir ve lâ tu‘assir rabbi temmim temmim temmim temmim ve seħhil bi’l-ĥayır ve bihî neste‘în

Hurufât

Özellikleri: Eserin tertibi sırasıyla; uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih, bir satır sülüs, tekrar bir satır nesihden başka sol kenarda dikey yazılmış bir satır nesih yazısı daha vardır. En son satırda “Rabbi yessir” duası, dikey satırda ise harfler yer almaktadır.

Durak işaretleri mevcut olup, cetvelleri çekilmiştir. Yazı tertibi itibarı ile klasik kıt‘adan farklı olması nedeniyle tezyinatda da değişiklik görülmektedir. Klasik koltuk düzeninden başka ikinci sülüs ve son nesih satırın sağ kenarında ince bir koltuk mevcuttur. Koltuklarda zemin üzerine basit ve çiçek ve yaprak motiflerinden oluşan altın serbest bir kompozisyon bulunmaktadır. Kağıt kenarları oldukça yıpranmış olup eserin genelinde yıpranmalar tespit edilmiştir (Resim 96).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû” ifadesi mevcuttur.

3.2.3. Tarihi ve Hattatı Belli Olmayan Kıt'alar

TEZ SIRA NO: 98

Envanter No: 1150

İç Ebat (boy-en): 12 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 19 x 26 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz.

Metin: Hadîs-i Şerîf

'An Abdillâh bin Büsrin kâle câe a'râbiyyün

Lâ ilâhe illâ ente. Ve kâlet Âyişetü R.D. Kâne ta'ne'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İzâ kâme mine'l-leyli ifteteħa şalâtehû. Kâle'llâhümme rabbe Cebrâile ve Mikâile ve İsrâfile fâtıra's-semâvâti ve'l-arđi 'âlime'l-ğaybi ve's-şehâdeti ente taħkümü beyne 'ibâdike.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattıyla tertib edilmiştir

Eserin cetvelleri çekilmiş, duraklara leke şeklinde alametler konulmuştur. Cetvel çizgileri ve aradaki zemin boyamaları özensizdir. Sağ koltuk sol koltuğa göre bariz bir şekilde büyük olup çiçek motifleri, sol koltuk ise rumi motiflerden oluşan iptidai halkâr kompozisyonuyla süslenmiştir. Eserin dışında battal ebru kullanılmıştır (Resim 97).

TEZ SIRA NO: 99

Envanter No: 1153

İç Ebat (boy-en): 9 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17 x 25,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ķāle Rasūlullāhi ŧallallāhu ‘aleyhi ve sellem.

Ķāle Rasūlullāhi ŧallallāhu ‘aleyhi ve sellem. Meşelüllezi yezkürü rabbehû vellezi lâ yezkürü rabbehû mişlu’l-ħayyi ve’l-meyyit. Ve ħāle’n-nebiyyü ŧallallāhu ‘aleyhi ve sellem. Dāvimû’z-zikra fe-innehû miřtāhu’l-ħayrāti. Ve ħāle izā merartüm bi-riyādi’l-cenneti fe’rte’û ħālû ve mâ riyādu’l-cenneti yâ rasūlallāh. Ķāle ħilāku’z-zikri. Ve ħāle’n-nebiyyü

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs dört satır nesih hattıyla yazılmıştır. Yazının özellikle sülüs satırında görülen dağımlar bir şekilde nemlenmeye maruz kaldığını gösteriyor.

Koltuklarda altın zemin üzerine simetrik rûmî kompozisyonlar vardır. Yazı alt-üst ve yanları arasında orantısızlık bulunan kalın mavi bir cetvel ve en dışta daha ince altın bir cetvelle sınırlanmıştır. Yazının pembe zeminli çevresi zerefşan tarzında süslenmiştir. Eserde yıpranmalar mevcuttur (Resim 98).

TEZ SIRA NO: 100

Envanter No: 1164

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 25,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadis-i Şerif

Mâ min şey’in ebğadu ila’llāhi min başnin imtele’e ve lev min ħalâl

Ķāle Rasūlullāhi ŧallallāhu ‘aleyhi ve sellem. İnni fi’l-cenneti li-şeceraten yesîru’r-râkibu fi zillihâ mi’ete ‘âmin lâ yeşta’uhâ ve’krau mâ ři’tüm ve zillin memdûd. Ve leķābu kavsi eħadiküm fi’l-cenneti ħayrun mimmâ řala’at ‘aleyhi’ş-şemsu ev tağrub. Ve ħāle inne’d-dîne bede’e ħarîben.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dokuz satır mâil nesih hattıyla yazılmıştır. Sülüs satırı üzerindeki koyu renk kâğıttaki asit farkından dolayı zamanla

oluşmuş bir kararma olma ihtimali yüksektir. Rengin altındaki harfler zor seçilmekle birlikte okunmaya çalışılmıştır.

Nesih satırlarda durak işaretlerinden başka satır sonlarındaki boşluklara serbest formda yaprak desenleri işlenmiştir. Koltuklarda mavi ve altın zemin üzerine rûmî ve çiçek motiflerinden oluşan simetrik bir kompozisyon yerleştirilmiştir. Rûmiler altın, çiçekler altın ve beyaz yapraklar turuncu renktedir. Desenin dışında mavi zemin üzerine beyaz kurtlardan oluşan bordür vardır. Yazının etrafındaki taba zeminden oluşan bordürün alt-üst ve yanları genişlik açısından farklıdır. Bordürün dışında altın cetvel çekilmiş ve en dış kısma da zerefşan tekniği uygulanmıştır. Kâğıt çevresinde nemlenme belirtileri ve sülüs satırda kararma mevcuttur (Resim 99).

TEZ SIRA NO: 101

Envanter No: 1167

İç Ebat (boy-en): 12 x 21 cm.

Dış Ebat (boy-en): 19,5 x 28,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Esmâü'l-Hüsna Manzûmesi⁵⁶ (Abdülkâdir Geylânî⁵⁷)

Bede'tü bi-bismillâhi ve'l-ḥamdi evvelâ'alâ ni'amin

Tebâreke zü'l-'ula ve'l-kibriyâ. Teferrade bi'l-celâli ve bi'l-beḳâ'. Ve sevve'l-mevte beyne'l-ḥalki ṭurrân. Fe-küllühüm rahâyinu li-'l-fenâ' Ve dünyânen ve in milnâ

Lem tuḥşa fe-bimâ tenezzelâ. Fe-minhâ şenâun li-'l-ilâhi bi-nefsihî 'alâ.

Özellikleri: Bir üstte ve bir altta olmak üzere iki satır sülüs, ortada iki satır nesih hattı kullanılarak düzenlenmiştir. Satır sülüsler birbirinin devamı niteliğindedir.

⁵⁶ Bu manzume Muhammed Abdurrahim adlı bir alimin tahkiki ile “*Manzûmetu Esmâillâhi'l-Hüsna*” adıyla Beyrut'ta (1419 h./1999 m.) basılmıştır. Kendisi bunu “Dâru'l-Kutubi'l-Mısriyye'deki tasavvuf bölümünün 655 numarada kayıtlı mahtut bir eserden tahkik etmiştir. Ancak mahtut eserde manzume “*Kasîdetü'l-Esmâi'l-Hüsna*” adıyla zikredilmektedir. (<http://www.sorularlailamiyet.com>, (15.05.2015))

⁵⁷ **Abdülkadir Geylânî**: Muhyiddîn Ebû Muhammed Abdülkadir b. Ebî Sâlih Mûsâ Zengîdost el-Geylânî (ö. 561/1165-66): Kadiriyye tarikatının kurucusu. (Süleyman Uludağ, “Abdülkadir-i Geylânî”, *DİA*, 1988, c. 1, s. 234-239.)

Cetvelleri çekilmiş, durak işaretlerinde altı yapraklı çiçek motifleri kullanılmıştır. Ortadaki iki satır nesih yazının kenar boşluklarına hazırlanmış olan koltuklar genişlik açısından eşit değildir. Sağ koltukta kırmızı ve nohudî zemin üzerine rûmî ve çiçek motiflerinden oluşansimetrik bir kompozisyon işlenmiştir. Rûmîler altın, çiçekler mavi renklidir. Koltuğun dışındaki bordürde nohudî renk üzerine noktasız zencerek kullanılmıştır. Sol koltukta aynı kompozisyonun özensiz çalışılmış bir versiyonu vardır. Sülüs satırlardaki boşluklara altınla hançar yaprak desenleri serpiştirilmiştir. Yazının bordürü iki altın cetvel arasına nohudî renkli boşbir zeminden oluşmaktadır. Dış pervazında ise mavi tonların kullanıldığı hatip ebru mevcuttur. Eserde az da olsa yıpranmalar ve renklerde solukluk tespit edilmiştir (Resim 100).

Eserin zahrında “fi 29 Receb sene [1]335” ibaresi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 102

Envanter No: 1238

İç Ebat (boy-en): 11,5 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Tâhiren bi-zikrillâhi hattâ yudrihû

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Men lâ şeyha lehu fe-şeyhuhû şeytân. Ķāle Rasûlullâhi şalavâtu’llâhi ‘aleyhi ve selâmuhu. Aşhâbî ke’l-nucûmi bi-eyyuhümü’ktedeytümü’ihtedeytüm. ŞadaĶa

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs yedi satır mâil nesih hattı ile yazılmıştır. Nesih yazılar sülüs satıra göre daha titizlikle yazılmıştır.

Durak işaretlerinde dairesel motifler kullanılmıştır. Cetvelleri çekilmiştir ve cetvel aralarında nar çiçeği kırmızısı iplik mevcuttur. Nesih satırların alt köşesindeki boşlukta basit ve sadece altın tahrir ile narçiçeği gölgelerden oluşan serbest yaprak motifi bulunan bir köşebent mevcuttur. Nesih satırların alt kısmındaki boşlukta köşbende yapışık altınla yapılmış iki iplik bir rûmî deseni cetveller arasına yerleştirilmiştir. Koltuklarda hatalardan oluşan narçiçeği noktalarla renklendirilmiş iri bir halkar deseni

vardır. Yazıyı çevreleyen bordürde zerefşan uygulamış, bordürün dışına lacivert ve nar çiçeği kuzu çekilmiştir. Dış çevrede de serpmeli battal ebru kullanılmıştır. Sağ üst köşesinde yırtılarak zarar görmüş olan eserde yıpranmalar mevcuttur (Resim 101).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû el-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû, 2 Receb [1]336” Ayrıca sülüs hattı ile “Sadaka Rasûlullâh sallallâhu ‘aleyhi ve sellem” ifadesi karalama çalışmaları vardır.

TEZ SIRA NO: 103

Envanter No: 1239

İç Ebat (boy-en): 11 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Âyet-i Kerîme (Yunus sûresi 62-64), Hadîs-i Şerîf

Kıyle'l-'acebu limen yetekberu ve kad yecrî mecra'l-bevli merrateyn

Bismi

Şümme kara'e elâ inne evliyâ Allâhi lâ hayfun 'aleyhim ve lâhüm yahzenûn. Ellezîne âmenû ve kânû yettekûn. Lehümu'l-buşrâ fi'l-hayâti'd-dünyâ ve fi'l-âhirati lâ tebdîle li-kelimâti'llâhi. Şadağa Rasûlullâh ve şadağa habîbu ilâh. Ve kâle

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, yedi satır nesih hattı ile tertip edilmiş olan eserin sülüs satırının sonundaki keşîdeli “ye” harfinin içine hadîs-i şerîfin son kısmı nesih hattı ile tamamlanmıştır. Yazı karakterlerine baktığımızda kayıt olmamasına rağmen 1238 envanter numaralı eser ile hattatının aynı olduğunu söyleyebiliriz.

Koyu renk noktaları olan açık renk zeminli kâğıt üzerine çalışılmış olan eserde, basit durak işaretleri altın zemin üzerine koyu mavi ve nar çiçeği ile renklendirilmiştir. Cetvelleri çekilmiş olup, cetvel aralarında vermiyon kırmızısı iplik mevcuttur. Koltuklarda hatalardan oluşan narçiçeği, noktalarla renklendirilmiş iri bir halkar deseni vardır. Yazıyı çevreleyen bordürde zerefşan uygulamış, bordürün dışına lacivert ve nar çiçeği kuzu çekilmiştir. Dış çevrede de serpmeli battal ebru kullanılmıştır. Nesih satırların sağ alt köşesinde sadece altın tahrirden oluşan serbest bir yaprak motifi

bulunmaktadır.1237, 1238 ve 1239 envanter numaralı eserlerin tezhip özellikleri benzer olup müzehhiplerinin de aynı olduğu düşünülmektedir (Resim 102).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû, fî 2 Receb [1]336”.

TEZ SIRA NO: 104

Envanter No: 1241

İç Ebat (boy-en): 8 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20,5 x 28 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

În zekertumûhu fî dayka vesse‘ahu

Kâle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Lev inneküm küntüm tetevekkelûne ‘alâ’llâhi hakka tevekkühî le-razakaküm kemâ yertzuku’t-ţayra tağdû himâsan ve tervuhû baţânen. Allâhümme şalli ve sellim ‘alâ nebiyyi’r-raĥmeti ve şefi‘i’l-ümmeti Muĥammedin âlihî ecma ‘în.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dokuz satır mâil nesih hattından oluşan eserde nesih yazı oldukça zarif ve itinalı yazılmıştır.

Durak tezyinatı yapılmış, cetveller ince bir şekilde çekilmiştir. Koltuk kısımlarında altınlı ve tahrirsiz rûmi bir kompozisyon mevcuttur. Yazının çevresinde tahrirsiz ve ararları boş altın cetveller bulunmaktadır. Etrafına düz kırmızı bir kağıt yapıştirilmiştir. Eserin genel durumu iyidir (Resim 103).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 105

Envanter No: 1251

İç Ebat (boy-en): 16 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21 x 23,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

İnne'l-hevâ mâ tevellâ yuşimi ev yeşimu ve râ'ihâ

Qāle Rasûlullâhi şalvâtu'llâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Ye'ummu'l-ğavme ekraehüm li-kitâbillâhi fe-in kânû fi'l-kırâeti sevâen fe-a'lemuhüm bi's-sünneti fe-in kânû fi's-sünneti sevâen fe-ekdemuhüm hicreten. Fe in kâne bakıyyetü'l-ğadîş. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ eşrefi'l-halki Muhammedin ve âlihi ve sahbîhi ecma 'în.

Ve râ'ihâ ve hiye fi'l-a'mâli sâimeten.

Özellikleri: Eşit uzunluktaki iki satır sülüs arasında dört satır nesih hattıyla koltuksuz olarak tertip edilmiştir.

İlk nesih satırındaki "lam" keşidesinin üstünde altın zemin üzerine nar çiçeği gölgelerle renklendirilmiş sebest rûmî motif işlenmiştir. Nesih satırların aralarına ve boşluklarına altın üzerine iğneperdahlı beynessütur mevcuttur. Altı yapraklı durak motifleri altın zemin üzerine mavi ve nar çiçeği ile renklendirilmiştir. Sülüs satırların boşluklarına da altınla serbest yaprak ve gonca motifleri yerleştirilmiştir. Klasik kıt'a tarzından farklı olarak bu eserde koltuk mevcut değildir, koltuğa ait bölümlerde ince bir şerit içinde koyu sarı renk üzerine siyah kurtlar işlenmiştir. Cetvelleri çekilmiş, yazının dış kısmı kumlu ebru ile çevrelenmiştir. Eserin genel durumu iyidir (Resim 104).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: "-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû". Ayrıca Mustafa el-Eyyubi ifadesi de bulunmakta ise de bu notu kimin yazdığı hakkında bir belirti olmadığından itibar edilmemiştir.

TEZ SIRA NO: 106

Envanter No: 1254

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22 x 29 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve ‘anhu şalavâtullahi ‘aleyhi ve selâmuhu

‘An ‘İmrân bin Hûsabnin enne raculeyni min muzeynete kâlâ Yâ Rasûlallâhi e raeyte mâ ya ‘melu’n-nâsu ve yekdehûne fihî kuğiye ‘aleyhim ve meğâ fihim min kaderin sebek em fîmâ. Fe-kâle lâ bel şey’un kuğiye ‘aleyhim ve tasdîku zâlîke fî

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs ve dört satır nesih hattıyla tertip edilmiştir. Cetvelleri ince bir şekilde çekilmiş, koltuklara rûmî desenlerden oluşan tasarım hazırlanmış kurşun kalemle geçirilmiş ancak tezhiplenmemiştir. Yazı çevresinde düz yeşil zemin üzerinde tahrirsiz, araları boş altın cetvel vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 105).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 107

Envanter No: 1256

İç Ebat (boy-en):9,5 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22 x 29 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Henîen li-erbâbi’l-na‘îmi na‘îmuhüm

‘An ebî Hureyrete kâle Kâle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Eyuhibbu ehaduküm izâ race‘a ilâ ehlihî en tecide fihî selâse halefâtin ‘izâmin simânin kulnâ ne‘am kâle fe-selâsu (âyâtin yekraehunne ehaduküm) fî şalâtihi hayrun lehu min selâsi halifâtin

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs ve dört satır nesih hattıyla tertip edilmiştir. Cetvelleri ince bir şekilde çekilmiş, koltuklara rûmî desenlerden oluşan

tasarım hazırlanmış kurşun kalemle geçirilmiş ancak tezhiplenmemiştir. Yazı çevresinde düz yeşil zemin üzerinde tahrirsiz araları boş altın cetvel vardır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 106).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 108

Envanter No: 1264

İç Ebat (boy-en): 10 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 26,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Celîsü’l-hayr ğaymetün ve ‘anhu celîsü’l- mer’i

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Kün fi’ d-dünyâ ke-enneke ğarîbun ev ‘âbiru sebîlin ve ‘dud nefseke fi’ l-mevtâ ve izâ eşbaht nefsuکه fe-lâ tuħaddişâ bi’ l-mesâi ve izâ emset nefsuکه fe-lâ tuħaddişâ bi’ ş-şabâhi ve ħuzmin şihhatike li-seķamike

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, sekiz satır mâil nesih hattı ile tertib edilmiştir.

Durak işaretleri yapılmış, mâil olarak yazılmış nesih yazının kenarlarında koltuk bulunmayıp sol üst ve sağ alt boşluklarına basit bir halkar deseni köşebent şeklinde uygulanmıştır. Yazının çevresinde altın cetvel ve dıştaki kuzunun arasında zereşanlı zemin görülmektedir. Kuzunun dışında da zereşanlı zemin devam etmektedir. Genel durumu iyidir (Resim 107).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû” ifadesi mevcuttur. Bundan başka “Mehmed bin İsmâil” yazmaktadır. Ancak bu not ne maksatla, kim tarafından yazıldığı tesbit edilememiştir.

TEZ SIRA NO: 109

Envanter No: 1265

İç Ebat (boy-en): 13 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 19,5 x 27,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Kasîde-i Mîmiye)

En-nuşha lâkin (lestü) esme'uhû inne'l-muhibbe 'ani'l-'uzzâli fi

Ve'l-heremi. Ve lâ e'addet mine'l-fi'li'l-cemîli karî. Dayfîn elemme bi-re'sî ğayra muhteşemi. Lev küntü a'lemu ennî mâ uvekkîruhu. Ketemtü sirran bedâlî minhu bi'l-ketemi. Men lî bi-reddi cimâhin min ğavâyetihâ. Kemâ yuraddu

Fî şamemi innî'ttehemtu naşîha's-şeybi fî 'azeli ve's-şeybu

Özellikleri: Eşit uzunluktaki iki satır sülüs arasında iki satır nesih hattıyla koltuksuz olarak tertip edilmiştir. Alt satırdaki sülüs yazının son kelimesi satıra sığmayıp harf yarım kalmıştır.

Durak işaretleri altı yapraklı hatailer şeklinde yapılmış, Duraklarda altın üzerine mavi ve turuncu renkler kullanılmıştır. Cetvelleri çekilmiştir. Klasik kıt'a tarzından farklı olarak levhada koltuk bulunmamaktadır. Yazı etrafındaki nohudî renkli bordür de dahil olmak üzere dış çevresine yeşil zemin üzerine zerefşan uygulanmıştır. Bordürün iç ve dışında altın cetveller bulunmaktadır. Eser yıpranmış vaziyettedir (Resim 108).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”.

TEZ SIRA NO: 110

Envanter No: 1267

İç Ebat (boy-en): 13,5 x 22 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Ka'b b. Züheyr)

Lâkinnehâ hulleten kad sîta min demihâ fec'un ve vel'un

Ve ahlâfun ve tebdîlun. Fe-mâ tedûmu 'alâ hâlin tekûnu bihâ. Ke-mâ tulevvenu fî esvâbihâ'l-gûlu. Ve lâ temsuku bi'l-'ahdi'llezî ze'amte. İllâ

Ke-mâ yumsiku'l-mâe'l-garâbilu emset su'âdu.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir.

Durak işaretleri altın daireler şeklinde yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Koltuklara herhangi bir tezyinat uygulanmamış olup açık kahverengi renkteki bordür boş bırakılmıştır. Yazının pervazında serpmeli gel-git ebru kullanılmıştır. Genel durumu iyidir (Resim 109).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû el-fakîr es-Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû” ifadesi mevcuttur.

Metin Kasîde-i Bürde⁵⁸'nin bir bölümünden oluşmaktadır. Koleksiyonda Tam metin bulunmamakla birlikte büyük bir kısmı mevcut olan kasîdenin bir murakka‘ olduğu, ancak baş kısmı ile son kısmının koleksiyonda olmadığı görülmektedir. Envanter numarası sırasına göre düzenlediğimiz bu bölümde kaide dışı olarak Kaside-i Bürde'nin metin sıralamasını takip etmek üzere bundan sonraki levhalar sıralamaya alınmıştır. (Metin esas alınarak yapılan envanter no sıralaması şöyledir: 1267-1266-1268(1)-1247-1246-1378-1268(2))

TEZ SIRA NO: 111

Envanter No: 1266

İç Ebat (boy-en): 13,5 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Ka'b b. Züheyr)

⁵⁸ Peygamberi hicveden şiiirinden dolayı “kanı helal” dir kararı verilen Ka'b b. Züheyr'in tevbe edip af dilemesi üzerine Resûlullâh'ın onu affettiği sırada söylediği kaside. Kasideyi çok beğenen Hz. Peygamber, “Bürde” adı verilen ve günümüzde Topkapı Sarayı Müzesi'nde muhafaza edilen hırkasını onun omuzlarına koymuş, bundan dolayı kasideye “Kasidetü'l-bürde” veya başlangıç ifadesine göre “Bânet Sü'âd” adı verilmiştir. (Kenan Demirayak, “Kasidetü'l Bürde”, *DİA*, c. 24, s. 566-568.)

Bi-arđın lâ tubelliguhâ ille'l- 'itâku' n-necîbâtü 'l-merâsîlu

Fe-lâ yegurranneke mâ mennet ve mâ ve'adet. İnnel-emâniyye ve'l-eĥlâme tađlılu. Kânet mevâ'idü 'arķūbin lehâ meşelen. Ve mâ mevâ'idühâ ille'l-ebâfîlu. Ercû ve âmulu en tednuve meveddetuhâ. Ve mâ eĥâlu ledeynâ minke tenvîlu. Ve len tubellighâ illâ

'Azâfîratün fihâ 'ale'l-ibni erķâlun ve tebgîlun.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına üç satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Eserin ilk sülüs satırının son kelimesi olan “mürselîn” satır sonuna nesih hattı ile yazılmıştır.

Durak işaretleri altın daireler şeklinde yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Koltuklara herhangi bir tezvinat uygulanmamış olup nohudî renkteki bordür boş bırakılmıştır. Yazının pervazında serpmeli gel-git ebru kullanılmıştır. Genel durumu iyidir (Resim 110).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”.

TEZ SIRA NO: 112

Envanter No: 1268-1

İç Ebat (boy-en): 13,5 x 22 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Ka'b b. Züheyr)

Min külli nedđâhatin ed-defrai izâ 'araķat 'urđatuhâ

Ĥâmisu'l a'lâmi mechûlu. Terma'l-ġuyûbe bi-'aynî müfredin lehķin. İzâ teveķķadet el-ĥizânu ve'l-mîlu. Daĥmu muķalledihâ fe-'amu muķayyedihâ. Ve fî ĥalkihâ 'an nebâti

fî defihâ si'atün ĥuddâmuhâ mîlu.

El-fuĥlu tafđîl. Ġalbâu ve cenâu 'alkûmun muzekkeratün.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Nesih satırlara sığmayan ibare sol koltukta mâil bir şekilde devam etmektedir. Alttaki sülüs satırın da son kısmında sıkışma mevcuttur.

Durak işaretleri altın daireler şeklinde yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Koltuklara herhangi bir tezyinat uygulanmamış, sol koltukta nesih yazının devamı bulunmaktadır. Nohudî renkteki bordür boş bırakılmıştır. Yazının pervazında serpmeli gel-git ebru kullanılmıştır. Genel durumu iyidir (Resim 111).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘gufire lehû”.

TEZ SIRA NO: 113

Envanter No: 1247

İç Ebat (boy-en):12 x 22 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev’i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde’den (Ka‘b b. Züheyr)

Teshîlu. Tahdî ‘alâ yeserâtin ve hiye lâhîkatün zevâbil

veķ‘uhunne’l-arĊa taħlîl. Sümrun ‘acâyâtün yetrukne’l-ħaşâ zeymen. Lem yekıhunne ruûsu’l-ekemi tebgîl. Ke-enne evbe zirâ ‘ayhâ izâ ‘araķat. Ve ķad teleffe‘a

Bi’l-ķavri’l‘asâ kıylu yevmen tazıllu bihî’l-ħarbâu muđķahaden.

Özellikleri:Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına üç satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Durak tezyinatı altın noktalardan ibarettir; cetveller çekilmiş, koltuklar hazırlanmış ancak boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen bordüre koyu nohudî bir kağıt yapıştirilmiştir. Pervazında serpmeli gel-git ebru bulunmaktadır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 112).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû” ifadesi mevcuttur.

TEZ SIRA NO: 114

Envanter No: 1246

İç Ebat (boy-en): 12 x 22 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Ka'b bin Züheyr)

Ke-enne şâhibehû bi'ş-şemsi memlûlun. Ve kıle li'l-kavmi

Hâdîhim ve kad ce'alte. Varağa'l-cenâdibi yerkuşne'l-haşâ kıylû. Şudde'n-nehâri zîrâ'an 'aytalu nişfun. Kâmet fe-câvebehâ neknedün meşâkîlu.

nevvâhatün rişvetü'd-đıb'îni leyse lehâ limâni'î bekrihâ

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir.

Durak tezyinatı altın noktalardan ibarettir, cetveller çekilmiş, koltuklar boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen borüre koyu nohudî bir kağıt yapıştırılmıştır. Pervazında serpmeli gel-git ebru bulunmaktadır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 113).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”.

TEZ SIRA NO: 115

Envanter No: 1378

İç Ebat (boy-en): 13,5 x 22 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde'den (Ka'b b. Züheyr)

En-nâ‘ûne ma‘kûlu tefrî el-lebâne bi-keffeyhâ ve

Ve medra‘uhâ müşekşakun ‘an terâķihâ ra‘âbilu tes‘â‘l-vuşâtü ħabâbihâ [bicenbeyhâ] ve ħavlehüm inneke ye‘bnu ebî selmâ le-maķtûlu ve ħâle küllü ħalîlin küntü âmiluhû lâ ulhîneke [ulfîneke] enni

‘anke meşġûlu fe-ķultü ħallev sebîlî lâ ebâ leküm.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Kıt‘anın son sülüs satırının yazıldığı kağıdın rengi daha koyudur. Ayrıca bu satır üstteki satıra göre uzun olduğundan bir sıkışma görülmektedir.

Duraklar tahrirsiz altın noktalar şeklindedir. Cetvelleri çekilmiştir. Koltuk kısımları boş bırakılmıştır. İki altın cetvel arasında açık kahverengi bordür boş bırakılmıştır. Bordürün dış kısmındaki alan ise serpmeli gel-git ebru ile süslenmiştir. Genel durumu iyidir (Resim 114).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 116

Envanter No:1268-2

İç Ebat (boy-en): 13 x 21,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kasîde-i Bürde’den (Ka‘b b. Züheyr)

Fe-küllemâ ħaddera‘rahmânu mef‘ûlun küllü‘bni unşâ

Ve in ħâlet selâmetuhû yevmen ‘alâ âleti ħadbâe maĥmûlun.Unbi’tü enne Rasûlallâhi ev‘adenî ve‘l-‘afvu ‘inde Rasûlullâhi me‘mûlun. Mehlen hedâke‘llezî a‘ħâke nâfileten.

El-Ķur‘âni fihâ mevâ‘îzu ve tafđîlu lâ te‘ĥuznî

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Durak işaretleri altın daireler şeklinde yapılmış, cetvelleri

çekilmiştir Koltuklara herhangi bir tezyinat uygulanmamış, sol koltukta açık açık kahverengi renkteki bordür boş bırakılmıştır. Yazının pervazında serpmeli gel-git ebru kullanılmıştır. Genel durumu iyidir (Resim 115).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 117

Envanter No: 1270

İç Ebat (boy-en): 15,5 x 19,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17 x 23 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Kâle'n-nebiyyü 'aleyhi's-selâm. Se-ye'tü zamânun 'alâ

Ve 'aleyhi netevkekelu innehû veliyyu'l-hidâyeti. Ve't-tevfîku ve huve ni'me'l-mevlâ ve ni'me'l-mu'in. 'An ebi'd-derdâi rağiye'llâhu 'anhu kâle haţabenâ Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Yevme cumu'atin fe-kâle eyyühe'n-nâsu tûbû kable en temûtü ve bâdirû bi'l-a'mâli'[ş-şâ]lihâ bele en tuşgalû vaşalû'llezî beyneküm ve beyne rabbiküm bi-keşrati zikriküm tus'adû ve ekşirû's-şadaqate turzekû ve'murû bi'l-ma'rûfi tuşşanû ve'nhev 'ani'l-münkiri tunşarû. Eyyühe'n-nâsu inne ekyeseküm ekşeraküm

Fe-lâ termu bi'lme'âşî kesra şehvetihâ.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına altı satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Durak işaretleri konulmuş, koltuklarda zerefşan tekniği uygulanmıştır. Cetvelleri çekilmiş, açık nohudî renkteki bordürün genişliği her tarfta aynı olmayıp boş bırakılmıştır. Yazılardaki dağılmalar dışında eserin genel durumu iyidir (Resim 116).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 118

Envanter No: 1271

İç Ebat (boy-en): 8 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 22 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Bismillâhırraḥmânırraḥîm. Ve bihî.

'aleyhi ve sellem. Kânû izâ raavhu lem yeḳûmu lemâ lâ ya'lemûne min kerâhiyyetihî li-zâlik. Uḫrudu hâ-ulâi lâ yacteriûne 'aleynâ ve küntü ene ve'bnü mes'ûd ve raculun min huzeylein be bilâlun ve raculâni lestu usemmîhimâ fe-enzele'llâhu ve lâ teḫru ellezîne ve lâ teḫrudillezîne yed'ûne rabbehüm.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile yazılmış olan eserin yazılarının bir bölümünde dağılmalar ve tezhipli bölümlerde yıpranmalar mevcuttur.

Durak işaretleri konulmuş, cetveller çekilmiştir. Koltuklarada basit yaprak, dal ve çiçeklerden oluşan yeşil, lacivert ve turuncuyla renklendirilmiş serbest bir kompozisyon mevcuttur. Zerefşan yapılan bordürün iç ve dış kısmındaki cetveller arasına yeşil renk uygulanmıştır. Genel olarak yıpranmıştır (Resim 117).

TEZ SIRA NO: 119

Envanter No: 1278

İç Ebat (boy-en): 9 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 24 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Küllü vâ'izatin ve eminnâ küllü câyihatin.

Ķāle Rasūlullāhi şallallāhu 'aleyhi ve sellem. Eđ-đayfu izā nezele nezele bi-rızķihī ve izā'rteħale irtihale bi-zenbi muğifih. Allāhümme şalli 'alā eşrefi'l-ħalkī ve ekmeli'l ħalki Muħammedin ve ālihi ve şahbihī ecma'ın.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile klasik kıt'a tarzında tasarlanmış olan eserin durak işaretleri eksiktir.

Cetveller çekilmiş, koltuklar ve durak yerleri boş bırakılmıştır. Dış pervazında yeşil renk kullanılmış olup tezyinat yapılmamıştır. Genel durumu iyidir (Resim 118).

Eserin zahrında İbnü'lemin'in mühürü olduğu anlaşılan "İbnülemîn Mahmûd Kemâl" istifi mevcuttur. Ayrıca "Sülüsü Şeyh, nesih Râkım" şeklinde okunan bir ifade mevcuttur. Sülüs kelimesinin sin harfi ile yazılmış olması yazan şahsın bu sanattan bîhaber olduğunun işaret sayılabilir. Bu yüzden bu ifadeye itibar edilmemiştir.

TEZ SIRA NO: 120

Envanter No: 1279

İç Ebat (boy-en): 9 x 17,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ķāle'n-nebiyyü 'aleyhi's-selâm.

Ķāle Rasūlullāhi şallallāhu 'aleyhi ve sellem. Sebeķa'l müferridüne ķālû ve ma'l müferridüne yâ Rasūlallāh Ķāle'z-zâkirüne'llāhe keşîran ve'z-zâkirât. Şadaķa Rasūlullāhi ve şadaķa ħabîbullāh.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile klasik kıt'a tarzında tasarlanmış olan eserin sülüs satırının son harfi olan mim yarım bırakılmıştır. İcazet levhası olarak hazırlanmış ancak icâzet metinleri yazılmamıştır.

Duraklarda iğneperdahlı altın zemin üzerine altı yapraklı merkezsel hatailer mevcuttur. Nesih satırlar iğneperdahlı beynessütura alınmıştır. Koltuklarda lacivert ve

altın zemin üzerinde rûmî ve çiçek motiflerinin bulunduğu özenli bir tezhip kompozisyonu vardır. Koltuk bordüründe açık renk zemin üzerinde bordo kurtlar bulunmaktadır. İcazet metni için hazırlanan iki bölüm boş bırakılmış ve başlık tezhibi şeklindedir. Kenarlarında lacivert zemin üzerinde tezhip deseni vardır. Sülüs satırın boşluklarına altınla işlenmiş serbest çiçek, yaprak ve gonca motifleri mevcuttur. Cetveller çekilmiş, yazının bordüründe zerefşan uygulanmıştır (Resim 119).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû”.

TEZ SIRA NO: 121

Envanter No: 1281

Ebat (boy-en): 12 x 20,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kelâm-ı Kibâr

Men ‘ammera dünyâhu dayya‘a mâlehû

Men ‘ammera dünyâhu dayya‘a mâlehû ve men ‘ammera âhiratehu bellig âmâlehû.

Her ki ‘imâret dünyâ kund idâ‘at mâlu bûd.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, iki satır nesih hattı ile yazılmıştır. Sülüs yazının, kalemine göre ve nesih yazıya nisbetle iri düşmüş olduğu söylenebilir.

Duraklarda tahrirsiz altın çiçek motifleri yapılmış, pek intizamlı olmayan ince bir cetvel çekilmiş olan eserde koltuk bölümleri boş bırakılmıştır. Levhada lekelenme ve yıpranma mevcuttur (Resim 120).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhu”.

TEZ SIRA NO: 122

Envanter No: 1283

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadis-i Şerîf

İhbâren 'an rabbihi 'azze ve celle

'An ebî Hureyrete ennehû kâle. Kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İnne'llâhe 'azze ve celle yekûlu yevme'l-kıyâmeti Yâ'bne âdeme meriğtu fe-lem te'udnî Kâle yâ rabbi keyfe e'ûduke ve ente rabbu'l-'alemîn. Kâle e-mâ 'alimte enne 'abdî fulânen meriğa fe-lem te'udhu e-mâ 'alimte enneke lev 'udtehû vecedtenî 'indehû

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmıştır.

Duraklarında, altın üzerine renk kullanılarak birbirinden farklı sekiz yapraklı merkezsel hatâi motifler yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Koltuklara lacivert zemin üzerine yeşil bulut ve farklı renklerde çiçeklerden oluşan özenli bir tezhip kompozisyonu uygulanmıştır. Koltuğun bordüründe kırmızı üzerine beyaz kurtlar vardır. Sülüs satırın boşluklarına serbest yaprak ve çiçeklerden oluşan desenler işlenmiş, satır sonuna da merkezde bir penç ve etrafında rûmî motiflerin kullanıldığı altın zemin üzerine iğneperdah uygulanmış bir rozet mevcuttur. Yazıyı çevreleyen bordürde kumlu ebru, ebrunun dış kısmında altın bordür vardır. Bu bordüre ve dış kısma zereşan uygulanmıştır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 121).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 22 C[emâziye'l-âhır] [13]38”.

TEZ SIRA NO: 123

Envanter No: 1285

İç Ebat (boy-en): 13 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 17 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadis-i Şerîf

Ḳāle emîru'l-mü'minîne ve imâmu'l- mutteḳîn.

Ḳāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İzâ erâde'llâhu bi'l-emîri ḡayran ce'ale lehû vezîre şıdkîn in nesiye zekerahû ve in zekera e'ânuhû ve izâ erâde'llâhu ḡayra zâlik ce'ale lehû vezîra sûin

İnne fı cehenneme ḡayyâtün ke'l-ḡulâli

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına üç satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Alttaki sülüs satır üsttekenden uzun olduğu için son harfi olan lam harfi yarım kalmıştır. Üstteki sülüs satırın sonunda sekiz yapraklı merkezsel hatalı motifinin kullanıldığı rozet vardır. Nesih satırlar beynessütura alınmış, durak işareti konulmuş ve cetveller çekilmiştir. Koltuklar boş bırakılmıştır; koltukları ve nesih yazıyı çevreleyen cetvellerde turuncu bir iplik mevcuttur. Yazıyı çevreleyen nohudî zeminli boş bırakılan bordürün içinde beyaz kuzu mevcuttur. Genel durumu iyidir (Resim 122).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 124

Envanter No: 1289

İç Ebat (boy-en): 11,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 19,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

El-âhîratü ḡarâmun 'alâ ehli'd-dünyâ

Bimâ yekrahu kıyle e-feraepte in kâne fı ehî mâ ekûl. Ḳāle in kâne fıhi mâ teḡûlu feḡadîḡte'btehû. Ve in lem yekûn fıhi feḡad behettehû. Ve yurvâ izâ ḡulte li-ehîke mâ fıhi feḡadḡte'btehû ve izâ ḡulte mâ leyse fıhi feḡad behettehû. Allâhümme şalli ve sellim 'ala nebiyyi'r-raḡmeti ve şefi'i'l-ümmeti Muḡammedin ve âlihi.

Ve hü mâ ḡarâmane 'alâ ehli'llâhi te'âlâ. Şadaḡa.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına dört satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. Basit durak işaretleri konulmuş, satırlar beyneşüture alınmıştır (Resim 123).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 28 Muharrem 1336”.

TEZ SIRA NO: 125

Envanter No: 1291

İç Ebat (boy-en): 10 x 16 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 20,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Yâ gâliben gayra mağlûbin

Qāle Rasūlullāhi şalavātullāhi ‘aleyhi ve selāmuḥū. Küllü kelāmi’bni ādeme ‘aleyhi lâ lehū illa emran bi-ma ‘rūfin ev nehyen ‘an münkerin ev zekere’llāh. Ve qāle’n-nebiyyü şalavātu’r-rahmāni ‘aleyhi ve selāmuḥ. Bu ‘iştü li-utemmime mekârime’l-aḥlāk. Allāhümme şalli ‘alâ Muḥammedin ve âlihi ve şahbihî ecma ‘în.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih yazısı ile tertip edilmiştir. Hattat imzası olmayan yazının iyi bir kalemden çıkmış olduğunu söyleyebiliriz.

Açık renk bir kağıda yazılmış olan eser koyu renk bir kağıtla çevrelenmiş olup tezyinat yapılmamıştır (Resim 124).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 28 Muharrem sene 1336”.

TEZ SIRA NO: 126

Envanter No: 1299

İç Ebat (boy-en): 10,5 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 22,5 x 32 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Dua

Rabbi yessir ve lâ tu'assir rabbi temmim bi'l-ḥayır.

Rabbi yessir ve lâ tu'assir rabbi temmim bi'l-ḥayır. Ve bihî netvekkelu innehû veliyyu'l-hidâyeti.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve bir satır nesih hattı ile yazılan eserin durak işareti konulmuş, alta başlık tezhibi şeklinde hazırlanmış boşluğun iki yanına basit rûmî ve çiçek motiflerinin kullanıldığı bir kompozisyon yerleştirilmiştir. En dışta iki altın kuzu mevcuttur. Yazı çevresine nar çiçeği kağıt yapıştırılmıştır. Levhanın sol kenarında renk değişimi görülmektedir (Resim 125).

TEZ SIRA NO: 127

Envanter No: 1301-1

İç Ebat (boy-en): 11 x 17,8 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18.5 x 28,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Kāle'n-nebiyyü'l-ümmiyyü'l-mekkiyyü'l-medeniyyü'l-hâşimiyü

'An ebî Sa'id el-Ḥudrî raḍiye'llâhu 'anhu. Kāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Len yeşbe'a'l-mü'minu min ḥayrin yesme'uhu hattâ yekûne muntehâhu'l-cennetu. Ve 'an ebî Hureyerete raḍiye'llâhu 'anhu. Kāle'n-nebiyyü şalavâtu'llâhi 'aleyhi ve selâmuhû. El-kelimetü'l-ḥikmetü dâletü'l-ḥikemi fe-ḥayṣu vecedehâ fe-huve e-ḥakku bihâ.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dokuz satır mâil nesih hattı ile yazılmıştır. Sülüs satırın sonundaki “Haşimiyyü” kelimesi sıkışmış vaziyettedir.

Durak işaretleri konulmuş, cetvelleri çekilmiş, koltuklar boş bırakılmıştır. Yazının iki yanında altın cetveller arasına açık sarı ve açık yeşil renklerde dikey şeritler mevcuttur. Yazıyı çevreleyen bordür boştur. Cetvellerin dışında özensizce çekilen kırmızı renk kuzu vardır. Levhanın dış kısmı zerefşan tekniği ile süslenmiştir. Kağıt kenarları yıpranmış, zerefşanlı bölümde renklerde bozulmalar görülmektedir (Resim 126).

TEZ SIRA NO: 128

Envanter No: 1301-2

İç Ebat (boy-en): 11 x 18 cm.

Dış Ebat (boy-en): 18,5 x 28,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ömer

Metin: Salavât, Hadîs-i Şerîf

El-Ḳureşîyyü 'l-ebṭahîyyü 't-tehâmiyyü şallallâhu

Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Merartü leyleten usriye bî bi-ḳavmin tuḳradu şifâhuhüm bi-meḳârîda mine'n-nâr. Fe-ḳultü yâ Cebrâilü men hâulâi ḳāle hâulâi ḥuṭabâu ümmetike 'llezîne yekûlüne mâ lâ yef'alûn. El-faḳîru Ömer.

'aleyhi ve selleme uḥşu 't-turâbe 'alâ vechi mâdiḥake

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına üç satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilen eser bir önceki levhanın devamı niteliğindedir. İkinci sülüs satırın son kısmı satırdan yüksek bir noktada bitirilmiş, satıra sığmayan “mâdiḥake” kelimesi alttaki boşluğa nesih yazı ile yazılmıştır.

Durak işaretleri konulmuş, cetvelleri çekilmiş, koltuklar boş bırakılmıştır. Yazının iki yanında altın cetveller arasında açık sarı ve açık yeşil renklerde dikey şeritler mevcuttur. Yazıyı çevreleyen bordür boştur. Cetvellerin dışında özensizce çekilen kırmızı renk kuzu vardır. Levhanın dış kısmı zerefşan tekniği ile süslenmiştir. Kağıt kenarları yıpranmış, zerefşanlı bölümde renklerde bozulmalar görülmektedir (Resim 127).

TEZ SIRA NO: 129

Envanter No: 1313-1

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Allâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Ümmetehû kavluhû

Mişle uħudin zeheben mâ belega müdde eħadhim ve lâ naşîfehu. Kâle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İzâ va‘ade‘r-raculu ‘eħâhu ve min niyyetihî en yefîe fe-lem yefî ve lem yecîe li‘l-mî‘âdi fe-lâ işme ‘aleyh. Kâle‘n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İyyâküim ve‘ş-şirke‘l-eşğara. Kîle ve ma‘ş-şirke‘l-eşğaru yâ Rasûlullâh.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmış bir murakka‘ parçasıdır.

Durakları yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Sülüs satır boşluklarına serbest yaprak desenleri serpiştirilmiş, koltukları boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen kısımda da herhangi bir tezyinat bulunmamaktadır. Kağıt kenarlarında yıpranmalar başlamıştır (Resim 128).

TEZ SIRA NO: 130

Envanter No: 1313-2

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

‘Alâmetu i‘râği‘llâhi ‘ani‘l-‘abdi iştiğâ...

Ķāle‘r-riyâu. Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Ĥayrukümu‘l-müdüfî‘u ‘an ‘aşîratihi mâ lem ye‘sem. Ķāle‘n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Men ‘ayyara eĥâhu bi-zenbin lem yemut hattâ ya‘melehû. Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. İne şerra‘n-nâsi ‘inde‘llâhi menziletten yevme‘l-ķiyâmeti

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile tertip edilmiş olan eser bir murakka‘ parçasıdır. Sülüs satır murakka‘ın diğer sayfalarına göre biraz uzun olduğundan son harf cetvelin dışına taşmıştır. Sülüs ve nesih satırların yazıldığı kağıtlar renk ve desen bakımından birbirinden farklıdır.

Durakları yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Sülüs satır boşluklarına serbest yaprak desenleri serpiştirilmiş, koltukları boş bırakılmıştır. Nesih satırların ilk kelimesi olan “kâle” kelimesinin keşideli lam harfi üzerine zarif bir hançer yaprak işlenmiştir. Yazıyı çevreleyen kısımda da herhangi bir tezyinat bulunmamaktadır. Kağıt kenarlarında yıpranmalar başlamıştır (Resim 129).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâb vardır: “İstashabehû‘l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 4 C[emâziyelevvel] [1]335”.

TEZ SIRA NO: 131

Envanter No: 1313-3

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

İştiğâluhû bi- mâlâyağnîhi ve in emmera vezehe..

Men terakehu‘n-nâsu‘ttikâu şerrihi ve yurvâ ittikâe fuşsihi. Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Lev edrakenî ‘İsâ ibnu Meryem şümme yedĥulu fi şerî‘atî ve minhâci dînî le-ekebbehu‘llâhu te‘âlâ ‘alâ vechihi fi‘n-nâr. Ķāle‘n-nebiyyü şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Men eĥleşa li‘llâhi erbe‘ine sabâhen

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile tertip edilmiş olan eser bir murakka‘ parçasıdır. Sülüs ve nesih satırların yazıldığı kağıtlar renk ve desen bakımından birbirinden farklıdır.

Durakları yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Sülüs satır boşluklarına serbest yaprak desenleri serpiştirilmiş, koltukları boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen kısımda da herhangi bir tezyinat bulunmamaktadır. Kağıt kenarlarında yıpranmalar başlamıştır (Resim 130).

TEZ SIRA NO: 132

Envanter No: 1313-4

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve zehabet sâ‘atün min ‘umrihî fi ğayri mâ h...

zaharat yenâbî‘u’l-ḥikmete min ḳalbihî ‘alâ lisânih. Ḳāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Len yünecciyeye eḫadüküm ‘ameluhû ḳıyle ve lâ ente yâ rasûlallâh. Ḳāle ve lâ ene illâ en yete‘a(ğ)mmede[n]i’llâhu bi-faḍlihî ve raḫmetihî. Ḳāle Rasûlullâhi şalavâtullâhi ‘aleyhi ve selâmuhû. Lâ yunecci

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmış bir murakka‘ parçasıdır. Sülüs satırın sonundaki yarım kalan kelime murakka‘da devam eden sayfada kelime başından alınarak yazılmıştır.

Durakları yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Sülüs satır boşluklarına serbest yaprak desenleri serpiştirilmiş, koltukları boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen kısımda da herhangi bir tezyinat bulunmamaktadır. Kağıt kenarlarından başlayan yıpranmalar yazı kısmında daha azdır (Resim 131).

TEZ SIRA NO: 133

Envanter No: 1314-1

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 21,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ma ħuliķa lehû le-cedîrun en yeķûle ‘aleyhi ħasretuhu.

eĥaden minkûm ‘ameluhu ķâlû ve la ente yâ Rasûlullâh. Ķâle ve lâ ene illâ en yete ‘ammedenî’llâhu minhu bi-raĥmetin fe-seddidû ve ķâribû ve uġdû ve rûĥû ve şey’in mine’d-dûlçeti ve’l-ķaşdi’l-ķaşde tebluġû. Ķâle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Lâ yedĥulu eĥaden minkûm ‘ameluhu’l-cenneti.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile yazılmış bir murakka‘ parçasıdır. Sülüs ve nesih satırların yazıldığı kağıtlar renk ve desen bakımından birbirinden farklıdır.

Durakları yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Sülüs satır boşluklarına serbest yaprak desenleri serpiştirilmiş, koltukları boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen kısımda da herhangi bir tezyinat bulunmamaktadır. Kağıt kenarlarında yıpranmalar başlamıştır (Resim 132).

Eserin zahrında İbnülemin’in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 134

Envanter No:1314-2

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14,5 x 21,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ve men câveze'l-erbe'îne ve lem yağlib.

ve lâ yucîrahû mine'n-nâri ve lâ ene illâ bi-rahmetillâh. Kâle'n-nebiyyü şalvâtullâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Unzile'l-Şur'âni 'alâ seb'ati eħrufin li-küllü âyetin minhâ zahrûn ve bañnun ve li-küllü ĥaddin muñtali'. Kâle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. El-mâhiru fi'l-Şur'âni me'a's-seferati'l-kirâmi ve'l-berarete.

Özellikleri: Bir satır sülüs, dört satır nesih hattı ile tertip edilmiş olan eser bir murakka' parçasıdır. Sülüs ve nesih satırların yazıldığı kağıtlar renk ve desen bakımından birbirinden farklıdır.

Durakları yapılmış, cetvelleri çekilmiştir. Sülüs satır boşluklarına serbest yaprak desenleri serpiştirilmiş, koltukları boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen kısımda da herhangi bir tezyinat bulunmamaktadır. Kâğıt kenarlarında yıpranmalar başlamıştır (Resim 132).

TEZ SIRA NO: 135

Envanter No: 1322

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21,5 x 14,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Okunmuyor

Metin: Besmele, Hadis-i Şerif.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

An Enes bin Mâlik rağiye'llâhu 'anhu. Kâle kâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. İtteku'llâhe ĥakka tuĥâtihî ve's'av fi merđâtihî ve eyķınû mine'd-dünyâ bi'l-fenâi ve mine'l-âĥirati bi'l-beķâi. Va'lemû limâ ba'de'l-mevti fe-ke-enneküm

Bi'd-dünyâ lem tekün fi ve bi'l-âhireti lem tezel

Sevvedehû Mustafâ [...]

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, ikisi sol koltukta mâil olarak yazılmış olmak üzere toplam altı satır nesih hattı ile açık yeşil zemin üzerine

yazılmıştır. Ayrıca sol koltukta imza mevcut ise de yıpranmalardan dolayı okunamamıştır.

Durak işaretleri birbirinin aynı altın üzerine iğneperdahlı altı yapraklı merkezsel hatai şeklindedir. Sülüs satırdaki besmelenin sin keşidesi üstünde altın üzerine iğneperdahlı bir penç motifi bulunmaktadır. Cetveller çekilmiş, koltuklar hazırlanmıştır. Sağ koltuk boş, sol koltukta yazı mevcuttur. Muhtemelen koltuk genişliklerinin birbirine yakın olması için sülüs satırın son kısmı bordüre taşmıştır. Cetveller arasında cetvellerle verev kesişen, paralel çizgilerin oluşturduğu bordürde üç farklı renk mevcuttur. Bu bordürün dış kısmında aynı genişlikte koyu ton zeminli boş bırakılmış bir bordür daha bulunmaktadır. Eser oldukça yıpranmış, bazı bölgelerde yazılar dökülmüş, maruz kaldığı nem ve zamanın etkisiyle renk değişiklikleri oluşmuştur (Resim 133).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû”.

TEZ SIRA NO: 136

Envanter No: 1330

İç Ebat (boy-en): 7,5 x 19,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 12 x 23,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kaside-i Bürde'den (Ka'b bin Züheyr)

Ḍarbun izâ 'arrade's-sûdu't-tenâbilu lâ yefrahûn

Fî bedenin bi-âyetin ve meşâhîrin ve vuhdâni vuḳû'uhû kâne tekrâren ve ḳad defe 'û bihî te 'âruda mâ delle'l-ḥadişâni ve dînehû nâsiḥu 'l-edyân

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, iki satır nesih yazısı ile yazılmıştır. Sülüs satırın son harfi olan “nun” nesih yazısı ile satırın üst kısmına yazılmıştır.

Duraklar basit çiçek motifleri şeklindedir, nesih satırlar beynessütura alınmıştır. Koltuklarda altın üzerine mavi ve kırmızı ile renklendirilen sekiz yapraklı merkezsel hatai bulunmaktadır. Koltuk pervazında açık pembe üzerine koyu pembe bir bezemenin bulunduğu bordür mevcuttur. Sülüs satır ile nesih satırları ayıran altın cetvel üzerine turuncu çizgiler atılmıştır. Sülüs satırın boşluklarına durak şeklinde dairesel motifler ve

üst cetvele yapışık serbest yaprak desenleri serpiştirilmiştir. Yazının dışındaki bordürde iki altın cetvel arasına mavi zemin üzerine kırmızı renki kurt vardır. Cetvelin dış kısmında ise zereşan uygulanmıştır. Eserin sağ üst köşesinde ve alt orta kısmında yırtılmalar gözlenmiştir (Resim 134).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 137

Envanter No: 1338

İç Ebat (boy-en): 7,5 x 14 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 21,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev’i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

‘an ebî Umâmete ve ra’û sikketen ve şey’en.

Ķāle Rasûlullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sellem. Leyse’l-miskîne’llezî yeŧûfu ‘ale’n-nâsi teruddûhu’l-lukmetü ve’l-lukmetâni ve’t-temratün ve’t-temratâni. Ve lâkinne’l-miskîne’llezî lâ yecidu ħaniyyen.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile yazılan eserde durak işaretleri eksiktir.

Durak yerleri ve koltukları boş bırakılmış, cetvelleri çekilmiştir. Cetveller arasında cetvellerle verev kesişen, paralel çizgilerin oluşturduğu bordürde beş farklı renk mevcuttur. En dış kısım kırmızı renk kuzu ile çevrelenmiştir. Kâğıt kenarlarında lekelenmeler görülmektedir (Resim 135).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 138

Envanter No: 1377

İç Ebat (boy-en): 13 x 20,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15,5 23 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Ķāle Ebû Hüreyrete lek̄yñî Rasûlullâhi şallallâhu'aleyhi ve sellem. Ve ene cunubun fe-eḡaze bi-yedî

Fe-meşeytû me'ahû hattâ ka'aed. Fe'nseleltû fe-eteytû'r-rahle fe'ḡteseltû şümme ci'tü ve huve kâ'idun. Fe-ḡāle eyne künte yâ ebâ Hureyrete fe-ḡultü lehû innî küntü cunuben fe-kerihtü en ucâliseke 'alâ ḡayri tahâretin. Fe-ḡāle subḡânallâhi inne'l-mu'mine lâ yences. Şadaḡa Rasûlullâh.

Özellikleri: İki satır sülüs, iki satır nesih yazısının son satırının dikey olarak sol kısımdan yukarı doğru devam edip iki sülüs satırın arasına dönerek bitirilmesi ile oluşmuş farklı bir tasarımdır. Cetveller çekilmiştir. Sadece sağ alt köşede koltuk yeri hazırlanıp boş bırakılmıştır. Durak işaretleri penç motifleri şeklinde konulmuş benzer motifler sülüs satırın boşluklarına serpiştirilmiştir. Yazıyı çevreleyen ince çekilmiş cetvelin dış kısmında herhangi bir tezyinat yoktur. Bazı kısımlarda yazı mürekkebin dağılma belirtilerinden başka, lekelenme şeklinde renk değişimleri mevcuttur (Resim 136).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, 'ufiye 'anhû”.

TEZ SIRA NO: 139

Envanter No: 1379-1

İç Ebat (boy-en): 11 x 21 cm.

Dış Ebat (boy-en): 23 x 32,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Dua (İstiḡfar)

Estağfiru'llâhe min halkî ve min hulukî ve şeyni şânî ve min şeklî ve min şiyemî.

*Estağfiru'llâhe min sirrî ve min 'alenî. Fe min teğallubi kalbî ve 'btisâmi femî.
Estağfirullâhe min kavî ve min 'amelî. Ve min mücâhedetî cehdî ve min se'mî.*

Estağfiru'llâhe min cehlî ve min zelevî ve min kibâri âşâmî ve min lememî.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir. İlk sülüs satırdaki duanın son kısmı satırın altına ve sonuna dikey olarak nesih yazısıyla sığdırılmıştır.

Altın cetvelleri ve durakları tahrirsiz olup koltuklarda altın rûmî ve çiçek desenlerinden oluşan tahrirsiz kompozisyon mevcuttur. Eserin genel durumu iyidir (Resim 137).

TEZ SIRA NO: 140

Envanter No: 1379-2

İç Ebat (boy-en): 11 x 19 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16,5 x 26,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Dua, Hadîsi Şerîf

Estağfiru'llâhe mimmâ kâne min zelevî

Qāle Rasūlullāhi ṣallallāhu 'aleyhi ve sellem. İttekū firâsete'l-mü'mini fe-innehû yenzuru bi-nûrillāhi te'âlâ. Şadaqa. Ve qāle'n-nebiyyü salāvātu'llāhi 'aleyhi ve selāmuhû. İttekū da'vete'l-mazlûmi fe-innehû leyse beynehû ve beyne'llāhi hicâb. Ve qāle ittekū da'vete'l-mazlûm.

Qāle Rasūlullāhi ṣallallāhu 'aleyhi ve sellem. Men cevvede kitâbete Bismillāhirrahmânirrahîm deḡale'l-cennete.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, dokuz satır mâil nesih ve bir satır düz nesih hattı ile hazırlanmıştır.

Nesih satırlar altın ve iğne perdahlı beynessütura alınmıştır, duraklarda altı köşeli yıldız, penç ve stilize cami motifleri bulunmaktadır. Zengin bir tezyinata sahip

koltuklarda içte altın ve yeşil zemin üzerine rûmî ve çiçek motiflerinden oluşan simetrik bir kompozisyon ve dışında sırayla siyah zemin üzerine açık yeşil kurt, üçgen üç noktalı zencerek ve açık yeşil üzerine zencerekten oluşan üç sıra bordür vardır. Koltuklu nesih satırların alt ve üstünde açık yeşil zemin üzerine renklendirilmiş şeritler bulunmaktadır. En alttaki düz nesih satırın iki yanındaki boşlukta altın ve yeşil zemin üzerine rûmî ve çiçek motifli başlık tezhibine benzeyen bir süsleme bulunmaktadır. Sülüs satır altın ve iğneperdahlı beynessütura alınmıştır. Sonundaki boşlukta altın ve mavi ile renklendirilmiş goncası ve yaprağı bulunan dikey kesit bir hatayi mevcuttur. Yazı etrafında iki zencereklî altın borürün arasında pembe zemin üzerinde iki iplik rûmî çalışılmış bordür vardır. En dışta nohudî zemin üzerindeki halkar altın cetvelle sınırlandırılmıştır. Eser alt kısmından kesik olduğundan tezyinatı yarım görünmektedir. Eserin genel durumu iyidir (Resim 138).

TEZ SIRA NO: 141

Envanter No: 1385

Ebat (boy-en): 7,5 x 15,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'î: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Dua- Hadîs-i Şerîf

Rabbi yessir ve lâ tu'assir Rabbi temim bi'l-ğayr.

Ğāle Rasūlullāhi şallallāhu 'aleyhi ve sellem. İnnē eğrabu mâ yekūne'l-'abdu mine'r-rabbi fî cevfi'l-leyl. Ğāle Rasūlullāhi şallallāhu 'aleyhi ve sellem. Men kâne fî ģāceti eğıhi'l-müslimi kâne'llāhu fî ģacetihî. Şadağa'n-nebiyyü'l-muğtâr.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, üç satır nesih hattıyla tertip edilmiştir. Sülüs satırdaki “Rabbi yessir” ibaresinin son kelimesi olan “Hayr” klasik tarzdan farklı olarak keşideli olarak tasarlanmıştır.

Tezyinat oldukça sade olan eserde durak işaretleri olarak kullanılan altı yapraklı çiçek motiflerden bir tane de sülüs satırın sonuna uygulanmıştır. Cetveller ince olarak çekilmiş, koltuk tezyinatı yapılmamıştır. Yazıyı çevreleyen nohudî renkli boş bir bordürün dış kısmında ise kumlu battal zemin üzerine hatip ebru mevcuttur (Resim 139).

TEZ SIRA NO: 142

Envanter No: 1386

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 12,5

Dış Ebat (boy-en): 13,5 x 17,5

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadis-i Şerif

Ve 'anhu ni'me's-şefi'u'l-kur'an

Te'allem kıvâme'l-hattı yâ ze't-te'eddubi ve ma'l-hattı illâ zînetu'l-müte'eddibi. Fe-in kunte zâ-mâlin fe-hattuke zînetun ve in kunte muhtâcen fe-efđalu müktesebi. El-'uhdetü 'alâ'r-râvî.

Özellikleri: Bir satır sülüs ve altı satır mâil olarak tasarlanmış nesih hattıyla yazılmıştır. Nesih satırlarda görülen intizamsızlık satır çizgilerine itina edilmediğini hissettirmektedir.

Yazının zemini açık yeşil, yapııştırıldığı kağıdın rengi laciverttir. Eserde hiçbir tezyinat unsuru görülmemiştir. Genel durumu iyidir (Resim 140).

TEZ SIRA NO: 143

Envanter No: 1393

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 15 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21,5 x 27,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadis-i Şerif

E-lâ u'fiküm efdale min zâlik.

Ḥalfehû sâkahû ila'n-nâri ve huve evḍaḥu delîlin ilâ ḥayri sebîlin men ḳâle bihî şadaḳa ve men 'amele bihî ucira ve men ḥakeme bihî 'adele. 'An ibn-i Ömer ḳâle ḳâle rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Lâ yukemmilu 'abdun el-îmâne bi'llâhi te'âlâ hattâ tekûne fîhi ḥamse ḥuşâlin et-tevekkülü 'ale'llâhi ve't-tefvîdu ile'llâhi ve't-teslîmi li-emri'llâhi ve'r-rıdâu bi-ḳadâi'llâhi ve's-şabru'alâ belâi'llâh. İnnehû men eḥabbe li'llâhi

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, beş satır nesih hattı ile tanzim edilen eserin yazısı oldukça iyidir. Nesih satırlardaki zarafet ve akıcılık dikkat çekmektedir. Durak tezyinatı yapılmış, cetveller ince bir şekilde çekilmiştir. Koltuk kısımlarında altınlı ve tahrirsiz rûmi bir kompozisyon mevcuttur. Yazının çevresinde tahrirsiz ve ararları boş altın cetveller bulunmaktadır. Etrafına mavi bir kağıt yapıştırılmıştır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 141).

TEZ SIRA NO: 144

Envanter No: 1394

İç Ebat (boy-en): 10 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 16 x 23,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Fî yedi'l-ḥattâfîne sirrun min esrâri'llâhi te'âlâ

'An Enesin RD. Ḳâle ḳâle Rasûlullâhi şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Men eḥabbe en yenzura ilâ 'uteḳâi'llâhi mine'n-nâri fe-lyenzur ile'l-müte'allimîn. Mâ min müteḥallifin ilâ bâbi'l-'ulemâi illâ ketebe'llâhu bi-küllü ḳademin 'ibâdete senetin ve yebnâ biküllü ḳademin medîneten fî'l-cenneti. Ve yemşî 'ale'l-arḍi ve'l-arḍ.

Testağfiru(?) lehû ve yumsî ve yuşbiḥu mağfûran lehu. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nebiyyi'r-raḥmeti ve şefi'i'l-ümmeti Muḥammedin ve âlihî ve şaḥbihî ecma'în.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, dokuz satır mâil nesih hattının altına düz bir satır daha nesih hattı ile tamamlanmıştır. Birbirinin aynı durak işaretleri yapılmış, koltuklar boş bırakılmış olup yazının dış kısmında altın cetvel ve en dışta altın

bir kuzu mevcuttur. Yazıyı çevreleyen bölümde de hatip ebru görülmektedir (Resim 142).

TEZ SIRA NO: 145

Envanter No: 1401

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 21 x 30,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Besmele-i Şerîfe, Kelâm-ı Kibâr

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Kâle'l'ulemâu muhakkıküne rahimehümu'llâhu te'âlâ. a'kalu ehli'l-îmâni men kâne fihî erbe'u hişâlin. El-'amelü bi-tâ'atillâhi te'âlâ. ve'r-riğâu bi-kısem Allâhi te'âlâ. Ve'l-muşâhabetü bi-ricâli'llâhi te'âlâ ve'l-unsü bi-zikrillâhi te'âlâ. Ve selâsetü eşyâe yuhyi'l-ğalbe el-'ilmu ma'a'l-'ameli ve'l-ihlâşu ve'z-zikru ma'a'l-i'tikâdi.

Özellikleri: Eser uzun tutulmuş bir satır sülüs, yedi satır mâil nesih hattı ile yazılmıştır.

Altın cetvelleri ve durakları tahrirsiz olup köşebentlerde altınla özensiz çalışılmış tahrirsiz kompozisyon mevcuttur. Aynı desen sülüs satırdaki besmelenin sin keşidesi üzerindeki boşlukta da mevcuttur. Etrafına koyu mavi kağıt yapıştırılmıştır. Eserin genel durumu iyidir (Resim 143).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâb vardır: “-Hüve- İstashabehû Seyyid Mahmûd Kemâl, ‘ufiye ‘anhû”.

TEZ SIRA NO: 146

Envanter No: 1404

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 16,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 22,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

Faḍluküm minküm ileynâ eḳrabu ve sevâ şadaḳa

Ḳāle Rasûlullâhi şalavâtu'llâhi 'aleyhi ve selâmuhû. Âfetü'l-cemâli el-ḥuyelâu. Ve ḳāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve sellem. Men şamete necâ. Allâhümme şalli ve sellim 'alâ nebiyyi'r-raḥmeti ve'l-ümmeti Muḥammedin ve âlihî ecma'în.

Özellikleri: Bir satır sülüs, üç satır nesih yazısı ile yazılmış olan eserin sol koltuk kısmında nesih yazının devamı mâil olarak yazılmıştır. Bu yazının etrafı yeşil renkle sınırlandırılmıştır. Duraklarda altı yapraklı motifler kullanılmış, cetveller çekilmiştir. Sağ koltukta boş zemin üzerine siyah renkle çalışılmış bir çiçek motifi vardır. Sülüs satırın boşluklarına yapraklar serpiştirilmiştir. Sülüs satır ve nesih satırları ayıran yatay şerit ve yazının bordüründe yeşil zemin üzerine altınla su yolu işlenmiştir. Özellikle sülüs satırın mürekkebinde görülen dağılmaların yanında eserde renk bozulmaları vardır (Resim 144).

TEZ SIRA NO: 147

Envanter No: 1407

İç Ebat (boy-en): 13,5 x 22 cm.

Dış Ebat (boy-en): 20 x 28,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Muhakkak-Reyhânî

Hattat: Ketebesiz

Metin: Besmele, Medh-i Muhammedî

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Elḥamdü li'llâhillezî medeḥa ḥabîbihî fi kelâmihî'l-ḳadîmi

Bi-enneke 'âlâ ḥulukın azîm. Fî kelâmihî'l ḳudsî bi-levlâke limâ ḥalaktü'l-eflâk. Ve kerreme min medḥihî mine'l-ensü li-ezhâri şifâti'l-ḳudusi. Ve's-şalâtü 'alâ nebiyyihi'llezî e'azze men eşnâhu bi'l-ḥıla'î eş-şerîfe ve's-şalâtü'l-laṭîfe. Ve 'alâ

âlihi'llezîne câzû kaşabâti's-sebk fî miğmâri't-temeddh ve'l-vedâdi ve aş-şahâbihi'llezîne fâzu riyâdi firdevsi'l-ünsi fi'l-mebde'i ve'l-me'âd.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüsün altına dokuz satır mâil reyhanî yazı ile yazılmıştır. Duraklar altın noktalar şeklinde konulmuş, sülüs satırın boşluklarına altına tahrirsiz serbest yaprak ve çiçek motifleri serpiştirilmiştir. Köşebentler ve koltuklar boş bırakılmıştır. Yazıyı çevreleyen iki altın cetvelin arasındaki nohudî renk bordür de boştur. Eserin dış kısmında ise serpmeli gel-git ebru bulunmaktadır (Resim 145).

Eserin zahrında İbnülemin'in istishâbı vardır: “-Hüve- İstashabehû'l-fakîr Seyyid Mahmûd Kemâl, gufire lehû fi 4 C[emâziyelevvel] sene [1]335”.

TEZ SIRA NO: 148

Envanter No: 1416

İç Ebat (boy-en): 10 x 15,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 19,5 x 24,4 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kelâm-ı Kibâr

Ve 'anhu'l-ḥaṭṭu tâbi'un li'l-ḳalem

İnne cevvedte ḳalemeke cevvedte ḥattake

Ve in ehmelte ḳalemeke ehmelte ḥattake.

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs, iki satır nesih hattı ile yazılan eser bir icâzet levhası olarak hazırlanmış ancak icâzet metinleri yazılmamıştır. Sülüs satır ve levhanın zemini yeşil, nesih satırların zemini nohudî renktedir.

Nesih satırlar iğneperdahlı altın beynessütura alınmış, altı yapraklı merkezsel hatai şeklinde durakları konulmuştur. İcazet satırı için ayrılan bölüm boş olup başlık tezhibi formunda düzenlenmiştir. Koltukların orta kısmı boş bırakılmış, köşebentlerinde ve icâzet metni için ayrılan bölümün çevresinde tezhip uygulanmıştır. Koltukların bordüründe açık pembe üzerine kırmızı bir su yolu mevcuttur. Üstteki sülüs satırın boşluklarında altın ve renk kullanılmış, serbest hatai yaprak ve goncalar bulunmaktadır.

Eseri çevreleyen iki altın cetvel arasında boş zemin üzerine altın iki iplik bordür bulunmaktadır. Bordürün dış kısmında ise iki sıra siyah kuzunun sınırlandığı halkar mevcuttur. Eserin genel durumu iyidir (Resim 146).

TEZ SIRA NO: 149

Envanter No: 1449

İç Ebat (boy-en): 10,5 x 18,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 23 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Münâcât

Limen 'âdâ mubîden ve muhzilâ bed'te bi-cûdin

Bi-küllî rifkin ve nuşhin li'l-edânî ve'l-ekâşî ve in teşdud yeden bi'l-ğayri tufliğ ve in ta'dil fe-mâ leke min menâşî ve aşlu'l-ğazmi en tuğhî ve tumsî ve Rabbuke

Minke yâ mubdie'lu'ağâ ve ente'l-mu'îdu.

Özellikleri: Uzun tutulmuş iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazı ile koltuklu olarak tertip edilmiştir.Eserin ilk sülüs satırının son harfi olan “dal” harfi istisna bir yazılıştır. Alttaki sülüs satırın sonundaki “dal” harfinin de bu şekilde yazılması sık rastlanan bir usûl değildir.

Durak tezvinatı irice altı dilimli dairelerden oluşmaktadır. Eni birbirinden farklı olan koltukları boş bırakılmış, cetvelleri çekilmiştir. Altın cetveller arasındaki kahverengi zeminli bordür boş bırakılmıştır. Dış pervazda battal ebru kullanılmıştır (Resim 147).

TEZ SIRA NO: 150

Envanter No: 1456

İç Ebat (boy-en): 11,5 x 17,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 14 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Hadîs-i Şerîf

İnne'd-dîne yüsrun ve en yuşâde'd-dîne fe-seddidû ve en [...] ed-dîne ehadün illâ galebehû fe-seddidû ve kâribû ve ebşirû ve'ste'inû bi'l-ğudveti ve'r-revḫati ve şey'un mine'd-dulceti. Yeummu'l-kavme eḫraehüm li-kitâbi'llâhi fe-in kânû fi'l-kırâeti sevâen fe-a'lemehüm bi's-sünneti fe-in kânû fi's-sünneti sevâen fe-aḫdemehüm hicraten fe in kânû fi'l-hicrati sevâen fe-eḫdemehüm sinnen fe in kânû fi'l-ḳaryeti

Ḳāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve ve sellem. İinne

Ve lâ yeummenne'r-raculu'r-racule fî sulṭānihî ve yurvâ fî ehlihî. İzâ kânû selâsetun fel-yeummehüm ehaduhüm eḫaḳḳuhüm bi'l-imâmeti eḳrauhüm. İzâ hadarati's-şalâtu fel-yuezzin ehadüküm le-yeummeküm eḳseruküm Ḳur'ânen. Selâsetün lâ tuḳbelu şalâtun minhüm. Men teḳaddeme ḳavmen ve hüm lehû kâdi ve raculun etâ's-şalâte dibâran ve'd-dibâru en-ye'tiyehâ ba'de en tefütetû. Ve raculun i'tebede muḫarraran Şadaḳa.

Özellikleri: Farklı bir usûlde tertip edilen eser on üç satır mâil nesih hattından sonra bir satır sülüs ve tekrar on üç satır mâil yazılmış nesih yazısından oluşmaktadır. Hadîs-i Şerîf metni olan yazılarda genellikle “Ḳāle'n-nebiyyü şallallâhu 'aleyhi ve ve sellem” ibaresi en üste yazılırken burada ortada tercih edilmiştir. Yazıda imza ve tarih olmamasına karşın Osmanlı hat sanatının gelişmiş bir dönemine ait olduğu söylenebilir. Hâfız Osman'ın üslubu hissedilen yazı usta bir kaleminden çıkmıştır diyebiliriz.

Durak tezyinatı yapılmıştır. İki nesih kıtanın yanlarındaki koltuklar boş bırakılmıştır. Cetvelleri çekilmiş olup iki altın cetvel arasındaki bordür yeşil zeminli ve boşdur (Resim 148).

TEZ SIRA NO: 151

Envanter No: 1458

İç Ebat (boy-en): 15 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 19,5 x 21 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Ayet-i Kerîme (Tevbe 107-114)

Vallâhu yeşhedu innejüm le-kâzibûn. Lâ teķum fıhi ebeden

Le-mescidun ussise 'alâ't-takvâ min evveli yevmin e-hakķu en tekûme fıhi fıhi ricâlun yuhıbbûne en yetetahherû Vallâhu yuhıbbu'l-muṭṭahhirîn. E-femen essese bünyânehû 'alâ şefâ curufin hârin fe'nhâra bihî fı nârî cehennem. Vallâhu la yehdi'l-kavme'z-zâlimîn. Lâ yezâlû bünyânuhumu'llezî benev rıbeten fı kulûbihim illâ en teķaṭṭa'a kulûbuhum. Vallâhu 'alimum hakîm.

İnne'llâhe'sterâ mine'l-mü'minîne enfusehum ve emvâlehum

bi-enne lehumu'l-cennete yukâtilüne fı sebîli'llâhi fe-yektulüne ve yuktelûn va'den 'aleyhi hakķan fı't-tevrâti ve'l-incîli ve'l-kurâni ve men evfâ bi-'ahdiḥî mine'llâhi fe'stebşirû bi-bey'ikümü'llezî bâyâ'tüm bihî ve zâlike hüve'l-fevzu'azîm. Et-tâibune el'âbi,düne el-hâmidüne es-sâihüne er-râki'üne es-sâcidüne el-âmirüne bi'l-ma'rûfi ve'n-nâhüne 'ani'l-münkeri ve'l-hâfizüne li-hudûdi'llâhi ve beşşiri'l-mü'minîn. Mâ kâne li'n-nebiyyi ve'llezîne âmenû en yestağfirû li'l-müşrikîne ve lev kânû ulî kurbâ min ba'di mâ tebeyyene lehum ennejüm eşḥâbu'l-caḥîm. Ve mâ kâne'stiğfâru İbrâhîme li-ebîhi illâ 'an mev'ıdetin ve'adehâ iyyâhu fe-lemmâ tebeyyene lehû ennehû 'auvvun li'llâhi teberrae minhu inne İbrâhîme le-evvâhun ḥalîm.

Özellikleri: Eşit uzunluktaki iki satır sülüs yazımın arasında üç satır nesih, altta ise kısa tutulmuş üç satır nesih hattı ile tertib edilmiştir.

Eserin dış pervazında serpmeli gel-git ebru mevcuttur. Durak tezyinatı yapılmış, cetvelleri çekilmiş, koltuklar boş bırakılmıştır. Altın cetvellerin arasındaki bordür boştur. Dıştaki ebru iğneperdahlı bir altın cetvelle sınırlandırılmıştır (Resim 149).

TEZ SIRA NO: 152

Envanter No: 1469

İç Ebat (boy-en): 9,5 x 14 cm.

Dış Ebat (boy-en): 15 x 20 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Besmele-i Şerîfe. Hadîs-i Şerîf

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Ķāle Rasû[lullâhi şallallâhu ‘aleyhi ve sel]lem. Men ketebe Bismillâhirrahmânirrahîm ve cevvedehû ġafera’llâhu lehu. Şadaġa Rasûlullâh

Özellikleri: Uzun tutulmuş bir satır sülüs ve üç satır nesih hattı ile koltuklu olarak tertib edilmiştir. Çerçeve içinde bulunmasına rağmen yazıda büyük oranda dökülmeler bulunmaktadır. Durakları konulmuş, sülüs satırın boşluklarında altın ve renkle çalışılmış serbest çiçek ve yaprak kompozisyonu mevcuttur. Koltukların içinde açık mavi zemin üzerine koyu mavi çiçek ve yapraklardan oluşan özensiz bir desen vardır. Koltukların etrafında altın bordür vardır. Yazının çevresinde, cetvellerin arasındaki bordür boş bırakılmıştır. Pervazında açık yeşil zemin üzerine zereşan yapılmıştır (Resim 150).

TEZ SIRA NO: 153

Envanter No: 1494

İç Ebat (boy-en): 12 x 20,5 cm.

Dış Ebat (boy-en): 17,5 x 25 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev‘i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: E‘ûzu Besmele

E‘ûzübi’llâhimine’s-şeytâni’l-la‘inirracîm

Şey‘en lâ ke-eşyâ. ve zâten ‘an cihâti’s-sitte hâli. Ve leyse’l-ismu ġayran li’l-müsemmâ. Ledâ ehlu’l-ġabiġ. Ve lâkin leyse yerġâ bi’l-muġâli. Şifâtu’llâhi leysset ‘ayne zâtin. Ve lâ ġayrân sivâhu zâ infişâli. Nusemmiye’llâhu

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Özellikleri: Eserin tertibi iki satır sülüs arasına iki satır nesih yazısı şeklindedir. Durak işaretleri konulmuş, cetveller çekilmiştir. Nesih satırların kenarlarında kalan boşluklar küçük birer koltuk oluşturmuş, nohudî zemin üzerine altınla yaprak ve çiçeklerden oluşan serbest kompozisyonla tezyin edilmiştir. Alt satırdaki sülüs besmelenin sin keşidesi üzerindeki boşluġa yine altınla hançeryaparak çalışılmıştır. Yazıyı çevreleyen altın cetvelin dış kısmında kırmızı bir kuzu ve eserin çevresinde

kumlu hatip ebru vardır. Sülüs satırların mürekkebinde ve dış cetvelin altınlarında dökülmeler vardır. Bunların dışında genel durumu iyidir (Resim 151).

TEZ SIRA NO: 154

Envanter No: 1552

İç Ebat (boy-en): 8,5 x 17 cm.

Dış Ebat (boy-en): 13 x 21,5 cm.

Tarih: Kayıt yok

Hat Nev'i: Sülüs-Nesih

Hattat: Ketebesiz

Metin: Kelâm-ı Kibâr, Hadîs-i Şerîf

Ġanîmetü'l-mü'mini vicdânü'l-ġikmeti.

Ķāle ba'du'l-'ârîfine evlâdunâ fitnetün in 'âşû et'abûnâ ve in mâtu eġrakûnâ. Ķāle eş-şeyġu şihâbu'd-dîni's-suhreverdî zînetü'z-zâhiri ġayrun min bi'l-zîneti'l-bâṭini ve tezyînü'z-zâhiri (ġayrun) min ġarâbi's-sırri. Men şabera zafera.

Özellikleri: Bir satır sülüs, üç satır nesih hattı ile yazılmıştır.

Eserdeki bütün süslemeler ebru ile yapılmıştır. Koltuklarda hatip ve bordürde serpmeli battal ebru mevcuttur. Ebrunun dışında kalan kısımda ise düz pembe kağıt vardır. Koleksiyonda camlı çerçeve içinde bulunan eserde renk değişimleri mevcut olup ahşap çerçeve yıpranmış ve boyası dökülmüştür (Resim 152).

4. HÂFİZ OSMAN VE S. ABDULLAH'IN YAZILARININ MUKAYESESİ

Bir üslubun ekol olabilmesi için kendinden sonra gelen sanatkârların bu üslup üzere devam etmesi, bu yolda eserler verilmekle canlı tutulması ayrıca sonraki dönemlerde kabul görmüş olması gerekir. Hiçbir ekol kendiliğinden ortaya çıkmış değildir. Mutlaka kendinden önce kabul görmüş bir ekolün inceliklerini benimseyip en iyi şekilde ortaya koyduktan sonra bu üsluba yeni bir hareket ve canlılık kazandıracak ilavelerle ortaya çıkar.

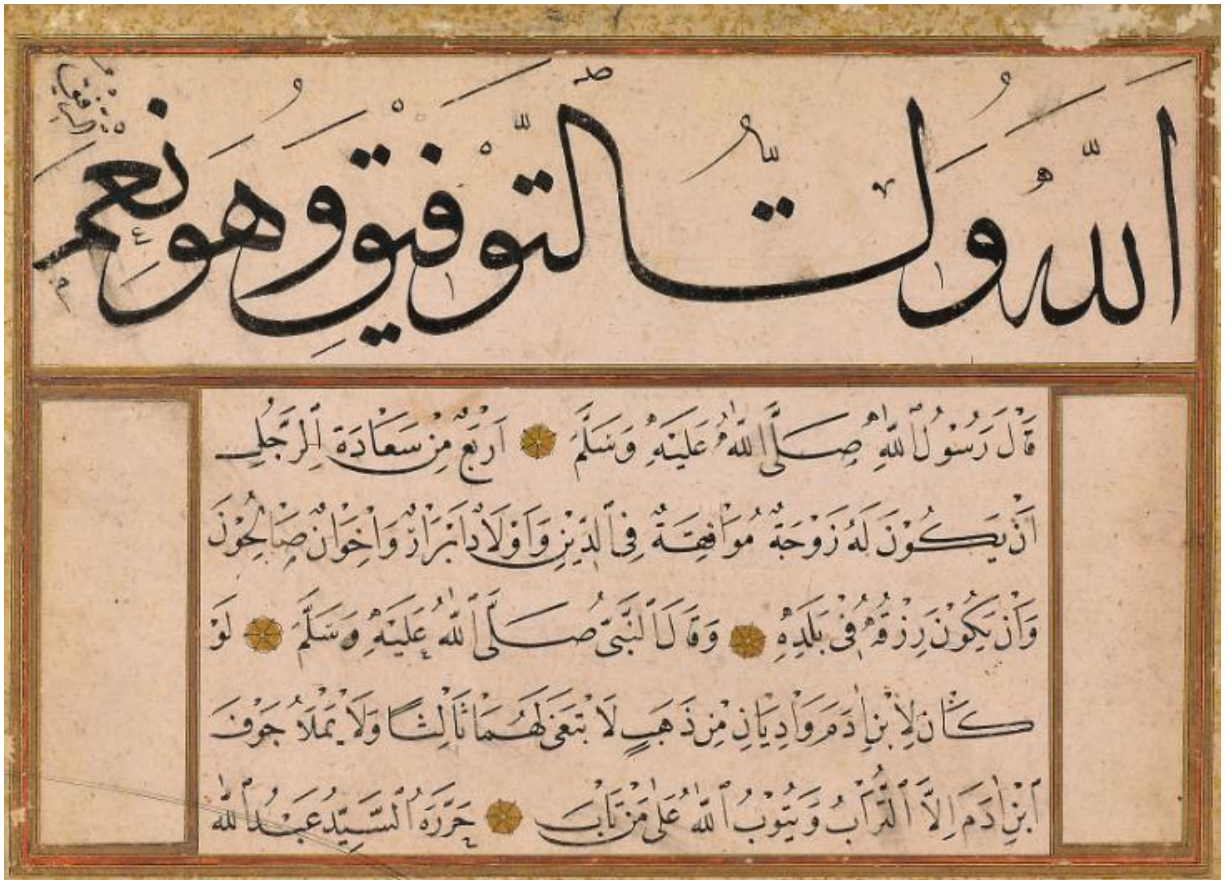
Hâfız Osman Efendi'nin yazı talimine Derviş Ali'den başlayıp Suyolcuzâde Mustafa Eyyûbî'den icazet aldığı, bundan sonra Şeyh Hamdullah üslubuna vakıf olmak niyetiyle Nefeszâde İsmail Efendi'den meşke yeniden başladığı hattat biyografileri bölümünde anlatılmıştı. Evasıt dönemi diyebileceğimiz 1066/1656 ile 1090/1679 seneleri arasında yazdığı yazılar Şeyh şivesindedir. Bundan sonra kendi üslubunu ortaya koymaya başlamış, geçen zaman içinde sülüs ve nesih yazıda yeni bir çığır açmıştır.

Hâfız Osman Şeyh Hamdullah vadisinde yazmış ve Şeyh'in yazılarında tespit ettiği en güzel duruş, nisbet ve estetik ölçüleri örnek alarak kendi üslubunu oluşturmuş, hat sanatı tarihinde ekol olmuş bir hattattır. Kendisinden sonra gelen hattatlar ve öncelikle talebeleri Hafız Osman'ın yazılarındaki ahengi ve estetiği kendi yazılarına taşımaya çalışmışlar, onun deha derecesinde ortaya koyduğu eserlerden faydalanmışlardır. Yedikuleli Seyyid Abdullah, O'nun üslubunun en iyi temsilcilerindendir. Bu yolda pek çok eserler vermiş, pek çok talebe yetiştirmiştir. Her iki hattat hakkında edinilen bilgilere biyografi bölümünde yer verilmiştir. Burada hocası Hâfız Osman ile yazılarındaki benzerlik ve farklılıklara dikkat çekmek amacıyla küçük çaplı bir karşılaştırma yapılmaya çalışılmıştır.

Biliyoruz ki bir hattatın birkaç yazısı onun üslubu ve yazıdaki kudreti hakkında bilgi vermez ancak bizim amacımız genel özellikler itibarıyla hoca-talebe ilişkisi olan iki hattatın yazıları arasındaki ilgiyi kurmak olacaktır. Yine de koleksiyondaki birkaç kıt'a'ya bağlı kalmaksızın Hâfız Osman ve Seyyid Abdullah'ın kütüphanelerdeki farklı yazılarına ulaşmaya çalışarak inceleme esnasında bunlardan da faydalanılmıştır. İÜK.de Hafız Osman'a ait bir kıt'a incelenen eserlerden biridir (Resim 153). Bundan başka Süleymaniye Kütüphanesi'nde bulunan ve mukayese esnasında faydalanılan Hâfız Osman'a ait üç adet murakka'ın biri evâsıt, biri evâhir dönemine ait olup diğerinde tarih bulunmamaktadır (Resim 154-176). Seyyid Abdullah'ın ise iki adet murakka'ına ulaşılmış olup hiçbirinde tarih kaydı bulunmamaktadır (Resim 177-194). Mukayese metni içinde bu yazılardan belli bölümler alınmış, incelenen murakka' ve levhalara resimler bölümünde yer verilmiştir.

Hâfiz Osman Kıt'ası (İÜK. AY nr. 6503)

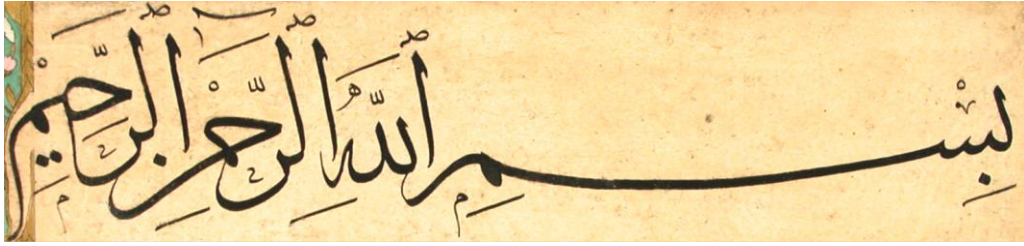

Seyyid Abdullah Kıt'ası (İÜK. İbnülemin Koleksiyonu nr. 1591)

Her iki üstadın yazıları farklı eserler üzerinden incelendiğinde ve yukarıda görselleri bulunan iki levha göz önüne alındığında nesih yazıdaki akıcılık ve estetik benzerlik arz etmektedir. Yazının satırda duruşu ve intizamı Seyyid Abdullah'ın hocasının üslubunu ne kadar benimsemiş olduğunu gösteriyor.

4.1. Sülüs Yazılarının Mukayesesi

Şeyh Hamdullah'ın yazılarından aldığı ilhamla kendi tavrını ortaya koyan Hâfız Osman sülüs yazıyı durağanlıktan kurtarıp bir canlılık ve hareket getirmiştir. Harf ve kelimelerin sola doğru meyillerini artırarak yazıya bir dinamizm kazandırmıştır.

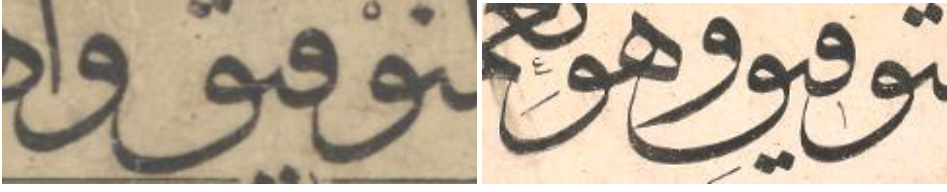

Hâfız Osman Besmelesi (SK. Hamîdiye Murakka' 18)

Seyyid Abdullah Besmelesi (SK. YB. 312)

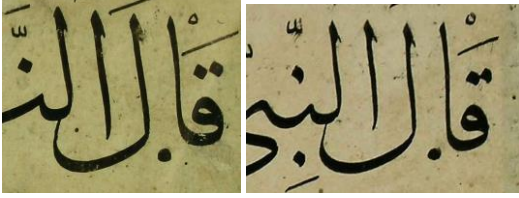
En güzide talebesi Seyyid Abdullah da bu tavırda yazmaya çalışmış, onun yazısındaki esnekliği ve harflerdeki kıvraklığı büyük ölçüde yakalamıştır. Ancak yine de bazı farklılıklar görülmektedir. Oklu bismelenin sin keşidesi S. Abdullah'ta daha kısa ve sert görünüm arz ederken Hâfız'ınki oldukça esnek ve akıcıdır. Lafztullâh Hâfız'da kısa ve sola meyilli iken S. Abdullah daha dik ve uzun yazmıştır. Elif meyilleri de Hâfız'da sola yatık iken S. Abdullah'da dik bir vaziyettedir. Rahîm ve Rahmân kelimelerinin "ra" harfleri Seyyid Abdullah yazısında esnek ve yumuşak hissedilirken Hâfız üslubunda başlangıç hafif sert olup yumuşama uç kısımlarda görülmektedir. "Rahmân" kelimesindeki "ha" harfinin kalem akışı ise Hâfız Osman yumuşak ve esnek iken, Seyyid'de ise biraz daha keskin hareketler gözleniyor. Harfin iç boşluğu Hâfızda bir nokta zor sığacak kadar küçük iken Seyyid'de rahat bir noktalık boşluk vardır. Sülüs yazıların hareketlerini genel olarak Hâfız Osman yatık ve uzun tercih ederken S. Abdullah dik ve kısa yazmıştır.

Hâfız Osman

Seyyid Abdullah

Sülüs yazılarda da “vav” harflerinin başlarının duruşu ve meyli de birbirine yakındır. Ancak Seyyid Abdullah yazısında çanak ve kuyruk ölçülerinde az da olsa büyüklük dikkat çekmektedir. Ayrıca Hafız Osman’ın yazısındaki “kaf” harfi çanağı latîf bir esneme hareketi ile inerken S. Abdullah’da esneklik fazla görünmektedir.

Hâfız Osman

Seyyid Abdullah

Elif ve lam harfleri Hâfız’da esnek ve yumuşak hissedilirken S. Abdullah’da daha düz ve sert görülmektedir. Aynı zamanda sülüs yazıda harf bağlantıları Yine H. Osman’da yumuşak geçişli S. Abdullah’da daha keskin hareketlidir.

H. Osman

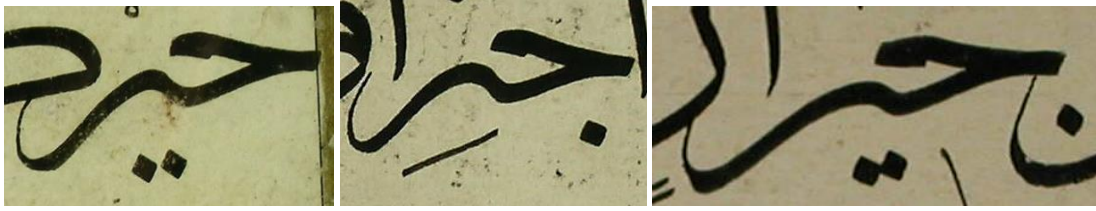
H. Osman

S. Abdullah

S. Abdullah

Dikkat çeken bir başka nokta “min” yazılışında Hâfız’ın kalem hareketlerinin daha kıvrak ve estetik görünmesidir. Harfin satırda duruşu Hâfız Osman’da dik ve

yüksek iken S. Abdullah'da daha düz kısa ve yatık görülmektedir. Nun ucunun yukarıya dönüşü üstadinkilerde güzel bir geçişle incelmekte, iki örnekte de aynı özellik görülmektedir. Talebenin yazısında ise kendi arasında farklılık arzederken birinde dar ve kalın, ikincisinde geniş ve ince görülmektedir. Seyyid Abdullah'a ait murakka'larında tarih olmadığından yazılar arasında ne kadar zaman olduğu tespit edilememiştir. Ayrıca mim başında da Hâfız yumuşak bir dönüş sergilerken Seyyid yüksek bir tepe oluşturmuştur.

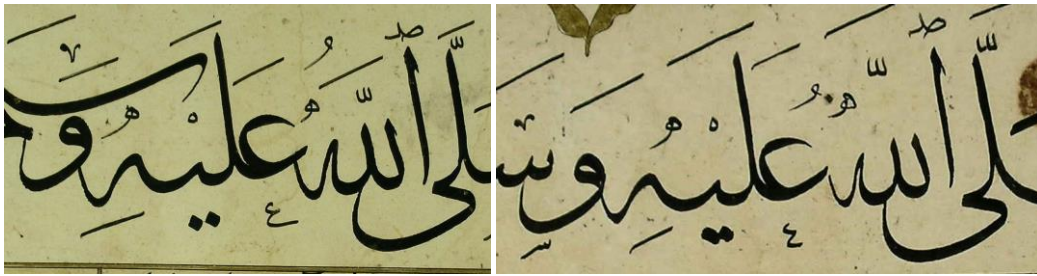

H. Osman

H. Osman

S. Abdullah

Bir başka farklılık "Hayr" kelimesinin yazılışında ra'ya geçişte ye harfi için yapılan yükselmeye görülmektedir. Hâfız Osman bu geçişleri kıvrak ve yüksek yaparken S. Abdullah yazısında keskin bir dönüşle küçük bir yükselti görülmektedir. Ayrıca ra'daki "S" hareketi Hâfız'ın yazılarında bariz olarak görülmektedir. "Ha" harfinin baş kısmında Hâfız'ın kalem hareketi yumuşak ve esnek, harfin yönü aşağıya doğru inmekte iken Seyyid'in yazısında esneklik az ve düz görülmektedir.

Hâfız Osman

Seyyid Abdullah

Karşılaştırma yaparken aynı ibareleri bulup dikkat çekmek üzere seçtiğimiz bölümlerden biri de yukarıda görülmektedir. Lafzatu'llah yazılışlarında en belirgin fark sondaki "he" harfindedir. Hâfız Osman'ın yazısında daha tok ve kalın yazıldığı görülürken S. Abdullah'ın kaleminden ince çıktığı fark ediliyor. Ayrıca Hâfız Osman bu harfi meyle uygun olarak düşürmüş iken S. Abdullah'ta yüksekte kaldığı

gözlenmektedir. “Ayn” harfinin iç boşluğu da Seyyid’de Hâfız’a göre daha geniştir. “Vav” harfleri kuyrukları burada da Seyyid Abdullah’ın yazısında büyük görünmektedir.

Hâfız Osman

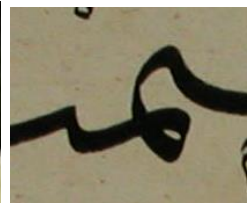

Seyyid Abdullah

Seyyid Abdullah’ın “sad” ve “dad” harflerinin başlangıçlarında kalem hareketi oldukça incedir.

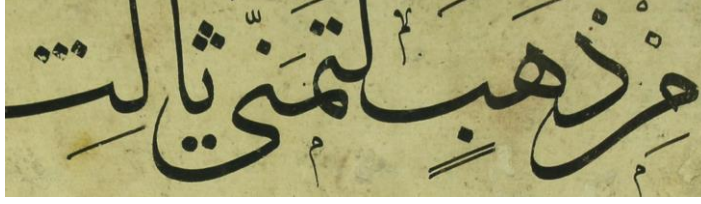

Hâfız Osman

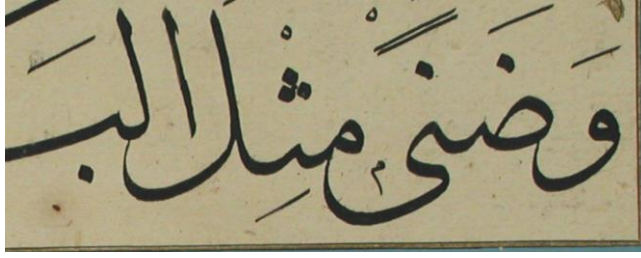

Seyyid Abdullah

Yukarıdan bağlantılı mim harflerinde Hâfız’ın hattında yumuşak bir dönüş varken Seyyid Abdullah’ın kaleminden keskin bir hareketle dönüldüğü ve gözünün küçük çıktığı gözleniyor. Ayrıca mimden sonraki bağlantı da sert görünmektedir. S. Abdullah’ın murakka‘larında tarih bulunmadığı için kesin bir şey söylememekle birlikte birinci karede görülen evâil dönemi yazılarından olma ihtimali yüksektir diyebiliriz. Çünkü ikinci karede yazıdaki keskin hareketler azalmış ve Hocasının yazısına daha çok benzemiştir.

Hâfız Osman

Seyyid Abdullah

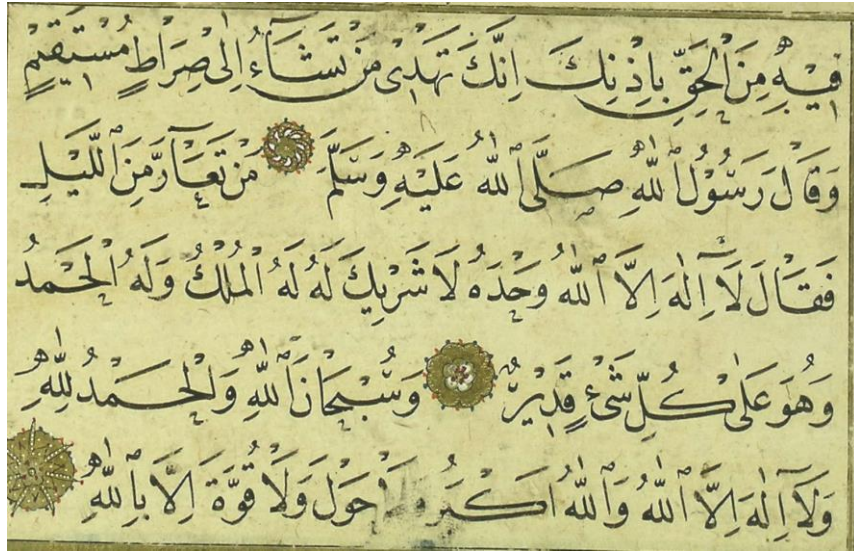
Dikkat çeken başka bir husus da sülüs yazılardaki noktalardır. Hâfız Osman'ın noktaları keskin köşeli, Seyyid Abdullah'ın noktaları ise yumuşak bir hareketle sonlandırılmıştır.

4.2. Nesih Yazılarının Mukayesesi

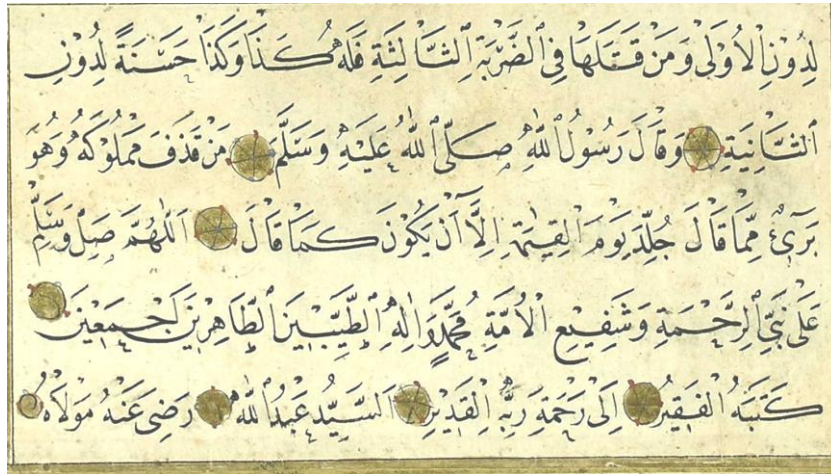
Hâfız Osman Efendi'nin sülüs ve nesih yazıda kaydettiği gelişme kendinden soraki hattatlara rehber olmuş, onun yazılarındaki akıcı üslub örnek alınmıştır. Evâhir döneminde harfleri biraz daha küçülmüş, en titiz ve estetik azılarını mushaf kitâbetinde yani nesih hattında ortaya koymuştur. Evâhir döneminin nesih yazıları kelimelerin satırda duruşları açısından fevkalâde olup bu yazılarda kalem hareketleri o denli kıvraktır ki bu nesihlere “kıvılcımlı nesih” diyenler dahi olmuştur⁵⁹.

En seçkin talebesi ve üslubunun en iyi temsilcisi olduğu bilinen Yedikuleli Seyyid Abdullah da yazılarında aynı estetiği yansıtmaya çalışmıştır. Benzerlikler yanında kimi zaman farklılıklar da ortaya çıkmış olup her iki hattatın nesih yazıları birkaç kıt'a üzerinden karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

⁵⁹ Dere, *Hâfız Osman Efendi*, s. 45.

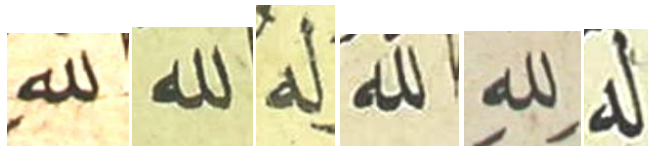

Hâfiz Osman(SK. Yazma Bağışlar 303)

Seyyid Abdullah(SK. Yazma Bağışlar 312)

S. Abdullah nesih yazıda da üstadını mümkün mertebe örnek almış harflerin ve kelimelerin satırdaki duruşunu o seviyeye yaklaştırmıştır. Elif ve lam meyilleri her iki yazıda da birbirine yakın görünürken satır nizamı da uyumludur. Genel görüntüde S. Abdullah'ın tavrı dik harflerin uzun ve meylinin yazılması olarak tasvir edilebilir.

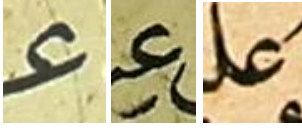

H. Osman

S. Abdullah

Farklı yazılarından örnekler aldığımızda Hâfiz'ın Lafzatullâh'ı geniş ve kısa yazdığını Seyyid'in ise Hâfiz'inkine nazaran dar ve uzun yazdığı görülmüştür. Sondaki

“he” harfi Lafzatullah’da olduğu gibi diğer kelimelerde de genel olarak S. Abdullah’ın yazısında daha küçük, ayrıca dönüş hareketi daha yumuşaktır.

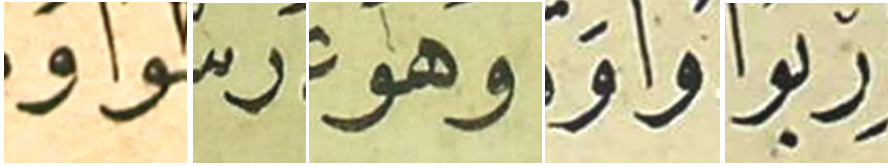

H. Osman

S. Abdullah

Aynı harflerinde ise her ikisinin ortak özelliği olarak kaşlar kalın görölmektedir. Genellikle harf ağızının daralmış olduğu dikkat çekiyor.

Hâfız Osman

Seyyid Abdullah

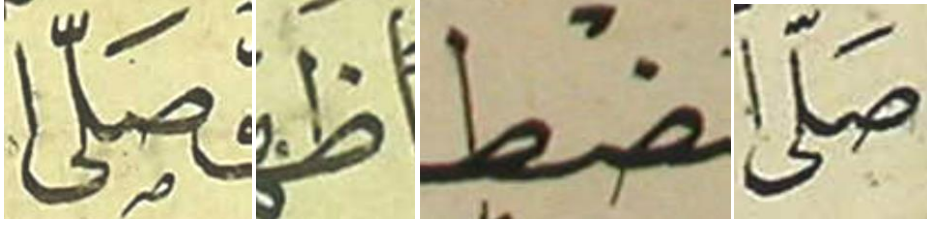
“Vav” harfi başları H. Osman’da yuvarlak ve esnek iken S. Abdullah tepesinde bir sivrilik oluşturarak yazmıştır. Kuyruklar ise Hâfız’da esnek ve yatık Seyyid’de dik ve düzdür.

Hâfız Osman

Seyyid Abdullah

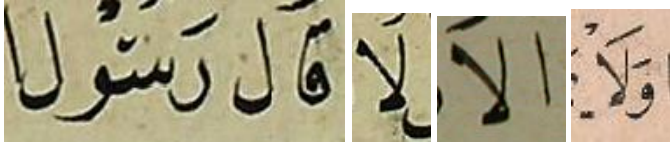
“Cim” başları da Hâfız Osman’ın hattında kısa ve aşağı meyilli iken Seyyid’in hattında uzun ve yatay istikamette görölüyor. Cim harflerine bağlı “ra”lar da belirgin farklar göze çarpmakta, Hâfız’ın hareketlerindeki esneklik ve yumuşaklık Seyyid’de dik ve düz olduğu anlaşılmaktadır.

Hâfiz Osman

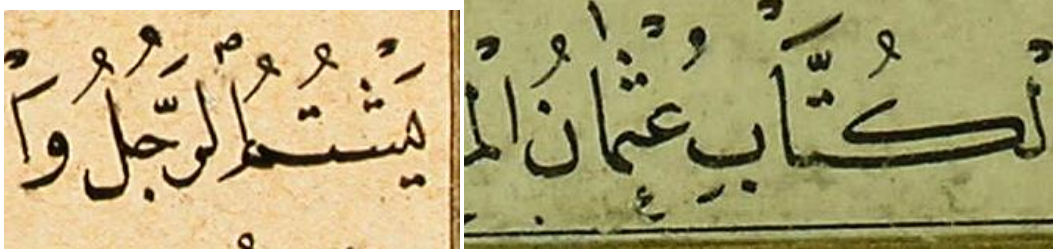
Seyyid Abdullah

“Sad”-“dad” ve “tı”-“zı” adıyla bilinen harfler her iki hattatın kaleminden küçük farklılıklarla çıkmıştır. S. Abdullah iç boşluklarını dar, üstteki dönüş hareketini yumuşak tutarken Hâfiz Osman’da boşluk daha geniş ve üstteki çizgide belirgin bir köşe oluşturarak dönmüştür.

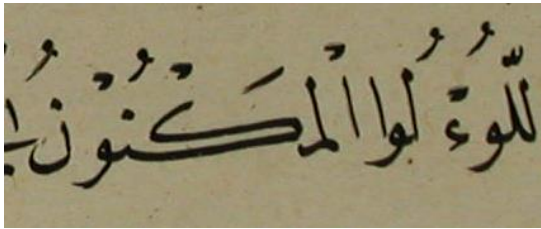
Seyyid Abdullah

Seyyid Abdullah’ın yazılarında dikkat çeken bir başka nokta da genel olarak başta yazılan “lām” ve “lamelif”lere zülfe koyulmamış olmasıdır. Yer yer Hâfiz Osman’ın yazılarında da gözlenen bu husus Seyyid’in yazılarında daha çoktur.

Hâfiz Osman

Hâfiz Osman

Seyyid Abdullah

Yazı karakterini ortaya koyan önemli göstergelerden biri de harekelerdir. Yukarıda görüldüğü gibi Hâfız Osman ötreleri her dönemde gözü açık ve iri, ayrıca kuyruk kısmı meyilli görülürken; Seyyid Abdullah'ın yazısında ötreler gözü kaybolacak kadar küçük, kuyruk kısmı da dik görülmektedir.

Seyyid Abdullah Hâfız Osman'ın hayrul-halefi olarak onun yazısındaki incelikleri kendi yazısında yansıtmaya çalışmış, bunu büyük ölçüde başarmıştır. Hâfız Osman, Osmanlı Hat Sanatının büyük dehalarından biri olarak bu sanata büyük hizmetleri olmuş bir şahsiyettir. O'nun getirdiği yenilikler ve gelişmeler günümüzde hâlâ önemini korumakta, eserlerinden büyük ölçüde faydalanılmaktadır.

5. SONUÇ

Anadolu Türk-İslam kültürünü oluşturan temel dinamiklerden biri olan sanat, insan ruhuna hitap eden bir olgudur. Hüsn-i hat da zihindeki latif mânânın madde boyutuna geçmesidir. Hat sanatı Osmanlılar döneminde tekâmül etmiş, yüzyıllar boyu gördüğü değer sayesinde gelişmiştir. Bir dönem yok olmaya ve unutulmaya mahkûm edilen bu sanata gönül verenler büyük fedakârlıklarla bu günlere taşınmasında rol oynamışlardır. Bu süreçte hat sanatına ilgi duymuş pek çok zevat bu sanatla ilgili eserlere kütüphanelerinde yer vererek koleksiyon oluşturmak yoluna gitmişlerdir.

Kültür ve sanatın yok olmaya yüz tuttuğu bir dönemde büyük bir titizlik ve incelikle oluşturduğu kütüphanesini ve kıymetli hat eserlerini İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi'ne bağışlayan İbnülemin Mahmud Kemal İnal da bu yolda hizmet eden nadide şahsiyetlerdendir. Bu tez çalışmasına, İbnülemin'i ve hat koleksiyonunu tanımak ve tanıtmak gayesi ile başlanmış, bu zengin koleksiyonun sadece bir bölümü detaylı olarak incelemeye alınmıştır.

Kadim eserlerden örnekler barındırması dolayısıyla önemli olan bu koleksiyon araştırıp incelemeğe ve ilgililerin bilgisine sunulmağa değer görüldü. Çünkü malzemenin çokluğu nedeniyle tümünün sergilenme imkânı olmadığı bir gerçektir. Büyük bir bölümü kapalı kalan eserleri gün yüzüne çıkarmak niyetiyle başladığımız çalışmada karşımıza çıkanlar bize ve bu sanatla ilgilenen herkese faydalı olacak niteliktedir.

Çalışma kapsamındaki sülüs-nesih kıt'alar incelendikten sonra görülmüştür ki koleksiyonda, hat sanatı tarihinde belli bir seviyeye gelmiş, ekol olmuş veya pek çok talebe yetiştirmiş çok meşhur hattatların yazıları olduğu gibi adı kaynaklarda geçmeyen hattatlara ait yazılar ve çok sayıda ketebesiz kıt'a da mevcuttur. Muhtemelen İbnülemin harf inkılâbının ve kültürdeki bozulma, değerlerin yozlaşma ve değişmesine yönelik gidişatın hat sanatına getireceği zararı önceden görmüştür. Bu sebeple zayi olmasına engel olmak niyetiyle çok sayıda yazıyı toplama yoluna gitmiştir. Araştırma konusunu teşkil eden İbnülemin Hat Koleksiyonu'ndaki sülüs-nesih kıtaların üçte bire yakın kısmında hattat ve tarih kaydı bulunmaması, içlerinde iyi bir elden çıktığı hissedilen yazıların mevcudiyeti sebebiyle yazıların aidiyeti konusunda önemli bir problem olarak karşımıza çıkmıştır. Bu ise beklenen bir durum olmadığından şimdilik çözümü de bulunamamıştır. Belki de bu tür yazıların benzerleri diğer koleksiyonlarda veya kütüphanelerde karşımıza çıktıkça karşılaştırma yaparak bir tahminde bulunma imkânı sunacağı için bu örnekler ayrı bir değer taşıyacaktır.

Koleksiyonda incelenen kıt'aların bazıları zamana direnmiş, mürekkep ve yazı estetiğinden bir şey kaybetmemiş olmakla birlikte ekserisinde yıpranmalar ve

bozulmalar görülmektedir. Mürekkep dağılımları, kabarmalar ve fizikî yönden iyi durumda olmamaları sebebiyle oldukça yorgun görünmektedirler. Ayrıca kıt'aların ön yüzüne, muhtemelen İbnülemin kayıt numarasını içeren yarım daire şeklinde yapıştırılmış kâğıtlar da estetik görüntüye zarar vermektedir. Bu kâğıtlar bazı kıt'alarda düşmüş veya çıkarılmış olup bu defa altındaki yapıştırma izi eserin görüntüsünü bozmaktadır.

Çalışmayı yürütürken yapılan araştırmalarla yeni bilgilere ulaşılmış ve bu bilgiler yeri geldikçe paylaşılmıştır. Ayrıca hat sanatı tarihinde icâzet verecek düzeyde bu sanatı bilen ancak kaynaklarda adı bile yer almayan, sanat hayatı hakkında bilgi bulunmayan nice hattatlar olduğu da varılan sonuçlar arasındadır. Bu da bizim toplum olarak elimizdeki değerlere gereken önemi vermemiz konusunda zaaflarımız olduğunu göstermektedir.

Bu tez ile Osmanlı hat sanatında yaygın örnekleri görülen sülüs-nesih kıt'a geleneğine özel bir pencereden ışık tutulmuş, farklı formlarda kıt'alara rastlanmış ve bu formlar şematize edilerek ekler bölümünde gösterilmiştir. Uzunca yazılan sülüs satırın altında kısa tutularak yazılmış, sayısı birden başlayarak altı-yediye kadar çıkabilen düz nesih satırlardan oluşan koltuklu olarak tasarlanmış kıt'aların çoğunlukta olduğu gözlenmiştir. Mâil nesih satırların bulunduğu kıt'alarda nesih satır sayısı artmaktadır. Bunlardan başka altta ve üstte birer satır sülüs arasına iki, üç veya nadiren dört, beşe çıkabilen nesih satırlar yazılmış olan kıt'alar da mevcuttur.

Kıt'alarda daha ziyade hadîs-i şerîf metinleri yer alırken âyet, kaside-i bürde, delâil-i hayrât, kelam-ı kibar ve manzume örneklerine de yer verildiği görülmüştür. Bunun yanında yazılardaki tezyinatın incelenmesi sayesinde de belli dönemlerde tezhip ve ebru sanatının yansımaları anlaşılmaya ve özellikleri hakkında bilgi verilmeye özen gösterilmiştir. Bu bakımdan hat örneklerinde yer alan tezyinat hakkındaki değerlendirmelere de ilgili sanat dalları için farklı örnekler sunulduğu söylenebilir.

6. KAYNAKÇA

- ACAR M. Şinasi, *Türk Hat Sanatı*, İstanbul
- AKÜN Ömer Faruk, “İbnülemin Mahmud Kemal”, *DİA*, İstanbul 2000.
- ALPARSLAN Ali “İbnülemin Mahmud Kemal İnal’ın Kısa Hayatı ve Hat Koleksiyonu”, *Müteferrika*, Yaz 2000.
- ALPARSLAN Ali, *Osmanlı Hat Sanatı Tarihi*, İstanbul 2012.
- AYAS Onur Güneş “Küllere Tapmak mı Ateşi Korumak mı?” *Kadem: Musiki ve Edebiyat Dergisi*.
- BAYAT Ali Haydar, *Hüsn-i Hat Bibliyografyası*, İstanbul 2002.
- BEKTAŞOĞLU Mustafa, *Tosyalı Hattatlar*, Ankara 2005,
- BERK Süleyman, *Hat Sanatı*, İstanbul 2013.
- BUSÎRÎ İmam *Kasîde-i Bürde*, hzr. Sabah Erbilî, Mehmed Özçay, İstanbul 2011.
- DEMİRAYAK Kenan, “Kasidetü’l Bürde”, *DİA*, İstanbul 2001.
- DERMAN Uğur, “Mehmed Rasim Eğrikapılı”, *DİA*, İstanbul 2003.
- DERMAN Uğur, “Türk yazı sanatında icâzetnameler ve taklid yazılar”, VII Türk Tarih Kongresi Ankara *Kongreye Sunulan Bildiriler*, 25-29 Eylül 1970.
- DERMAN Uğur, *Emin Barın ve Koleksiyonu*, İstanbul 2010.
- DERMAN Uğur, *Osmanlı Hat Sanatı*, İstanbul.
- DERMAN Uğur, *Ömrümün Bereketi 1*, İstanbul 2011.
- DERMAN Uğur. *Harflerin Aşkı*, İstanbul 2014
- Ekrem Hakkı Ayverdi Hatıra Kitabı*, İstanbul 1995.
- Ekrem Hakkı Ayverdi 1899-1984 Mimarlık Tarihçisi, Restoratör, Koleksiyoner*, editör Baha Tanman, İstanbul 2014.
- HASKAN Mehmed Nermi, *Eyüplü Hattatlar*, hzr. Süleyman Berk, İstanbul.
- HUART Clément Imbault, *Les Calligraphes et Les Miniaturistes de l'Orient Musulman*, Paris: Ernest Leroux Editeur.
- İNAL İbnülemin Mahmud Kemal, *Son Hattatlar*, İstanbul 1955.
- KABACAOĞLU Esra, *Emin Barın Hat Koleksiyonu*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2004.
- KÂNÎ Mustafa Bey, *Telhîs-i Resâil-i Rumât, Okçuluk Kitabı*, hzr. Kemal Yavuz, Mehmed Canatar, İstanbul 2010.

- KAZAN Hilal, *Dünden Bugüne Hanım Hattatlar*, İstanbul 2010.
- KINLI Süleyman, *Hatt u Hattâtânda Osmanlı Hattatları*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul 2007.
- KOÇU Reşat Ekrem, “Abdullah Efendi”, *İstanbul Ansiklopedisi*.
- MÜSTAKİMZÂDE Süleyman Sadeddin, *Tuhfe-i Hattâtîn*, hzr. Mustafa Koç, İstanbul 2014.
- NEVEVÎ Muhyidin, *Riyâzü’s-Salihîn*, trc. Mehmed Emre, İstanbul.
- ÖZÖNDER Hasan, *Hat ve Tezhip Sanatları Sözlüğü*, Konya 2003.
- ÖZTÜRK Muhittin, *İbnülemin Mahmud Kemal İnal’ın Hayatı ve Eserleri*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara 1996.
- RADO Şevket, *Türk Hattatları*, İstanbul.
- SERİN Muhittin, *Hattat Aziz Efendi*, İstanbul 1999.
- SERİN Muhittin, *Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar*; İstanbul 2008.
- SERİN Muhittin, *Türk Hat Üstadları 2 Şeyh Hamdullah*, İstanbul 2007.
- SHCİCK İrvin Cemil, “Türkçe Matbu Hüsn-i Hat Literatürüne Toplu Bir Bakış”, *TALİD*, İstanbul 2009.
- SUBAŞI Hüsrev, “Tahsin Efendi”, *DİA*, İstanbul 2010.
- SUYOLCUZÂDE Mehmed Necib Efendi, *Devhatü’l-Küttâb*, İstanbul 1942.
- SÜREYYA Mehmed, *Sicill-i Osmânî*, hzr. Nuri Akbayar, İstanbul 1996.
- ÜLKER Muammer, “Abdullah Efendi, Hâşimîzâde”, *DİA*, İstanbul 1988,
- VASSAF Hüseyin, *İbnülemin Mahmud kemal İnal*, hzr. Fatih M. Şeker, İsmâil Kara, İstanbul 2009.
- YILMAZER Ziya, “Şânîzâde Mehmed Atâullah Efendi”, *DİA*, İstanbul 2010.

<https://sanattarihi.wordpress.com>

<http://193.255.138.2/takvim.asp>

<http://www.kalemguzeli.org/>

<http://www.hatdergisi.com/>

<http://www.sorularlailamiyet.com>.

www.ktsv.com.tr/

7. DİZİN

A

Abdullah Bin İsmail, 14
Abdullah Rodosîzâde, 53
Abdurrahman Hilmi, 14, 59
Ağakapılı, 22, 23, 25
Ahmed Hâşim, 93
Ahmed Hıfzı Efendi, 56
Ahmed Nâilî, 69
Ahmed Nâilî Efendi, 14
Ahmed Reşîd, 14, 54
Ahmed Tevfik, 5, 85
Ali Alparslan, 1, 2, 4, 22
Ali Emîri Efendi, 92
Ali Haydar Bey, 83
Ali Ma'lıkî, 14
Ali Toy, vi
Arapça Yazmalar, vii, 254
Asır Gazetesi, 7
Attârzâde, 14, 97
Ayas Onur Güneş, 163
Ayasofya Camii, 83
Ayten Tiryaki, vi

B

Baharzâde, 75
Bânet Sü'âd, 116
beynessütur, 112
Bursevî, 15, 102, 103

C

celî sülüs, 2, 4, 22, 55, 56, 82, 85
celî ta'lik, 56
Cezâyirî, 14, 21

Ç

Çelebi İmam, 32
Çırçırılı Ali Efendi, 84

D

Darı Deresi Kabristanı, 25
Davut Bektaş, vi
Derviş Abdî, 14
Derviş Ali, 22, 25, 37, 150
Devhatü'l-Küttâb, 25, 40, 164

DîA, vii, 2, 6, 10, 17, 22, 29, 38, 42, 56, 84, 86,
94, 116, 163, 164
Dîvân-ı Hümâyün, 6
Dünden Bugüne Hanım Hattatlar, 75, 164

E

ebru, 1, 18, 19, 20, 23, 24, 30, 31, 32, 36, 38,
41, 43, 56, 60, 63, 68, 83, 85, 96, 101, 106,
109, 110, 111, 112, 116, 117, 118, 119, 120,
121, 125, 140, 142, 144, 145, 147, 149, 162
Eğrikapılı Mehmed Râsim, 29, 41, 44, 48, 59
Ekrem Hakkı Ayverdi, 84, 85, 163
Emîn Barın, 1, 3, 4, 163
Enderûn Mektebi, 41
En'âm-ı Şerîf, 22, 25, 32
Esra Kabacaoğlu, 1
Evkâf-ı İslâmiyye Müzesi, 11
Eyüplü Hattatlar, 79, 163

F

Fatih M. Şeker, 2, 164
Feride Hanım, 14, 75
Filibeli Mehmed Efendi, 82

G

Galata Sarayı, 41
Galatalı Nâilî, 69
Gelibolulu Mustafa Âlî, v, 11
Gustav Mahler, 2
Gümüşsuyu Kabristanı, 94

H

Hâczâde, 14, 97
Haffâfzâde, 14, 32, 33
Hâfız İ. Şevki Efendi, 14
Hâfız İbrahim Şevki, 84
Hâfız İsmâil Nisfet, 7
Hâfız Osman, 22, 25, 29, 56, 150, 151, 152,
153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160
Hâfız Osman Efendi, v, 2, 14, 22
Hafız Yusuf Efendi, 14
Hâfız Yusuf Efendi, 41, 72
Hâfız Muhammed Tosyavî, 14
Hakkâkzâde, 80

halkar, 24, 27, 31, 34, 36, 44, 45, 46, 47, 48, 49,
50, 51, 55, 59, 63, 68, 74, 79, 90, 92, 110,
111, 114, 139, 145
Hamîde Nergis Hanım, 5
Hamidiye Murakka‘, 264, 265, 266
hançer, 31, 52, 63, 65, 96, 100, 131, 148
Harbiye Nezâreti, 6
Harflerin Aşkı, 3, 13, 163
Hariciye Nezâreti, 6
Hasan Be‘âbidî, 14, 98
Hasan Hüsni, 14
Hasan Rıza, 84
Hasan Şevki Efendi, 75
Hasan Tahsin Efendi, 5, 85, 92
Hat Sanatı ve Meşhur Hattatlar, 4, 25, 29, 41,
84, 164
Hat ve Tezhip Sanatları Sözlüğü, 164
hatai, 20, 29, 36, 39, 43, 62, 63, 64, 65, 85, 99,
125, 126, 135, 136, 139, 144
Hatice Abbas Halim, 6
Hatt u Hattâtânda Osmanlı Hattatları, 4, 37
Hattat Aziz Efendi, 164
hattatlar sofası, 35, 38
Hilal Kazan, 75
Huart, 4, 23, 25, 35, 38, 59, 84, 85, 102
Hüseyin, 2, 5, 7, 11, 14, 32, 37, 79, 164
Hüseyin Kâzım Uz, 7
Hüsn-i Hat Bibliyografyası, 163
Hüsnü Efendi, 5
Hüsrev Subaşı, vi, 86

I

İbnülemin, iv, v, vi, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10,
11, 12, 16, 17, 20, 21, 23, 24, 26, 28, 32, 34,
36, 38, 41, 42, 45, 46, 47, 48, 52, 54, 56, 57,
58, 59, 60, 61, 62, 64, 65, 67, 69, 72, 75, 77,
80, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 89, 91, 92, 93, 94,
96, 97, 99, 100, 101, 103, 104, 105, 106, 110,
111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119,
120, 121, 122, 124, 125, 126, 127, 128, 131,
133, 135, 136, 137, 142, 144, 151, 161, 162,
163, 164, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178,
179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187,
188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196,
197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205,
206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214,
215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223,
224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232,
233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241,

242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250,
251, 252, 253
İcâze, 17, 20, 24, 31, 33, 36, 52, 53, 54, 60, 63,
65, 68, 71, 73, 75, 85, 86, 95, 100, 277, 278
icâzet, 4, 5, 11, 17, 20, 22, 27, 29, 34, 37, 38,
42, 53, 56, 60, 64, 73, 76, 78, 79, 82, 85, 88,
93, 100, 102, 124, 144, 145, 162
İdris Bostan, vi
iğne perdah, 62, 64, 73, 78, 125
II. Abdülhamid, 5
İmam Busîrî, 3
İmam Tahsîn Efendi, 14
İmamzâde, 14, 42
IRCICA, vi, vii
İSAM, vi, vii
İsmail b. Ali, 14
İsmâil Bağdâdî, 4, 14, 33, 35, 57
İsmâil Enverî, 33, 88
İsmâil Kara, 2, 164
İsmâil Vehbî, 40
İsmail Zühdi, 14, 68
İsmâil Zühdi, v, 56, 65, 74
İstanbul Üniversitesi, iv, v, vi, vii, 1, 6, 83, 161
İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler
Kütüphanesi, v
istishâb, 21, 36, 91, 93, 100, 104, 131, 142
İÜK., vii, 150, 151, 172, 173, 174, 175, 176,
177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185,
186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194,
195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203,
204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212,
213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221,
222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230,
231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239,
240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248,
249, 250, 251, 252, 253, 254

K

Kahire, 6, 11
Ka‘b b. Züheyr, 84, 116, 117, 118, 120
Kalyoncular Kışlası Camii, 72
Kâmil Akdik, 11, 14
Kâşgarî Dergâhı, 86
katalog, 1, 2, 4
Kâtibü’s-Sır, 23
Kâtibzâde, 102
Kazasker Mustafa İzzet Efendi, 85
Kebecizâde Mehmed Vasfî, 79
Kenan Demirayak, 116
Kerestecizâde, 15

Köprülüzâde, 22
Kubbetü's-Sahra, 83
Kudüs, 83
kuzu, 20, 23, 24, 36, 38, 40, 45, 46, 47, 48, 52,
56, 62, 63, 64, 66, 69, 74, 81, 83, 84, 86, 91,
99, 110, 111, 126, 128, 129, 130, 136, 142,
148

M

Mâcid Ayrıl, 14
Mahmûd Hâcizâde, 15
Mahmûd Mekkizâde, 15
Mahmut Ak, vi
Medresetü'l-Hattâfîn, 11, 93
Mehmed Âkif, 5, 7
Mehmed Ali Paşa, 11
Mehmed Emin Efendi, 56
Mehmed Emin Paşa, 5
Mehmed Emre, 3, 164
Mehmed Hilmi, 88
Mehmed Hilmi Efendi, 15
Mehmed Nermin Haskan, 79
Mehmed Özçay, 3, 163
Mehmed Râsim Efendi, 15
Mehmed Râşid Efendi, 15, 89
Mehmed Saîd, 15
Mehmed Said Paşa, 5
Mehmed Süreyya, 4, 74
Mehmed Şefik Bey, 15, 83, 84
Mehmed Tâhir Efendi, 5
Mehmed Zühdî, 15
Mekkizâde, 100
Mekteb-i Hukûk, 5
Mekteb-i Mülkiyye, 5
Menakıb-ı Hünerverân, v,11
Mercan Ağa Sıbyan Mektebi, 5
Meydan Camii, 85
Millet Kütüphanesi, 92
Mîr Abdî Alipaşazâde, 15
Mir Ali, 15
Mîr Mustafa Kânî, 74
Mizânü'l-Hatt, 80
Muammer Ülker, 29
Muhammediye, 75
Muhittin Öztürk, 2
Muhittin Serin, vi, 3, 4, 17, 38
Muhsinzâde Abdullah, 42, 85
Muhyidin Nevevî, 3
murakka', 17, 56, 83
Murakka', 152

Mushaf-ı Şerif, 25, 56, 83
Mustafa b. Osman, 15
Mustafa Hilmi, 15, 80
Mustafa Kânî, 15
Mustafa Koç, 4, 17, 23, 25, 29, 34, 40, 41, 88,
100, 102, 164
Mustafa Râkım, 56
Münif Paşa, 5
Müstakimzâde, v, 4, 11, 17, 23, 25, 29, 34, 40,
41, 42, 88, 100, 102
Müteferrika, 1, 2, 163

N

Nefeszâde İsmâil Efendi, 22
Nizameddin Efendi, 15, 92
Nuri Akbayan, 4, 74, 164
Nuruosmaniye Camii, 37

O

Osman Efendi, 85
Osman Naim Efendi, 15
Osman Rüşdî, 15, 71
Osmanlı Hat Sanatı Tarihi, 4, 22, 163

Ö

Ömer, 2, 6, 15, 22, 39, 72, 73, 80, 83, 129, 141,
163
Ömer Vasfî, 72, 80
Ömer Vasfî Efendi, 15
Ömrümün Bereketi, 163

P

penç, 19, 31, 39, 44, 46, 48, 60, 70, 125, 135,
137, 139
Pertevniyal, 266, 267, 268, 269, 270

R

Râsim Efendi, 33, 41, 42, 46, 47, 48, 56
Recâi Efendi, 82
Recâi Efendi, 15, 82
Riyazü's-Salihîn, 3, 164
rozet, 36, 42, 65, 99, 125, 126
rûmî, 23, 39, 43, 45, 50, 51, 61, 64, 87, 88, 94,
97, 99, 107, 108, 109, 110, 112, 113, 114,
125, 128, 138, 139

S

Sabah Erbilî, 3, 163

Sadâret Hazîne-i Evrak Dairesi, 6
Sâliha Sultan Mektebi, 93
Sâmi Efendi, 93
Sanâyi-i Nefise Mektebi, 93
Selim Vehbî, 15
Seyfuddin Yusuf, 15
Seyyid Abdullah, v, 2, 15, 22, 28, 29, 30, 38,
42, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157,
158, 159, 160
Seyyid Abdülkerîm, 15, 36
Seyyid Feyzullah Efendi Medresesi ve
Kütüphanesi, 25
Seyyid İbrahim, 15
Seyyid M. Sa'id, 15
Seyyid Raşid Efendi, 15
Sicill-i Osmânî, 4, 74, 164
Son Hattatlar, v, 4, 10, 11, 57, 65, 67, 69, 72,
75, 80, 83, 86, 92, 94, 163
Suyolcuzâde, 20, 22, 25, 40, 150
Suyolcuzade Mehmed Necib, 20
Süleyman Berk, 4, 57, 79, 163
Süleyman Dâmâdzâde, 15
Süleyman Kınlı, 4, 37, 80
Süleymaniye Camii, 5, 11
Süleymaniye Kütüphanesi, 150, 255, 256, 257,
258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266,
267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275
Sülüs-Nesih, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25,
26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 35, 36, 37, 38,
40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51,
52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63,
64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75,
76, 77, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88,
89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100,
101, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110,
111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119,
120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128,
129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137,
138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146,
147, 148, 149

S

Şânîzâde M. Atâullah, 16
Şânîzâde Mehmed Atâullah, 65, 164
Şekerzâde, v, 4, 16, 29, 34, 35, 38, 39, 88
Şeref Akdik, 94

Şevket Rado, 4, 35, 59
Şeyh Hamdullah, v, 2, 3, 13, 16, 17, 18, 19, 22,
25, 29, 35, 38, 55, 59, 72, 150, 152, 164
şükûfe, 43, 44, 46, 47, 48, 49, 50, 69, 74

T

Tayyibî Efendi, 41
Telhîs-i Resâil-i Rumât, 74, 163
Tercümân-ı Hakikat, 7, 8, 9
Tersâne-i Âmire, 25, 93
Tosyalı Hattatlar, 163
Tozkoparanzâde, 27
Tuğra, 69
Tuhfe-i Hattâtîn, v, 4, 11, 17, 23, 25, 29, 33, 34,
35, 40, 41, 88, 100, 102, 164
Türk Hat Sanatı, 163
Türk Hattatları, 4, 27, 32, 35, 37, 41, 57, 59, 69,
72, 79, 80, 83, 164
Türk Tarih Kurumu, 3
Türk ve İslâm Eserleri Müzesi, 6, 11

U

Uğur Derman, 3, 22, 42, 56, 79, 84, 94

V

VEHBÎ, 14, 16, 40, 55, 71, 72, 104

Y

Yâ Vedûd Kabristanı, 69
Yahya Efendi, 84
Yahya Fahreddin, 16, 37
Yakup Ağa Camii, 75
Yamakzâde Salih Efendi, 72
Yazma Bağışlar, 157, 255, 256, 257, 258, 259,
260, 261, 262, 263, 271, 272, 273, 274, 275
Yûsuf Kâmil Paşa, 5

Z

zerefşan, 18, 23, 24, 31, 37, 39, 40, 42, 44, 45,
46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 62, 64,
66, 68, 69, 81, 82, 83, 84, 89, 91, 95, 96, 98,
101, 107, 108, 110, 111, 115, 122, 124, 125,
129, 130, 136, 148
Zülüflüler Ocağı, 41

8. EKLER

RESİMLER

ÇİZİMLER

Ekler bölümünün Resimler başlığı altında Kütüphanelerden temin edilen görsel malzeme bulunmaktadır.

Araştırma konusu olan İbnülemin Mahmut Kemal İnal'ın Koleksiyonundaki Sülüs-Nesih Kıt'aların görselleri ekler bölümünde ilk sırada yer almaktadır. Bu malzeme İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler bölümünden temin edilmiştir.

Yüz ellidört adet kıt'a görüntüsü verildikten sonra tezde başlı başına bir bölüm olan Hâfız Osman ve Seyyid Abdullah'a yazılarının mukayesesinde faydalanılan murakka'ların görsellerine yer verilmiştir. Yine İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Nadir Eserler bölümünden birkaç görüntü alınmış, bunlardan başka Süleymaniye Kütüphanesi Yazma Bağışlar ve Pertevniyal tasnifindeki görsellere ulaşarak ekler bölümüne alınmıştır.

Ekler bölümünün Çizimler başlığı altında ise incelenen kıt'aların formları tasarlanmıştır. Genel görüntüleri itibarıyla yirmi altı farklı form ortaya çıkmış ve çizim şeklinde sunulmuştur.

Resim 2. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 3. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 4. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 5. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 6. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 7. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 10.(İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 11. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 12. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 13. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 14. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 15. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 16. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 17. (ÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 18. (ÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 19. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 20. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 21. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 22. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 23. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 24. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 25. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

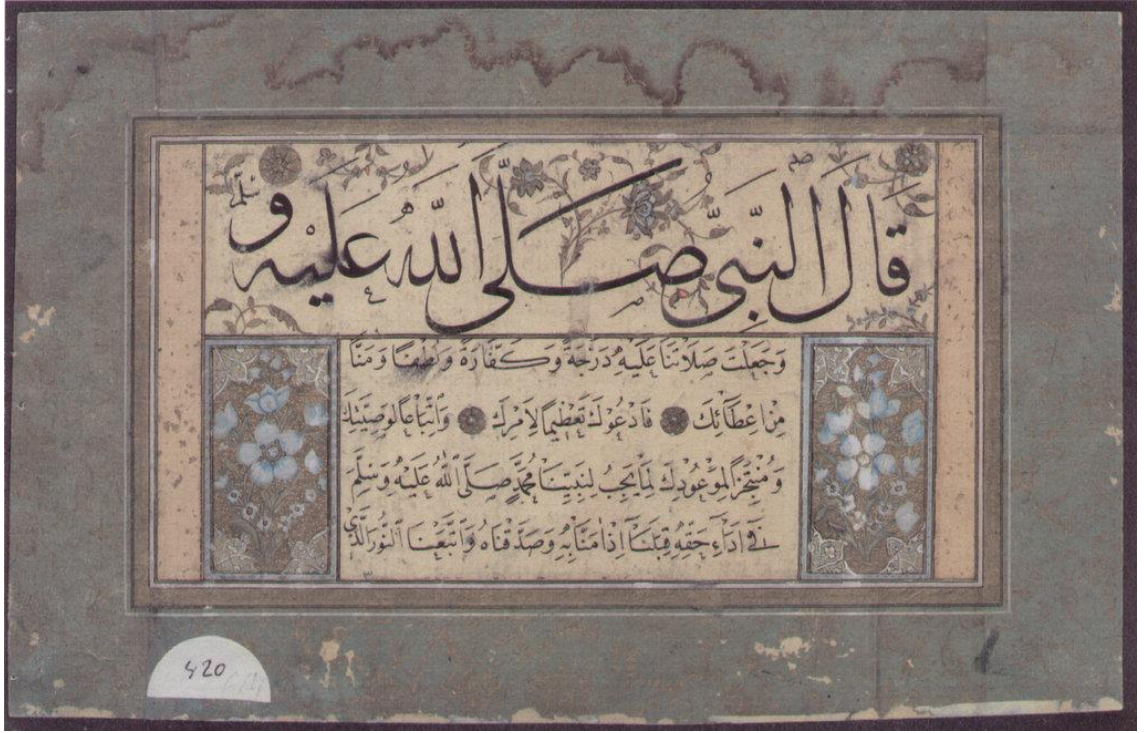
Resim 26. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 27. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 28. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 29. (ÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 30. (ÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 31. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 32. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 33. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 34. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 35. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 36. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 37. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 38. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

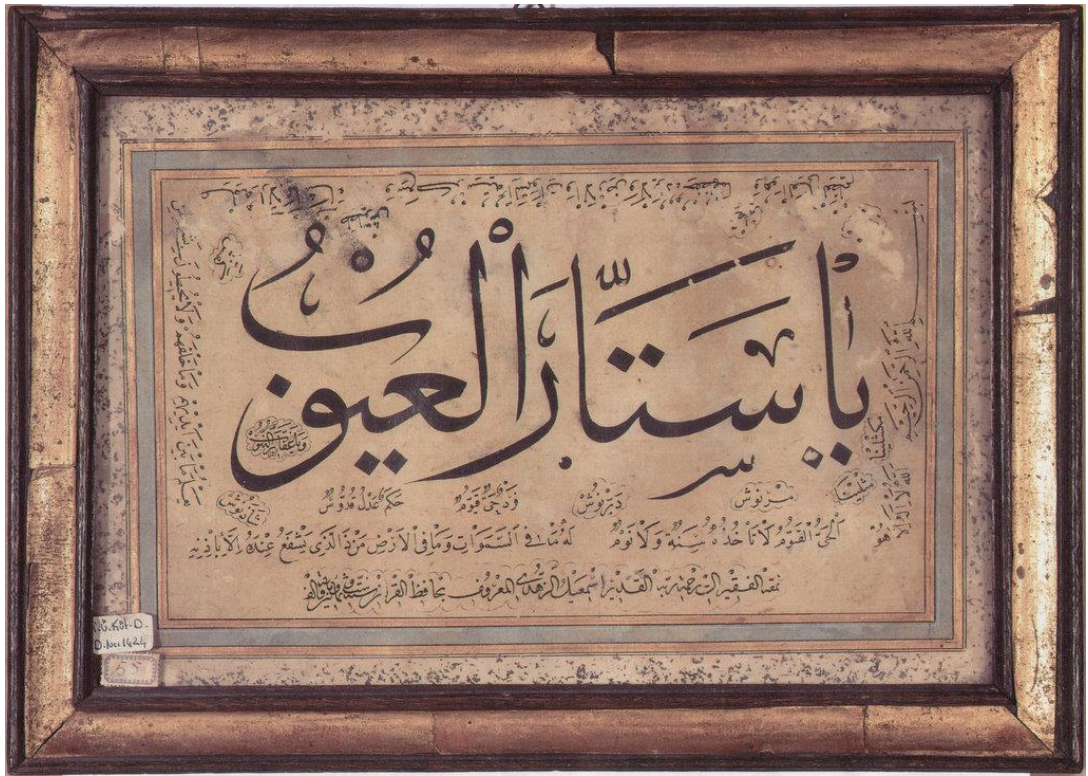
Resim 39. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 40. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

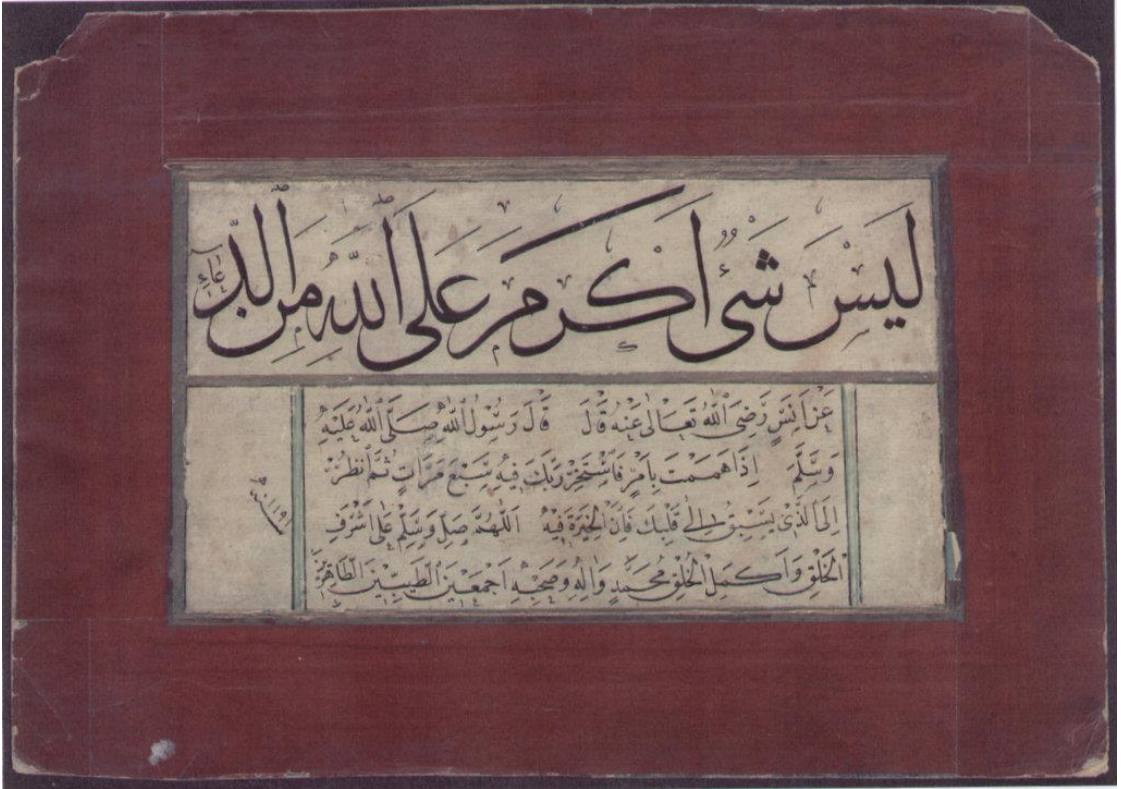
Resim 41. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 42. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 43. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 44. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 45. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

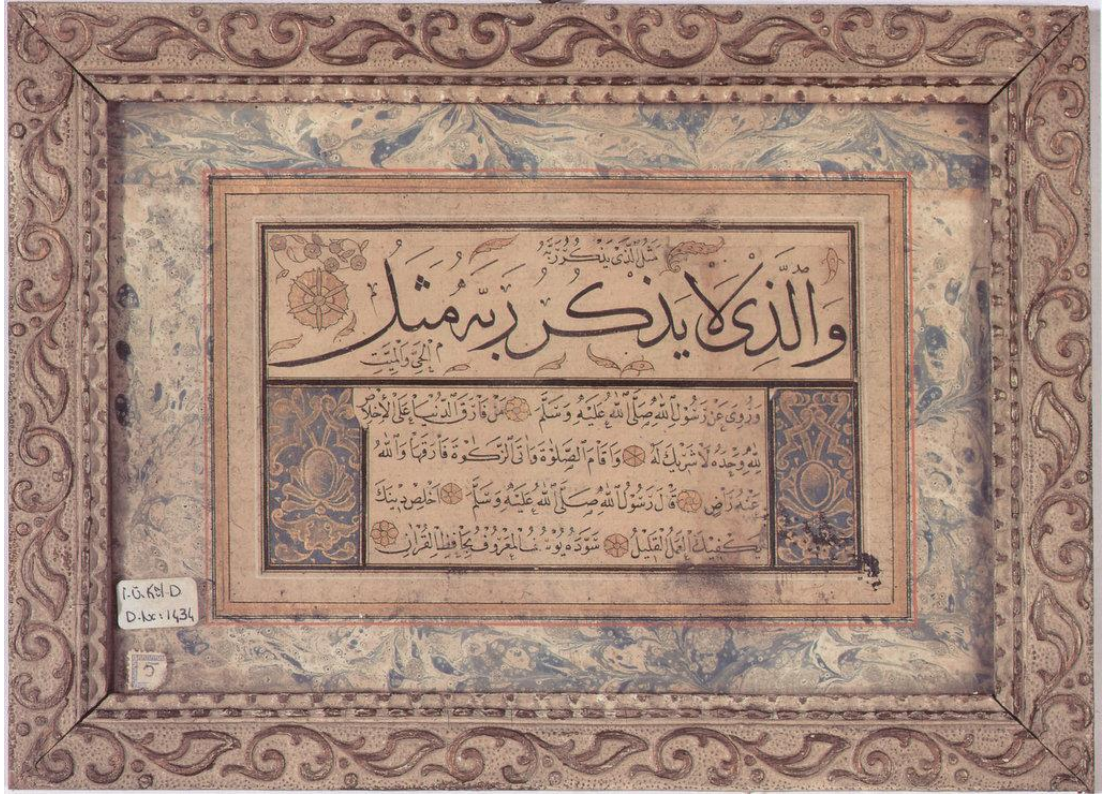
Resim 46. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 47. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 48. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 49. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 50. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 51. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 52. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 53. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 54. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 55. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

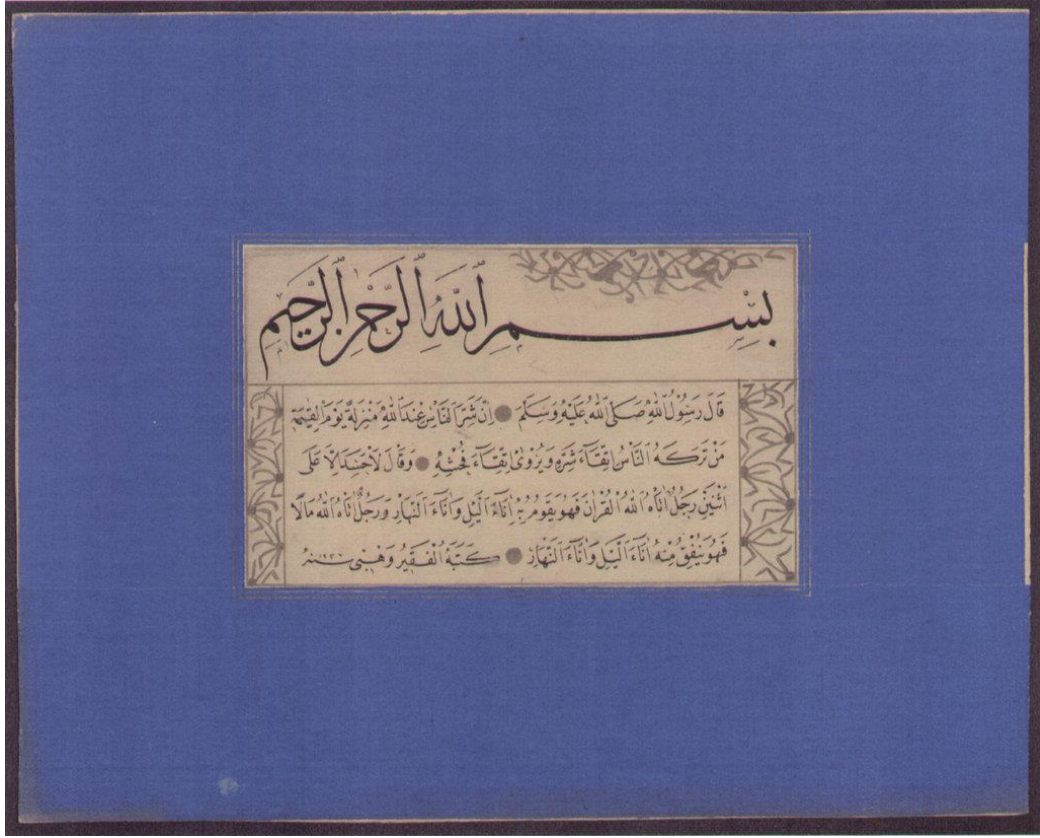
Resim 56. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

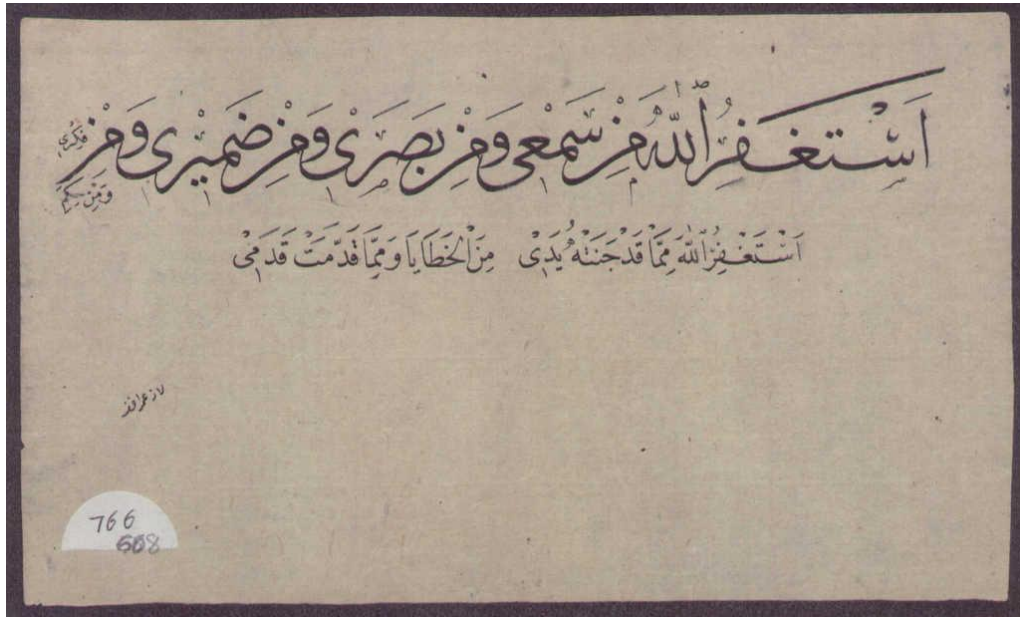
Resim 57. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 58. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 59. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 60. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

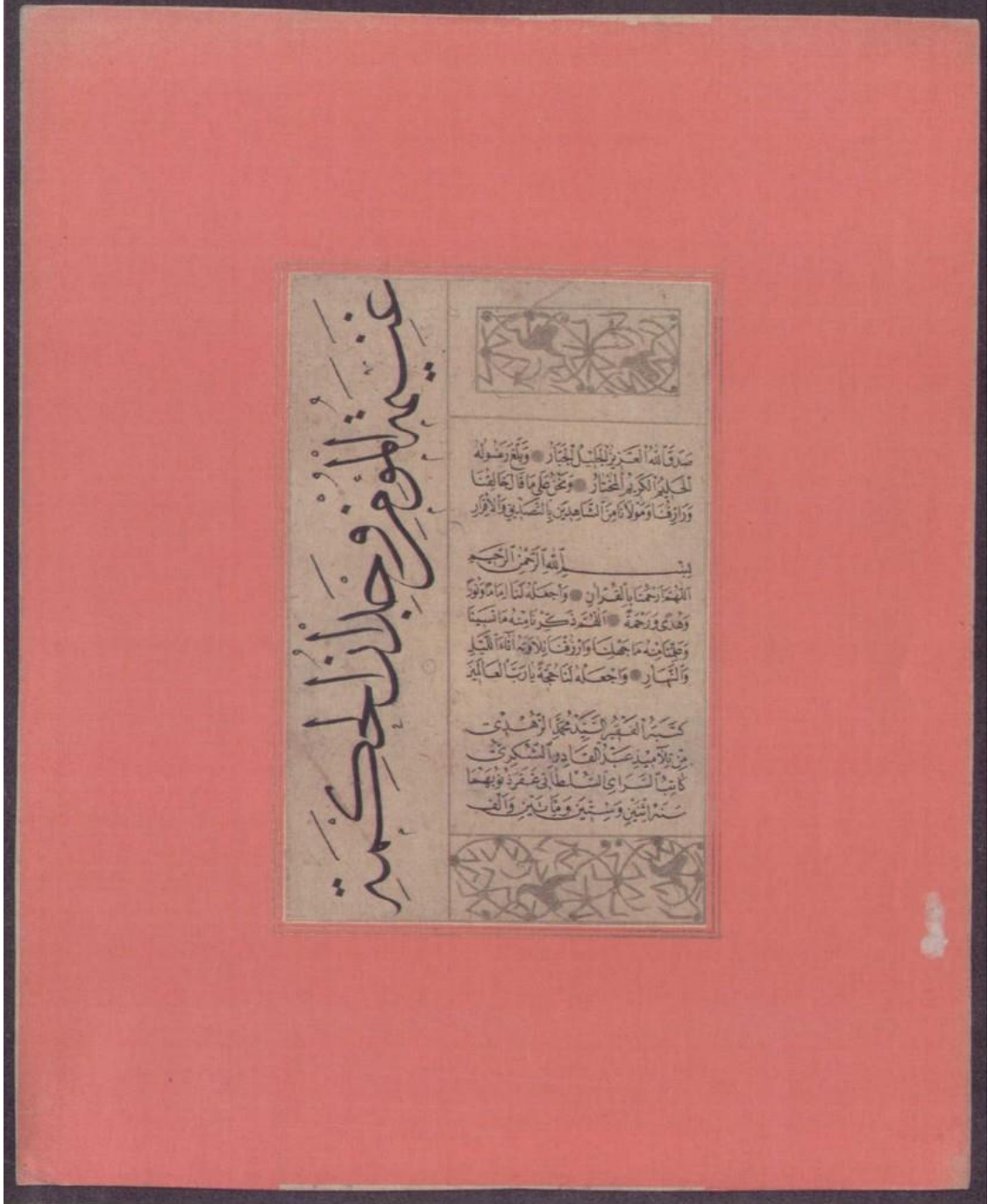
Resim 61 (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 62. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 63. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 64. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 65. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 66. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 67. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 68. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 69. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 70. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 71. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 72. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

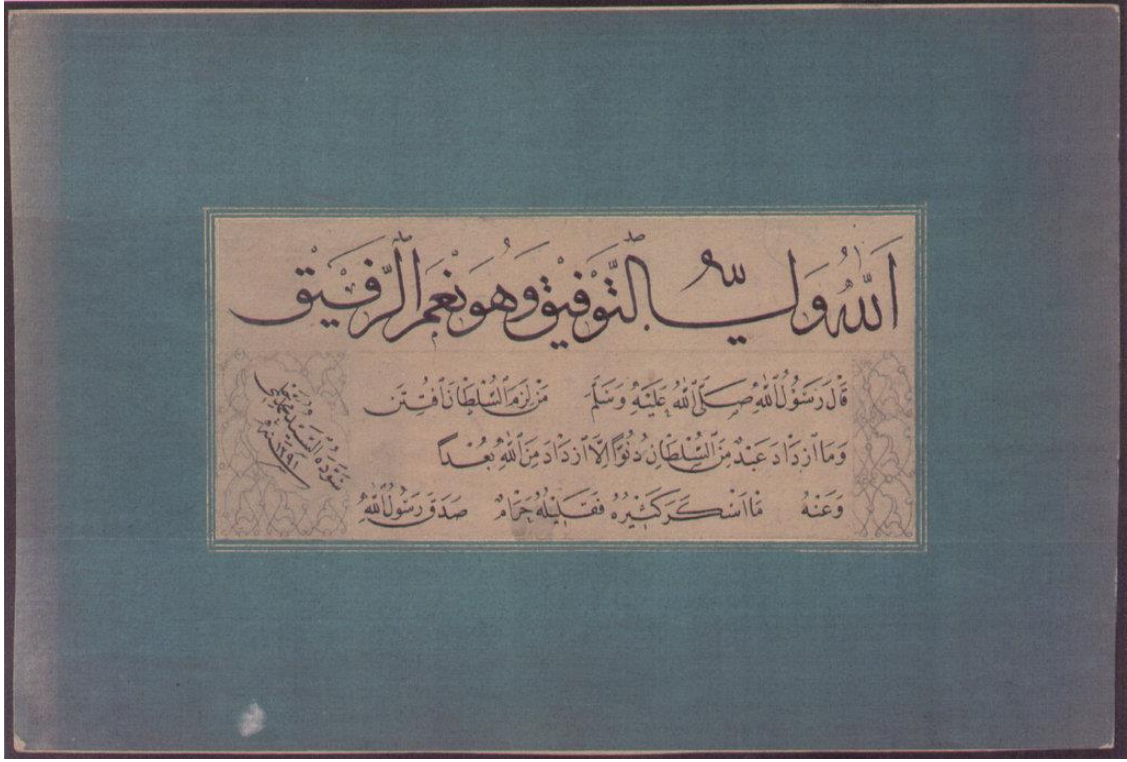
Resim 73. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 74. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 75. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 76. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 77. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

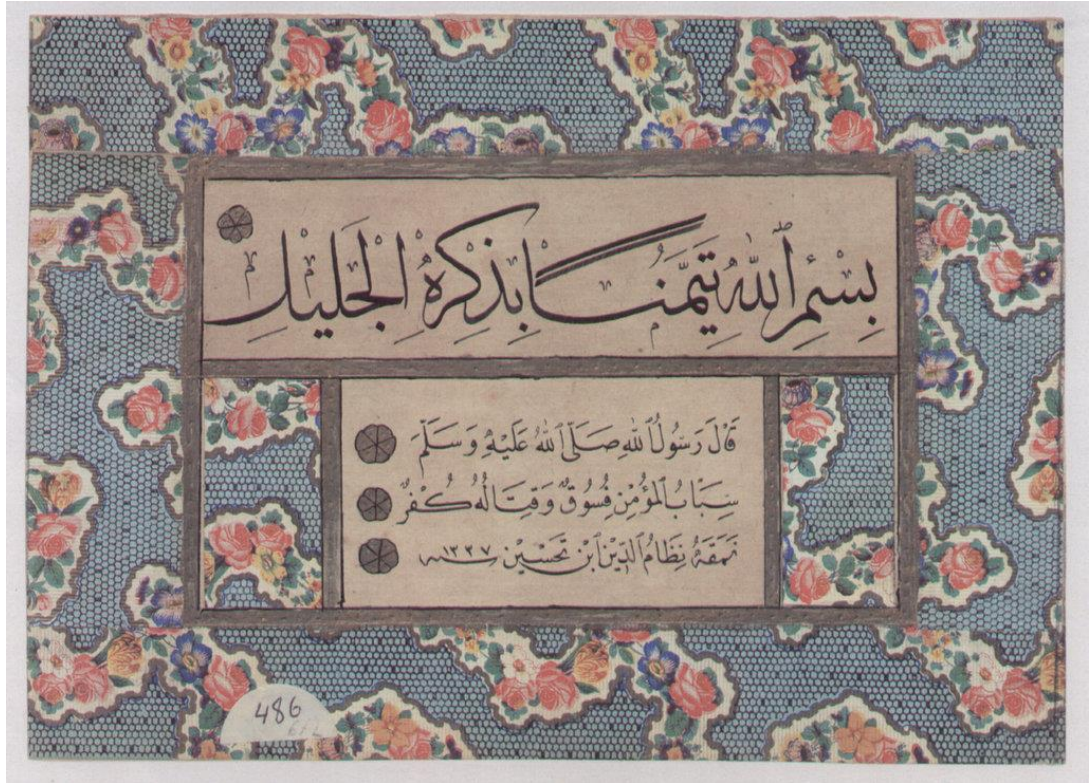
Resim 78. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 79. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 80. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 81. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 82. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

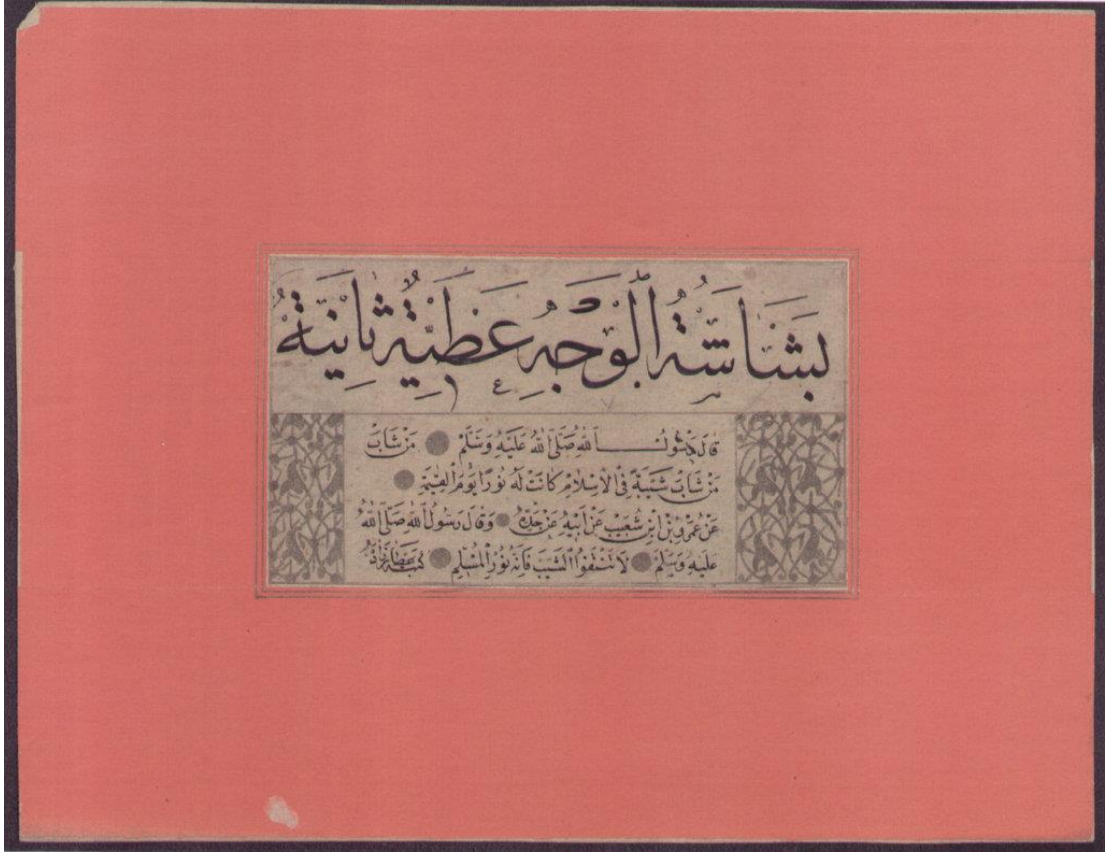
Resim 83. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 84. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

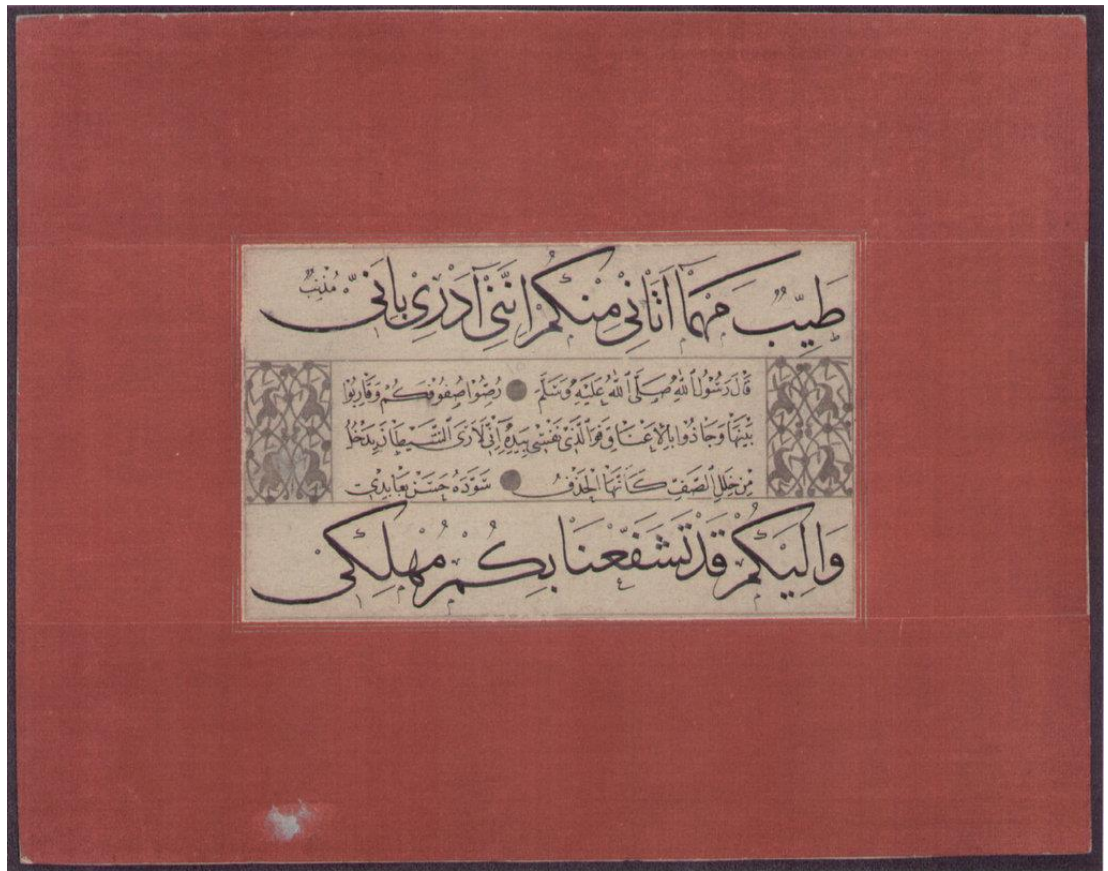
Resim 85. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

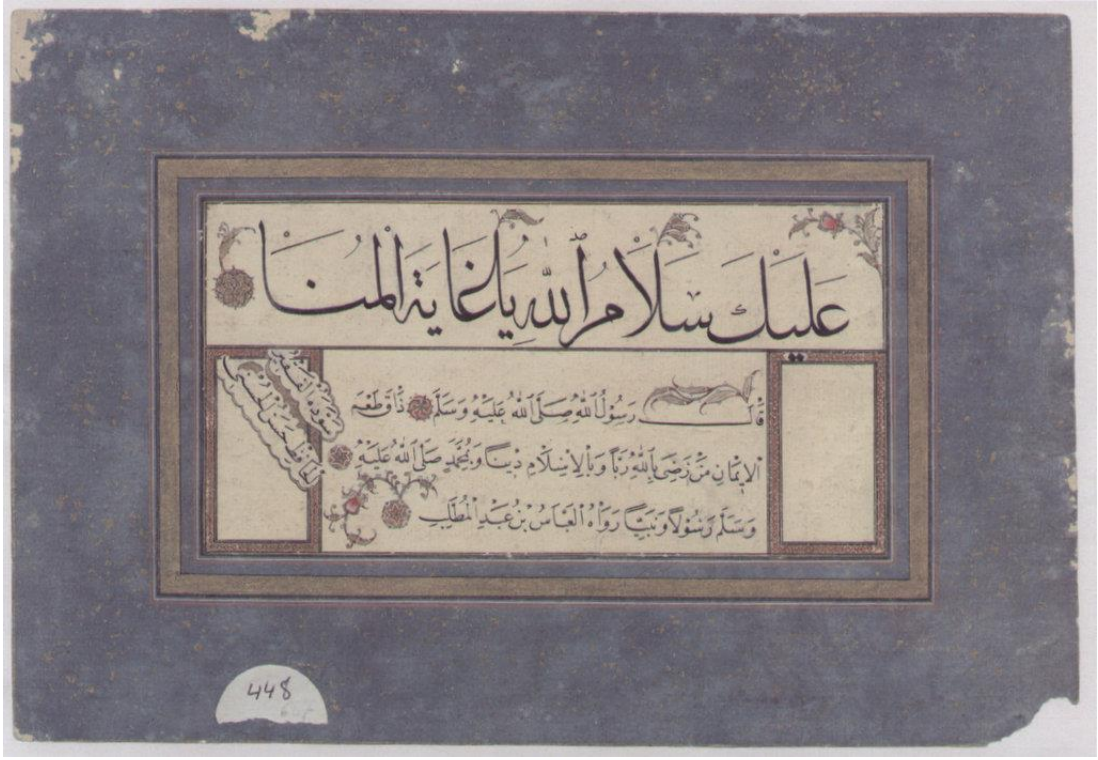
Resim 86. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 87. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 88. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 89. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 90. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 91. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 92. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 93. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 94. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 95. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 96. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 97. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 98. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 99. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 100. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 101. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

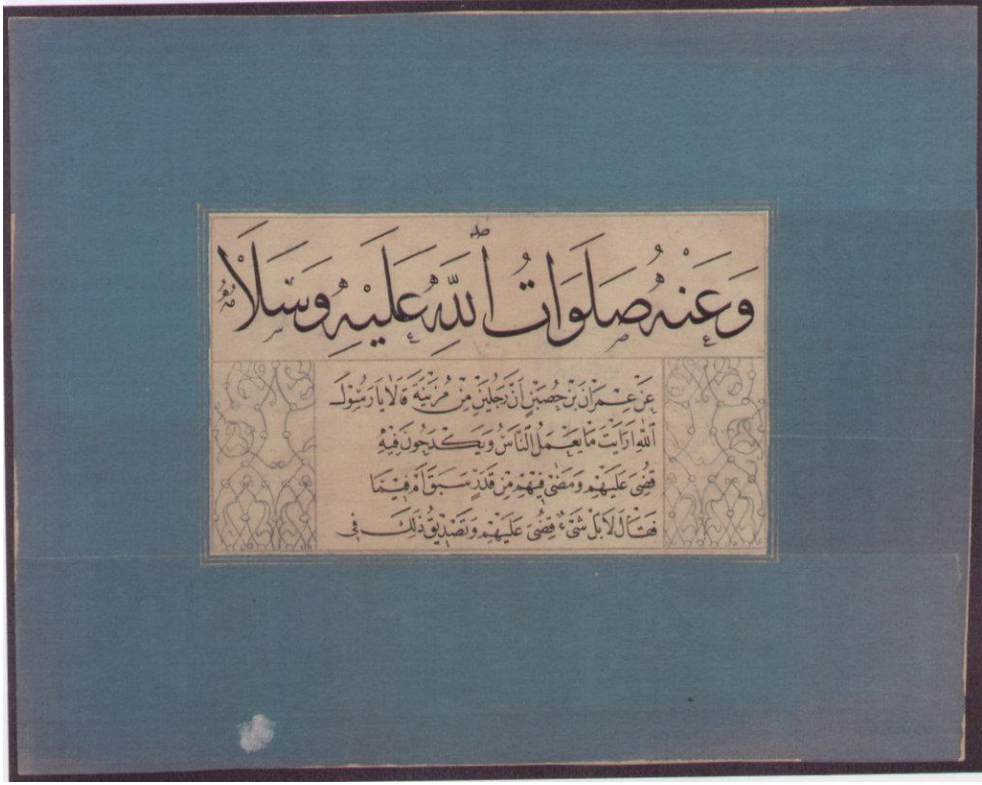
Resim 102. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 103. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu).

Resim 104. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

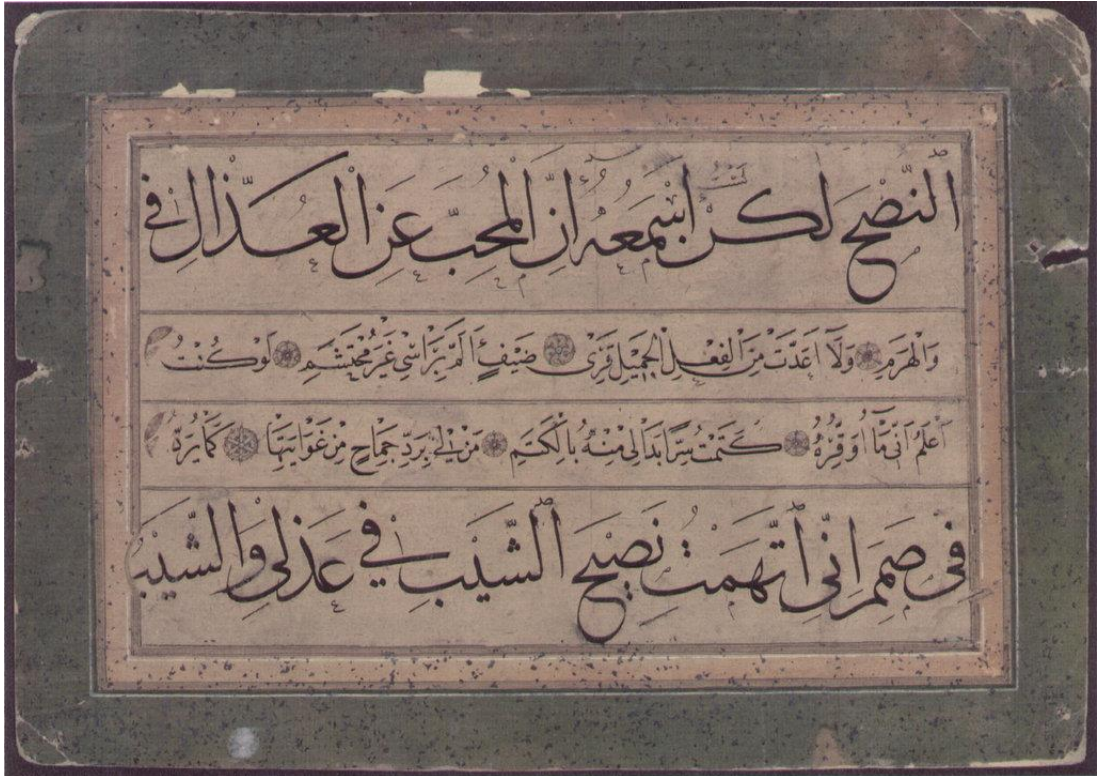
Resim 105. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 106. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 107. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 108. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 109. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 110. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 111. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 112. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 113. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 114. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

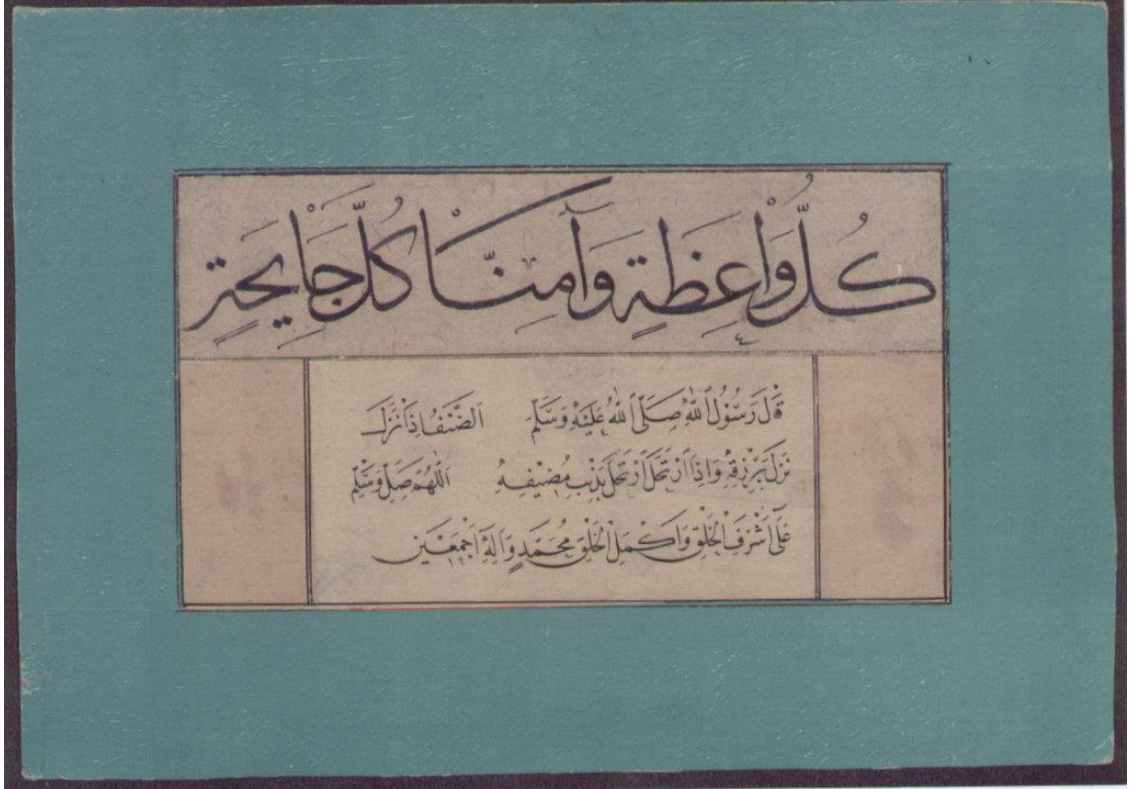
Resim 115. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 116. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 117. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 118. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 119. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 120. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

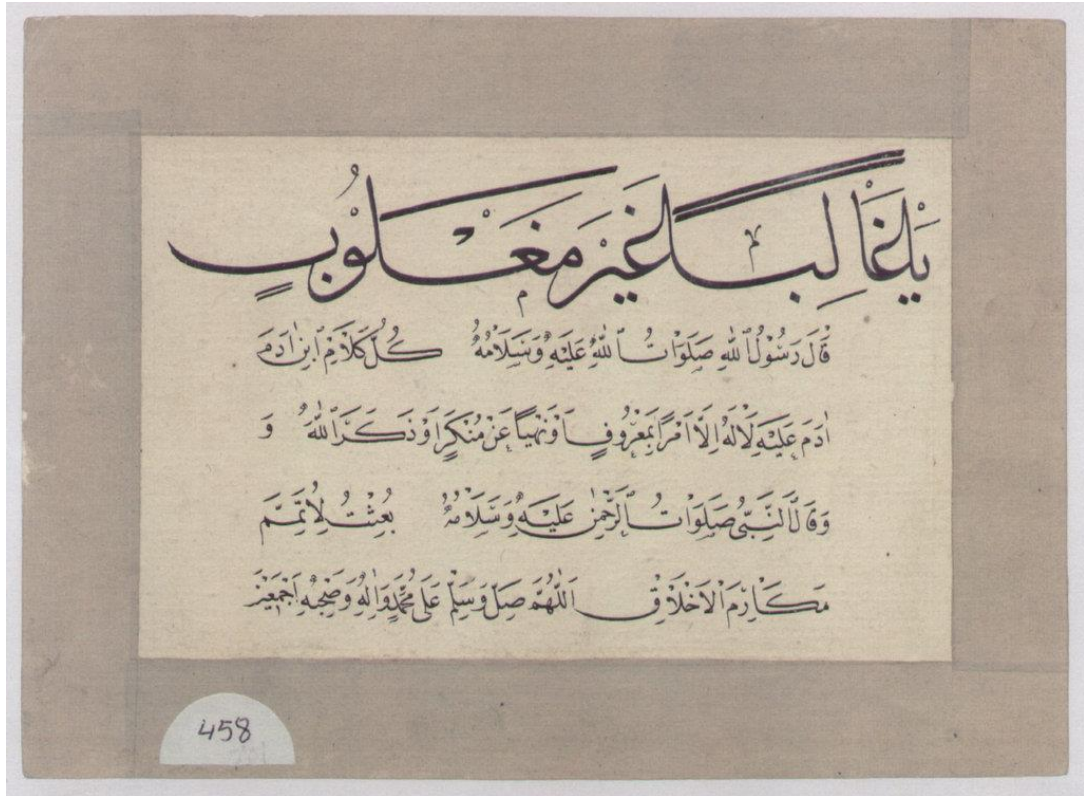
Resim 121. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu).

Resim 122. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 123. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 124. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 127. (ÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 128. (ÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 129. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 130. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

ما خلق له الجبر ان يطول عليه حسنة

أحدا منكم عمله قالوا ولا أنت يا رسول الله قال
ولا أنا إلا ان يتعمد في الله منه برحمته فنتددوا ورزوا وأخذوا
وأعدوا ورزوا وشيء من اللطوة والقصبة القصد تتبلفوا
قال رسول الله صلى الله عليه وسلم لا يدخل أحدا منكم عمله الجنة

ومجاوز الأربعة ولم يغلب

ولا يجزيه من النار ولا أنا إلا برحمته الله قال النبي صلى الله
عليه وسلم من أتى القرآن على سبعة أحرف لم يكف له
فيها ظمروا ومن أتى على سبعة أحرف لم يكف له
عليه وسلم أنا هدية القرآن مع الفقرة الكرامة والبركة

Resim 132. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 133. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

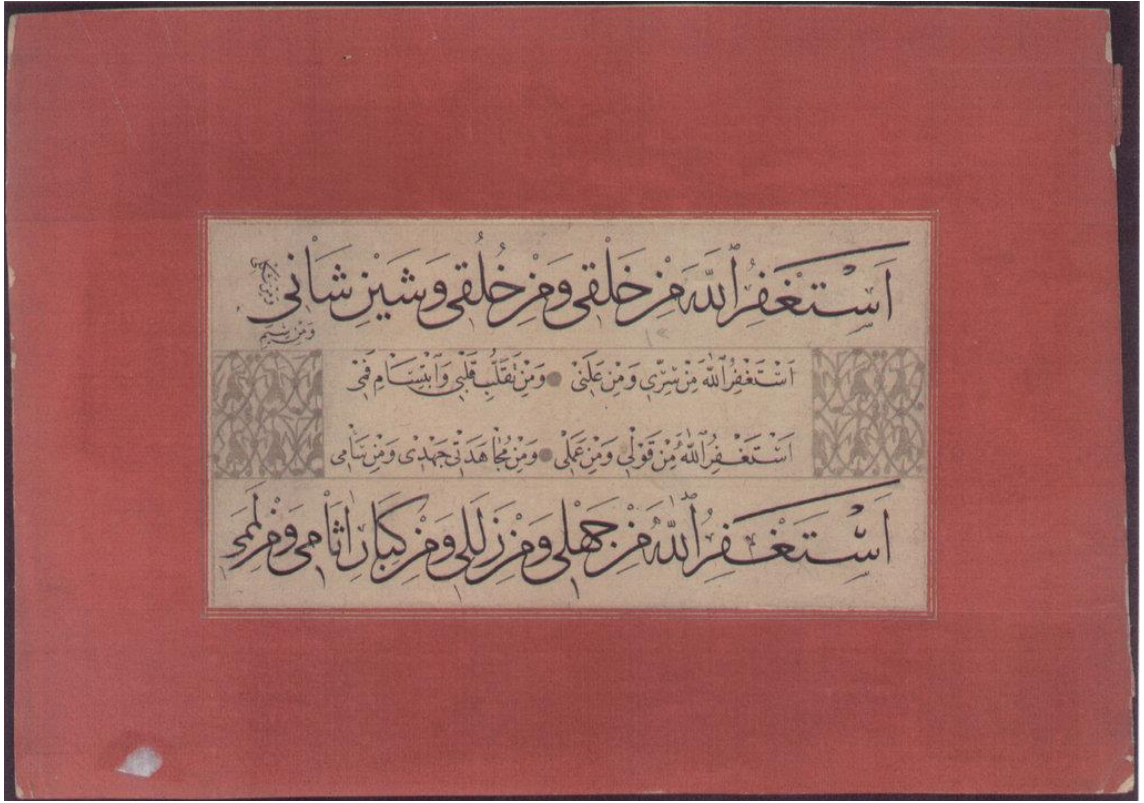
Resim 134. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 135. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 136. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 137. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

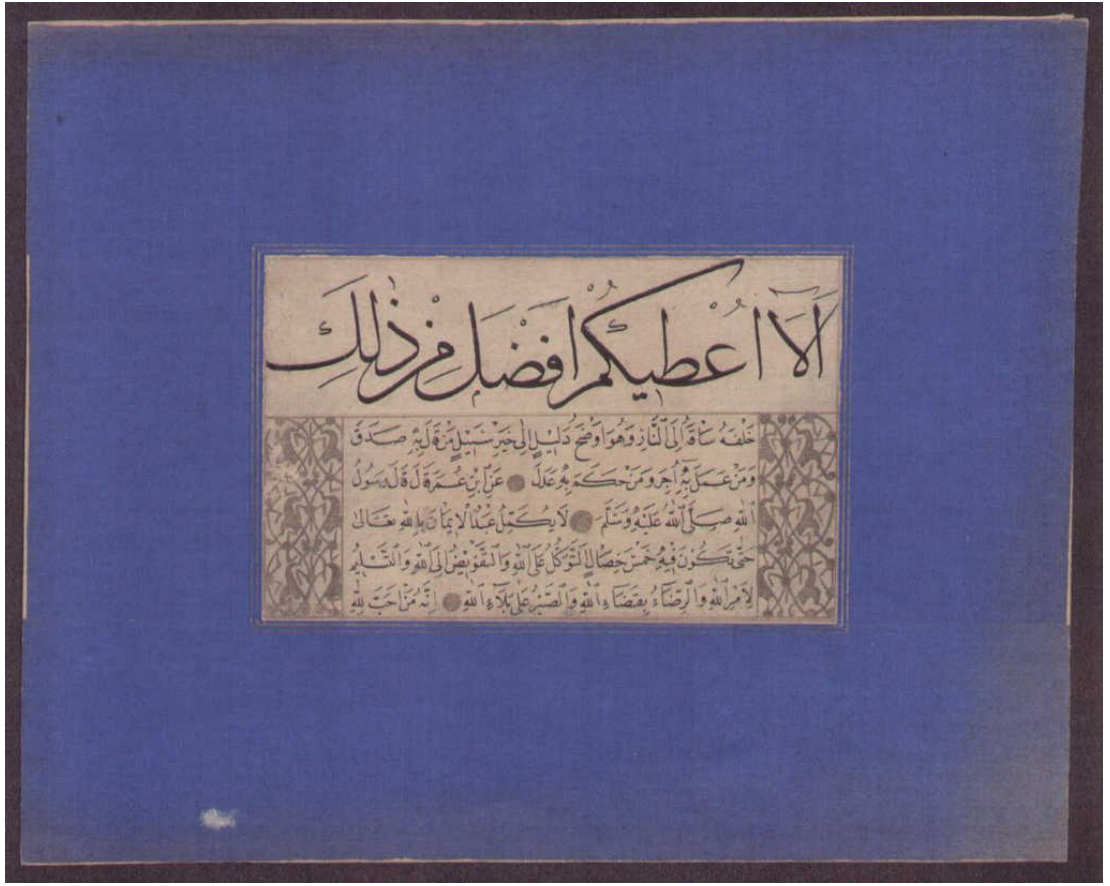
Resim 138. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 139. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

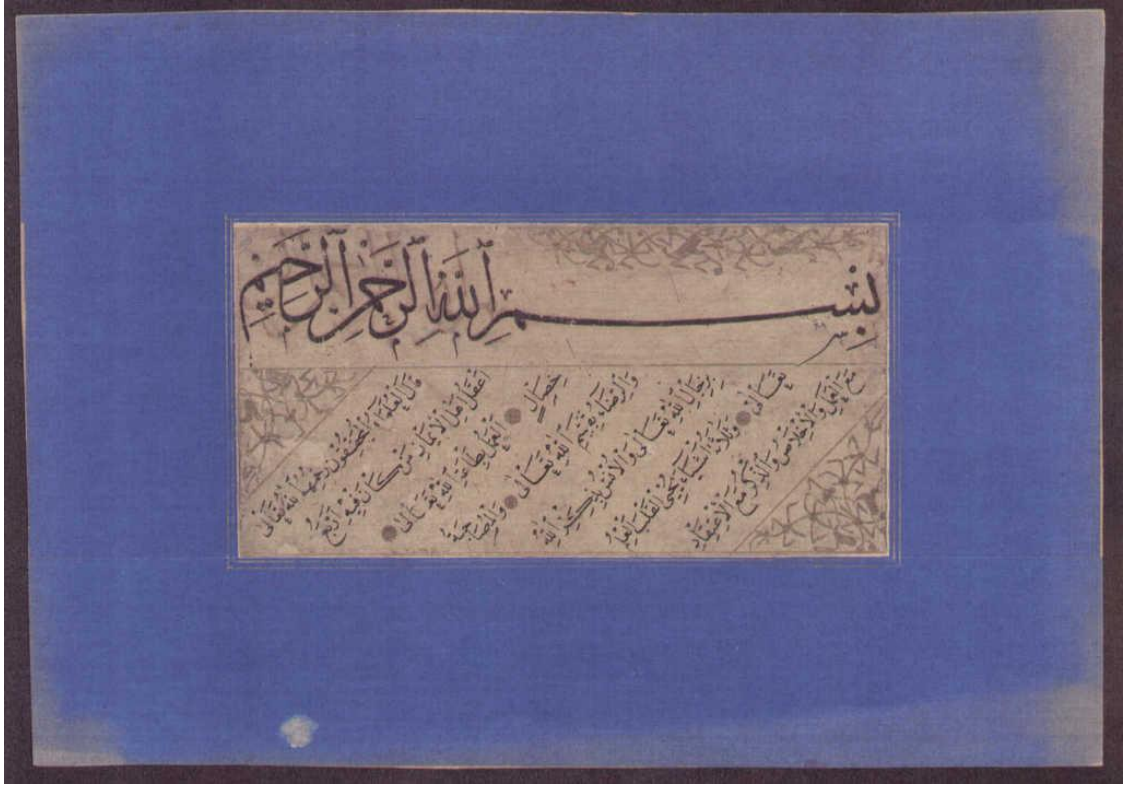
Resim 140. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 141. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 142. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

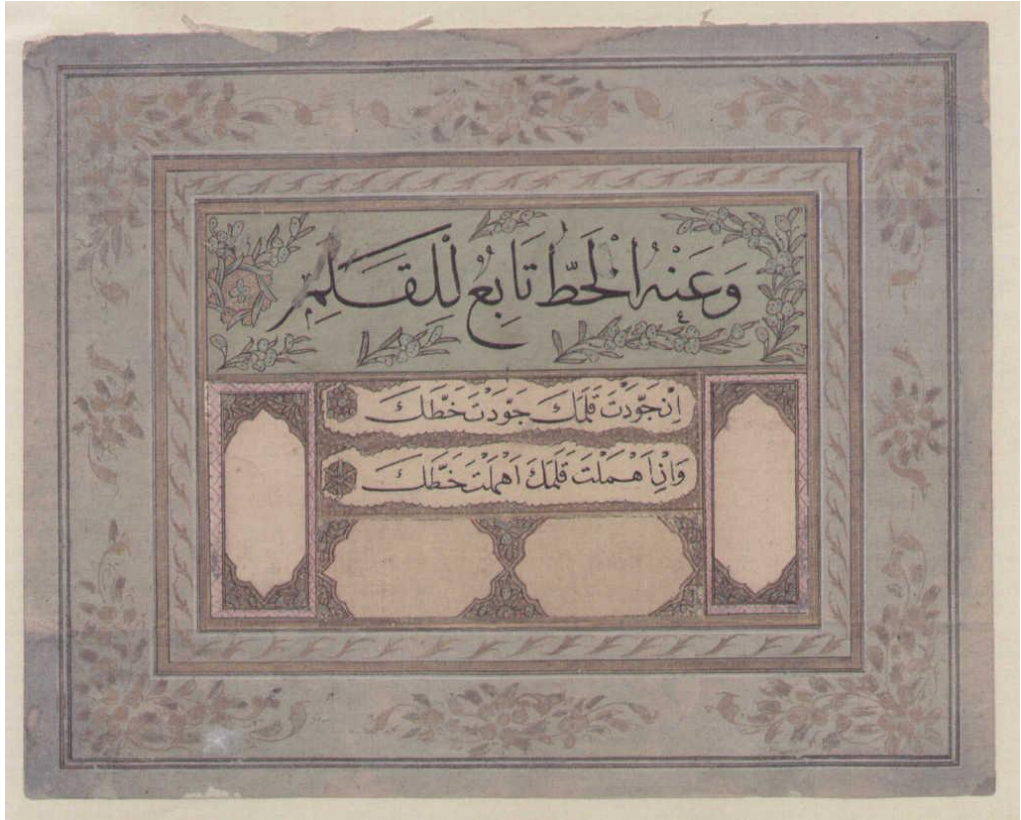
Resim 143. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 144. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 145. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 146. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 147. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

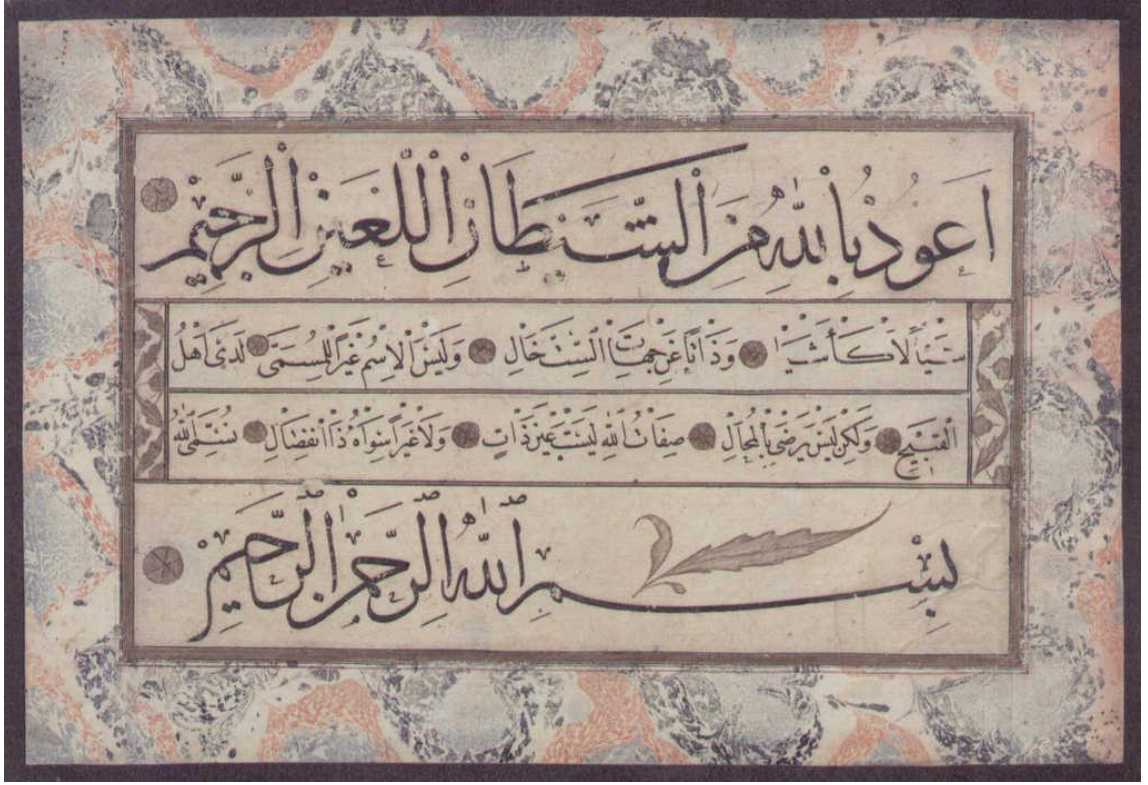
Resim 148. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 149. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 150. (İÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 151. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 152. (IÜK. İbnülemin Hat Koleksiyonu)

Resim 153. (İÜK. Arapça Yazmalar nr. 6503 Hâfiz Osman)

Resim 154. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 155. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 156. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 157. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 158. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 159. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 160. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 161. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 162. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 163. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 303, H. Osman)

Resim 164. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 165. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 166. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 167. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 168. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 169. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 170. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 171. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 301 H. Osman)

Resim 172. (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murakka' nr. 18, H. Osman)

Resim 173. (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murakka' nr. 18, H. Osman)

Resim 174. (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murakka' nr. 18, H. Osman)

Resim 175. (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murakka' nr. 18, H. Osman)

Resim 176. (Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Murakka' nr. 18, H. Osman)

Resim 177. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 178. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 179. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 180. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 181. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 182. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 183. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 184. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Süleymaniye U Kütüphanesi
Kismi PERTEVNİYAL
Yeni Kayıt No 49
eski Kayıt No

Resim 185. (Süleymaniye Kütüphanesi, Pertevniyal nr. 49, S. Abdullah)

Resim 186. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 187. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 188. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 189. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 190. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 191. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 192. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 193. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 194. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

Resim 195. (Süleymaniye Kütüphanesi, Yazma Bağışlar nr. 312, S. Abdullah)

8.2. Çizimler

Koleksiyondaki Sülüs-Nesih Kıt'a Formları

SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Nesih Satırlar (İki, üç, dört veya beş satır)	KOLTUK

Form 1. Koleksiyonda en çok bu formda kıt'a mevcuttur.

(1-2-3-4-5-9-10-13-14-15-16-17-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-31-32-33-34-35-36-37-38-42-44-45-46-48-49-50-54-55-59-60-67-68-69-70-71-73-75-77-79-80-81-82-83-84-87-88-90-91-92-94-96-98-99-100-104-106-107-118-119-120-121-122-125-129-130-131-132-133-134-135-136-137-141-143-146-148-152-154 sıra numaralı kıt'alar)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Nesih Satırlar (İki veya üç satır)	KOLTUK
SÜLÜS YAZI SATIRI		

Form 2. On sekiz adet kıt'a bu formda yazılmıştır.

(18-72-89-101-110-111-112-113-114-115-116-117-123-124-128-139-149-153 sıra numaralı kıt'alar)

Nesih Yazı Satırı
SÜLÜS YAZI SATIRI
Nesih Yazı Satırı

Form 3. (78 sıra numaralı kıt'a.)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOL	Nesih Satırlar	KOLTUK
KOLTUK		
Nesih Satırlar		

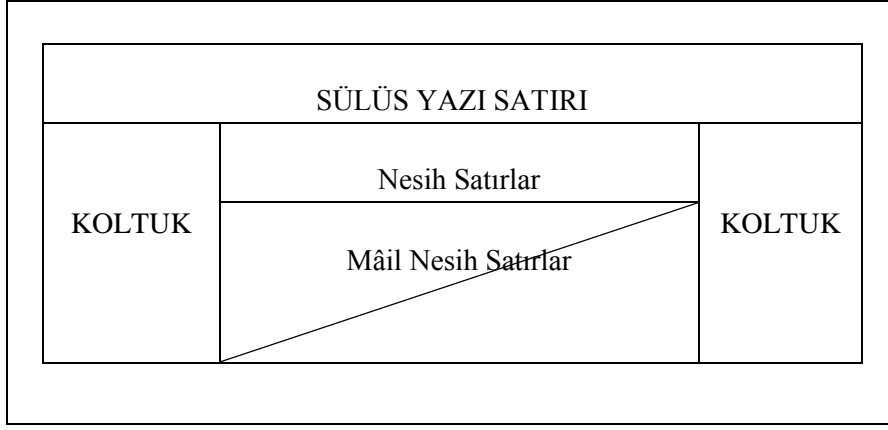
Form 4. (58-86 sıra numaralı küt'alar.)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Nesih Satırlar	KOLTUK
İcâze Yazı Satırları (İcâzet Metni)	İcâze Yazı Satırları (İcâzet Metni)	

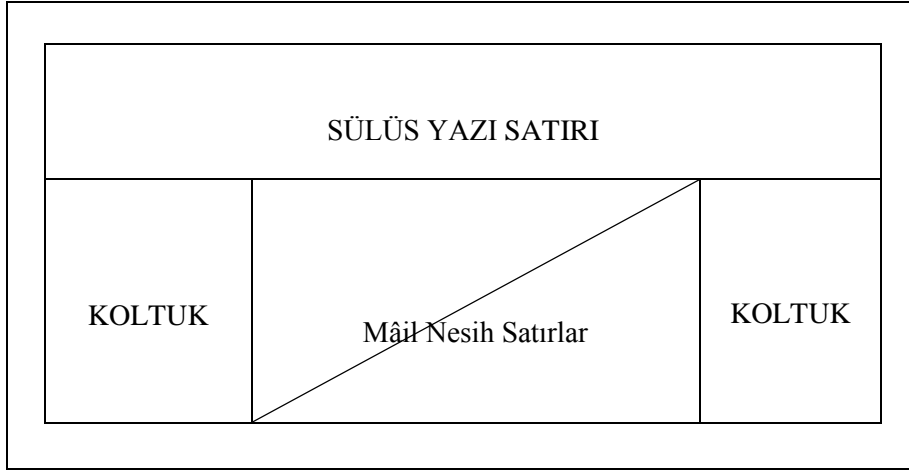
Form 5. (62-64 sıra numaralı küt'alar.)

SÜLÜS YAZI SATIRI	
Nesih Yazı Satırı	

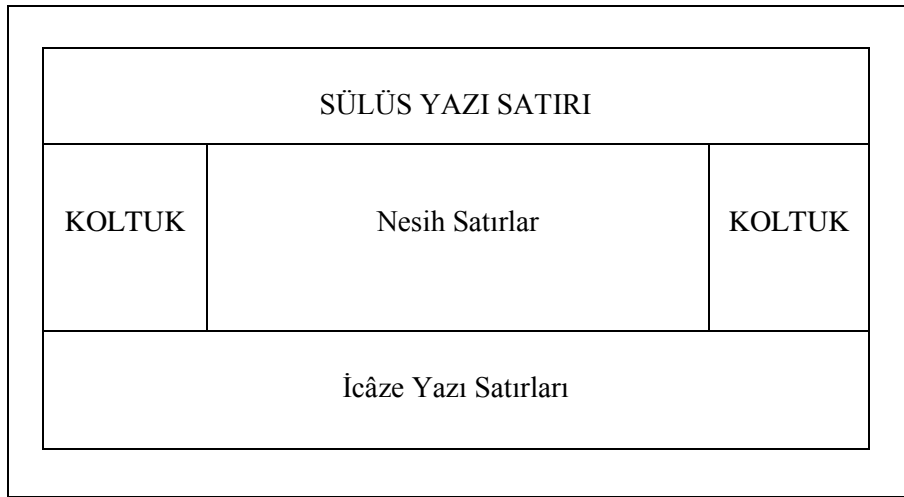
Form 6. (61-126 sıra numaralı küt'alar.)

Form 7. (6-95 sıra numaralı kit'alar.)

Form 8. (52-102-103-127 sıra numaralı kit'alar.)

Form 9. (39-40-47-51 sıra numaralı kit'alar.)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Nesih Satırlar SÜLÜS YAZI SATIRI Nesih Satırlar	KOLTUK

Form 10. (7-12-74-97 sıra numaralı küt'alar.)

SÜLÜS YAZI SATIRI
Nesih Satırlar
SÜLÜS YAZI SATIRI

Form 11. (105-109 sıra numaralı küt'alar.)

SÜLÜS YAZI SATIRI	
SÜLÜS YAZI SATIRI	
Nesih Satırlar	

Form 12. (138 sıra numaralı küt'a.)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Mâil Nesih Satırlar	KOLTUK
SÜLÜS YAZI SATIRI		
Nesih Satırlar		
Nesih Satırlar		

Form 13. (66 sıra numaralı kıt'a.)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Mâil Nesih Satırlar	KOLTUK

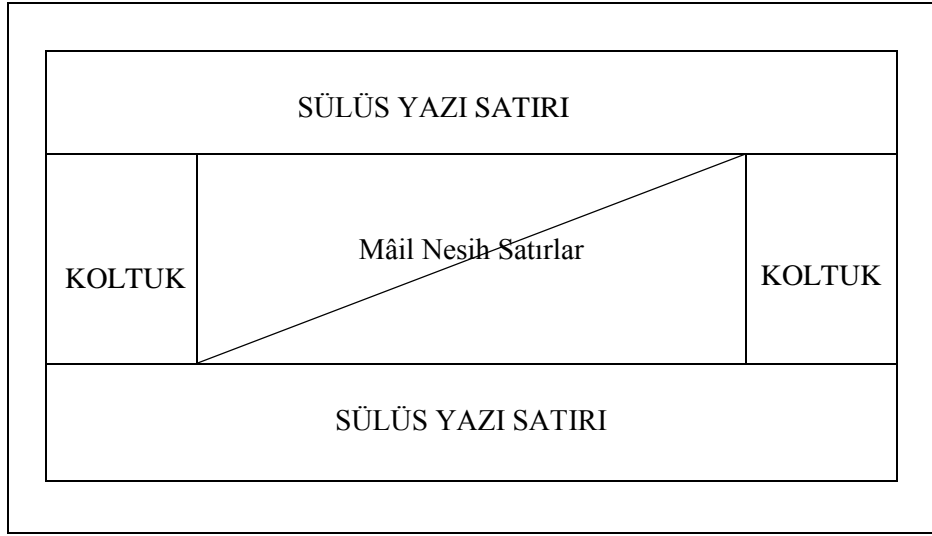
Form 14. (147 sıra numaralı kıt'a.)

Nesih Yazılar	Nesih Yazılar	
Nesih Yazılar	CELİSÜLÜS YAZI	Nesih Yazılar
Nesih Yazılar	Nesih Yazılar	

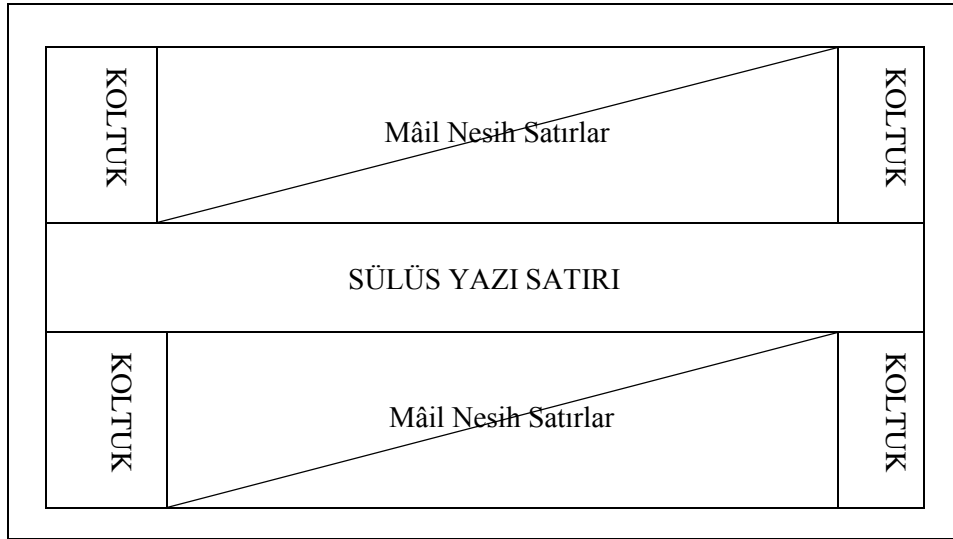
Form 15. (43 sıra numaralı kıt'a.)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Nesih Satırlar	KOLTUK
SÜLÜS YAZI SATIRI		
KOLTUK	Nesih Satırlar	KOLTUK
SÜLÜS YAZI SATIRI		

Form 16. (11-53-76-85 sıra numaralı kıt'alar.)

Form 17. (56 sıra numaralı kıt'a.)

Form 18. (150 sıra numaralı kıt'a.)

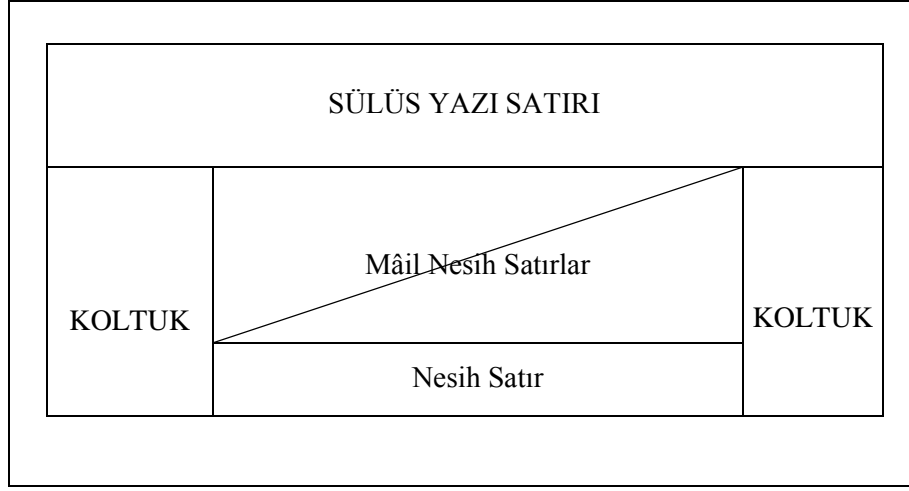
Form 19. (41 sıra numaralı kıt'a.)

KOLTUK	Nesih Satırlar	KOLTUK
SÜLÜS YAZI SATIRI		

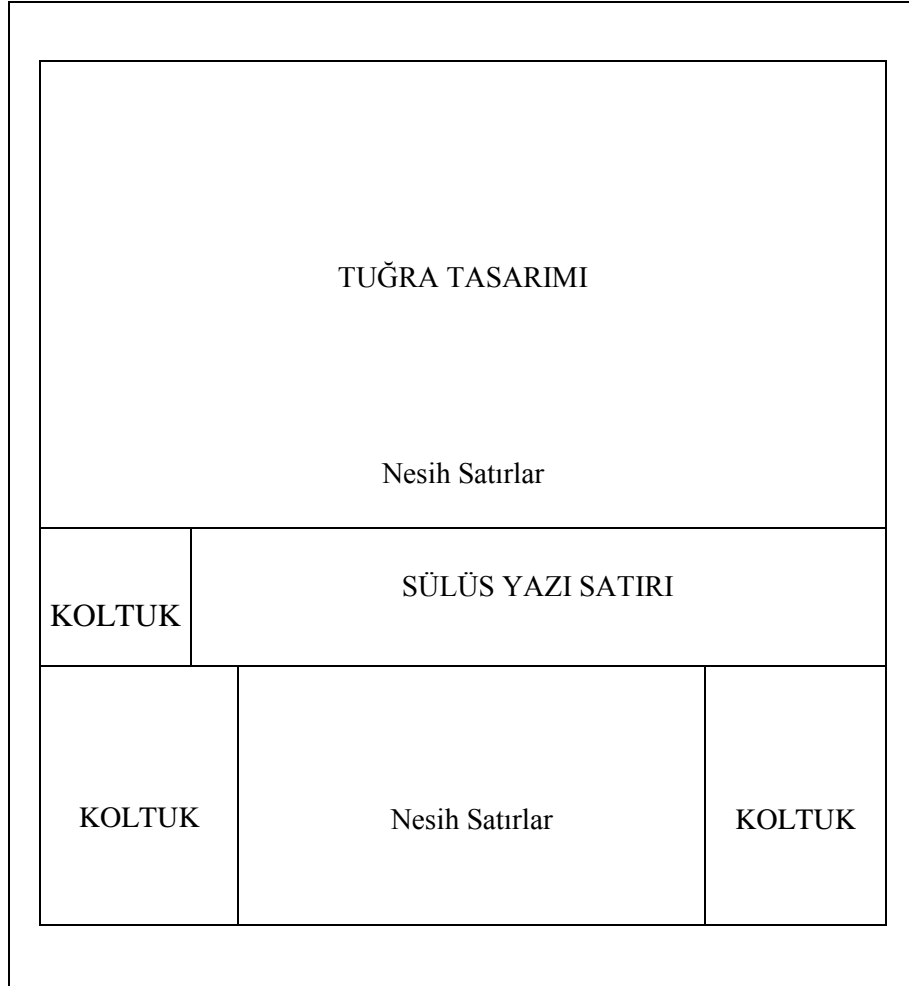
Form 20. (8 sıra numaralı kıt'a.)

SÜLÜS YAZI SATIRI	KOLTUK
	Nesih Satırlar
	Nesih Satırlar
	Nesih Satırlar
	KOLTUK

Form 21. (65 sıra numaralı kıt'a.)

Form 22. (93-140-144 sıra numaralı kıt'alar.)

Form 23. (57 sıra numaralı kıt'a.)

MUHAKKAK YAZI SATIRI				
KOLTUK		Nesih Satırlar		KOLTUK

Form 24. (63 sıra numaralı kít'a.)

SÜLÜS YAZI SATIRI		
Nesih Satırlar		
SÜLÜS YAZI SATIRI		
	Nesih Satırlar	

Form 25. (151 sıra numaralı kít'a.)

SÜLÜS YAZI SATIRI	
Mâil Nesih Satırlar	

Form 26. (108-142-145 sıra numaralı kít'alar.)